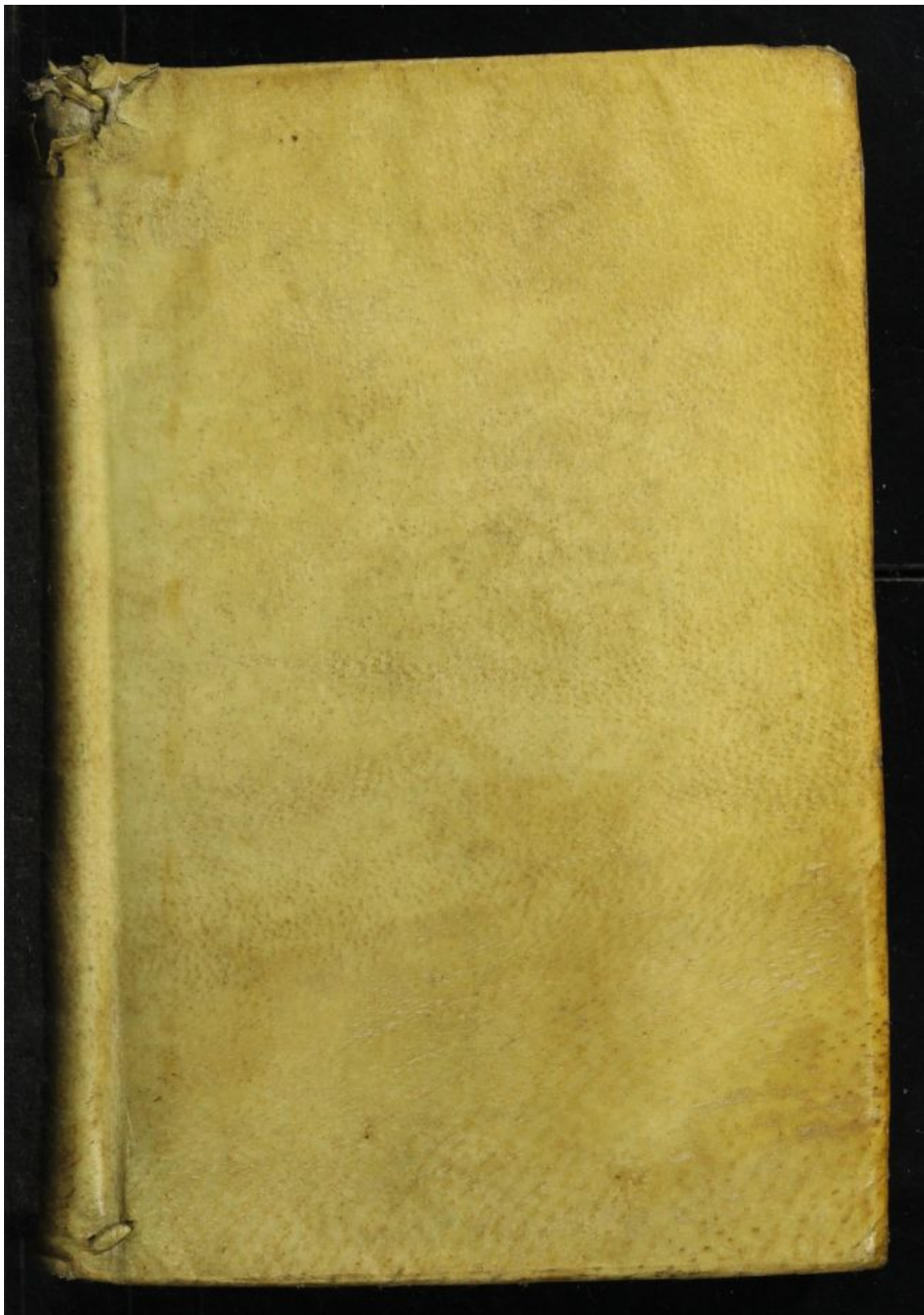


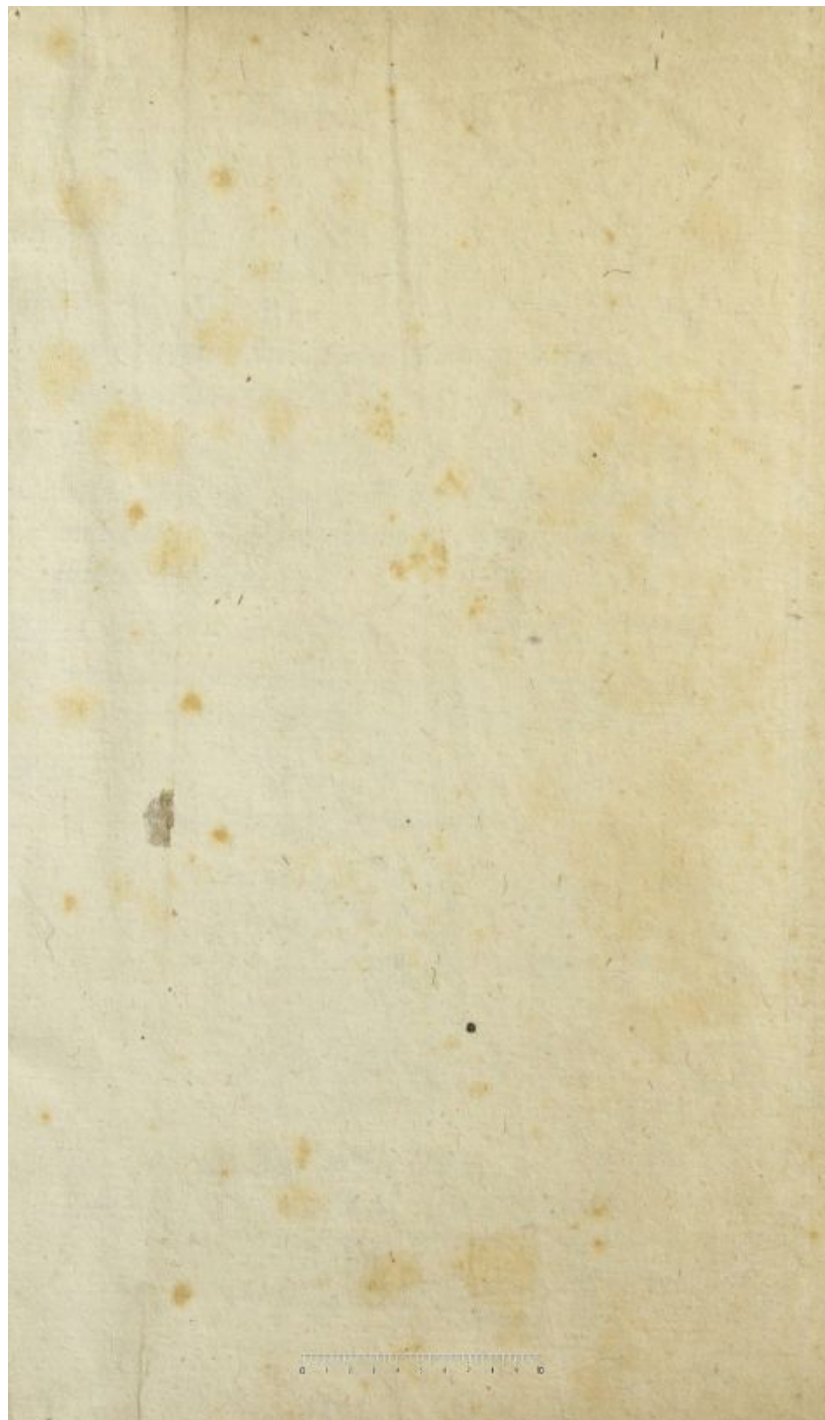
Du Chesne, Joseph. Josephi Quercetani medici opera: scilicet, ad Jacobi Auberti vindonis de ortu & causis metallorum contra chymicos explicationem, brevis responsio. De exquisita mineralium, animalium, & vegetabilium medicamentorum spagyrica præparatione & usu, perspicua tractatio. Sclopetarius, sive, de curandis vulneribus, quæ sclopetorum & similium tormentorum ictibus acciderunt, liber. Antidotarium spagyricum adversus eosdem ictus.

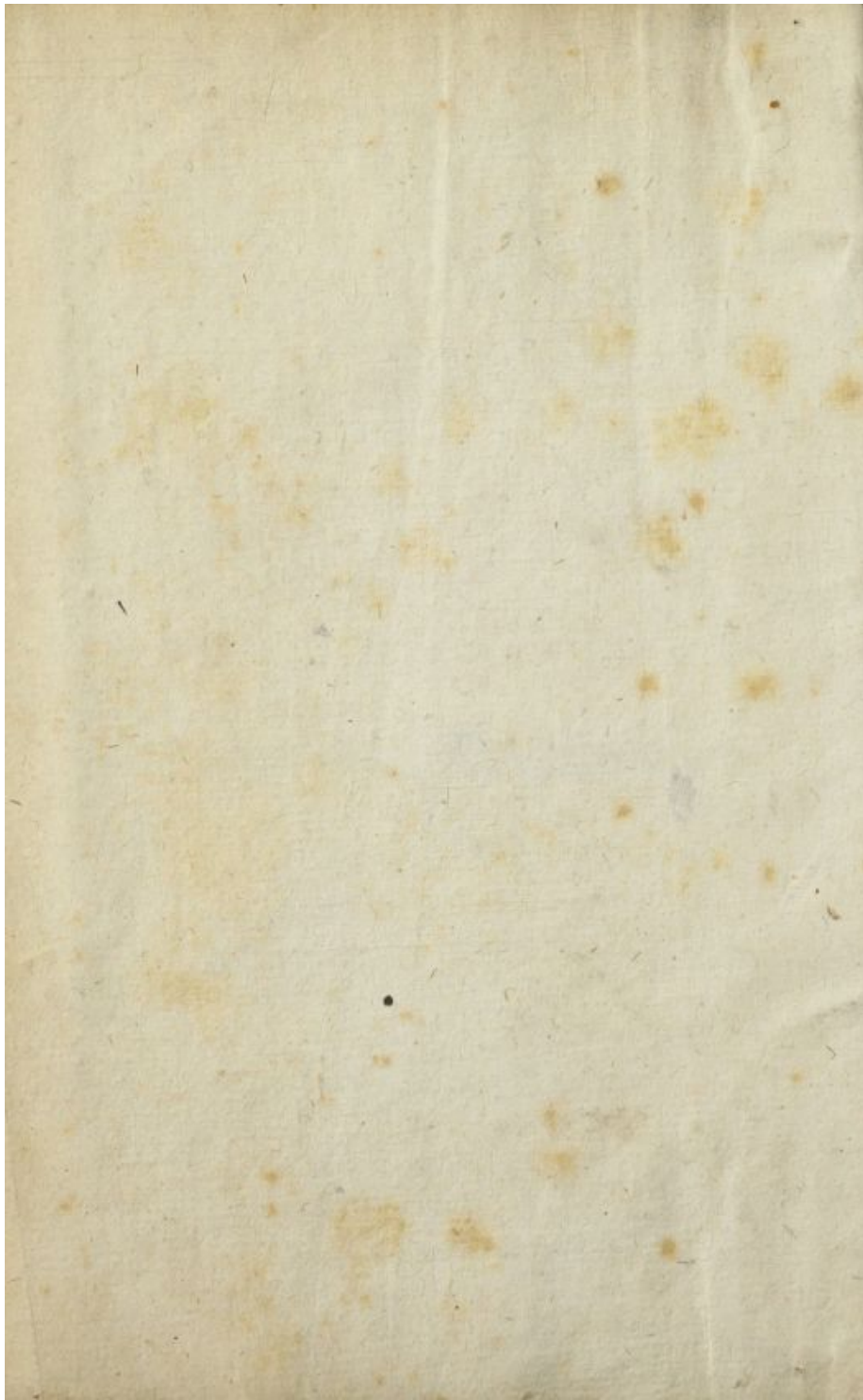
*Apud Joannem Lertout. M. DC. Genevae,, 1600.
Cote : BIU Santé Pharmacie RES 11503*











^{res} IOSEPHI

11.503 //, 503

QVERCETANI

MEDICI OPE-

RA MEDICA:

SCILICET,

AD IACOBI AVBERTI VIN-
donis de ortu & causis metallorum contra Chy-
micos explicationem, Brevis responsio.

DE EXQVISITA MINERA-
lium, Animalium, & Vegetabilium medica-
mentorum Spagyrica preparatione & usu, Per-
spicua tractatio.

SCLOPETARIUS, SIVE, DE
curandis vulneribus, quae sclopetorum & simi-
lium tormentorum ictibus acciderunt, Liber.

ANTIDOTARIUM SPAGYRI-
cum aduersus eosdem ictus.



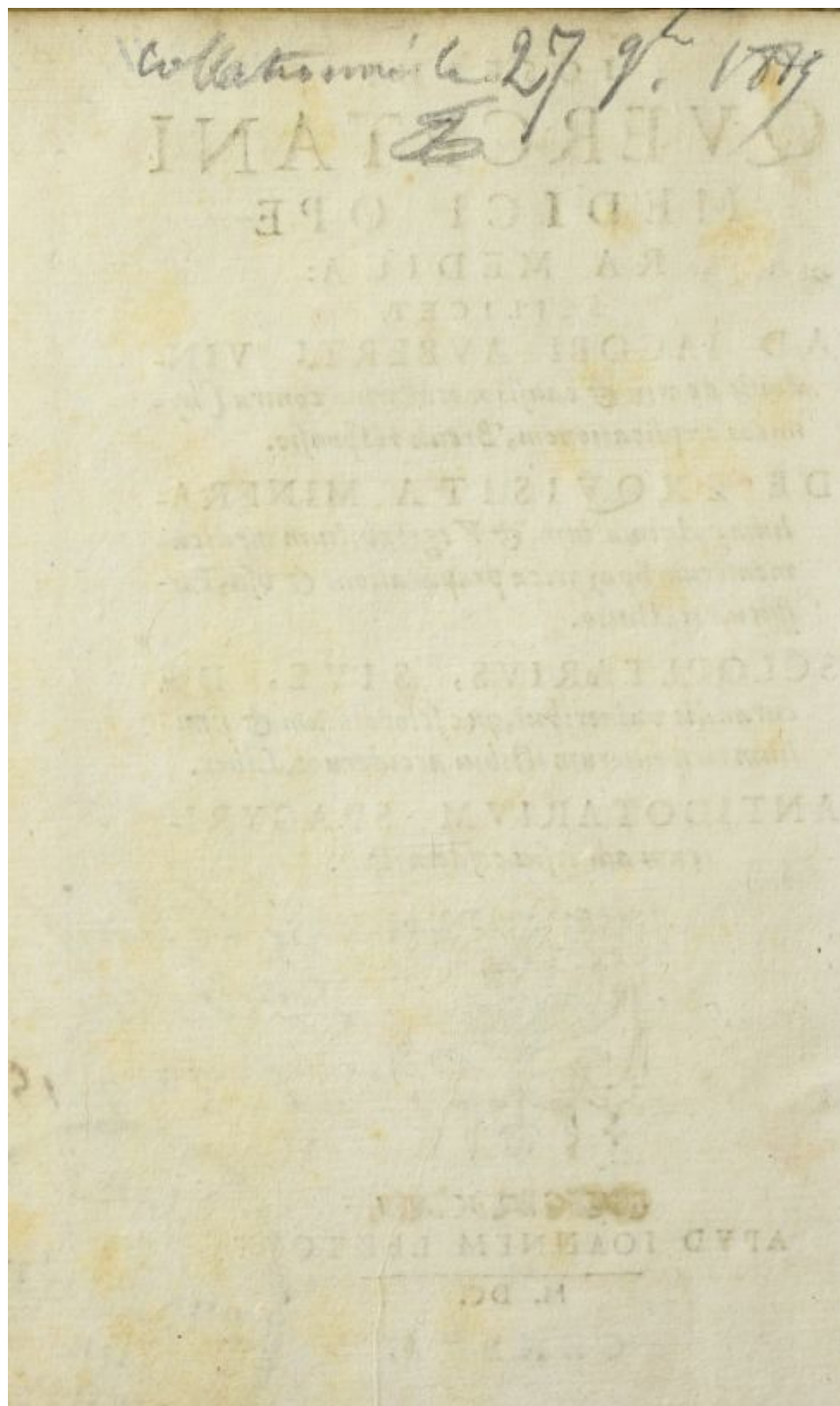
APVD IOANNEM LERTOVT.

M. DC.

GENEVAE.

*Ex libris
H. J. Miller d. m.
1649. 151*







*GENEROSISSIMO
AC SPLENDIDISSIMO
viro, Iacobo de la Fin, Regij ordinis
Equiti Aurato, eiusque Nobili cu-
biculario, D. de la Fin la Nocle,
Pluuiers, Baroni d'Ambusson, &c.
Iosephus Quercetanus, S.*

MEmoriae proditum
est, Pythagorā, ho-
minum vitam di-
xisse consimilem si-
bi videri eius Pane-
gyris ac mercatus Græciæ nobilif-
simi, quò nonnulli certandi, alij e-
mendi & vendendi, alij verò spe-
A. ij.

EPISTOLA.

Etandi tantum causa se conferebāt:
Philosophos autem eos esse qui ne-
que plausum & coronā, neque que-
stum & lucrum sectarētur, sed stu-
diosè naturam rerū intuentes, vim
illius effectricem accuratè animad-
uerterent. Quod philosophādi me-
ditandique studium tātis laudibus
sapientes prisci extulerunt, ut eo-
rum animos qui se totos huic disci-
plinæ consecrarent, quasi diuinos,
atque à terrestrium rerum conta-
gione & humilitate ad vitam pro-
pè cœlestem sublato admiraren-
tur, colerēt, summisque honoribus
prosequerentur. Quippe quod illo-
rum studia vel propter utilitatem
vitæ opportunissima, vel propter
incredibilem oblectationem iucū-
dissima esse statuerēt. Qua de causa

Plato

EPISTOLA.

Plato tum demum preclarè cum rebus humanis actum iri aiebat, quū vel Philosophi regnarent, vel Reges philosopharentur. Quam igitur dissimilis huius nostri seculi ratio! imò verò quàm fœda labes ac macula! quum ij qui se totos ad res Naturæ perscrutandas, arcanâque illius cognoscenda addixerunt, à plerisque non modò fannis & diæteriis exagitantur, verùm etiam de medio tollendi iudicantur. Ex istiusmodi hominum caterua, Aubertus, nescio quis, nuper in mediū prodiit, qui quorum neque industriam imitari, neque fœlicitatem assequi potuit, eos his epithetis Carbonariorum, Ciniflorum, Fumi- uororum ornauit: & iisdem contumeliis summum illum abstrusioris

A. iij.

EPISTOLA.

Philosophiæ parentem, Albertum Magnum, infectatus est, atque in illam non minùs vetustam, quàm reconditam Physices partem (quæ vulgò Alchymia nūcupatur) multa est debacchatus, omnesque etiam eius studiosos propè luce indignos existimat: quum tamen illa, non modò propter innumera ad vitam humanam tuendam remedia, quibus abúdat, in pretio sit, sed etiam clarissimorum & doctissimorum scriptis comprobata. Quorum alij, maiorum memoria, præclara generi humano munera ex illius divinæ artis mysteriis prodiderunt: alij hoc seculo, nihil quod ad illorum imitandam virtutem, ad vitam humanam sustinendâ & morbos depellendos pertineat, prætermittunt.

EPISTOLA.

mittunt. Et sanè ars illa eiusmodi est, qualem tot iique Doctissimi descripserunt. Neque verò illi macula vlla propter Sophistarum & præstigiatorum inscitiam & improbitatem inurenda est: quum multos olim Philosophiæ clarissimum nomen professos esse cõstet, qui istius artis magnitudine & dignitate illecti, cõmunem viuendi rationem contempserunt. Sed ad Aubertum redeo, qui haud scio, an cum quoquam melius comparari possit, quàm cum illo Phormione, qui cum de re militari coram Hånibale differuisset, ad extremum elogio illo notatus ab ipso dicitur: Multos se deliros senes vidisse, sed qui magis quam ille deliraret, neminem. Quid enim inscitius, quid

A. iiii.

EPISTOLA.

denique ineptius quàm ea de re vel
in magno hominum conuentu dif-
ferere, vel in publicum libellos ede-
re, quàm tibi neque disciplina neque
vllò vsu notam esse fateare? Vt au-
tem hanc artem omnium pulcher-
rimam ab istius qualiscunque ho-
minis contumeliis vindicare, peru-
tile mihi visum est, libellum hunc
ad illius dignitatem tuédam emit-
tere, & huius argumenta qualia-
cunque sunt oppugnare. Quum
autem, vir Generosissime, animad-
uerterem, te summo ingenio præ-
ditum, & ex illustri genere natum,
inter arma educatum, magnisque
Regiis & Principum nostrorum
negotiis obeundis occupatum: hu-
ius tamen nostræ artis studiosum
esse, optimum factu iudicaui hunc
meum

EPISTOLA.

meum libellum sub tuo clarissimo
nomine prælo committere: tum vt
iudicium meum, quod de animi tui
magnitudine & dotibus fero, præ-
dicarem: tum vt ex nominis tui
splendore aliquam meo labori di-
gnitatem compararem. Quem si
tibi, tuique similibus, ingenio &
nobilitate præstantibus gratum ef-
se intellexero, dabo operâ ne meo
erga hanc antiquissimam artem
studio defuisse videar. Vale, &
nos vt soles, ama. Calend. April.
M. D. LXXV.



ODELETE DE L'AV-
THEVR A MESSIRE I A-
ques de la Fin, Cheualier de l'ordre du
Roy, & Gentil-homme de la chambre de
sa Maïesté, Seigneur de la Fin la Nocle, &c.

*A toy qui as dès ta ieunesse
Sur le double mont de Permesse
Beu dans la fontaine au cheual:
Qui as avec tes chansons belles
Mené cent & cent fois le bal
Avec les neuf sœurs immortelles:*

*A toy qui par plus grande gloire,
Et pour eternelle memoire
As cheri d'un esgal compas
Et les lettres, & les Gens- d'armes,
Tout ainsi qu'on voit, que Pallas
Ayme les liures & les armes:*

*A toy c'est, à qui ie dedie
Les secrets de Philosophie,
Qui ne craindront du detraicteur
Desormais la langue bauarde:
Pourueu que ta double valeur
Les prenne sous sa sauue-garde.*

*A l'aspre venin, à la rage
De l'enuieux, ton fort courrage
S'opposera, & ta vertu.*

Et

*Et les dars mordans, qu'il esclance,
Seront parez de ton escu,
Qui defendra ceste science.*

*Lors aux filles de la memoire,
Son nourrisson dira ta gloire,
Batissant dans cest vniuers
Mille colonnes pour trophées
Et fera bruire par ses vers
L'honneur de toute ta lignée,*

*Eternisant d'un vœu prospere
Trois tels enfans, nés d'un tel Pere,
A qui le ciel n'a seulement
Eslargi d'ancienne noblesse
Les titres prodigalement:
Mais bien d'une heureuse vieillesse.*

*Mais à quoy penses-tu ma lyre,
Vouloir de leur maison descrire
Le los en ce liure, voué
A mon seul la Fin que s'honore,
Qui merite d'estre loué
Par toy de l'un à l'autre More.*

ET FLORIDA PVNGVNT.



ENEMOND DE CHARBON-

NE A V GENTIL-HOMME

Dauphinois, à l'Auteur
son ami.

*On voit reluire ici ta rare suffisance,
Qui reiectant au loin les traits de l'ignorance,
Nous a encor ouuert & tranché la closture
Des plus cachez secreis, que peut auoir nature,
Ton liure nous apprend cueillir des vegetaux,
Des animaux aussi & tous les mineraux,
Vn celeste pouoir & leur vertu profonde,
Thresor des plus exquis qui sont en tout le mōde.*

IN

ET FLORIDA P. V. NOV. MT.



IN IOSEPHI QVER-
CETANI DE ORTV ME-
tallorum tractationem.

B. T. V.

*V sibus humanis si nil pretiosius auro,
Auro uti si quis cum ratione potest.
Quercetane probans aurum quoque nascier arte,
Et certè haud nulla cum ratione probans,
Non Quercetanus vilis de nomine ligni,
Quin potius deinceps Aureus esto mihi.
Imò etiam quovis longè pretiosior auro,
Quod ratione probas, res modò monstret opus.*

Eiusdem.

*Poss' etiam humana mutarier arte metalla
Quæ natura suo non coquat una sinu.
Unus ait, negat alter. Ego malè credulus, ipsum
Hæreo dum nobis cernere detur opus.
At vos interea qui disceptatis amici,
Si veri & fama vos trahit unus amor,
Ne, quaeso, certate animis. Nam cernere verum,
Non equidem est ire, sed rationis opus.*

A SON ACHATE, ME-
DECIN ET PHILOSO-
phe excellent.

SONET.

*Mon Achate, croy moy, ie plaindroy' fort la peine
Que tu prens a mōstrer que ce iazard corbeau,
Emprūtiāt de plusieurs vn plumage assez beau,
Son liure a croacé sans propos, meū de haine:
Veu que sa seule voix foiblement hautaine,
Mōstre qu'il est encor' à chanter fort nouueau
Des Chymiques subiects, le seul pesāt fardeau
Qui son cœur fort enflé d'enuie tousiours gêne:
Sinon que ie compren, que c'est vn seul desir
De seruir au public, qui t'est venu saisir,
Ouvrant les vray secrets de la Philosophie:
Or tu fais que ie prise encor plus ton sçauoir,
Et qu'heureuse ie dy pour nous sa grand' folie,
Qui la cause a esté d'un si grand bien auoir.*

P. D. L. M.

VIRTUTE HONOS.

AD

AD MEDICVM QVENDAM
A CHYMICIS PHILOSOPHIS ad Antichymicos transfu-
gam, Dialogus.

Spagyrum interrogat, Alter respondet.

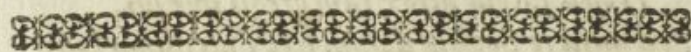
Chymica qui hospitio nuper fugitiue fovebas, Inter.
Cur nunc immeritò dente furente petis?
Regula ne fallat vos, qua desertor oberrans, Respon.
Ordinis usque sui fertur acerba lues.
Constantem inconstans ut reddat Apostata legē,
Hostis factus atrox iam gregis ipse sui.
Sed quid te Sophie dotum hac dulcissima lasis? Inter.
Aut qua, insultando, commoda magna feres?
Quem mihi praeipuis conuerso, ars scenore quaestū Respon.
Hinc dulce, ulcisci, fortè leuamen erit.
Sic ravidam sedo cura Rhabarbara bilem,
Quod capere & nequeo, carpere sic soleo.
Quin tamen & Criticos veritus, tot cultior Orbis Inter.
Praeclara eximios quos habet arte viros?
At tot qua indoctos alit, ipsa indocta, medentes, Respon.
Vulgi fama, sat est si modò nostra probet.
Huc nos respicimus, nobis hac meta laborum,
Ut premat as oculos. Quid moror hinc alios?
Hoc tamē usque regēs, iactabo, ad praelia gnauos,
Veri me studio prolicuisse Sophos.



Ὅς τις Ἡφαίστου πολυδαίδαλα
 ἔργα περᾶται πονέων ἐρευνᾶν,
 Κείνος ἐν τέτραι φύσεως κατόπιρ
 Τεύξετ' ἀπάσης.

Οὐδ' ἐν οἷ κρύπτον, φάνερ' ἄλλὰ πάντα,
 Καὶ φθορὰ πάντων γήρεσσις τεῖται
 Ἐν γαίῃ τ' ὄντων κ' ἐνὶ πόντι ὕδαϊ
 Κ' ἐν ματεώρῳ.

Ἦν ὃ τῷ μωρῷν ἀσεβὴς κοτήσφι
 Αὐτὰρ ὕβριζων δὲ τὰς, ὄχλος
 Ἐν φρεσὶν χαίρων ἀγαθὲ βόσκειται,
 Οὐκ ἀλεγρόσφι.



Ad Zoilum.

*Nec mihi fas fuerit commissa efferre: nec ulli,
 In studio alterius damnare incognita, honestum
 Non si quid nescis, reliquis id scire negatum est.*

F. Hotoman. Iurisc.

Ad Zoilos.

*Discite nutantes in rebus, nulla notanda:
 Qua non falsa vi sint, res ratioque probant.
 A. C. D. M.*



AD IACOBI AV-
BERTI VENDONIS

DE ORTV ET CAVSIS

metallorum contra Chymicos
explicationem.

IOSEPHI QUERCETANI

*Armeniaci, D. Medici
brevis responsio.*

Eiusdem de exquisita Mineralium, Animalium &
Vegetabilium medicamentorum spagyrica præ-
paratione, & usu, perspicua Tractatio.

AC PRIMVM AD EIVS EPI-

*stolam conuitiatoriam, qua Paracelsicorum, quos
vocat, nonnulla remedia euertere conatur,*

Responsio.



Esponsurus Auberti libello de
origine metallorum & eorum
causis, etsi respōsione non ma-
gnoperè digno, illud in primis
præterire nec debeo nec pos-
sum, vehementer mirari me istorum ho-
minum audaciam, qui hanc artem penitus
damnare & execrari audeant tot veterum,

B

eorumque maximorum virorum auctoritate comprobata, quales sunt in primis Hermes Trismegistus, Geber, Lullus, Arnoldus Villanouanus, ipseque adeo noster Auicenna, quorum testimonia, & auctoritate, & argumentis vsu denique ipso confirmata, grauiora sane sunt, quam vt diſteris aut ratiunculis istiusmodi hominum eleuari tam facile possint. Hoc quidem concedo, quorundam imperitorum ac etiam interdum improborum culpa & imposturis factum, vt pessime audiant Chymici : Sed damnari propter abusum res praesertim tantas, quam hanc esse scio & defendo, profecto nec iure potest nec debet. Tot enim illa nobis Dei Opt. Max. opera patefacit, tot pandit naturae arcana, tot antehac ignotas pharmacorum preparationes, herbarum denique, animantium, mineralium, ac omnium penes rerum abditos & in ipso naturae sinu reconditos vsus depromit, vt in humanum genus ingrati sint, qui sepultam illam volunt. Ad Paracelsum vero quod attinet, equidem mihi nequaquam proposui ipsius Theologiae patrocinium suscipere, neque ipsi in omnibus astipulari vnquam cogitaui, tanquam in eius verba iurassem. Sed praeter id testimonium quo Erasmus illum quibusdam epistolis ornauit, ausim ego dicere & tueri, multa

multa illum penè diuinitus in re medica docere, & quæ nunquam satis admirari & prædicare grata posteritas possit, de quibus alius dabitur, vt spero, dicendi locus. Ea verò tu, Auberte, vt omnes norint quo iudicio suscepereis oppugnanda, age de duobus illis agamus quæ tibi in libelluli tui præfatione suscepisti exagitanda, homo sanè, vti video peracutus. Horum vnum, nempe Laudanum, valde periculosum: alterum, nempe adustorum oculorum cancri, ridiculum etiam credis. Ac primùm, quoniam putas non esse illud Dioscoridis Ladanum, quæris quodnam illud sit. Hoc igitur discas ex me, sic à Chymiatris ipsum vocari laudabile certè medicamentum, & quod planè suo nomini responderit, si Laudanum dicas. Sed ex opio, inquis, conficitur. An verò illud est quod hunc stuporem animo etiam tuo inducit? Opium sanè illi, sed longè meliori præparatione quàm vulgò sit vsu receptum, adhibetur: nō sine vini spiritu, infusionis diambrae per menses aliquot, non sine essentia croci, castorei, corallorum, margaritarum, mumiæ, oleoque cinnamomi, caryophyllorum, macis, & anisi: ex quibus vt artis est rectè mixtis, fit illud præstantissimum medicamentum ad arcendos omnes feruores, sistendas defluxiones, dolorésque omnes mirum in modum sedan-

B ij

dos: ita tamen hoc ut calorem nativum non
extinguat, quem potius conseruat & tuetur,
spiritus corroborando, tantum abest ut i-
psos stupefaciat, vel motum (quod est dictu
ridiculum) partibus adimat: sed mira qua-
dam qua pollet facultate vires iuuando, ut
ex superiorum descriptione, debitaque &
non vulgari preparatione ac mixtione con-
iicere licet. Quid si dices, si addidero, adhibe-
ri præterea veram illam auri essentiam, variis
Doctissimorum Philosophorum & Medico-
rum scriptis, antiquitus etiam commendatam?
Ridebis, credo, ignotam tibi istam essentiam,
plurimis tamen Philosophis familiarem. At
id ipsum aurum esse dico, temperatissimum
ad naturæ iuuandum robur, & aduersus af-
fectus melancholicos, ad exolutum ventri-
culum, ad cardiacos, & præter rationem mœ-
stos efficax remedium. Certè in ipsius essen-
tia, quàm in tuo auro foliato, multò maio-
rem facultatem inesse meritò credideris.
Dabis & illud, mi Auberte, in eo purissimo,
vim illam occultarum proprietatum maio-
rem esse, quàm in tuis iusculis cum auro co-
ctis. Nec tamen, puto, credes (hoc enim ni-
mis esset absurdum) aurum, quod ne ignis
quidem ardore totreri absumi potest,
*(Vni enim (ut scribit Poeta) nil deperit auro
Igne, velut solum consumit nulla vetustas,*

Ac

Ac neque rubigo, aut erugo conficit vlla:

(Cuncta adeò firmis illic compagibus hærent)

à nativo calore decoqui aut deuinci ita posse, vt cor, integra remanente illius substantia, ipso corroborari quodāmodo queat: quum sit hæc Philosophorū sententia, Terram videlicet omnem esse mortuam, & spiritus rerum in corporibus solos agere.

Cæterū Laudanum ipsum quauis opiatum, non ita tamen conuitiis est laceſſendum. Id enim prius non correctum, periculi plenum existeret, adeoque nimia sua frigida tate mortiferum, Paracelsici, qui veræ & antiquæ Medicinæ tamen sunt sectatores, satis assequuntur. Nec enim dubitat ipsorū quisquam, quin opium vt suam illam narcoticā vim penè amittat, à multis solo croco, castoreo, & myrrha emendetur. Quæ correctio quid prohibet, quin meliori etiam præparatione fiat? Nam aloë quoque, ne sui acrimonia venas exedat, abluitur & veratrum nigrum, aliàs valde timendum & periculosum, (vt à Chymiatriis hoc etiam discas) vini spiritu & anisi oleo commodum sic vsui redditur, vt etiam tutò pueris administrari possit, ad hydropem & omnes melancholicos affectus. Non ergo ita temere & imprudenter sunt damnanda opiatica, ex quibus varia cõponuntur pharmaca ad vehementes cru-

B iij

ciatus confopiosos colicorum, nephreticorum, pleureticorum, arthriticorum, ad somnum accersendum, ad tussim leniendam, sanguinis excretionem cohibendam, distillationesque omnes sistendas: quale & Philonium illud est vetustioribus etiam Medicis probatum. Sed & opiatum sunt necessaria in antidotis ad principes partes corroborandas, ad arcendam cuiusvis veneni malignitatem & infinitos alios affectus: ut videre est in summa illa Theriaca ab Andromacho seniore descripta, quam etiam opij unciae tres ingrediuntur: itemque in Mithridatij quarta & ultima preparatione, quam Galenus, Aëtius, alique Graeci ex Antipatro & Cleophanto vetustioribus Medicis deprompserunt, cuius etiam vires Theriacae proximas descripserunt. Excipies fortasse non ita esse temperatam huius Laudani nostri compositionem, ut illa est Theriaca Andromachi. Illam igitur nosse te prius oportuit, quam reprehendere: quam tamen & ratio commendat, & experientia perutilem satis demonstrat. Quod unicum remedium te tuique similes habere satius esset ad multos curandos morbos, quam variis istis herbarum decoctis uti, quibus per quam miseri multi excruciantur. Opio quidem seipsum vitae tadio interemisse Licinium Cecinnae patrem

trem

trem Plinius scribit: at nostro Laudano ne-
 moreperietur, sat scio, qui suo damno usus
 fuerit, quod tu tamen falsò & impudenter
 scribis. Imò multi Docti piique viri fidem
 facient, cum felicissimo successu, & ægrorū
 utilitate non mediocri in omnibus defluxio-
 nibus, & incendiis sedandis, & aliis quibus
 præscribitur affectibus, non sine ratione ex-
 hiberi. Cuius præstantissimi medicamenti
 compositionem ac præparationem descri-
 ptam, tibi tuique similibus incognitā, præ-
 lo commissem, nisi tua me cogerent scri-
 pta expendere, an margaritas expediat qui-
 busuis conculcandas præberi. Venio ad al-
 terum medicamentum, quod rediculum vo-
 cas. Oculos cancri calcinatos quartana la-
 boratibus à nobis exhiberi rides, ac præfer-
 tim quòd vna dosi sesquidrachmam huius
 cineris, suæque mixtionis ad quartanæ cura-
 tionem præscribamus: concludisquè tandè
 tot cancrorum oculos suggerere vix posse
 totum Lemnum lacum. Quod certè est ve-
 rissimum. Nullos enim is lacus continet
 canculos, Astacos autem plurimos: quod tu,
 mi Auberte, malè annotasti. Crustatorum
 enim quæ *μαλακόστρακα* Græcis dicuntur, sunt
 quatuor præcipuè genera. Vnū dicitur *κάρα-
 βος*, id est, locusta: alterum *γάρμαρ* vocat,
 quem *ἀσάκον* Galenus appellat: Tertiū *καρί-*

δα, quem squillam dicunt, & quartum Cancrū quem κάρκινον Græci nuncupant. Quorū diuerſa eſſe genera doctis ſatis conſtat Aſtaci, quos caneros putaſti, qui Gallis dicuntur *eſcreuiſſes*, locuſtis ſunt ſimiles parūmq; aut nihil differunt, niſi tantū chelarum brachiorūque quorundam varietate. Corpus enim caudāque longam habent, in qua pinnæ quinque inueniuntur. Aſt ſolis cancris corpus eſt rotundum, vt qui nullam prorſus caudam habeant, quòd illis minimi ſit vſus: quandoquidem proximè terram vitam agunt, cauernāsque ſubire ſolent, neque plurimū natant. Quod vt meliùs intelligas, poteris conſulere Ariſt. Plin. & præfertim Edoardum VVotthonum lib. 10. de different. animalium: Matthioli quoque cōmentaria in Dioſcor. qui te omnes docebunt magnum præcipuè eſſe diſcrimen inter aſtacum, de quo tu imprudens loqueris, & cancrum fluuiatilem aut marinum. Sed dices, non ita multū curandum eſſe de verbis, iſtāque cruſtatorum animantium genera vt plurimū inter ſe confundi. Eſto: Hæc etiam obiter dicta volui, quòd ijs egere te videam, & vt hinc noſtra clarior euadat diſputatio. Cancrorum oculos calcinatos in quartanis præſcribi duobus modis abſurdum putas, nempe quòd ſiccitate

Plin. li.
Nat.
Hiſt. 9.
cap. 71.

tate & acrimonia augeant quartanariorum affectum. Subtilis profecto argutia ac tanto Medico digna. Non ignoramus, mi Auberte, continentem causam siue febris quartanæ materiam, ipsum succum melancholicum esse, qui cum proprijs ex causis multus cumulatur, nec calore nativo regi potest, tandem putrescens hanc febrem incendit. Hunc melancholicum humorem faciunt Medici duplicem: Vnum naturalem, qui est quasi fax & limus sanguinis: Alterum adustum, qui quorumvis humorum torrefactorum velut tartarum est concretum, aut cinis. Id fit præsertim ex bile flaua, & melancholia adusta, quanuis & interdum ex pituita, torrefacta, si Arabibus credimus. Quum ergo melancholicus succus, qui frigidus est & siccus, harum sit febrium materia: illarum causam partim frigidam & siccam esse tecum fatebimur: At siccorum & acriorum omnium usu illum augeri negabimus, vt falsum. Nam quum hic humor sua natura crassus sit, viscidus ac lentus atque is exuperans, potissimum in liene, in mesenterio, & circum hypochondria coaceruari soleat, & tandem temporis successu indurari: certè illum emoliendum, digerendum, rarefaciendum, attenuandum, incidendumque esse Medicorum doctorum

dubitat nullas: quæ autem pro hac intentione, minore pollent facultate χαλαστικά siue emollientia, aut μαλακτικά Græcis dicuntur: quæ maiore vi calidiora atque tenuiora sunt, ad secundum tertiumve ordinem ἀραιώτικά Græcis, Latinis rarefacientia dicuntur, quæ calore & mediocri siccitate solidas, compactasque materias solvunt ac diffundunt, scirrhusque omnes lienis & viscerum affectorum emolliunt, digerunt, ac dissipant. Quorum medicamentorum tempestivius præsertim usus in quartanis & requiritur & valde laudatur. Sic cortex fraxini, capparidis, radix brionis, cucumeris agrestis, ebuli, & iridis, calida omnia & sicca etiam aliqua tertio gradu, durities omnes emolliunt, & discutiunt assumpta, vel etiam apposita foris: lienes ipsos induratos liquefaciunt & absumunt. Sic de ammoniaco, bdellio, opoponace, galbano dicerem: quæ quanvis calida & sicca sint omnia, tamen magnam habere vim emolliendi ac digerendi tonsoribus ipsis notum est. Ergo emollientia & rarefacientia, quum ad quartanæ curationem conveniant, ut omnes fatentur, tempestivè sumpta, non ita absurdum putabis ac ridiculum, Iacobe, si quidam etiam utantur cinere oculorum, & aliquando capitis cancerorum, aut illorum defectu

defectu etiam gammarorum. Cineres enim illorum crustatorum animantium, oculorum præsertim, magnam etiam exsiccando habent vim attenuandi & resoluendi fecem illam humoris melancholici, quam tartarum concretum, qui à te Paracelsici nuncupantur, appellant. Quòd si calcinationes istas, quibus nos sæpius utimur, abhorres, idque cur fiat, ex postulas: hoc discas, Auberte, ex Galeno de simpl. med. facult. lib. vndecimo, quum de sale verba faciens, talia refert. Salustum digerit quidem potentiùs, quàm ustionis expers, quando scilicet subtiliùs ipsum corpus, accepta ab igne facultate redditur. Quum autem, ut eodem libro scribit, quæ tenuium sunt partium medica-^{Cap. II.}menta, ijs quæ sunt crassarum partium plus habeant efficaciam, etiam si parem sortita fuerint facultatem, nimirum quia meliùs penetrent, nos ea sola ratione utimur calcinatis cancris, præsertim ad fæces & tartareum humorem exoluendum. Nam calcinatione, sal rerum extrahitur: sal autem sale solo resolui potest, si bene intelligas: atque ita non contraria contrarijs, sed similia similibus curari disces, quanuis alia nondum tibi perspecta ratione. Cur alioqui spongiarum calculos, cur adustum vitrum, cur inarescens hircinum sanguinem, cur cochlea-

rum cineres, cur calcinatum Iudacium lapidem, cur os sepiae calculo aut renum tartaro, tanta vi prodesse diceres? Intelligo, Confugeres ad sacram asinorum anchoram, nempe proprietatum occultarum: quod tamen ipso sale fieri, qui illos resoluit, & per vrinas expellit, ratio ipsa docet. Quid ergo diceres de Troglodyte laudatissimo illo antiquorum medicamēto ad eandem affectionem, cuius meminit P. Æginet. lib. 3. cap. 45. vbi hæc scripta reliquit.

» Hic inquam, totus sale conditus, crudusque
 » frequenter cominudatus, calculos iam
 » creatos per vrinam expellit, in posterumque
 » generari prohibet. Quod si integer
 » comburatur cum pennis, cinis vniuersus
 » per se & cum piperis momento, ex mero &
 » melle potus, idem potest efficere. Vides,
 quomodo etiam antiqui absurdis, vt scribis, illis cineribus vsi sint, & quibus in affectibus, nempe in calculis ipsis renum curandis, quorum tamen materia, humor est ita etiam crassus, vt calore lapidescat. Quantum autem calcinati cancri ad eundem affectum valeant, ab Hollerio & Matthiolo annotatum, atque millies certa experientia compertum fuit. Nec prætermittam inter cætera quæ huic affectui adhibentur medicamenta, crystallum quod primas tenet:

crystallum

crystallum inquam, reuerberatorio calcinatum, ex quo tandem extrahitur sal, ex cuius resolutione in humido, fit præstantissimum oleum, ad omnes etiam delendas viscerum obstructions perutile. Non est ergo quoddam tam ridiculum putes è calcinatis cancrorum oculis depromptum remedium, nec ita in ipsum acerbitalis tuæ virus euomas. Hoc addam ex Galeno, omniumque veterum sententia, eos ipsos calcinatos cancrum totius substantiæ proprietate, canis rabidi morsibus mirabiliter efficaces esse. Rabiem autem etiam siccissimum esse affectum denotant ipsius Galeni verba, quæ refert ex Pelope suo præceptore. Non abs re, inquit, cancer, quum animal sit aquaticum, prodest à cane rabido morsis, quibus videlicet metus est, ne corripiantur affectu siccissimo, nempe rabie. Nunc superest ut de acrimonia, quam in cancrorum calcinatione inuenis, verba faciam. Ea, inquis, quartanam auget. Atqui vereor, ne quid sit etiam acris sapor, te planè ignorare ex istis verbis docti existiment. Acrem enim non esse cancrorum cinerem nobis facile fuerit demonstrare, siquidem acria esse calidissima omnibus Phisicis est notum. Cuiusmodi constituuntur duplicia à Medicis. Alia enim edi possunt, alia esui sunt inepta: illa

De sim-
pl. med.
facul. ca.
30. lib. 7.

dulcem quandam, saltem obscuram, admixtam habent qualitatem, ista mortifera sunt, si Galeno credimus, aut saltem omnia cuti nostræ imposita vlcus celeriter molliuntur. Et hæc verè acria dici possunt, vbi videlicet alienis qualitatibus non permiscuntur, quorum terminus ac proprius finis est vrere, quemadmodum amari, abstergere, & dulcis, nutrire. Id autem cancrorum cinerem non efficere monstrant Galeni verba, quum de differentijs amari acrisque saporis disputat. Acrem enim, admixtam quandam humiditatem habere refert: amaros autem omnes non modò calidam habere facultatem, sed & siccam fatetur, cinerique (vti eos qui optimè comparet) adsimiles dicit. Qua ratione meliùs dixisses, oculorum cancrorum cinerem amarum quàm acrem esse, quorum cùm absumitur ac defluit humor in vaporem à calore solutus, siccitas & cineratio efficiuntur: vnde non acrem, sed amaram acquirunt qualitatem, & substantiam quauis terrestrem, tenuem tamen, quantò scilicet subtilius ipsum corpus accepta ab igne facultate redditur, vt suprà ex Galeno diximus, calidumque & siccum necessariò efficitur: proinde amarum quoque abstergere, comminuere, secare crassos viscososque humores, sicut cinis & ni-

De sim-
pl. med.
facul. li.
2. cap. 17.

De sim-
pl. med.
facul. c.
18.

Simpl.
11. c. 51.

& nitrum, non est dubium, vt docet Gal. ^{Simpl. 4. cap. 18.}
 quem meliùs aliàs poteris consulere, ne e-
 tiam ipsorum primordiorum ignarus planè
 videaris. Sed quoniam aliquid & tibi con-
 donandum video, age, concedo tibi ludens,
 acrem esse cancrorum calcem: quod autem
 quartanam sui acrimonia augeat, id ego
 pernego. Nam quæso te, mi homo, an non
 sinapi, piper, allia, ab omnibus dogmaticis
 tum Græcis, tum Arabibus, ab ipsoque Pau-
 lo Æginet. quartanariis adeò conceduntur,
 vt etiam pro victu præscribantur? Et dia-
 trion pipereon vel diospoliticon, quod ap-
 pellant, an non inter medicamenta quar-
 tanæ censentur? Nec alienum etiam erit
 in medium proferre Hollerij celeberrimi
 Medici verba in hanc sententiam, quum ^{Lib. de Febrib.}
 de victu quartanariorum disserit. Quodd
 ad victum attinet, inquit initio è materia
 media interuallis quoque ab initio ad vigo-
 rem, rebus acribus, vt sinapi, & salsamentis
 vti licet, quorum & post vigorem tempesti-
 uus vsus est. Addit sub finem: Nam ideò sal-
 samenta imperantur, quia sal incidit, atte-
 nuat, discutit excrementa, siccatur, virtutem
 colligit & roborat. Hisce omnibus puto tibi
 satis, omnibúsq; esse perspectum, quàm to-
 to coelo aberraueris: in contemnendo no-
 stro remedio, ex vera certè Dogmaticorum

doctrina deprompto. Quoniam autem cætera quæ ipsi remedio adduntur simplicia ignoras aut saltem taces, ecce tibi gratificabor, & compositionem tradam. Recipit radicem aronis præparatam, item rad. acori vulgaris, & pimpinellæ præparatas, atque exsiccatas, oculos cancri calcinatos, (quorum pro vnaquaq; dosi non ingreditur medius scrupulus) semen nasturtij, & saccharum. Omnium fit mixtura: dosi est cochlear vnum manè, pro corroborando imbecilliori ventriculo, & ad pellendas viscerum obstructions, duritiæque lienis optimum remedium: & quanuis familiare, sæpius tamen probatum, ac doctiss. plerisque Medicis hodiè vsitatum. Istud autem tam absurdum esse, ac quartanarijs obesse, Doctorum dicere puto neminem. Debuiisti ergò, si volebas Paracelsi medicamenta redarguere, speciosius aliquid deligere, in quo magnitudinem ingenij tui exerceres, eruditio-nemque tuam probares. Sunt enim ista, quanuis, vt tu inuidiosè vocas, Theophrastica, tamen rationi consentanea, ac docto cuius Medico probanda. At tu illa fortassè nec diuino Hippocrati, nec Galeno cognita fuisse dices, ideòque concludes reijcienda: sed illud tuo solo iudicio, nulla tamen cum ratione. Non enim summam & doctrinam
& diui-

& diuinam illorum eruditionem contemnimus, nec illorum piam violamus memoriã, quod dicimus illos in re medica quidem primos claruisse, non tamen omnium medicamentorum genera tentasse, aut illorum omnium etiã facultatem cognouisse. Vita enim breuis, vt inquit Hippocrates, & ars ista quæ ^{Aphor. 1.} circa experientiam etiam periculosam versatur, nimium longa. Nec puduit Galenum fateri, quum de Hydrargyro scribit 9. simpl. cap. 19, se nullum fecisse ipsius periculũ, neque quòd interimeret, si deuoraretur, neque vbi foris admoueretur. Neque est quòd putes Theophrastum tot remediorũ inauditorum primum & solum fuisse inuentorem, quorum notitiam ipsemet in suis libris fatetur se habuisse ex colloquio diuersorũ doctiss. tum Philosophorum tum Medicorum, Ægyptiorum & Arabum præsertim, apud quos ille discendi causa per aliquot annos etiam captiuus remansit, ex quibus tot pulchra remediorum spolia tandẽ reportauit: quæ quidem omnia sunt deprompta partim ex aromatum, herbarum, fructuum, florum, & seminum extractis veris oleis, & laxantium omnium essentiis, quorum etiam plus proficiet gutta, quàm tot & drachmæ & vnciæ: quæ tamen etiam vt tota substantia operentur, seminari & superiniici possunt proprio sali, quod in multis

C

præstare licet, sicut in aliis terra reiici debet, tanquam planè mortua, & purgationi prorsus contraria. Ex variis quoque resinarum, gummi, & ceterorum vegetabilium generibus desumuntur variæ, pulchræ, & valde vtilis præparationes: quemadmodum & ex multorum animalium diuersis partibus, ex quibus rectè præparatis multa conflantur medicamenta valde salubria: vt ex vera præparatione mumiæ, Theophrasticis solis nota, laudatissimū fit medicamentum in pestilentibus affectibus: ex oleo & sale cranij hominis non humani ad Epilepsiam: ex oleo mellis & ceræ ad tophos, axungiarumq; aliis præparationibus ad leniendum & melius resoluendum. Sic etiam ex moscho, zibetta, castoreo, ex monocerotis cornu, ebore, cornu & osse cordis cerui, ad cardiacos & alios effectus: & ex aliis infinitis multa sunt extracta, quorū omnium rectam edocuit ars Chymica, quam damnas, præparationem. Non enim ex solis metallicis, non ex pretiosis lapidibus, & gemmis, vt ineptè multi putant, & toti orbi persuadent, Theophrastica desumuntur remedia: quæ nec acris sunt nec violenta, vt ignari & rerum imperiti clamitant, sed dulcissima, naturæq; nostræ familiarissima, quam spiritum præstantia conseruant, viuificant, ab impuritatibus, solis plærunque sudoribus expurgant,
tota

tota denique substantia non parū proficiunt,
vt Doctorum multi quotidie felici cum suc-
cessu experiuntur. Sed de his plus quàm satis.
Iam ergò ad ea quæ de metallis scribis, nobis
progrediendum.



AD IACOBI AV-
BERTI VINDONIS

DE ORTV ET CAVSIS

metallorum contra Chymicos
explicationem.

IOSEPHI QUERCETANI

Armeniæ, D. Medici

brevis responsio.



Metallum esse corpus fossile na-
tura vel liquidum, vt argen-
tum viuum: vel durum, quòd-
que ignis ardore liquefieri
possit, sicut aurum, argen-
tum, æs, plumbum, stannum: vel molli-
ri, veluti ferrum, nonnulli scribunt. Alij
autem propria nominis significatione o-
mnia quæ in visceribus terræ effodiuntur,
metalli nomine vsurparunt. Sic Onesicri-
tus scripsit in Carmania esse metallum rubri-

*Agric.
lib. 8. de
natura
fossil.*

C ij

ca: In Lybia circa Atlantem, salis, Herodotus. Hocque testatur Plin. lib. 33. suæ nat. hist. Alij verò id quod liquatum in suam reduci-
tur pristinam formam quòdque ductile & malleo extendi potest, estque durum & impressile, propriè metallum esse dixerunt. Hæcque ratione illa præsertim in sex diuise-
runt, in Aurum scilicet, Argentum, Æs, Stannum, Plumbum, & Ferrum. Addiderunt nonnulli Mercurium, non quòd actu sed quòd potentia metallum meritò dicatur. Hæc autem planetarum vocabulis Chymici nominare consueverunt, non vt ipsorum materiã ad planetas referant, quod ineptè putat Aubertus: sed partim moti similitudine quadam maiorum ac præcipuorum syderum, qua ratione perfectiora duo metalla, Solem & Lunam appellauerunt: & propter duritiem ferri, Martem, quem belli & armorum Deum Poetæ sunt commenti: ac argentum viuum propter maximum ac penè incertũ motum, Mercurium dixerunt: partim etiam Pythagoricorũ instar, vt arcana sua, inuolucris quibusdam ænigmaticis obtegerent. Caterum nullã video rationem, cur stibium inter metalla propriè numerari debeat: quare ex illorum genere (pace Agricolaë dixerim, cuius autoritate nititur Aubertus) est excipiendũ: quum illorum definitioni omnino repugnet.

Siqui-

Siquidem liquata metalla omnia ad suam redeunt formam propriam, ductiliaque, dura & impressilia sunt omnia: qua ratione à multis lapidibus liquabilibus, in quibus non est humiditas valide permixta cum sicco terrestri, secernuntur: quemadmodum & ab infinitis marchasitarum generibus & semimetallis. Stibium autem liquefactum pristinam omnino amittere formam rerum periti quotidie experiuntur, & quum ipsum nec ductile esse, nec imprimi posse ipso usu constet, propriè metallū id dici non potest. Veruntamen hoc affirmare placuit Auberto nostro, in metallicis usque aded erudito, ut adhuc somniet glaciale stannum, (quod verè bifemutum est, & cinereum illud plumbi genus de quo plura Agricola lib. 8. de nat. fossil.) stibium excoctum, ac Chymicorum regulum esse: quod planè est absurdum. Non enim stannum glaciale quod bifemutum rectè appellatur, stibium est ullomodo præparatum: neque Chymicorum regulus, tartaro & nitro extractus, bifemutum dici potest, quod doctis, omnibusque sanæ mentis relinquo iudicandum. Sed ista parū ad rem, quum metalli nomine plura, ut diximus, non propriè tamen dicantur. Estque sanè Auberto istud condonandum qui nullas fodinas usquam conspexit, ut de his rectè iudicaret: nec Agricolaë sententiam

C iij

percepit. Interim cōqueritur ille, quòd Chymici metalla ipsa diuidant, in perfectā & imperfectā: idq; ridiculum putat multis de causis. Primò, quòd quædam tradita à Gebero definitio, non minùs vni quàm alteri metallo conueniat, quum tamen, vt probè perfectā ab imperfectis discerneretur, vna his, altera alijs definitio fuerit statuenda. Quasi verò viri definitio puero non conueniat, quanuis ad viri aetatem nondum peruenerit, & alijs accidentibus videatur ab ipso, quemadmodum & inter se metalla, differre. Sic alia ac diuersa esse deberet corallorum alborum & rubrorum definitio, quanuis inter differant, quòd ratione absolutæ coctionis & terminatæ, alba non attigerint perfectionis vltimum gradum: quorum tamen omnium vna & eadem est definitio. Sed vt suam melius comprobet Aubertus opinionem, quæcunque essentialē habent formam, quam singula metalla habere certum est, perfectā necessariò esse scribit: piàmque & rerum parentem naturam in suo obeundo munere haud quaquam cessare vel quiescere, nisi impediatur dum scopum sibi propositum attigerit. Addit, materiam ex qua naturale fit aliquid, & circà quam versatur natura, tantisper moueri dum essentialē suam sit assecuta formam. Ex his omnibus tandem
concludit

concludit metalla rectè in perfecta & imperfecta diuidi non posse, neque aurum alijs præstantius ac perfectius, etsi splendidius & temperatius, vlllo modo dici debere: quæ omnia nunquam manca & futilia, nobis sunt confutanda. Atque vt omnia debito ordine persequamur, aurum ipsum à veris Philosophis perfectius cæteris metallis ac præstantius & purius meritò dici, nobis est demonstrandum, vt hinc concludamus, metalla in perfecta & imperfecta à Chymicis non sine ratione distingui. Ergo vt nitar etiam auctoritate Agricola, à quo præsertim Aubertus ista sua omnia deprompsit: is certè non solum splendore, sed & colore, sapore, odore, pondere, ac potestate differre inter se metalla scribit lib. 5. de ortu & causis subterraneorū: & præcipuè de splendore (quem tu Auberte in auro & argento etiam adesse confiteris) verba faciens, inquit. Sed quò humor ipse « fuerit subtilior, densior, & purior, eò metallū « est nitidius & splendidius: qua de causa etiam « hac parte cæteris præstat aurum. Cuius auri « præstantiam ipse etiam Agricola quarit in differentijs odoris, saporis & ponderis. Imperfecta enim metalla, quum se in liquorem induerint, amara gustu percipiuntur, vt æs & ferrum. Amaritudinis autem causa est terra adusta, quam ea metalla participant, vt ipse

C iiij

Agricola testatur. Reliqua verò propter terram puram aut aquam vberiore, non admodum sensili sapore liquores afficiunt: imò subdulci, ut aurum & argentum. Quinetiam quum ipsi auro terra insit purissima, & optimè cum sua aqua temperata, fumum perexiguum, vixque sensilem quum vritur, ex se emittit, & dulcem magis quàm fœtidum. Præterea addit Georgius, auro, dum igne purgatur, excrementum quasi nullum inesse ob puritatē, reliquis multum: sed eò plus vni quàm alteri, quò fuerit impurius. Est etiā auri præstantia in ipsius vi ac potestate inuestiganda, quòd præter ipsum & lunam, cætera in cineritio & copella in fumum evanescent, ac violentia ignis intereant: quod illis accidit, prout terra minus pura, minusque bona temperatio in ipsis reperitur, atque id vni quàm alteri citius, ut ferro accidit, propter terram impuram quæ multa ei inest. Sed quum aurum vnicum nullo igneo ardore consumi possit, ut inquit Aristoteles, nihilque amittat sui pōderis, si aut exuratur aut examinetur: terram ipsum habere purissimam & optimè cum sua aqua commixtam oportet: vnde fit illius ut terra arceat & contineat humorem, ne eum expiret: contra humor, tueatur terram ne accendatur, ut inquit Agricola: quod fit ut alij volunt, ex sicco & humido subtilissimis, &

non

3. Meteo.
cap. 6.

non habentibus aliquod impurū admixtum. Hac ratione aurum secundū naturam rerū est purius reliquis metallis, & illa pretio suo vincit, quia simplicissimum & purissimum metallum est, & ab imperfectione elementorum propter suam formam remotissimum. Sic Plinius, vni rerum, inquit, nil deperit auro, igne: quod & cecinit Poëta, vt ex superioribus videre est. Atque ex his colligere licet, inter omnia metalla vnum esse aurum, non solum splendidissimum, temperatissimūque, sed & perfectissimū, cuius respectu cetera metalla merito imperfecta dicantur. Nā semper tendit natura ad solam perfectionē, nepe ad auri confectionem, quod solum inter metalla dicitur perfectū. Nullū enim agens naturale, vt dicūt Philosophi, desistit ab actione in sua materia, nec separatur, nisi cum introductione formæ in illa materia. Ergo quādiu agens est coniunctum materiæ, vel agit in materiam, id dicitur imperfectum, quoniam perfectio rei nō est, nisi per introductionem formæ. Quum igitur in omnibus metallis aqua quædam viscosa, quam argentum viuum Philosophi Chymici propter conformitatē appellant, subiciatur loco materiæ, & sulphur, quod ita quadam similitudine vocant, agentis & introducentis formam in illa materia, non poterit aliquod metallum dici per-

Lib. nat.
Hist. 33.
cap. 3.

fectum, nisi à quo separatum fuerit ipsum sulphur. Sed quoniam reliqua metalla habet admixtum prædictum sulphur, in materia quo perimuntur, denigrantur, calcinantur, & comburuntur, (quod illis accidit solum propter illam exhalationem siccam, nempe sulphur, quod sit materia apta ignitioni) hac de causa imperfecta omnino dicuntur. At è contrario, quoniam solum aurum est omnino in ipso sulphure expoliatum, quod satis per se denotat auri & argenti viui affinitas: (omnia enim, ut scribit Plinius, ei innatant præter aurum, quod vnum ad se trahit) hac ratione est immune ab omnibus istis corruptionibus & in igne & extra ignem. Merito autem dicitur solum perfectum & formatum secundum primam & veram intentionem naturæ: completum, quia peruenit ad vltimum finem in quo completur: purum, quia agens non est immixtum materiæ, sed ab ipsa separatum.

„ In hanc sententiam hæc scribit Aristot. Met.
 „ 3. cap. vltimo, de metallis verba faciens. Quo-
 „ circa inquit, & terram in se continent & vrun-
 „ tur omnia, quod siccam exhalationem ha-
 „ beant. At aurum vnum omnium nequaquam
 „ vri solet. Sed his non contentus rationibus,
 respondebit Aubertus: Quæcunque essentia-
 lem sunt affecta formam, ea perfecta esse ne-
 cesse est: metalla autem singula suam substantialem

tialem habere formam præter bardum aliquem ciniflonem, neminem negare dicet, & hac ratione omnia etiam esse perfecta concludet. Sed huic obiectioni respondere nobis satis erit facile: Nā illæ res quidem quæ perstant in natura sua, perfectæ dicuntur in sua specie per suam formam substantialem: sed quædam perstant natura in sua specie, quæ tamen perficiuntur quoquomodo per suam formam substantialem, ad quam est quidam terminus motus, sed quia feruntur ad aliam substantialem formam ultimam, quæ omnino rem ipsam complet ac perficit: ideò dicuntur esse imperfectæ, quandiu sub illa prima forma permanent, habita ratione ultimæ illius ad cuius assequutionem contendunt. Quod si non habeatur ratio ultimæ illius formæ, sed in se solum considerentur, sunt sanè perfectæ in illa sua specie, per illā suam formam substantialem, prout exigit illa species. Hoc in generatione ouorum omnes vident, in qua est quidam terminus motus in acquisitione suæ formæ substantialis, quæ sic permanet. Sed quia ipsa oua sunt eò destinata à natura, ut non permaneant sub illa forma, sed ad generandam auem, & ita fit acquisitio substantialis formæ ultimæ: ideò dicuntur oua esse imperfecta sub forma oui, perfecta autem res illa est post generationē auis, cum

ibi sit finis ouorum vltimus. Hoc quoque est de metallis iudicandum, quæ licet quandam sint affecuta in sua specie essentiali formâ, non possunt tamen dici perfecta, habita ratione auri, quod solum, vt diximus, perfectum est, quin peruenerint ad finem illum vltimum & absolutum, nempe ad ipsius auri perfectionem, & aurum euaserint. Et quemadmodum in generatione embryonis fit comparatio animæ vegetabilis ad sensibilem, & sensibilis ad rationalem, quia illæ sunt sicut dispositiones ad rationalem & non sicut formæ, sic imperfecta alia metalla ad aurum se habere videntur. Itaque Chymici Philosophi meritò diuiserunt metalla in perfecta & imperfecta. Nam quanuis metallorum differentia sit in forma ipsa, non erit tamen propriè differentia speciei, sicut equi & hominis differentia, sed sumetur magis propriè penes materiam & partes eius, scilicet secundum digestum & indigestum, completum & incompletum; quum illa sint eiusdem propriæ materiæ penitus, sed indigesta & incompleta, determinata ad aurum. Quòd autem ferrum, quia magis vsui hominum commodet, nobilius idcirco auro iudicat Aubertus, id opinor, ne Medicis quidem vllis quantumuis indoctis, aurum tamen non ferrum captantibus persuaserit. Sed de auri præstantia & perfectione
fatis

satis à me dictum puto. At quoniam diximus omnia metalla eiusdē esse materiæ propriæ, quanuis non pariter in omnibus digesta, qua in re vertitur quæstionis cardo, iam ad materiam illam metallorum perquirendam accedendum. Metallorum, quemadmodum & reliquorum mixtorum corporum, duplicem constituunt materiam Philosophi: vnā generalem & remotissimam, quæ sumitur ex elementis, tanquam ex omnium rerum primariis, ex quibus vt simplicissimis constant, & in quæ simplicissima resoluantur. Horum autem elementorum qualitates virtutesque tantum in se mutuo transire, omninoque misceri, Peripatetici in Stoicos contendunt: qui ipsorum substantias totas esse totis permixtas contra affirmare conantur. Sed missis lubricarum opinionum istis fluctibus, ad tutum & tranquillum portum nos recipimus, & in hac re Auberti comprobamus opinionem, existimantis in mixtis non essentialiter aut actu, sed potestate subsistere elementa: quod Galenus testatur lib. primo method. medendi, vbi elementa suis qualitatibus duntaxat tota totis misceri scribit. De secunda verò ac propria ipsorum materia, non vna, sed longè diuersa est etiam multorum Philosophorum opinio. Alij enim halitum humidum, materiā metallorum proximam dixerunt, vt Aristote-

les : nonnulli aquam ab alijs elementis affectam, quod Agricola placuit, cuius opinioni assentitur noster Aubertus: alij cinerem aqua madefactum. At Chymici, quorum opinionem Aubertus pervertere conatur, argentum viuum ipsorum materiam dixerunt: addiderunt nonnulli sulphur. Quæ omnes opiniones breuiter ac diligenter nobis sunt examinandæ, vt res clarior euadat, & immeritò Aubertum & alios in tot præclaros Chymicos Philosophos irruisse omnes intelligant.

§. Met. e.
ultimo.

Aristoteles Philosophorum facilè princeps, eorum quæ sunt intra terram & suprà potestate ac vi cœlesti, duplicem constituit materiam, halitum videlicet & vaporem, quorum mixtione in terræ penetralibus fieri & nasci omnia censet: eaque pro diuersa natura materiæ bifariam distinguit, nempe in fossilia & in metallica. Fossilia sic dicuntur, quòd fodiantur è terra, & similia sint terræ effossæ, nec sunt liquabilia, vt lapidum genera, quæ ex sicca exhalatione ardore incensa, & humidum suo calore consumente, & quodammodo adurente conficiuntur. Alia sunt metallica, quorum quædam sunt fusilia aut liquabilia, quòd plus accedant ad naturam humidi quàm sicci, vt plumbum & stannum: & ita appellatur quòd faciliùs liquentur, quàm ducantur. Ductilia verò contrà, quæ maiori cum

cum difficultate fundantur, vt ferrum : quorum proxima materia est halitus vaporosus, qui frigore cogitur & concrefcit in metallum fecundum ſententiam Ariſtotelis, quem tamen noſter Aubertus credit reprehensione dignum. Nam, inquit, in rerum natura accidere haudquaquã id poteſt, vt ab vno extremo contrariõve in alterũ ſine aliquo medio fiat tranſitus. Conſtat autem contrarijs prædicta eſſe qualitatibus tũ metallum, tũ halitus, quòd hi tenuiſſimi, illa verò ſint craſſiſſima. Hinc concludit in metallorum ortu, halitus vaporẽſque neceſſariò priùs in humorẽ concreſcere, quàm in metallum indureſcere. Hæc ille ex Agricola deprompſit. Sed immeritò reprehẽſum Ariſtotelem defendit ſatis ſuperque vir longè doctiſſ. Iacobus Schegkius cõment. ſuis in lib. meteorũ Ariſt. vbi docet alium eſſe halitum ſiue vaporem ex quo aqua concreſcat, & alium ex quo metallum: quum etiam alius ſit ex quo pruina. Ponderoſior enim & graſſior eſt interdum, quàm iſ ſit ex quo aqua. Qua ratione remotionẽ proponunt metallorum materiam, qui aquam illam eſſe dicunt, quàm qui halitum: quũ magna pars *μετεωρῶν* ex his halitibus & vaporoſis materijs, caloris vi ex aqua & terra excitatis gignatur: quũ fœcũditas terrẽ & aquẽ nulla ſit abſq; calore. Calor enim tanquam pri-

Lib. 5. de
ortu &
cauſis
ſubterf.

mam sobolem & fœtum, procreat duo hæc, in quorum natura parentum vigor, quatuor nempe elementorum repræsentatur, & conspirat genitalis quodammodo vis eorūdem, qualitatibus duabus mascula vi agentibus, cæteris verò duabus quasi fœmineis patientibus: vtrisque verò tanquam patri temperationi cœlesti obedientibus. Vnde procreari inanima hæc consueuerunt instrumento qualitatum primarum. Illud autem sensu ipso percipi potest: offerunt enim sese tam crassi vapores subterraneis in locis interdum, vt respirare fodientibus non liceat, atque interdum etiam propter crassitudinem, teste Galeno, suffocentur. Quòd si tam crassi sunt, quis credet contrariis prædita esse qualitatibus tùm metalla, tùm halitus, quominus etiã sine altero medio in solidam metallorum materiam concrefcere possint, quemadmodum & ponderosus vapor in pruinam? Deinde si ære pluisset & ferro, ac in superno aëre lapides etiam ac talia illa corpora concrefcere & procreari, innumeri testatur, quomodo tandem hæc ex aqua & terra potiùs generabuntur, quibus commorandi in aëre locus nō est, quàm ex halitu & vapore, qui & penetrare & consistere illic tenuitate & calore possunt? Quare metalla ex halitu potiùs quàm ex aqua oriri certum est: qui halitus, quoniam
crassus

crassus est, facilè etiam concrefcit. Sed quid plura de his? quum omnia ex ijs oriri in quæ vltimò reducantur omnibus Philosophis constet? Metalla autem omnia præter duo perfectæ, quæ ob maiorem decoctionem, compactam magis ac fixam habent, materiam, nonne in halitum aut vaporem reducuntur, & in examine cineritij & copellæ omnimodò in auras euanescent? in fumum equidem, non qui conuertatur in aquam, aut qui madefaciat, sed crassum, propter terreum admixtum, & qui frigore concrefcet, & inspissetur. Quod certa experientia quotidie cerni à pyrothecnicis & facilius etiam à Philosophis suis sublimationibus, percipi potest. Hoc ipsum probant Tutia, Cadmia, Pompholyx, & reliqua huiusmodi, quæ ex vaporibus metallorum sublata, parietibus fornacum adherent, & in ipsis fodinis crassos eos esse denotant, nec aquam vllomodo repræsentant. Obtumescat ergò cum suo plumbeo argumento Aubertus, qui Aristotelis sententiam poscindere conatus est, nec de sibi ignotis temerè iudicet, expertis credat, ac crassissimos existimet esse eos vapores, è quibus metalla primò concrefcunt, & sine altero medio indurantur. Propugnato Aristotele, quam de cæteris doctis. viris ac Philosophis ferat sententiam, videamus. Al-

D

berti Magni, Geberi, reliquorumque carbonariorum (hoc enim nomine summos illos viros præclarus hic noster censor exornat) sententiam Aubertus in eo refellit, quòd metallorum proximam materiam argētum viuum & sulphur esse dixerint, illósque à recta via aberrare nonnullis argumentis ostendere conatur. Primò quòd ad argentum viuum attinet, metallorum id esse materiam propriam dicit non esse verisimile, quòd in duritiæ concrefcere non possit. Egregium sanè argumentum, & dignum quod à suo autore toties repeteretur, cui tamen iam à nobis suprà respōsum accepit. Dicit concrefcere non posse, quòd sit aeræ substantiæ, argentum viuum. Atqui vaporem quem suprà ex Aristot. concludimus proximam esse metallorum materiam, quis aerium esse respectu aquæ non fatebitur? & tamen eum concrefcere posse quis inficiabitur? Aerium igitur fateor esse argentum viuum, quod idcirco Philosophorum multi metallum non (nisi potentia) esse cēsuerunt. Sed ita tamē aerium esse dico, vt vaporem emittat crassissimum, quique frigore cōcrefcet, vt videre est in mercurio sublimato, & multis aliis ipsius præparationibus, quibus fumos & vapores emittit, nō ita tamē aereos, quin condensentur. Sed quid dices de ipsis metallis imperfectis, quæ vt iā suprà monuimus,

mus, dū examinantur, in fumos & auras euaneſcunt? quid denique de illorum materia & forma in nihilum redacta? nonne vaporem craſſum, quem nos dicimus argentū viuum, ipſorum materiam fateberis, quum in ipſum tandem metalla reducātur? Sed ex Ariſtotele hæc adfert Aubertus: Quæ ad aquā pertinent, ſi plus aeris in ſe contineant quam aquæ, concreſcere non poſſunt, vt oleum & argentum viuum. Metallorum autem materiam in duritiem cogi neceſſe eſt, alioqui metalli formā non induerent. Eorum ergo materia non erit argentum viuum, quum in duritiem haudquaquam concreſcere poſſit. Sed hoc argumentum nihil eſt efficacius priori: Pro conſeſſis enim ponit, quæ nec ipſe prius aliquomodo probarit, & quæ iā nos negauimus. Nā dedimus quidem illi argentum viuum aeræ eſſe ſubſtantię, concreſcere verò ideò nō poſſe, negamus: quum vapores contra ipſius ſententiam concreſcere demonſtrauerimus. Et quidem Aubertus arte indureſcere haud negat, ſed in duritiem aut formam metallicam cōcreſcere ſiue arte ſiue natura nō exiſtimat. Quæſi verò exiſtimare, ſit rem demonſtrare. Argentū igitur viuum metallorum eſſe materiam negat, cauſa verò quam affert, nempe quòd ſit aeræ ſubſtantiæ, nullius eſt momenti, ſi quidem vaporem eſſe aeræ ſubſtantiæ

D ij

respectu aquæ & nihilominus tamen proximam materiam metallorum ex Arist. ostendimus. Itaque aërea sunt distinguenda: nam quæ prorsus ac simpliciter aërea sunt, à prædominio non possunt coagulari neque à calido, neque à frigido, quòd ipsorum humiditas aërea exsiccare non possit deficiente terrestri, qua ratione etiam ipso supernatant aquæ, teste Aristotele, ut oleum: & facile inflammantur, quòd sint materia ignis, ut ipsum oleum, & ligna etiam quæ supernatant aquæ præter ebum, quod terrestrius sit ut ex ipsius pondere iudicari potest. At argentum viuum nec inflammatur, nec ignis est materia, imò ipsi instar aquæ aduersissimum: nec leue est imò ponderosissimum, ut in ipso etiam supernatent metallorum omnium solidissima quævis corpora, vno excepto auro propter amborum maximam affinitatem: ex quibus constat alterius ipsum esse substantiæ quàm simpliciter aëreæ, olei instar. Ad huius igitur argenti viui similitudinem metallorum materiam proximam dixerunt Chymici Philosophi, ipsum esse argentum viuum generatum ex valida commixtione primæ omnium materiæ metallorum, ex humido videlicet viscoso, incombustibili incorporato terrestri subtili, equaliter & fortiter commixto per minima, in cauernis terræ

terræ mineralibus. Huic verò sagax natura (quum materia se ipsam non producat in esse) adiunxit agens proprium, nempe sulphur, quod nihil est aliud, quàm pinguedo quædam terræ in fodinis proprijs generata, ac per temperatam decoctionem condensata, vt illud ipsum argentum viuum digerendo & coquendo in metalli formam conuertat: Itaque sulphur istud ad argentum viuum sic se habet, sicut masculus ad fœminam, & sicut proprium agens ad propriam materiam. Non quòd hoc argentum viuum & hoc sulphur, vt ineptè quidam putant, in sua natura per se in fodinis reperiantur, sed quòd sint hæc iam à natura commixta & in naturam terræ longissima concoctione redacta. Et hæc quidem est materia propinqua metallorum, quemadmodum in generatione hominis, cibus est propinquior materia quàm elementa, sanguis, quàm cibi ipsi, & sperma adhuc sanguine ipso est propinquius, tandèmq; continuata digestionem materia recipit formam hominis. Sic quum ex quatuor elementis tanquam ex generali & prima materia, metalla fieri primò dicantur, hoc etiam ordine disposito fiat necesse est, videlicet vt ex ijs elementis fiant vapores, ex vaporibus aqua viscosa (quæ est adhuc materia propinquior vaporibus ipsis, ne Aristot. patrocinando nobis

D iij

ipsis contradicere putet Aubertus) & grauis immixta terræ tenuissimæ sulphuræ, quæ dicitur argentum viuum, ex quo tanquam propinquiore materia mediante mixtione & actione sulphuris extrinseci, fit aurum, vel metallum aliud secundum maiorem aut minorem digestionem ipsius naturæ. Nam ut scribit Philosophus Metaph. 6. Quando aliquid fieri ex aliquo dicitur, fit aut ex medio & imperfecto extremum & perfectum, ut ex puero vir: aut ex extremo extremum, ut ex aqua, aer. Sed age, redeamus ad nostrum Aubertum. Is sulphur etiam metallorum materiam esse non posse scribit. Verum audiamus quibus rationibus hoc probet. Illud, inquit, secundum Aristotelem, ex halitu calido, vinctuoso & sicco nascitur: metalla vero ex alio halitu calido humidoque & parum vinctuoso generantur. Bellum certe, sed sophisticum argumentum, quo ex iam impugnatibus à se opinionibus, sua probare nititur. Recordetur ergo, se prius halitum contra Aristotelem, materiam non esse metallorum affirmasse. Nunc autem confiteri metalla ex ipsis halitibus generari. Ergo ipse sibi contradicit, ut illi mea refutatione non sit opus. Addit ut sententiam suam probet, sulphur humore mollescere instar salis: metalla vero solo igne forti liquari. Sed ex falso antecedente non potest valere consequens: Nullo enim modo soluitur sulphur

fulphur in aqua, sed calore liquefit instar plū-
bi: & hoc saltem prius experiri debuerat, re-
rum subterranearum noster perscrutator,
quàm vsque adeò audacter quod falsissimum
est, asserere. Cōtorqueri igitur telum illud in
ipsum potest, quod in Chymicos se cōiecisse
arbitrabatur. Sed enim aereę & igneę sulphur
dicit esse substantiæ: ideóque ipsum coagmē-
tari cogique non posse: Ego verò contrarium
suprà demonstraui. Quare non est quòd aliud
à me respōsum expectet, quum neque no-
stram coarguerit sentētiam, neque suā firmis
rationibus demonstrarit. Cāterum vel illud
vnum sufficit, quòd omnes sapientes Chymi-
ci clamant, nempe sulphur hoc, quòd vocant,
non esse sulphur illud vulgi: quod comburit
combustione nigredinis & adustionis, & cō-
buritur: quum eorum proprium sulphur albi-
ficet, rubificet, coagulet, perficiat denique
argentum illud viuum! Chymicum etiā vul-
go ignotum, in substantiam auri secundum
naturam, aut lapidis Philosophici & auri se-
cundum artem. Hoc est verum sulphur oc-
cultum, vnicāque tinctura, & vmbra solis, &
coagulum proprium argenti viui sui, quod
diuersis nominibus & suis inuolucris & ani-
gmatibus Philosophi adumbrarunt. Ex qui-
bus patet Aubertū toto aberrare cōlo, omni-
búsque modis quū de sulphure sibi incognito

D iij

loquatur, meritò repudiandum: neque fuisse
laceffendos Philosophos Chymicos, quòd
dicant argentum viuum & sulphur, mate-
riam esse metallorum, vt qui de argento viuo
& sulphure non vulgaribus hoc intelligant.
Sciunt enim hæc de quibus loquuntur, in
metallorum fodinis in ipsa natura sua non
reperiri, sed ex his ambobus aiūt fieri quod-
dam tertium commixtum, vt iam diximus,
obtinens naturas, proprietates, & virtutes
ipsorum, vt ex eo possit generari vnumquod-
que metallorum pro ipsius compositionis,
digestionis, & loci diuersitate. Hæc suffi-
cient de metallorum proxima materia, quã
Aubertus esse vult aquam, ab alijs elementis
affectam: sed causam cur ita sentiat, obtinuit,
dicere contentus hoc ab alijs fuisse prodi-
tum, siue in alienis scriptis à se repertum: quæ
vox certè est hominis qui alterius fide, non
autem ratione sententiam suam demonstret,
quod veri Philosophi solent. Sed iam ad se
nos vocant effectrices causæ, quas cōstituunt
Philosophi duplices, totidémque patibiles.
Calor enim & frigus dicuntur ab Aristotel.
ποικίλα, quòd vim habeant ad mouendum:
humidum verò & siccum πρῶτα, quorum
causa, res perpeti magis aliquid, quàm agere
solent, dicunturque affici à prioribus quali-
tatibus tanquam à nobilioribus ac natura
eminens-

eminentioribus, & quorum efficacitate forma in rebus procreetur. Materia enim non per se cognoscitur, sed propter mutationem, quæ nulla esset solet sine perpeffione, quemadmodum nec ipsa sine tactu, quæ per *σύμψησιν* & concretionem, ac per introductionem actus & formæ aboletur. Caterùm obseruandum est ex mixtura sicci & humidi, imprimis concreta dici corpora, deinde mollia aut dura: Quorum concretorum triplex est differentia. Nam vel est humor aqueus qui concrefcit, vel est siccum quiddam terrenum, vel mixtum ex vtrisque. Hæc etiam aliàs funduntur, aliàs siccantur, aliàs humectantur, aliàs mollescunt. Incoagulabilia sunt autem, quæ sicca sunt & ignea, vt mel & mustum: & quæ sunt humida ærea à prædominio, vt oleaginosa. Quare hæc etiam non sunt elementa, neq; materia istarum perpeffionum. Corporum autem quæ concrefcunt & indurantur ex Arist. alia ex calore ita afficiuntur, alia à frigore: A calore quidem humorem ex siccante, à frigore verò calidum exprimente. Quæ igitur coagulantur à calido per absentiam humidi, soluuntur à frigido, quod humidum iterum ingredi facit, vt sal. Quæ autem caloris priuatione concrefcunt, soluuntur à calido iterum ingrediente, vt metalla. Quicquid enim dissoluitur liquefcens, aut

igne liquefcit, aut aqua. Quæ liquefacit aqua, cōcreta fuerint à calido ficcōque, id est igneo calore, oportet: quæ verò liquefacit ignis, aut quorum cōcretionem aliqua ex parte soluit, (vt cornu) à frigore coalescunt: si quidē contrariorum effectuum contrariæ sunt causæ. Et quoniam calore liquefcūt metalla, illa etiam frigore tanquam causa effectrice primò cōcrescant, necesse est: de quo Philosophorum Chymicorū nullus dubitat, quanuis, vt loquitur aliquando Aristoteles, experientia cōtrarium nobis demonstret: sal enim etiam calore concretum, igne ipso solui potest & liquefieri, vt sum sēpius expertus, diciturque illud sal fusibile. Neque Albertus Magnus summus Philosophus reprehendi debuit à nostro Auberto, quòd vim metalla efficiendi referat ad calorem, quum de solo calore minimè intellexerit Albertus, vt ipse putat. Sciendū est igitur teste Aristotele, res causa frigoris pati magis dici, quàm agere: quia videlicet frigus est proprium patientiū elementorum, nempe aquæ & terræ, quæ ambo natura sunt frigida. Etenim non aliunde recipiunt frigus quemadmodum calorem, sed remotione caloris suapte natura refrigerescunt, nec refrigerantur externa causa, sicut aer & ignis. Quare licet frigus in mixtis vim efficiendi obtineat: ad corrumpendum tamen magis valet, quàm ad
gene-

generandum. Idcirco non ita reprehenden-
di sunt Chymici, etiã si dicant naturã ad pro-
creationem metallorum egere subterraneo
calore, tanquam effectrice causa efficaciori,
qui misceat, mutet, disponat, digerat, ac co-
quat ipsorũ materiã, ac tandem lógo téporis
protractu, ipsam in aurum informet tãquam
in vltimum finem. Neque eos etiam crimi-
nari in eo oportuit. quod vim aliquã ad cor-
porum cœlestium influxum referant. Illorum
enim sententiam confirmat Arist. lib. de cœ-
lo & mundo, & lib. de causis proprietatũ ole-
mentorũ, his verbis: Quia prima, inquit, prin-
cipia mouentia ad generationem & introdu-
ctionẽ formæ in vnaquaque re, sunt stellæ &
corpora surpercœlestia per motũ & lucem.
Ipsa enim sunt, quæ primo mouent mota ab
intelligētis, ad naturam generationis & cor-
ruptionis perficiendã ad conseruationẽ spe-
cierum, & ab iis datur forma & perfectio, &
vt vult alio loco, sol & homo hominẽ gene-
rant. Neque ex hac ratione rectẽ concludit
Aubertus Chymix artem vanã esse, si vi stel-
larum coalescant metalla, quũ Chymicis hac
vi cœlesti frui non liceat. Credunt enim illi
cum Philosopho, si motu & luce corporum
cœlestium, ipsorũque situ ac aspectu
introducuntur formæ in inferiora, idem
per consequens & in metallis contingere.

znd

Sed id fit tanquam ex causa generali ac valdè remota: propinquiorem enim, vt diximus, habent alteram efficientem causam, nempe calorem, cuius vi metalla cōcreta in visceribus terræ disponuntur, digeruntur, ac perficiuntur. His ergò explicatis videndum quò tendat Aubertus, & quinam sit vltimus ipsius scopus. Chymistarum laborem cassum ac irritum esse vult, quem in perficiendis metallis ipsi suscipiunt: negátque æs, stannum, ferrum, aut plumbum (quæ imperfecta ab ipsis dicuntur) vlla arte perfici, conuertíque in aurum & argentum posse. Ac primò quidem, inquit, constat illa quatuor metalla esse perfecta: Imò verò nos imperfecta esse paulò antè demonstrauius multis de causis: neque negari potest, quin arte & leuiori præparatione, in sua specie illa perfectiora & præstantiora reddantur. Rectè igitur Arist. 4.

” Meteor. cap. 6. Sed ferrum quoque inquit,
 ” elaboratum liquatur, ita vt humidum fiat, &
 ” rursus concreseat. Nec secus chalybem facere
 ” re consueuere. Ferri namque fax subidet, atque
 ” in imum secernitur: vbi autem sæpe de-
 ” factum fuit, ac purum, mundúmque euasit,
 ” fit chalybs. At ferrum edò præstantius est, quò
 minùs habet excrementi. Sed missam facia-
 mus autoritatem, quum rationibus Philosophicis hoc ipsum antea satis euicerimus, qui-
 bus satis

bus satis superque solum aurum perfectum esse commonstrauimus, cætera verò omnia, imperfecta. Addit præterea Aubertus, vt impossibilem reddat transmutationis artem: Ea quæ arte perficiuntur & formantur, artificialia esse, metalla autem nominis notione ac essentia definitione, naturalia esse, Mineralia enim sunt, inquit: Illa autem à solo naturali principio ducuntur, ergò naturalia sunt, idque ex Aristotele. Naturalia enim effectiōis suæ principium in se habent: quæ verò per artem efficiuntur, minimè, sed extrinsecus & ab alijs obtinent. Addit vt summatim absoluat, arte nullam naturalem indi formam, ex quo metalla nulla haberi artificialia concludit. Age igitur nostrum est officium ista euertere, vt tandem veram esse Chymicam artem demonstramus, quæ naturam ipsam imitando metalla transmutet. Diximus suprà ea dici imperfecta, quæ sunt in motu ad eam formam ad quam vltimò destinantur: perfecta autem, quum peruenerunt ad finem motus. Et quoniam solum aurum ad vltimum terminum motus peruenisse, & formatum secundum veram naturæ intentionem iam nos ostendimus: idèd ipsum solum perfectum, reliqua verò quæ sunt in motu ad formam auri, imperfecta esse conclusimus: quorum tamen perfectionem ipsa natura semper

persequitur in suo sinu, ut illa tandem, sed longo temporis protractu in aurum conuertat. Hoc autem possunt metallici efflorescences testari, qui in centum pondo plumbi, reperiunt aliquot uncias argenti optimi, quod illis pro maximo lucro habetur. Sed & in fodinis nonnullis æris, inuenitur quoque aurum, sic & in argenti fodinis: quod ubi compererunt istarum rerum periti, vel quoties argentum imperfectum inueniunt, propter indigestionem, fodinas occludere consueuerunt, suadentque ut per triginta annos aut plures ita dimittantur, donec fiat perfecta concoctio à calore

Hist. li. 3. subterraneo. Sic etiam scribit Plinius, in auro ipso argentum vario pondere inesse, alibi dena, alibi nona, alibi octaua parte. In vno tantum, inquit Gall. metallo, quod vocat Albicrarense, vicesima sexta portio inuenitur, idem cæteris præest, quod fit secundum minorem aut maiorem naturæ digestionem, ut conicere licet. Cum enim est completa digestio, tunc aurum inuenitur obrizum, purissimum, & verè perfectum. Ex quibus patet metalla, quanuis sint in quodam termino motus, non tamen esse in ultimo, ipsaque in via & transitu esse ad aurum tanquam ad solum perfectum. Vbicunque etiam aliqua inuenta est vena metalli, non procul inuenitur alia: unde

Hist. lib. 33. cap. 6. etiam metalla Græcis ex Plinio videntur dicta

ēta esse, quasi μετ' ἄλλα, quod alia post alia inueniantur. Sed dicet in hanc sententiā Aubertus, Si per vltiorē decoctionem imperfecta reducantur in aurum à natura, cur non expectatur à fossoribus illud tempus, præsertim cū si hoc cōtingeret, multò vberiorē ex ea re quæstum sint habituri? Respōdemus, quædam esse quæ metallorum generationem diuersam faciant, non solū in specie, sed proprietatibus & accidentibus secundum regiones & loca in quibus oriuntur. Quemadmodum & diuersificantur animalia, vt scribit Aristot. 6. de animalibus. In Ægypto enim scorpiones non sunt venenati, aliis in locis contrā: & triticum temporis spatio secundum ipsa loca degenerat in siliginem, cōtrāque siligo in triticū. Sic de metallis dicēdum, quæ quauis destinata sint à natura ad finem illum, nempe vt fiant aurum: tamen pro regionum & minerarum diuersitate, ipsarūque corruptione, quædam possunt ad suum perfectionis gradum perducī, vt fiant aurum: quædam remanent in tramite imperfectiōnis, secundum etiam diuersitatem digestiōnis & depurationis. Debiliore enim calore, natura quædam coagulat indigesta, vt plumbum & stannum: quædam adurente ac superfluo calore, vt æs & ferrum: quoddam cōtrā propter ipsius caloris penuriam & agētis

defectum non concrefcit, vt argentum viu-
uum. Lunam denique calore fatis temperato,
longè verò temperatiffimo Solem, ipfa na-
tura producit, minimè egentem aliqua ope-
ratione qua perficiatur, vt qui fit affecutus
vltimum finem & complementum. Nam, vt
inquit Aristoteles fecundo de cœlo & mun-
do: Bonum complementum illud vnum eft,
quod non indiget operatione, qua fiat bo-
num: & perfectio omnis rerum eft in eo pofi-
ta, vt fufcipiant vltimum illius complemen-
tum. Quoniam ergò imperfecta metalla non
peruenerunt ad illum vltimum finem perfe-
ctionis & complementum propter caufas
prædictas: idèd indigent operatione artis, cu-
ius auxilio naturam ipfam imitando, illa tan-
dem perficiantur, ac vltimum finem affe-
quantur, ad quem ordinata funt à natura,
nempe vt fiant aurum. Nam vt fcribit Philo-
fophus fecundo Physicorum. Omnimodò
quidem ars aliqua perficit, quæ natura non
potest operari, alia verò imitatur. Sic arte
adiuta natura, flores fructusque fuos arbores
producunt, etiam hyberno tempore in re-
gionibus frigidis, quòd ex fe fola nequaquam
præftaret natura, vt videre eft Heydelbergæ
in hypocausto Comitum Palatini, & multis
alijs in locis. In toto autem Chymix opere,
quod naturam omninò quiefcere, & folam
artem

artem subiectum mouere dicit Aubertus, falsissimè dicitur. Nam ratione naturæ agentis, Chymia est opus naturale, siquidem materia illud ipsum est, quod decoquendo appetit, retinet, digerit, expellit, permiscet, corrumpit, generat & informat, præcepto Dei Omnipotentis, suo tempore lapidem, cum quo natura informat metalla per ipsam permixtionem. Ratione autem ministerij, Chymia, fa-teor, est opus artificiale, non quòd ars corrumpat, generet ac informet, sed hætenus solùm quod hoc totum subministret naturæ operãti, quod sola per se aliàs efficere non posset. Natura enim ad generandum aurum duplici modo operatur, vno, per se & primò, quū in mineris propriis & ex suis principiis aurum generat, quo modo impossibile est artē imitari naturā. Secundò operatur per se, sed non primò, videlicet quia primò generat aliquod imperfectorum ex iisdē principiis in sua minera, ipsūque vltimò conuertit in aurum: quo modo ars ipsam sequitur naturam, in eo quòd ex imperfectis metallis, sicut & natura ipsa, aurū tandē procreat. Ex his patet aliquid ex aliquo fieri dupliciter, scilicet mediatè, & immediatè, cū secundum Arist. li. 9. Meta. plures possint esse materiæ eiusdem rei, nempe mediata, & immediata, quanuis oporteat mediatam materiam vltimò reduci ad im-

E

mediatam : alio enim modo ex materiis di-
uerfis res diuersæ producerentur. Quoniam
igitur ars mediatam & immediatam eandem
assumit materiam, quam & natura, illamque
mediatam vltimò ad immediatam reducit,
vt & ipsa natura, habetque vnum & idem a-
gens, quod ipsum argentum viuum expo-
liet, ac tandem ipsum transformet : & si artis
idem finis ac naturæ, nempe vt ex vnione i-
stius formæ cum sua materia aurum tandem
generet : non dubium est artem, naturam i-
psam imitando, in omnibus ex imperfectis
perfectum metallum conficere posse, quem-
admodum & ipsa natura conficit, vt suprà di-
ximus. Quorum cùm causæ sint omnes eadē,
necessariò & ipsa eadem esse, eosdēque
producere effectus est necesse. Neque eos cē-
seo excusandos, qui subiectum Chymicorum
Philosophorū quærunt in vegetabilibus: Illo-
rum enim operatio est inanis, quoniam non
potest fieri generatio, nisi ex proximis cōue-
nientibus & immediatis. Alij in rebus ani-
malium operationes suas impendunt, præfer-
tim in ouo, quodd opus suum, quadam moti si-
militudine ouorum, Chymici Philosophici
ouum, appellarint: dixerintque ipsum ouum,
quemadmodum & elixir, quatuor elementa
continere, cuius corticem terram appellant:
pelliculam, aerem: albumen, aquam: & vitel-
lum,

lum, ignem. Sic etiam iidem Philosophi lapidem suum ænigmaticè dixerunt vnum esse in tribus, & tria in vno, quòd in se cõtineat corpus quod stat, animam quæ viuificat, & spiritum qui tingit. Hæc ænigmata qui non intellexerunt, sibi persuaferunt ouum esse Philosophorum lapidem, quòd tria in vno contineat, nempe corticem, vitellum, & aquam, ideóque tandem concluderunt, ouum esse vnicam illam materiam à Chymicis requisitam, non minùs quidem decepti quam alij, non animaduertentes minimè quadrare hæc materiam educendo in de metallo. Homo enim hominè generat, & bestia, bestiam. Hoc quia expertus est suo cum detrimento (vt accepi) bonus Aubertus, qui oua Philosophicè decoquendo, centenos aliquot decoxit aureos, cauillatur artem, quasi illum fefellerit: immeritò quidem, quum ipsemet potiùs aberrarit, nec præstare ipsius culpá ars teneatur. Genus enim debet iungi cum genere, & species cum specie, & vnumquodque germè respondere suo semini, vt suprà diximus. Nō defunt alij qui sui Elixeris materiam quærant non in vegetabilibus aut animalibus, sed in rebus subterraneis & propinquioribus. Dicunt enim artem naturam imitari, ideóque ex iisdem principiis ex quibus & natura operatur, censent esse laborandum, ar-

E ij

gentúmque viuum & sulphur, quæ audiunt metallorum proximam esse materiam, decoquunt. Sed perdunt miseri, oleum & operam, quum argentum viuum Philosophorum, non sit illud vulgare, nec etiam cõmune sulphur, vt iam dixi. Ecquis enim posset in mensura & proportionẽ debita consequi intentionem naturæ? nemo profectò: Deinde argentum viuum si vel minimo igni admoueat, exhalat, ac etiam mixtum secernitur, & sulphur etiam non difficulter, quum tamen horum amborum coniunctio sit necessaria ad finem vsque digestionis in generatione metallorum. Sic falluntur quotquot in marchasitis, tutia, antimonio, arsenico, auripigmento, lapidem illũ quærunt, cùm sit vel sulphur inseparabile omninò, & tamen debeat separari vltimò, vt iam diximus, vel minori igne cùm separetur, subiectum non esse Philosophicum satis denotant omnium Philosophorum scripta. Errant etiam qui marem Solem censent accipiendum, & fœminam Lunam, quæ duo amalgamant (liceat enim artis vocabulis vti) cum vulgari Mercurio, & ex tribus vnum faciunt, illaque decoquunt Chymicè, sublimat, & ex illis tãdem animam eliciunt, quam vltimò fixare conantur. Nam à Philosophorum scriptis discedunt, qui fatentur omnes vno ore, agens iunctum esse & proportionatum

natum à natura in mineris, cum sua materia: dicuntque vnicam esse rem, in qua sunt quatuor elementa benè proportionata, vt ibi sit figens & fixum, tingens & tinctum, album & rubeum, masculus & fœmina simul composita. Est ergò, vt etiam suprà iam diximus, quædam tertia natura communis & alterata ex diuersa commixtione, & digestionibus sulphuris & argenti viui, in qua est vis mineralis ad generandum mixtum: quæ duo agunt & patiuntur ita inter se perpetuè, donec traducantur à forma corporum imperfectorum primò generatorum (non separato adhuc agente à sua materia) in formam aliam, & tandem peruenerint, continuatis digestionibus & purificationibus, ad vltimam illam & verè perfectam formam, quæ est forma auri, in qua est vltimus terminus motus, vbi etiam agens omnino à sua materia separatur. Hoc quid sit multi quærunt, paucissimi inueniunt, aut si inueniunt, præparationes ignorant & intentiones Philosophorum, quorum medicina ex illis solùm elicitur per artem, in quibus habitabat potentialiter per naturam, & in quibus perfectio primæ materiæ, omniæque metalla reperiuntur. Philosophici lapidis operationes.

Hanc autem illi postquam inuenerunt <sup>I. Calcina-
tio.</sup> materiam, primò calcinandam censent, & ab omnibus suis sordibus purgandam, calorem

E iij

restituendo, humorémque innatum conseruando. Nam in calcinatione Chymica nulla debet fieri corporis diminutio, imò potius multiplicatio.

II.
Solutio.

Deinde calcinatam materiam, ipsius crassitiem attenuando, in quandam liquidam substantiam ac in suam primam materiam reducunt, quam vocat aquam mineralē, quę manus non madescit. Tuncq; fit vnum in genere, in numero nō item: cuius Solē appellat patrem, matrem Lunam, & mediatorem Mercurium: & alteratur corpus sua propria forma, sed noua illi inducitur immediatē, quam nihil in rerum natura omni spoliatum forma reperiatur.

III.
Elemēt.
separatio.

Hoc facto separāt ex ipsa iam soluta quatuor elementa, illaque diuidunt in duas partes, in ascendētē aut spiritualementem, & inferiorē siue terrenā: quę duę partes sunt vnius tamen naturę, nā inferior est fermentū ipsam figens, & superior est anima totā ipsam viuificans. Harum tamen diuisio est necessaria, vt facilius transmutentur tandē inter se omnes, & pars terrena transeundo, in aquam, nigrescat, & aqua postea transeundo in aērē, dealbetur, & aer in ignem conuertatur.

IIII.
Coniunctio.

Separatione elementorum facta, coniunctionem faciunt aquę & aeris cum terra & igne, vt vnumquodque elementorū in altero disper-

dispergatur, seruata proportione: tribuuntque hac ratione mari tres partes aquae suae, foemina verò nouem:& tunc simile suo simili applaudit,& par pari gaudet, propter concupiscentiam adhaerentiae materialis maxime & formae sulphureae.

Hæc ita coniuncta putrefaciunt, humido ^{V. Putrefactio.} tamen calore (ne igne accenso, mercurius separetur, vel in altum feratur propter naturam suam spirituales) vt hac corruptione alteretur materia,& elementa naturaliter diuidantur, & regeneratio subsequatur. Nihil enim nascitur vel crescit, ne inanimatum quidem, nisi putrefactione facta.

Post putrefactionem, ad coagulationem accedunt, atque eodem calore temperatissimo ^{VI. Coagulatio.} perpetuò materiam alteratam tam intrinsecus quam extrinsecus operantur, donec materia albescat & perlarum referat similitudinem: fitque tum spirituum volatiliu cum corporibus confixatio ac vera congelatio. Albam hoc spinam vocant Chymici Philosophi, & sulphur album incombustibile, quod nunquam ab igne recedit.

Ab cibationem denique se conferunt, ne ^{VII. Cibatio.} pe ad subtilis ingrossationem & crassi subtiliationem, commiscendo aquam suam cum cinere, & lac suum cum terra foliata, moderatè quidem, vt sic albedo & rubedo, bonitas

E. iiii

& quantitas & virtus ipsius crescat & augeatur, atque coquendo & iterum coquendo materia nutriatur.

VIII.
Sublimatio.

Tunc materiam sublimant, sublimatione tamen non vulgari, illamque sic ab immunditiis omnibus expurgant, corpus extollendo, ac ipsum spirituale & spiritum corporalem ac fixum reddendo, falsedinemque sulphuream minuendo, ut totum dealbetur ac citissimè liquefieri possit.

IX.
Fermentatio.

Absoluta sublimatione materiam fermentant, spiritum cum sua terra dealbata, & calce tanquam cum suo fermento coniungendo, aut animam cum corpore incorporando. Non enim possunt ostendere suas virtutes permanentes, accidentia spiritualia, nisi cum corporibus fixis coniungantur, tanquam cum fermento quod reducit sibi appositum ad sui naturam, colorem & saporem, per mutuam hanc & communem corporis & spiritus impressionem, sine qua opus perfici non potest, quemadmodum nec pasta sine fermento fermentari.

X.
Exaltatio.

Ad maiorem autem nobilitatem materiae, illam exaltandam censent spiritum augendo, terramque sublimando & subtiliando, per naturalem rectificationem, omnium elementorum circulationem & veram graduationem ipsorum, donec ad perfectum amplexum

xum reducantur.

Tunc Salamandram suam solutionibus & ^{XI.} Augme-
coagulationibus reiteratis in virtute augmentatio.
& cum nouo fermento in virtute & quantita-
te, idque in infinitum.

Vltimò faciunt proiectionem super im- ^{XII.} Proie-
perfecta, ponderis vnus suprà plura, secun-
dum medicinæ perfectionem. Quantò enim
magis subtiliatur & tingitur, tantò abundan-
tius operatur: & sic naturam imitando, im-
perfecta metalla perficiunt, ac in Lunam &
Solem conuertunt, ex propriâque ipsius ma-
teria purificata arte, & subtiliata, deinde de-
coctione & digestionem fixata, donec in albū,
& tandem in rubrum prodeat colorem: vola-
tilis que rursus facta, & iterum fixa, donec in-
gressum habeat & perfectè tingat, suam con-
ficiūt medicinam, suūque puluerem, quem
lapidem Philosophicum vocant: Idque variis
operationibus, diuersis rebus, pluribus vasis,
multisque fornacibus, vt ex prædictis, artis
imperiti fortè coniciunt: quum tamen verò
Philosopho, in toto hoc magno licet opere,
sit vnica operatio, vnicaque via, res vna, vas
vnum, solus ignis, solaque fornax, vt omnes
illi vno ore fatentur. Hæc autem omnia obi-
ter annotare volui, quò Magistri Auberti de
Philosophorum lapide sententiā euerterem
(de rebus enim ignotis cuilibet fas est impe-

ritiam suam pro dendo, nugari) & vt nudant
tum auri tum argenti formam abstractam à
suo concreto (quod tamen ipse existimat)
materiam non esse Philosophicæ medicinæ
demonstrarem. Sed (inquit ille) ex quânam re
componatur lapis, non curo: attamen quum
ens nō sit naturale, naturalem etiam formam
induere non potest, sed artificialem solū &
fucatam. Possum ego hīc prouocare ad mul-
torum insignium virorum testimoniū: sed ra-
tione potiùs existimo nitendum esse. Dico i-
gitur metalla verè trāsmutata, cognosci per-
fecta, non per formam ipsorum præexisten-
tem aut introductā, (hoc enim est impossibi-
le) sed per accidentia, proprietates, & passio-
nes quæ sequūtur formas: Itaque si in trāsmu-
tato metallo illa omnia quæ in vero reperiū-
tur, in quouis examine, certè ipsa habere for-
mam non fucatam, sed auri vel argenti mine-
ralis iudicandum est. Nam id quod efficit o-
perationem oculi, est oculus, & è cōtrario, vt
scribit Philosophus 4. Meteor. Prætereà lapi-
dē Philosophorum naturalē esse demonstra-
uimus, ex ipsius efficiendi ratione: idque me-
diante agente naturali, scilicet igne, cum co-
lore suo naturali, odore, & forma naturali:
quæ sunt formæ accidētales, sequentes suam
determinatam substantialem formam, arte
ministrante sibi materiā. Ars enim est con-
nexa

nexa cum natura, quoniam artis principium est ipsa natura, vt scribit Philosophus 2. Phys. Qua ratione ars potest dici naturalis, naturaliaque ipsius opera, naturales itidem formæ. Naturales enim formæ dicuntur dupliciter: nēpe aut quum natura sibi præparat materiã, & prætereà introducit formam, vt in homine, & lapide: aut cūm ars sibi subministrat præparatque (non vltima tamen præparatione) materiam, quam natura tamen disponit & præparat ad vltimum vsque: formamque in eam introducit, vt in generatione cerusæ & minij videre est. Neq; nouum est quòd ars in multis sequitur naturam, multaq; naturalia arte componi & perfici possunt: quod etiam innuit Arist. 4. Metaphysic. de Colchotare & Calchâte verba faciens. Natura enim, inquit, in mineris atramentorū generat atramenta: modum autem generationis ipse ostendit. Testatur tamen paulò pòst illa duo atramenta etiam arte componi & perfici posse. Ars enim, quum sit imitatrix naturæ, vt scribit 2. Metaphys. assumendo substantiam ferri aut cris (ex quibus naturaliter illa fiunt) illamq; ministrando naturæ, solutionibus, distillationibus & coagulationibus reiteratis, illa tandem ingeniosè perficit, & ita perfectè quidem, vt habeant easdem proprietates & operationes actiuas & passiuas, quales habent & mineralia

illa duo atramenta. Idem & in confectione
falis cernitur. Reperitur enim alius minera-
lis, vt in Polonia, alius est factitius, vt in Gal-
lia: easdem tamen habens proprietates & pas-
siones quales mineralis, qua ratione & verè
naturalis dici potest, & eius forma etiam dici
naturalis & verè perfecta. Sic quoque de me-
tallis sentiendum. Nam quemadmodum pro-
priae materiae defectus est potissimum in cau-
sa, cur ex re quapiam non gignatur altera ei
similis: sic si materia idonea inuenta est, cau-
sa est praecipua cur ex vno alterum ei simile
producatur. Itaque quoniam arti transmuta-
toriae est possibile inuenire eandem auri &
argenti materiam omninò naturalem, id est
tertiam illam naturam, argētum illud viuum
videlicet, cum sulphure suo coagulatum &
commixtum: sitque facilè ipsam naturā sequi
& imitari in suis operationibus, quoniā ipsa
suauissimo calore decoquit & digerit illam
materiam, donec in vltimo termino motus,
ab ipsa eius agens separetur, nempe extra-
neum sulphur: consequitur ex parte & agen-
tis & propriae ac naturalis materiae, artem di-
ci & possibilem & verè naturalem. Sed tan-
dem ad istud argumentum confugiet Auber-
tus: Si auri argentive speciem introduceret
lapis ille Philosophicus, illud sibi assimila-
ret, atque alium hoc modo formaret lapidem
Philo-

Philosophicum. Respondeo hanc metallorū
 conuerſionem eſſe ipſorum reductionem ad
 quoddam medium, nempe ad temperationē,
 & æquabilitatem illam ſummam (quæ in ſo-
 lo auro reperitur) in ſubſtantia, colore, dige-
 ſtione, fuſione, ſonoritate, & aliis propieta-
 tibus. Hæc ſufficient haſtenus à nobis diſpu-
 tata, non vt de exiſtimatione Auberti cæteris
 in rebus quicquam detraham, ſed vt eum, &
 qui eius libellum diſſertis ſuis ornandam pu-
 tarunt, oſtenderem tot acerbis conuitiis im-
 merentes proſcidiſſe. Denique vt veritati pa-
 trocinarer, cuius & ipſum ſtudioſum eſſe o-
 portet, ſi bonus eſt, qualē eum eſſe arbitror.
 Neque enim hæc ſunt à me excogitata, ſed à ^{Vide}
 doctiſſ. viris prodita, certiffimisque argumē- <sup>Plin. li.
natural.
Hiſtor.</sup>
 tis confirmata: ne me quiſquam exiſtimet il-
 lorum ſola autoritate vtī, quæ tamen nec ipſa <sup>33. cap. 4.
qui ex
auripig-
mento
aurū per-
fectū fa-
ciū fuiſ-
ſe ſcri-
bit.</sup>
 debuit ab Auberto contemni. Quis enim illos
 exiſtimet vel temerè, vel mala fide illa nobis
 arcana iureiurando etiam ſancta, reliquiſſe?
 Hanc igitur ipſam Philoſophiæ partem, quā
 uſque adeò acerbè laceſcit, imbrobat, cauil-
 latur, auſim ego contrā affirmare, nunquam
 ſatis laudari ac pro meritis prædicari poſſe,
 ſiue ipſa ſola naturæ miracula, quæ ex abdi-
 tiſſimo ſuo ſinu eruit, iuuēt nos contemplari,
 ſiue vtilitates illius ſpectemus, quæ penè ſunt
 innumerabiles, præter illa infinita quibus ar-

tes plurimas illustrat. Nam vt cætera præmittam, vel solius lapidis Philosophici virtus ea est, ac præstantia, vt plerisque sanandis morbis sufficiat, & veras ac exquisitas medicamentorum præparationes commonet: sed hæc iis sordere mirum non est, qui imprioribus sunt assueti, aut quibus vnica consuetudo ius facit. Ego verò istiusmodi homines commoneo, vel vt discant meliora, vel vt melius institutis non inuideant, vel saltem ignota non reprehendant: sin minùs, nihil tamen eorum conatus morabimur, quia futurum scimus, vt obtineat veritas, & il-

las tandem tenebras suo fulgo-

re dispellens, singula cu-

iusmodi re ipsa sunt

patefaciat.

FINIS.



DE
 MINERALIVM,
 ANIMALIVM, ET
 VEGETABILIVM
 MEDICAMENTORVM
 Spagyrica præpa-
 ratione, &
 vsu

IOSEPHI QUERCETANI
*Armeniaci, D. Medici per-
 spicua Tractatio.*



M. D. C.



Ad lectores beneuolos.

*Pharmaca quaecunque Hippocrates, quaecunque
Galenus,
Arte Machaonia dius uterque dedit.
En, meliore tamen (veterum simp pace locutus)
Hic nostrâ vobis arte parata damus.
Cetera rixosis data sint: nunc unde iuuentur
Mitia, largimur mitibus ingeniis:
Qualia, nec simili methodo digesta, priores
Chymiatri, & nulla tance coacta, docent.
Ergo his quisquis eris, quæ (cādide) cādide offert,
Vtere, IOSEPHVS, dum potiora parat.*



A l'Auth eur.

*Une fleur tes vers ont chanté:
Une fleur icy, diaprée
De mille secrets, consacrée
Tu as à la posterité:
Or pour loyer Phebus ordonne
Que des deux la tienne on couronne.*
P. G. E.



DE MEDICAMENTIS
MINERALIVM, ET GEM-
MARVM SPAGYRICE
præparandis.

De Auro.

Cap. I.

Medicamenta omnia desumun-
tur ex rerum Mineralium, A-
nimalium, Vegetabilium præ-
paratione. Inter mineralia vñ
est Aurum omnium tempera-
tissimum & perfectissimum, quod in foliola
& tenues bracteolas redactum, ad naturam
roborandam, ad exolutum ventriculum, ad
cardiacos, & præter rationem mæstos, & ad
omnes affectus melancholicos, ab omnibus
Medicis Græcis & Arabibus exhibetur, vt
suprà diximus. Quare & ipsum in electuariis
de gemmis, exhilarantis Galeni (quamuis nō-
nulli falsò ipsi Galeno adscriptum esse sen-
tiant) in Antidoto è cocco baphico siue Al-
kermes, in aurea Alexandrina Nicolai Mire-
psi, in eiusdem electuario analeptico, dia-
margarit. Auicennæ, & pluribus aliis phar-
macis præscribitur: quæ omnia secundum

F

ipſos cor exhilarant, melancholiam domant & maniam, ſpiritus viréſque exolutas reſarciunt, idq; ſine vlla alia præparatione præſtare ſolent. Ex auro auté Chymiatri ad eoſdem, & pleroſq; alios affectus incurabiles, præſertim ad lepram, ad cancroſa & phagedanica vlcera curanda, veram tincturam extrahunt: at que ita medicamentum verè ſalubre ex ipſo conficiunt, quod per venas meſaraicas ad hepar, tãdem ad cor, & per vniuerſum corpus facilimè transferri poſſit: quum aliàs vel parũ aut nihil proficiat, quin imò multũ noceat, quòd à calore nativo nullo modò deuincatur, cùm etiam ipſum, ignis vllo ardore torrerì abſumìve nunquam poſſit. Sequenti ergo deſcriptione vera eius tinctura elicienda eſt.

Tinctura Auri.

Tinctura Auri eſt ipſius color à corpore ita ſeparatus, vt album omninò remaneat, ſit auté ipſius præparatione per ſtybiũ, vt moris eſt, mortificatione reiterata per ſpiritum acerrimum, & ſanguinem hydræ, vt in furno reuerberij reddatur corpus leue ac ſpongioſum, & irreductibile, quod rurfus reuerberatur, donec in purpureum prodeat colorem. Ex quo cum glaciati corneoli alchoole, ipſi quatuor digitos ſupernatante, in
matra-

matratio hermeticè clauso, & per mensem in Balneo digesto, separatur color, qui spiritui commiscetur: illòque separato, vt artis est, remanet in fundo optatus liquor, qui postea tandiu circulari debet, donec fixetur. Huius tincturae drachma vna, mixta cum vnica vna aquae theriacalis optimae, ad scrupuli vnus quantitatem manè ieiuno stomacho sumitur, continuandùmque est decem dierum spatium: hoc medicamentum diaphoreticum est, per sudores superfluos & noxios expurgans vniuersi corporis humores.

Auri album corpus, (quod est vera luna fixa extracta vt prius tincturâ) cum salibus resuscitatiuis & mellacida muria, vt artis est, præparata digestionibus, & exaltationibus ab experto Spagyro reducit in mercurium intra paucos dies. Illo in vase conuenienti imposito, præcipitatur per se in furno Atanoris, febrili calore, proditque in puluerem rubrû, cuius exhibentur gr. 8. cum vino aut aqua Theriacali ad hydropem curandam, & luem veneream, idque solis sudoribus.

Si hunc auri mercurium, proprii sulphuris debitæ proportioni superiniicias, semines, & philosophicè decoquas, facies medicinam omnium præstantissimam ad lepram ipsam curandam, Sanguinem enim corruptum purificat, & ab excrementis omnibus corpus

F ij

vnuerſum ſolis ſurdoribus expurgat, ipſum-
que Iuuenile quodammodo reddit.

De Argento.

Cap. II.



Argentum, quod inter cætera metalla ſecundum obtinet perfectionis gradum, etiam temperatum eſt, & auri vires quadamtenus æmulatur, & ad eoſdem affectus à Medicis exhibetur, præſertim ad Maniam, ad affectus omnes melancholicos, & ad cerebrum ipſum corroborandum. Ingreditur Elect. de gemmis, lætificantis Galeni, auream Alexandrinam, & omnia ferè antidota, quibus & aurum permiscetur. Neque alio modo præparatur, ſed in foliola & ramenta ſolummodò redigitur. Spagyrici autem ex ipſa Luna eliciunt oleum, cuius exhibentur guttulæ duæ aut tres cum aqua florum betonicæ, ſaluiæ, & meliſſæ ad caducum morbum, & ad cerebri omnes affectus, vt diximus. Sic autem præparant: fulminatam Lunam calcinant quater cū aqua ſalis metallici criſtallini, donec in corpus rursus reduci non poſſit: puluerem dulcoratum reuerberant, ex quo extrahunt proprium Alkali in Balneo M. cum cœleſti menſtruo (nobis ſic dicto) & vini alcoole, omnia ſimul circulant in pellicano quindecim di e-
rum ſpatio ad perfectam vſque graduatio-
nem;

nem : separato menſtruo in Balneo, remanet in fundo oleum Lunæ fixum, quod eſt optimum medicamentum ad prædictos uſus.

De ferro.

Cap. III.



Erro veteres, præſertim ſquama ſtomomatis, nempe Chalybis, utebantur ad exſiccandum & adſtringendum : chalybémque hac ratione aqua extinctum pluries, ſubinde aquæ vehementem deſiccandi vim conciliare, quæ pota lienofis conduceret, & vinum in quo etiam reſtinctum ipſum fuiſſet, cœliacis, dyſentericis, cholera infeſtatis, ſtomacho reſolutis, auxiliari Ægineta & Aetius doctè ſcripſerunt. Squamam etiam ſtomomatis in puluerem reductam per ſe lientericis exhiberi, Aetius lib. 14. meminit, præſertim ruſticis & robuſtioribus. Quod remedij genus hodie Medicis eſt ſatis uſitatum ad curationem eiufdem affectus. Interim ipſorum nonnulli metallica damnant noſtra remedia, illaque reiicienda, tanquam lethifera concludunt. Ex metallis tamen antiqui Medici multa deprompſerunt medicamenta interna, ut videre eſt, quibus multis etiam morbis medebantur. Quis iam igitur debitam ipſorum præparationem, & eſſentiarum extractionem improbabit ? Quemadmodum ferrum non

AEgi-
net. li. 7.
Aet. lib.
10. ca. 11.
& lib. 14.
cap. 24.

mordacitatis expers, præparatione tamē spagyrica hanc amittit, quòd videlicet ex ipso subtilissima quædam substantia abstrahatur, aut in oleum reducatur, quod intrò tutius & maiori cum vtilitate, ad prædictos affectus exhiberi potest, cū à calore nativo pati possit, & vicissim in corpus agere. Hoc etiam testatur Galenus libr. 9. de simpl. med. facult. cap. 42. cū de squama aris verba facit. Omnes, inquit, sanè vehementer deficiunt. At inter sese diuersę sunt, tū quòd alia magis, alia minùs exsiccat, tū quòd alia crassioris, alia tenuioris sit essentiæ. Addit postea. Omnes autem squamæ non instrenuè mordaces sunt. Ex quo clarū est, quòd essentiæ ipsarum consistentia nō admodum tenuis est, sed potiùs crassa. Siquidem inter ea quæ eandē vim obtinent, minùs est mordax, quod est tenuius. Ex ferro igitur, & potissimū ex chalybe, subtilissimam Spagyrici extrahunt substantiam, quam etiam igne reuerberij tenuiorem reddunt, suūque parāt crocum Martis, ex quo tandem oleum conficiunt ad diarrhœam, linteriam, dysenteriam, hepaticum fluxum, ad ventriculi corroboracionem, & ad omnes hæmorrhagias internas & externas, præstantissimum & non mordax medicamentum, si conseruæ rosarum aut symphyti permisceatur. Fit autem hoc modo.

℞. Lima-

℥. Limaturam chalybis, quā ablues pluries cum muria, pōst cum aqua dulci, tum demum superfunde acetum acerrimum, vt supernatet quatuor digitos; stent omnia ad solē per aliquot dies, nouum subinde infundendo acetum, quo limatura subtilietur: hanc reuerberabis per diem integrum aperto vase, donec prodeat vi ignis in puluerem rubicundissimum & leuissimum, quo poteris vti. Vel ex illo, cum menstruo suo acerrimo, aut vini spiritu optimē preparato, elicies animā, vt ex ea conficiās oleum: cuius guttula vna tantum exhibetur cum decocto conuenienti, aut permiscetur cum aliqua conferua astringenti ad dictos vsus. Hoc modo etiam laudabile medicamentum ex marte præparatur. Calcinā limaturā ferri igne violento cum floribus kibric, donec rubescat limatura, & euanescat tota terra fœtida. Hanc per diem integrum reuerberato, tum prodit in puluerem purpureum & tenuissimum, quo vt dictum est, vtere.

De Aere.

Cap. IIII.

Nemplastris & vnguentis suis ad chirurgiā tantum vtūtur Medici ære, diuersis modis præparato. Æs enim vstū, & squamam aris recipiunt emplastrum Apostolicum Nicolai Ale-

F iij

xandrini, & viride æris, quod appellant, emplastrum diuinum Nicolai Præpositi, vnguentum Apostolorum Auicēnæ, & Ægyptiacum magnum Mesuæ : quæ quidem omnia vehementer detergunt, idque non sine mordacitate, quum acria sint: ex quibus tamen, reiteratis ablutionibus, antequam misceantur, acrimonia deponitur, & epulotica redduntur quodammodo medicamenta, putridis quoque vlceribus, & sinibus expurgandis aptissima Chymiatri autem ad eosdem affectus, ad phagedanica, chironica, cacoethica, putridaque omnia vlcera curanda, alia præparant ex ipso ære medicamenta : multò tamen præstantiora, vt quæ sine vlllo morfu, vllloque dolore operentur. Æs igitur calcinetur communi modo, tum ex ipso cum acida muria, vt decet præparata & alcolifata, extrahes viridem animam in Bal. M. donec amplius menstruum non virescat. Ipsum separa in Balneo : quod relictum est, resolue in humido, prodit in oleum smaragdinum, ipsum circulato cum vini dulcedine, vt acrimoniam ipsius menstrui totam abstrahas, & habebis medicamentum præstantissimum ad prædicta vlcera curanda, si cum butyro misceatur.

Ex ære etiam calcinato, & reflexo crustuli azymi instar, cum vitreolato aquoso proprio menstruo, vt supernatet decem digitis, extrahitur

hitur vitriolium caeruleum, & pellucidum, si circulentur simul in vase vitreo quindecim dierum, spatio in Balneo, ac tandem menstruum, seorsim destillatione per cineres separetur. Illud aris vitriolum, dulcoratum conuenienti lotionem, & tubefactum calcinatione, prodest ad curanda maligna omnia vlcera, ad callos detrahendos, si in fistulam callo obduratam immittatur, & ad delendas sine dolore omnes carnis excrescentias: imò carunculam etiam in collo vesicae existentem curat, si cum emplastro aliquo permisceatur, & cum tenui cereolo imponatur, vt decet. Misfy, chalcitis, chalcanthum vulgare, Sory, & reliqua eiusmodi, ita rectè poterunt praeparari, ad omnia maligna vlcera curanda, fistulasque potenter detergendas sine morfu & dolore. Amittent enim hoc modo vim, quam habent exedentem, & catharteticam.

De Plumbo.

Cap. V.

Plumbum facultatis esse refrigerantiae, autor est Galenus 9. simpl. ipsūque chironiis, quae vocant, vlceribus, & cancris ac putredinosis, tum ipsum per sese, tum quibusdam aliis commixtum conuenire: ex quo cerusa & minium arte fiunt, quibus Medici vtuntur ad inflammationes oculorum, quando refrige-

randum est, siccandum, repellendum & adstringendum: & ex illis collyria sua parant cum aquis refrigerantibus. Induntur etiam vnguento albo Rhasis, citrino, & diapompholigos, nec non emplastris quæ suis propriis nominibus, de cerusa nempe & de minio, nuncupantur.

Galen.
9. simpl.

Ista omni morfu destituta vehementer siccant, iisque cicatrice ad vlcera claudenda Medici vtuntur. Addam nonnullos sola lamina plumbea vti ad vlcera exsiccanda: Alij cremato vtuntur plumbo, quod validius vlcera exsiccet, & sit ad rebellia commodius, secundum Galen. sed sequenti, meliori quidem præparatione, ipsum multò adhuc præstantius ad eisdem vsus redditur, ad exsiccanda scilicet & curanda maligna quæuis vulnera & vlcera inueterata. Fit autem hoc modo,

℞. Plumbum optimè calcinatum, ex quo, cum cælesti acido alcolifato, præparato vt decet, extrahes essentiam in B. idque tantisper facies, donec totum plumbum solvatur, & à lepra & omnibus suis impuritatibus hoc modo expurgetur. Separato per B. menstruo, quod remanebit in fundo vasis, rursus solues in vini alcoole tartarifato, & circulabis omnia simul per aliquot dies, vt menstrui acrimoniam totam auferas: & hoc modo conficies ex plumbo dulcissimū sacharum & temperatum,

peratum, ac nostræ naturæ amicissimum, infinitis affectibus inferuiens. Id autem soluitur in oleum in humido, ad quævis vlcera maligna breui curanda præstantissimum medicamentum. Ex ipso etiâ fit Balsamus pretiosus ad ophthalmiam & oculorum inflamationes, dummodò priùs optimè dulcoretur, & præparetur. Sic facies de stanno, (cuius nullus est vsus, quod sciam, in veteri medicina.) de Lithargyro, de Tutia, de Cadmia vera, de Spodio, & Pompholyge: quæ omnia ita rectè possunt præparari, atque mitia adeò reddi, vt citra morsum, maculas & excrescentias etiam oculorum tollant, inflamationes dolorèscue summos sedent, vlcera omnia sine dolore villo curent, eaque cicatrice obducant.

De Argento viuo.

Cap. VI.

DE Argento viuo varia Medici antiquitus experti sunt. Galen. in-
 nuè fatetur quidem, se nullum ipsius, aut intrò assumpti, aut foris admoti, fecisse periculū. Paulus Ægineta hæc de Mercurio refert lib. 7. Nonnulli verò cōcrematum Mercurium in cinerem, mixtūque aliis speciebus, Colicis & Iliosis in portione exhibuerunt. Recentiores crudo vtuntur ad necandos infantulorum vermes, vt ex Brassauolo meminit Mathiolus in comment.
 li. 9. sim. cap. 59.

in Dioscor. lib. 5. Multi autem Mercurio crudo vsi sunt ad curationem morbi Neapolitani, pilulâsque conficiunt, quas vocant de Barberossa. Harum descriptionem tradit Rondeletius vir doctissimus, præceptorque meus, in suo libello de morbo Gallico. Pro externis autem affectibus, plurimi solo vtuntur præcipitato cum aqua forti præparato, quodd valdè conducit ad sananda cacoëtha, & maligna vlcera, præsertim luis venereæ idque sine dolore, si optimè præparetur. Isto remedio utebatur pater meus (piæ memoriæ) ac de re medica apud omnes nostros non parum meritus, ad delendas colli vesicæ carunculas: cuius remedij, quum mihi veram demonstrasset præparationem, eo sæpius sum vsus felici cū successu ad eundem affectum, & vlcera vesicæ curanda. Quarum rerum fuit oculatus testis Steph. Carretonus, apud Armen. Pharmacopœus doctrina & experientia clarus, præsertim in quodam nobili viro vtriusque nostrum amicissimo, qui quum per triennium ex gonorrhœa fœtida malè curata, vlcere periculoso, in collo vesicæ laborasset, tandem post tam crebros vsus Gaiaci, (diætam facere dicunt,) & toties repetita remedia & assumpta, & iniecta, eaque omnia ex consilio doctiss. Medici D. Ifandonis, hoc solo remedio per cereolum imposito, intra dies quindecim planè

planè curatus fuit:& hæc obiter. Cæterùm vt
ad Mercurium redeamus, sunt illa ferè o-
mnia (nisi quòd etiam in vnguentis apponi-
tur) remedia, quæ ex ipso parantur. Huiusque
proprietas (etiam sine Galeni consilio) mor-
bi multi alioqui incurabiles, medicos coëge-
runt expiscari, quarum tandem magistrare-
rum experientia illos fecit certiores. Veritas
enim, quæ consistit in ratione, debet ostendi
ad sensum, & experimentum non nisi sensu i-
pso percipitur, quòd Galenus testatur sexto
de sanitate tuenda. Oportet, inquit, vt primò
secundum rationem considerata conside-
rentur, deinde experientia certificentur, vt
ratio per experimētum confirmetur. Et idem
in secundo eiusdem. Virtus rationis, experi-
menti virtutem ostēdit. Quis enim aliter pro-
baret cyaneum & armenum lapidem melan-
cholicis affectibus prodesse? Apium nocere
prægnantibus & epilepticis? Hermodactylos
phlegma ex ipsis iuncturis euacuare posse?
Lapidem iudaicum aut Lyncis, calculum frâ-
gere? margaritas corroborare? Napellum esse
venenum adedò lethale, nisi ex prædictarum
rerum praxi & operatione, id tandem certa
experientia fuisset comprobatum? eodem
prorsus modo tandem experientia Mercuriū
ad plurimos affectus curandus aptum reme-
dium esse compertum fuit. Hūcque D. Iou-

bertus vir sanè doctiss. præcipitatum, ad curanda sclopetorum vulnera præstantissimum esse medicamentum, nuper est expertus, ex quo suum parat Triapharmacum. Neque mirandum est, cum leuioribus ipsis præparationibus etiam tam efficax reddatur, si longè melioribus summum acquirat inter medicamenta, ad multos eosque alioqui incurabiles, tum internos tum externos affectus curandos, perfectionis gradum. Quæ tamè Mercurij præparationes ita sunt arduæ & difficiles, ut sint, non solum multis Medicis & Pharmacopolis incognitæ prorsus, sed etiam Spagyricorum Medicorum sint pauci, qui ipsas verè assequantur. Est enim spiritus volatilis, auram quandam retinens Arsenicalem, corporique valde noxiâ, ex quo tandem purificato, & fixo reddito, tam præstantia fiunt medicamenta, eademque adeò salubria, (cum sit proprium perfecti spiritus corpora viuificare) ut non nisi peritissimis & expertis credibile hoc videatur. Velim tantum (ne à ratione aliena videatur nostra sententia) ut docti perpendant, naturam trium horum mercuriorum, mercurij vulgi, mercurij sublimitati, & mercurij præcipitati. Nô est quisquam, nisi planè ignarus, qui non dicat mercurium sublimatum maius multò esse venenû, quàm aut crudum, què etiam in pilulis, & ad necandos vermes intrò exhibent

exhibent medici, vt diximus: aut præcipitatum, de quo videtur loqui Paulus Ægineta, cū de Mercurio in cinerem redacto verba facit (fit enim hac via aut saltem sulphure) qui in colicis olim, vt scribit, exhibebatur. Et multi hodie sine alia præparatione, quàm simplici ablutione, præcipitatum Mercurium exhibent ad curationē luis venereæ, quod & Mathiolus testatur. Neque videmus, quanuis ducat per superiora & inferiora, quod tamē instar sublimati mercurij officiat, cuius scrupuli dimidium hominē necare potest. Si hoc ipsum, quod quidē verū est, concedatur, Mercurium nempe sublimatum maius esse venenum, quàm aut dum crudus est, aut præcipitatus, quī fit hoc rogo, quòd sublimatione (vna omnium Philosophorū purificatione) tantam hic exaltatus spiritus acquirat malignitatem & vim venenatam? Respondebit aliquis, Aubertus noster fortasse, hoc non fieri sublimatione, qua res omnes purificari certū est: sed ex admixtis, reportata secum quadam acrimonia. Hoc ergò perpendamus. Ex libra vna argenti viui, libra altera vitrioli crudi & tantundem salis communis (non amoniaci, vt Mathiolus credidit) omnibus ad blandum ignem rectē mixtis, & ductis diu in marmore, aut mortario, vt bene incorporētur, reductisque in puluerem, ac inditis sublima-

torio vitreo, dando ignem per gradus quatuordecim horarum spatio, fit Mercurius sublimatus. Si ex mixtis veneficam illam vim secum reportet, ex sale & vitriolo hoc fiat, necesse est. Salem autem communem & vitriolum, more veneni non officere, singulis diebus infiniti experiuntur, qui in cibis salem comedunt, & in thermis, aquas vitriolatas propotu hauriunt: quemadmodum & alij per totam Germaniam & Italiam spiritu ipso & oleo Vitrioli ad Epilepsiam, ad calculi & asthmatis curationem, idque magno cum commo-
Simp. ca. 60. lib. 5. modo & admiranda vtilitate, vtuntur. Hæc-
que de vitriolo verba faciens, Dioscorides
” refert: Latas ventris tineas necat, drachinæ
” pondere deuoratum: aduersus hausta fungo-
” rum venena, ex aqua potum auxiliatur: pur-
” gat caput aqua dilutum, & in vellere naribus
” instillatum. His satis constat, quodd ratione vi-
trioli (de sale enim minus credendum) non
inest tanta vis venenata in ipso sublimato
Mercurio: Denique si tanta malignitas ipsi
ineffet ratione tum salis tum vitrioli, quodd ip-
sorum spiritus sursum secum ipse reportet,
hæc ipsa malignitas ineffet mercurio præ-
cipitato: nam aqua fortis cum quo fit ex vi-
trioli & salis petra spiritibus conficitur, cum
quibus vulgarem etiam suum Medici parant
præcipitatum, quem etiam non aliter præ-
para-

paratum ipforum multi exhibent: qui quavis sui acrimonia, ob spiritus inclusos Aquæ stygiæ, violenter corpus ducat, non tamen mercurij sublimati more efficere, infinitis doctisque hominibus hodiè satis notum est. Hæc ergò malignitas in mercurio sublimato reperitur, quantò scilicet ipse hac exaltatione subtilior, validiôrque redditur, & minimo calore recendens. Ast in præcipitato non fit idem: mortificatur enim, ac igne illo Philosophico, nempe stygia, ita fixatur, vt etiam ignitionem patiatur. Neque tunc aura illa maligna (si quam contineat) potest transmitti ad ipsum cor, quod omni veneno natura eius promptè petitur, quoniam fumidum illum præcipitatum mercurium, calor nativus reddere non potest, qui nulla ignis violentia etiam evanescit, vt certa experientia cõprobatur. Fixatio ergò huius spiritus, est ipsius, ne quid aut assumptum aut admotum officiat, vera præparatio. Quod plerique diuersis modis præstare conantur (de his autè loquor, qui illius præparationem ad Medicinam tantum quærunt) qui quidem putant sola stygia bis aut ter facibus suis (quas caput mortuum vocât) affusa, ac iterum distillata, veram præparationem tanti medicamèti se assequi posse. Sed non parum falluntur, quòd præsertim de auferenda corrosione sint parum solliciti,

G

aut hoc ipsum præstare prorsus ignorēt. Neque certè præcipitatus mercurius satis unquam vtile remedium esse poterit, quandiu corrodes vis ab aqua forti accepta, ipsum committabitur. quæ tamē non cōmunibus, vt multi putant, ablutionibus aufertur, sed longè aliis præparationibus aut dulcoramentis, quibus ignotis, nihil perfecti præstari potest. Sequēti ergo modo procedendum, præsertim in confectiōe Turpeti medicamenti admirandi.

Turpeti
minera-
lis descri-
ptio.

℞. Calcis terræ pellucidæ & fixæ, Talci optimè calcinati, (calcinationē alibi docebimus) singulorum libram vnam, fiat ex his forte capitellum, cum quo bulliat septem horarum spatio libra vna mercurij, quinquies prius exaltati, ac quaq; vice reuiuificati, vt artis est, sicq; obtinebis perfectam mercurij purificationem, & fixationis veræ initium ad omnia opera. Nam hæ calces adeò sunt fixatiuæ, vt sublimationibus super ipsas reiteratis, tādē figatur Mercurius. Hunc præparatum Mercurium crudum solue cum regali fœtido ac proprio menstruo. Solue etiam seorsim metallinæ Antimonij bene præparatæ drach. iij. Aurij per stybium præparati vt decet oñ. j. has omnes solutiones in matrarium vitreum impone, & obtenebrabitur vas, sepeliantur in Athanore, dādo lentissimū ignem donec clarescāt. Tunc aucto igne distilla per rostratum alem-

alembicum aquā ex facibus ad siccitatē, reponēdo ipsam quater super caput mortuum. Tunc nouam aquam fixatoriam denuo affunde, quā supernatet materiā quatuor digitos: fac digerantur per duos aut tres dies, tum demum distillentur bis aut ter super faeces, dādo etiam sub finem ignem sublimationis, vt quę non sunt verē morificata, resurgant ac exaltentur: quę reſeruentur ſeparatim, non enim inſeruiunt noſtro operi. Maſſam illam mortuam cape, quam in puluerem reduc, hūncq; in vaſe conuenienti in ſecundo gradu reuerberij per duodecim horas examinato, agitando ac mouēdo baculo puluerem, donec prodeat in ſalamandram rubicundiffimam, ex qua acrimoniam omnem ac totum venenum ſic elicies.

℞. Phlegmatis vitrioli & aluminis añ. ℥. ij. ſemis, aceti diſtillati. ℥. ij. calcis terrę noſtrę pellucidę ac fixę ʒ. iiij. ſalis corneoli criſtallini, ʒ. j. ouorum albumina ʒo. diſtillantur bis ſuper faeces per alēbicū. Huius aquę miſce libras tres cum libra vna pulueris tui Mercurij, vt ſuprà, præparati: & in alēbico diſtilletur aqua à ſecib⁹ quater: vltima vice pelle ad ſiccitatē. Hoc factō, puluērē cōtūde ſup marmore, & noua aqua fixatoria iterū affuſa, diſtillētur adhuc quater vt ſuprà: tum demum cum vini alchoole ſupra puluerem quinquies

G ij

distillato, nouum semper affundendo, fixabis & dulcorabis tuum mercurium, quem præcipitatum, aut turbith minerale, quod viscidos & crassos humores expurget, Chymiatri nūcupant. Huius exhibentur grana octo cum conferua bethonica, & aqua theriacali, debitis præcedentibus purgationibus ad curationem luis venereæ.

Cum drachmis duabus extracti Cucumeris agrestis, drachma vna extracti hermodactylorum, & scrupulo semis dicti præcipitati, fit mixtura, cuius scrupulus dimidius miscetur cum drachmis duabus aquæ theriacalis, & fit potio, quæ exhibetur podagricis quater & quinquies, pro vetustate siue duritie morbi, & ægrotantis viribus, Vere & Autumno. Nam sine vlla perturbatione, serosa excrementa mirum in modum expurgat, & ex ipsis iuncturis educit. Ad hydropem curandam talis conficitur compositio, serosa excrementa purgans & viscera nutritionis corroborans. ℞. præcipitati præscripti scrupulum vnum, extracti alhandalis & elaterij. añ. scrupulum j. ß. extracti ellebori nigri optimè præparati, & rhabatbari añ. ℥j. essentia corallorum rubrorum, & santalorum citrinorum añ. ℥ ij. spiritus vitrioli ℥ j. olei mastichini, & cinnanomi añ. ℥ ß. Excipiantur puluere cubearum & mucilagine gummi tragacanthi;

thi: formentur pilulæ. Dosis est, scrupulus semis aut vnus: exhibeatur bis in hebdomada, si vires ferant.

Si cum diaphoreticis permisceatur, sudores solummodò mouet, & multis etiam hac ratione affectibus medetur.

Cum butyro solus permixtus, cancrofa, & phagedænica, præsertim luis venereæ vlcera curat, quemadmodum & fistulas & callositates omnes.

Ex triapharmaco & prædicto præcipitato fit emplastr. quod si cum tenui cereo in vesicæ collum imponatur vt decet, curat ipsius vlcera, & carunculam omninò sine vlllo dolore & periculo aufert. Aqua fixatoria pro dicto opere fit ex Climia, lapide Sedenegi, lapide perlato, marchasitarum sulphure rubicundo, lacerta viridi & rubra, halinitro, & sale aluminoso: ignis datur more stygiæ communis. Inter omnes gradationum aquas hæc est præcipua, & valdè fixatoria, si quis illam verè assequatur.

Aqua fixatoria pro tuta peto.

Ex Mercurio alia parantur remedia. Fit enim ipsius, priùs præparati vt decet, cum sole amalgama, quod inditur matratio oblongo collo, Hermeticè clauso, atque moderatissimo igne, viginti dierum spatio præcipitantur, & in puluerem subcroceum fixumque reducuntur. Signum perfectionis est, quando

G iij

vi ignis non exhalat, nec in aqua animalis reuiuificatur. Medicamentum istud diaphoreticum est, quod exhibetur ad prædictos affectus, præsertim ad curandam luem venereâ solis sudoribus. Fit etiam ex Mercurio balsamus, cum aqua calcis testarum ouorû, & tartari itémque oleum, ad fistulas, vlcera omnia, & callositates præstantissimum. Hæc de Mercurio dixisse sufficiet, modò hoc vnum annotatum sit, solam perfectionem huius medicamenti consistere in ipsius fixatione, & dulcoratione.

De Arsenico.

Cap. VII.

INter septica medicamenta, quæ summa caloris acrimonia insitum nobis calorem aut dissipant, aut in igneum conuertunt, simulque qualitate maligna primogenium humidum dissoluunt, & omnem partis substantiam tabefaciunt, putredinemque inducunt cum fœtore, Medici numerant arsenicum, sandaracham, & auripigmentum: Ideoque valde periculosum horum medicamentorum vsum in Chirurgia censent, neque aliquo modo necessarium, cum lethifera & naturæ nostræ aduersissima sint. Hoc equidem meritò dixerint, si veras ipsorum præparationes ignorarint, quibus ad multos externos curandos affectus probatissima

batissima redduntur. Hæc enim medicamenta, lethifera existere dicuntur qualitate maligna & acrimonia. Praua illa qualitas in spiritu siue in aura illa fœtida & atro fumo, quem minimo calore emittunt, consistit, at acrimonia in solo sale. Hic fumus ater & venenatus, naturali etiam calore, cùm excitatur, materiam partis labefactat, ipsam corrumpit, & sæpius, ac si quis venenum hāsisset, interimit, si non procul à principibus partibus illa apponantur, vulnerata præsertim cute. Quod mulieri cuiādam accidisse, idque se vidisse, testatur Ferneliū Medicorū nostrī seculi facile princeps. Cùm igitur in fumo illo atro, qualitas illa maligna existat, prorsus fixanda est: fixatione enim, vt diximus suprà, capite de Mercurio, venenum omne ex spiritus, vt Arsenico, Mercurio, Auripigmento, & reliquis adimitur: acrimonia verò pellitur, salis extractione. Quod propriis ablutionibus fieri etiā suprà diximus. Quā ratione Arsenicum non nocebit, quinimò pro topicis multū proficiet ad vulnera venenata, ad lupos, fistulam, cancrum & gangrænā, si decenter præparetur, fixetur videlicet & dulcoretur. De qua vera præparatione videtur tacitè loqui Dioscorides, cùm de illa metallica sandaracha, quam initio capitis, sulphur etiam redolere scribit hæc profert, Datur ex mulso purulen-

Simpl. 5.
cap. 71.

G iiij

lib.9. simp. ca. 53. , ta extuffientibus : addit, fufpiriofis cum refi-
na, catapotio optimè exhiberi: Non præpara-
tam enim Sandaracham exhibere efflet exi-
tiofum, cùm teftetur Galenus ipfam vrentis
effe facultatis: cuius opinioni etiam Diofcor.
affentitur fimpl. 6. cap. 29. Ergò præparato
Arfenico, aut feptico quouis alio medicamē-
to, in Chirurgia potiffimùm vti non erit ab-
furdum aut periculofum. Cuius quidem Ar-
fenici præparatio talis eft. Arfenicum ter fu-
blima cum fale præparato, & lacerta rubra,
& ftomomatis fcamate, vt ipfum purifies:
quod deinde cum terrea muria fixabis, dando
ignem per gradus, viginti quatuor horarum
fpatio, fietque maffa niue candidior, & perla-
rum referēs colorem, quam in calida folues,
vt alkali inde extrahas: remanebit autem in
fundo puluis albiffimus, quem exficcatum fi-
xabis cum æquali pondere olei inceratiui ex
talco confecti, eaque omnia in reuerberio
colloca per diem integrum: rurfus in calida
folue, vt remaneat puluis albiffimus, fixus, &
dulcis, qui fluet in humido in oleum pingue,
butyri inftar, anodynum. Nam quemadmo-
dum Arfenicum, fi non præparetur, dolorifi-
cum eft, & qualitate fua maligna venenum:
fic contrà fixatione hanc amittit, & doloris
eft prorfus expers, ac venenatis curandis vul-
neribus conducens medicamentum, fi huius
admiscea-

admisceatur vncia vna cum duabus vnciis olei myrrhae.

Nonnulli etiam Arsenicum ter sublimant cum calce fixa, & colchotare, idq; dissolunt in aqua stygia fixatoria & conuenienti, distillantque aqua à facibus multoties, tum demum caput mortuum reuerberant: quod prodit in puluerem albissimum & fixum, à quo extrahitur alkali cum vini alchoole, & sic dulcoratur. Huius medicamenti vsus est ad fistulas & cancos curandos.

De Sulphure.

Cap. VIII.



Sulphur est pulmonum balsamus, quod Chymia tri ter & quater sublimant cum colchotare, vt mundetur ab impuritatibus suis, ac ex ipso ad curatione asthmatis varia parat & utilissima medicamenta, si saccharum admisceatur. Ex sulphuris etiam floribus & Therebinthinato proprio menstruo, in calore sicco per aliquot dies digestis, extrahitur color instar rubini: Menstruum separatur, & remanet oleum sulphuris rubicundissimum, quod circulari debet cum vino distillato & alcholisato. Et hoc modo balsamus ex sulphure extrahitur: cuius guttulæ tres aut quatuor exhibetur cum aqua hyssopi suspiriosis & purulenta extussientibus. Sulphur tamen externis affecti-

Galen.
9. simpl.
cap. 36.
Ægin.
li. 7.

bustatūm inderi veteres credidisse visi sunt; ipsūq; trahendi vim obtinere, & calidi esse temperamenti, atque essentia tenuioris, Galenus & Ægineta scripserunt. Atque id ipsum aduersus pleraque virulenta animalia conferre, præsertim turturem marinum, & draconem, vel siccum inspersum, vel admixtum. Videtur tamen Galenus probare vsum sulphurearum aquarum j. simpl. his verbis. Tum
 ” aqua inter cutem laborantibus, aduersissimū
 ” est & poculum & lauacrum aquæ dulcis: nitrosarum verò & sulphurearum bituminosarūque omnium, perutile. Sulphur etiam deuoratum cum ouo sorbili, asthmaticis conferre Dioscorides scribit. At Spagyri nani ex humeris gigantis longiùs prospexerunt, & plura antiquis etiam Medicis ignota sunt afsecuti.

Ex sulphure denique paratur etiam per campanam, acidum oleum, quod est affectibus dentium remedium vtilissimum. vlcera etiam canerosa curat.

De Viriolo.

Cap. IX.

Galen.
9. simpl.
Ægin.
li. 7.



Viriolum efficacissimè humiditas carnes cōseruare suo cōdimento, ac exsiccare, testatur Galen. & Ægineta. Dioscorides autem id ipsum aduersus hausta fungorum venena, ex aqua

aqua potum auxiliari scribit, ut iam diximus. Pro externis, ingreditur emplastrum dyachalcith. ad ulcera curanda. Recentiores Medici, ex vitriolo oleum parant ad epilepsiam, & alios morbos, cuius Mathiolus meminit, & alij plerique. Nos ex vitriolo multa paramus remedia, spiritum nēpe, oleum subdulce & acidum, colchotar, sal & ochram. Spiritus pellitur per novum alembicum, reafundendo semper liquorem super caput mortuum, tandemque ipsum circulando per octo dies in Bal. Is ad epilepsiam valdè conducit. Separato autem phlegmate ex colchotare rubro, vi ignis fit oleum acidum, quod dulcoratur circulatione cum vini spiritu, febribusq; putridis, cum aqua cichorij aut ptisana exhibetur. Aciditate enim putredinem arcet, quæ admodum & syrupus è succo limonũ, & obstructions pellit partium tenuitate. Quapropter ad delendas viscerũ obstructions, hepatis nēpe & lienis, valdè efficax est. Miscentur aliquando huius guttæ aliquot cum conferua florum cichorij, fitque gratissimi saporis medicamentum ad extinguendam sitim immodicam. Ignari interim istud remediũ acere esse dicunt, idèoque reiiciendum, sed boni illi viri multũ falluntur, cùm id si optimè præparatur, subdulce sit, & succus limonum, cuius in Medicina vsus tamen probatur, sit ipso

multò acidior, vt quo margaritæ soluantur, & vasa etiam stannea erodantur. Neque minùs succus ille solus exhibitus, quàm vitrioli oleum ventriculo noceret, conditus tamen saccharo, febrium ardentium putredinem, pestilentiùmque malignitatem cohibet aciditate: quod præstare etiam sine ventriculi læsione oleum vitrioli non per se, sed conuenientibus rebus commixtum infiniti Medici Spagyrici quotidie experiuntur: qui etiam pro externis insipido & dulcorato colchotare vtuntur ad vlcera exsiccanda, & ad sanguinis profluuium sistendum.

De Antimonio.

Cap. X.



On ad externa tantum, sed ad interna etiam ex Antimonio parantur medicamenta. Chymiatři enim ex ipso summum extrahunt medicamentum, quod tincturam Antimonij vocant. Isti enim Antimonij vires in humano corpore experturi, illius arcana perquirere non sunt veriti, cùm præsertim perspexissent illud esse auri expurgatorium quàm maximum, & omnes ipsius impuritates fugare posse. Qua ratione elaborauerunt in perquirendis Antimonij virtutibus, quò tentarent num in humano corpore expurgando talia præstaret, quæ in auro mundando

dando agere ipsum constat. Tandem optatum
 assecuti sunt finem, ac experti fuerunt maxi-
 mam huius medicamenti praestantiam ad re-
 stauracionem siue renouationem corporis hu-
 mani, praesertim ad morpham, malum mor-
 tuum, lupum & vlcera omnia maligna curan-
 da. Tinctura enim illa expurgat atrum san-
 guinem & vitiosos quosque humores, idque
 sine euacuatione manifesta, sed sola prauo-
 rum humorum correctione. Nequis autem
 existimet, me de illo Antimonij vitro verba
 facere, quo hodie multi imperiti maximo cum
 damno vtuntur: perniciosum enim est medi-
 camentum, quoddam sui acrimonia, facultatem
 irritando expultricem per superiora & infe-
 riora, magna cum perturbatione ducit. Quod
 ego probare nullomodo possum: non enim
 violentibus quibuscumque purgationibus morbi
 omnes curantur, sed conuenientibus. Nam,
 vt inquit Hippocr. 1. Aphor. Si talia purgen-
 tur, qualia purgari debent, confert & facile
 ferunt, sin minus, contra. Caueant ergo ab
 omnibus istis vitrificationibus veri Philoso-
 phi, neque tincturas, aut medicamenta sua in
 ipsis quarant. Sequenti igitur methodo v-
 tendum.

Cape tantum quod est purum in Antimo-
 nio, hoc ipsum extolle ter, dando ignem su-
 blimationis, quo sublimetur totum sine vlllo

capite mortuo: sic obtinebis totum ipsius sulphur cum proportionato Mercurio, quod verum lilium dicitur: istud in reuerberatorio vase hermeticè clauso decoque, dando gradus ignis donec albefiat, & rubini tādē color appareat, ex quo cum alcoole glaciati corneoli, vt supernatet octo digitis, extrahes pretiosam tincturam, quam circulabis in pellicano, ad perfectam vsque graduationem & fixationem.

Cum terrea muria fixatur etiam, ablutionibusque alkali extrahitur, remanent tādē flores antimonij albissimi, qui sudores potēter mouent, si illorum exhibueris cum aqua cardui benedicti ꝑ℞. ad febres intermittentes optimum est medicamentum.

Pro externis ex ipso Antimonio extrahitur rubicundissimū sulphur cum tartaro & nitro, aut cum solo capitello ex calce viua & cineribus parato, elicitorq; oleum multis modis, quæ omnia ad curanda cancrofa vlcera multum proficiunt. Hæc de rerum metallicarum præparationibus à nobis dicta sufficiant. De quibus, accuratiùs & fusiùs, alio libro breui Deo dante agemus, in quo sunt ista omnia maioribus vigiliis à nobis elucubrata.

*De veris Gemmarum & pretiosorum
lapidum præparationibus.*

Cap. XI.

EX



X variis lapidibus varia præparantur medicamenta saluberrima, præsertim ex pretiosis, qui & secundum totius substantiæ proprietatem, & secundum qualitates effectrices, syncopen tollere, putredinem sistere, corroborare, ipsūque ab omni veneni labe tueri ab omnibus. Medicis creduntur, qua ratione agris præscribuntur in affectibus pestilentibus, cōtinuis & ardētibus febribus, Electuaria Analept. Nicol. Myrep. Dyamargarit. Antidotum è gemmis: Confectiones Hyacinthi & Alkermes. Quæ Margaritæ, Sapphirus, Smaragdus, Granati, Hyacinthus, Sarda, id est corneola, Iaspis & Corallus ingrediuntur: qui quidem lapides merito cæteris præstare dicuntur, propter ipsorum & temperantiam, & splendorem summum, qui nec corrumpitur, nec aliquo ignis ardore deperditur, propter spirituum solam fixationem, quæ in ipsis satis percipi potest; qua ratione etiam auri vires quodammodo æmulantur in curatione morborum; dicunturque inter reliquos lapides pretiosi, quemadmodum & aurum pretiosius dicitur cæteris omnibus metallis. Horum autem lapidum facultas quanuis sit cardiaca, propriam tamen vnusquisque habet vim & particularem, ad diuersos curādos affectus. Sapphirus

Galen.
9. simpl.
cap. 29.
Lib. 5. ca.
107.

enim potus, speciatim ictos à scorpione iuat: Hyacinthus quoque virulentarum bestiarum ictibus medetur, & somnum conciliat: Smaragdus non potus modò, sed & collo appensus melancholicis affectibus confert, & cum comitiali morbo, tanquam cum hoste, præliatur: Iaspis vel collo appositus, modò os ventriculi attingat, vel annulo gestatus stomachum adituat, cuius rei Gal. scribit se fecisse periculum: confert etiam ad accelerandum partum secundum Dioscoridem. Margaritæ syncopen tollunt: coralli astringendo stomachum roborant, & sanguinis reiectiones magnopere sistunt. Quibus omnibus pretiosis lapidibus, in puluerem tenuissimum redactis, ut alcohol, sine alia vlla præparatione Medici vtuntur, ad prædictos illos omnes affectus: quanuis sanè vel quàm minimum proficiant, præsertim ad cordis corroborationem, si ex ipsi spurior essentia priùs non eliciatur, quod sola ars Spagyrica præstare docet. Secundum quam extrahetur corallorum tinctura, ut sequitur, quæ non tantum ad vsus prædictos exhiberi solet: sed ad purificandum totum sanguinem, ad morphæam, herpes, & affectus omnes matricis curandos.

Tinctura
Corallo-
rum.

Calcina corалlos rubros & electos in igne reuerberij, dando tamen ignem secundi gradus,

dus, ne tinctura ipsorum, ignis violentia ex-
 halet: Calcinatos, puluerisato super marmo-
 re tenuissimè, eosque indas in matratium vi-
 treum, desuper infundendo menstruum cœ-
 leste, distillatum cum proprio suo saccharo,
 vt supernatet 8. digitos: putrefiant omnia in
 B. vase hermeticè clauso per 10. dies, donec
 menstruum totam tincturam sibi ascuerit:
 separato menstruo per B. remanet pretiosa
 tinctura in fundo, cuius exhibetur guttula al-
 tera cum aqua cichorij aut fumarjæ. Men-
 struum illud cœleste, omnium gemmarum
 est verum menstruum, quas vera solutione
 soluit, & inde vera essentia elicitur. Hancque
 omnes docti medici corporibus magis sanā-
 dis proficere iudicabunt, quàm ipsarum solus
 puluis. Id etiam menstruum Adamantem (qui
 contra multorum opinionem venena etiam
 omnia irrita facit) mollem reddit & soluit, si
 ipsis superiniiciatur sal extractum ex sangui-
 ne hircino, & simul distillantur reiterata di-
 stillatione ter suprà caput mortuum. Adamā-
 tis autem præparationē prætermitto, quem-
 admodum & Rubini, quòd sint lapides ma-
 ximi pretij & solis Regibus expetendi.

Margaritas etiam solues vera solutione cū ^{Essentia}
 prædicto menstruo: sed si eo careas, vtêris a- ^{Marga-}
 cido menstruo alcolisato cum debita pro- ^{rit.}
 portione vini spiritus etiam alcolisati, succo

H

etiam limonum, & berberis depuratis, filtratis, & præparatis vt decet, eadem enim præstant. Ablutionibus auferes ex Margaritarum anima aciditatem, si aliqua remāserit ratione menstrui. Exhibentur autem huius essentia grana duo aut tria cum iusculo competenti, quod statim lactis instar dealbatur, ad cordis corroboracionem & vires reficiendas: Earum etiam essentia putredini cor obsidenti, pestique & venenis obsistit. Eadē ratione ex prædictis aliis gemmis essentiam propriam elicies, veramque ipsarum præparationem poteris assequi ad multos curandos morbos.

Hoc modo etiam præparabis spongiarum lapillos, lapidem Iudaicum, Lyncis & cristallinos, ad calculos renum conterendos.

Essentia Boli Armenæ & sigilli Lemnij, mirum in modum conferunt pestilentibus affectibus: mortiferas quoque & venenatas potiones nocere prohibent.

Quod si ad supprimendum sanguinem his utaris, nulla eget alia præparatione, cum terræ sit proprium condensare, & astringere, quemadmodum & essentia viuificare. Sic de terra Samia. Sic de lapide Hæmatite dicto, & cornalino intelligendū, quod doctus Philosophus facillimè assequetur.

DE



DE MEDICAMENTIS,
QVÆ EX ANIMALIBVS
DESVMVNTVR, SPAGY-
ricè præparandis.

De triplici Mumia. Cap. I.

Medicamenta quæ, ex Animalibus parantur, secundum obtinent perfectionis gradum: habent enim plus efficacis, quàm quæ ex vegetabilibus præparari solent, quæ & minori frigore & calore intereunt, & ipsorum facultas facillimè deperditur, ut vix quicquā proficiat ad curationes morborum, præsertim cum vulgò nō præparètur. Inter Animalia autem, Homo primas iure tenet, ex cuius triplici mumia, liquida videlicet, recenti, & sicca, aut trās marina, varia cōflatur saluberrima remedia ad infinitos morbos curādos. Hæc vltima mumia Medicis vetustioribus tātū cognita fuit: quæ nihil erat aliud, quàm humani cadaueris, thure, myrrha & aloë in sepulcro cōditi liquamē: qua cōdiendi funera ratione, Syriaci, Ægyptij, Arabes & Iudæi olim vsi sunt, ut à corruptione cadaue-

H ij

De his
consule
Serab. A-
uicennam
& Sera-
pio. cap.
304.
ra vindicarent. Quæ natiua mumia, Græcis
Pissasphaltus, quoddam illo bituminis genere
mortuorum corpora condirentur, dicebatur,
qua ipsi utebantur peculiariter & intrò & ex-
trà, ad sanguinè vndeunq; prorumpentem
sistendum, ad cor & ventriculum roborandū,
& ad alios infinitos affectus curandos: præ-
sertim quando abiectis ossiū fragmentis ter-
ra & carne exsiccata, liquorem concretum &
collectum in cauis humani corporis partibus
assumebant.

Sed vera illa & natiua antiquorum mumia
hodiè sumus destituti: carnèq; exsiccata Me-
dici & Pharmacopolæ in locū ipsius vtuntur:
idque sine vlla præparatione, quanuis ex ipsa
possit saltem elici essentia quædam purior,
quæ quodammodo proprietates & vires ve-
ræ mumia potius æmulari queat, quàm ter-
rea illa substantia sola, caròque exsiccata, quæ
vix quicquam ad corpora sananda proficere
potest. Sic ergo illam vulgarem præparabis.

Præpa-
ratio Mu-
miz sic-
ca:

℞. Mumia electæ contusæ & in frustula
dissectæ lb. j. spiritus vini alcolisati, & there-
bentinati clarui menstrui añ. vt supernatet
quatuor digitos: indantur omnia conuenien-
ti matratio hermeticè clauso, & putrescant
in calore primi gradus per quindecim dies,
donec menstruum instar rubini tingatur: se-
parabis per Bal. menstruum, quod reseruabis
ad

ad eisdem vsus, & in fundo remanebit tibi mumia sicca vera tinctura, quam circulare poteris, si voles cum vini spiritu per aliquot dies, & hac ratione puriorẽ ex ipsa mumia essentiam elicies: quæ summopere conducit ad curationem omnium venenorum per se: aut si cum theriaca permisceatur in peste præstâtissimum est remedium, quod satis laudari nõ potest. A corruptione omnia corpora tueri: comodè etiam ad curationem phthisis & Asthmatis exhibetur, si cum conferva helenij & violarum permisceatur: prodest etiam pluribus aliis affectibus. Fæces verò quæ remanent, ad sedandos dolores pro topicis in vnguentis apponuntur.

Restat vt de mumia Chymiatri nota loquar: hæc constituunt duplicem, liquidam & recentem, illam sic præparandam censent.

℞. Mumia liquidæ puræ & electæ, alcoolis vini. añ. ℔. j. mixtis optimè & vitro inditis, digerantur in fimo calēti, aut Bal. per xij. dies, pōst distillantur vt decet, reiterata bis distillatione: rursus digerantur per xx. dies & distillantur tertia vice, relinquatur deinde vas in calore Balnei aut fimi, donec binæ essentia percipiantur, vna aurei coloris, & albi altera. Hæ essentia eligantur, circulenturque cum simili menstruo, in pellicano per plures dies, separando semper fæces, & impurum.

Prepara-
tio mu-
miae li-
quidæ.

H iij

subtili & puro, reiteratis digestionibus & re-
ctificationibus, præstantissimū medicamentū
fiet. Huius exhibetur ꝯj. singulis mensibus in
plenilunio Epilepticis: morbum enim miti-
gat, & pellit, estq; illius proprium alexiphar-
macum: sanguinem quoque purificat.

Præpa-
ratio mu-
miæ re-
centis.

Mumiam autem recentem, & electā scinde
per minima quantū fieri poterit, indatur
matratio oblongo collo, affundendo men-
struum oliuarum, putrefac omnia per men-
sem integrum, vase clauso hermeticè, ut fiat
solutio. Deinde aperto vase, transfunde ma-
teriam cucurbitæ vitreæ, quam colloca in
Bal. ut vase aperto, exhalet Mercurius, quod
fit cum incredibili fœtore: sic remaneat, do-
nec nullus exeat fœtor & mumia tota disso-
luta sit. Solutionem infunde in aliud vas,
quod superest, digeratur denuo in Bal. donec
prodeat in oleum crassum & fuscum instar
syrupi. Quo factō circulabis omnia cum vini
spiritu optimo in Bal. per xx. dies, separato
tandem spiritu, remanebit in fundo rubicun-
dum & odoriferum oleum, omnes Balsami
naturalis habens proprietates, quodque ve-
nenatis omnibus & pestilentibus affectibus
valdè conducit.

Tinct.
Mumiæ.

Cape huius sic præparatæ mumie ꝯj. ij. vi-
ni alcoolis optimi lb. ij. circulètur in vase cir-
culatorio per mensem integrum; Menstruum
distil-

distilletur per alembicum. Denuo digerantur in vase hermeticè clauso, atque vt supra quater reiterata, donec sui corporis naturam omnimodo materia prædicta amittat & in tincturam prodeat; quæ quidem tanta pollet facultate viuifica, vt nulla sit particula, quam ipsa non penetret, nullum vlcus, nullave corruptio, quam non curet, si ipsius exhibeas bis quotidie per aliquod tempus grana quatuor aut quinque cum decocto conuenienti.

De Cranio humano. Cap. II.



Ranium non humatum proprietate quadam Epilepticis prodesse, doctorum multi scripserunt: quæ ratione nõ alienum fore putauit, si veram traderem ipsius præparationem. Non enim existimo doctorum esse quenquam, qui dubitet efficacius multò ac vtilius fore istud remedium rectè præparatum, & in essentiam tenuem redactum, ad curandos illos affectus: præsertim si essentiam morbi, causas, & remedium tandem ipsum sedulò perpendat. Ad præparationem igitur me conféro, cuius plus proficiet ꝑ j. quàm integrum cranium exsiccatum & puluerisatum: cuius essentia sic extrahitur.

R. Rasuram cranij hominis non humati,

H iiii

Essentia
Cranij
humana.

cui affunde spiritum vini saluiati, vt supernatet sex digitos, digerantur simul in Bal. per dies xiiij. vase clauso, deinde distillantur per retortam, dādo ignem per gradus more aquæ stygiæ, rursus infunde distillationē capiti mortuo prius contuso, putrescant per viij. dies, & destillantur vt prius, idq; ter facias. Demum circulentur omnia simul per aliquot dies, separatōque tuo saluiato menstruo, in fundo remanebit cranij essentia, coaguli instar, cuius exhibeas ℞. cum aqua florum tilia in paroxismo & ante paroxysmum.

Vel rasuram non humati cranij decoque cum melissæ spiritu, & betonica decocto, affunde seorsim aquam, iterūque nouam affunde, donec nulla vis cranij ampliùs remaneat. Tum aquas omnes in Bal. euapora. Remanet in fundo coagulum, quod iterum resolue, euapora & coagula, tantisper dum igne lentissimo materia in fundo remanens, sublimari possit. Hoc sublimatum multū confert Epylepticis, & alium sine perturbatione, (quanuis copiosè) mouet.

De viperis.

Cap. III.

Gal. li-
bello de
Theria-
ca ad Pi-
sonem.
A Eg. li.
7.



Alenus, & alij medici Græci plura ex Andromacho de præparatione viperarum docuerunt, ac ipsarum virtutes in curatione lepræ, præsertim

fertim quodd totum corpus per cutem expurgent, experti fuerunt: ex quarum carne (præcisus prius capite & cauda, quodd sint partes virulentiores, & modicæ carnis compotes) decocta in cacabo cum aqua pura, anetho & sale, addito pane triticeo & arido, fingeant pastillos, qui ipsam etiam ingrediebantur Theriacam. Ex viperis autem præstantissimū parabis remedium ad lepram, pestem, & venenata omnia vulnera sequenti modo. Mense Iunio cape quatuor aut sex vipers, ex quibus & caudam & caput abiicies, cutem intestinæque detrahes: carnē verò minutim præcisam, indas cucurbitæ vitreæ, per tres aut quatuor dies, vt in calore Balnei vaporosi, vel fimi calidissimi sudorem ipsarum pellas: (cauetamen, ne fumi huius aërem è viperarum exhalatu vitiatum & venenosum inspires.) Quo facto superfunde spiritus vini alcoholisati, & terebinthinati solutiui añ. vt supernatet 8. digitis, digerantur vase occluso hermetice in Bal. vel fimo calidissimo xij. dierū spatio, donec tota caro viperarum dissoluatur in prædicto menstruo, abiectis fæcibus separetur mēstruum in calore Bal. & fiet coagulum, cui denuo affunde spiritum vini Caryophyllatum: fac circulentur in pellicano 10. dierum spatio, & separato menstruo remanebit caro viperarum optimè præparata, ac essenifica-

ta, cui misce sub blandum ignem, olei anethi & cinnamomi añ. ʒj. s. essentia croci & margaritarum añ. ʒj. cum mucagine gummi tragacanthi finge pilulas, vel si vis cum pane tritico arido & trito more veterum pastillos.

Huius medicamenti exhibetur. ʒj. ad lepram, pestem, & ad omnes venenatos affectus.

Ex viperarum cute, aut etiam serpentium spoliis exsiccatis & præparatis secundum artem, pulvis vulneribus serpentum & bestiarum virulentarum, appositus multum confert. Item vulneribus cancris & malignis curandis.

De cornibus & ossibus cardiacis, Moscho, Zibibæ, & Castoreo, præparandis.

Cap. IIII.



QSSA vel combuuntur, vel decoquantur cum vehiculis cōuenientibus, vt ex ipsis tandem elici possit purior essentia cum vini spiritu, quod fiet eadem methodo qua Cranium humanum, supra præparandum esse iam scripsimus. Igitur sic extrahes essentiam ex osse cordis cerui, quod hominis cor quadam substantiæ similitudine roborat, & ad cardiacam affectionem, syncopēq; imprimis vtile est.

In

In eo differt eius præparatio à superioribus, quòd cum alcolifato Chelidoniæ spiritu fiat, tanquam cum proprio menstruo.

Pro illo osse, in eisdem vsus cornu cerui substituitur, cuius essentia cum Hypericonis alcoole extracta, infantulis, lumbricis, laborantibus, exhibetur.

Cornu Monocerotis, omnium præstantissimum eodem modo præparabis: tuetur autem cor, & omnem veneni vim obtundit, pestilentibusq; morbis confert. Proprium ipsius menstruum est alcool Melissæ.

Ebur etiam sic præparatur, cuius vires sunt cordis robur tueri, & conceptionem iuuare.

Ex Moscho, qui languidas partes firmat, & roborat, lipotymiamque & vires resolutas sarcit, extrahitur prætiosa quædam essentia cum vini spiritu terebinthinato, tanquã cum proprio suo dissolutiuo.

Sic ex Zibetta.

Castorei quoque essentiam extrahes eadem ratione, cuius guttula, tremori, conuulsioni, & omnibus neruorum vitiis, summa cum vtilitate exhibetur cum decocto florum Anthos, saluiæ, & betonicæ. Et foris apponitur in conuulsione, præsertim si fiat, non ex inanitione, sed plenitudine, & quando quæ in neruis continentur præter naturam, eua-

cuare oportet. Cum aqua pulegij, mēses mouet, partus & secundas eiicit: opiūmque aliās mortiferum emendat.

De pinguedinum & axungiarum præparationibus ac oleis.

Cap. V.

PRo topicis, ex Animalium omnium axungijs Chymiatrī olea extrahūt per alembicum æneum igne lentissimo, in quibus maior reperitur vis attenuandi, resoluendi & leniendi, quā in solis axungijs non præparatis, quod videlicet subtilium & tenuium partium magis reddantur. Quam sententiam confirmat Gal. II. „simpl. cum de Castoreo hæc refert: Porro, inquit, quoniam impense subtilium est partium, „ob id plus valet, quā alia, quæ similiter vt „ipsum, & calefaciunt & desiccant. Nā addit, „Quæ tenuium sunt partium medicamenta, iis „quæ sunt crassarum, plus sunt efficacia, etiā si „parē sortita fuerint facultatem, nimirū quia „penetrent & in altum subeant ad motorum „corporum, potissimum si ea densa fuerint, „velut ne ruosa partes. Quæ Galeni verba si perpendantur, non existimo fore quenquam, qui non comprobet extractions & oleorum & essentiarum, quibus nos vtimur, illarūmq; vsum in medendo non laudet.

Sic

Sic extrahuntur olea ex Axungijs.

Hominis,	Anguilla,
Taxi,	Capi,
Vrsi,	Gallina,
Vulpis,	Anseris,
Cervi,	Anatis,
Cati,	Vituli,

Porci, & ex omnibus medullis, quæ omnia resoluunt, leniunt, & multis affectibus curandis profunt.

Ex butyro eodem modo extrahitur oleum valdè anodynum ad eosdem vsus & dolores omnes sedandos.

Ceræ oleum ad resoluendum, & attenuandum conducit, scirrhis, frigidisque omnibus affectibus confert. Debet prius liquari ad ignem, donec nullos amplius crepitus emitat, antequam vasi imponatur. Si ad singulas lb. addideris falsuginis terræ prius exsiccatae lb. ss. extrahes prima vice oleum, candidum aquæ supernatans.

De variis animalium partibus. Cap. VI.



X variis etiam diuersorum animalium partibus, varia desumuntur vtiliaque remedia: quæ minimis egent præparationibus, sed quæ tamen in officinis reservari debent, propter summam quam obti-

nent in medendo facultatem. Nam cancrorum fluuiatilium calcinatorum ad albedinem cinis, aduersus morsum canis rabidi laudatur.

Cancrorum etiam oculi, calcinati in reuerberio, exhibentur feliciter calculo laborantibus: & ad omnes pellendas viscerum obstructions cōferunt: quod in Aubertum iam suprā ostendimus.

Vermium terrestrium aqua distillata confert ad hydropem, & ad infantulorum vermes necandos: appositi etiam viui profunt panaritio.

Item aqua stercoreis bubuli mense Maio collecti Hydropicis etiam prodest, & ad curanda cancrofa vlcera.

Vermium millepedum puluis, ad affectus oculorum.

Vrina quoque Cati distillata, ad surditatē.

Ossa, maximè Lupi exsiccata & in puluerem redacta, ad morbum intercostalem, ad ictus & puncturas.

Hyrundinum aqua epilepticis.

Aqua spermatis Ranarum, ad repellendum & sistendum sanguinis omne profluuium, & faciei ruborem.

Coagulum Leporis, cum hydromelite potum, ad comitiales morbum.

Ossa quædam paruula, quæ inueniuntur in
prio-

prioribus leporis pedibus, ad vrinas potenter mouendas profunt, si puluis illorum cum vino albo exhibeatur.

Os sepia ad eundem affectum feliciter praescribitur.

Puluis iecoris Ranarum exsiccatus, in accessione febrium, praesertim quaternarum, recte assumitur.

Nec praetermittam inter caetera remedium specificum & experientia saepius comprobatum, ad calculum renum, quod paratur hoc modo: Mense Martio lapilli quidam in bouis ventriculo inueniuntur, qui si assumantur cum vino albo, calculum solunt. Mense etiam Maio in vesica fellis tauri lapillus reperitur, qui si vino imponatur, colorem croceum mutato paululum sapore, contrahit. De hoc vino quotidie recenti affuso, singulis diebus aegri bibant, donec lapis vino impositus omnino consumptus sit. Hac ratione calculum comminui, & tandem consumi experientia multis constat.

Plura alia ex partibus animalium parantur remedia, quae nec per se damnari a multis ignaris, nec illorum praeparationes reiici debent, quod ipsis incognita sint. Quae quidem omnia facillime assequuntur aliquando, si modo ea prima fronte non damnent, quae non norint: & impossibilia sibi iam ea credant.

(non capaces rerum tantarum) quæ tamen inuestigando & sedulam manum operi adhibendo, non sine admiratione, & utilitate ægrorum non mediocri, certissima & vero Medico digna comprobabunt.



DE MEDICAMENTIS,
 QUÆ EX VEGETABILIBVS
 DESVMVNTVR, SPAGYRICE
 præparandis.

De vino.

Cap. I.

A Stirpibus & arboribus multa depromuntur medicamēta, ex ipsorum videlicet foliis, floribus, seminibus, fructibus, radicibus, corticibus, lignis, ex succis prædensis, concretisve liquoribus & gummi, de quibus copiose antiqui disputarunt: veras tamen præparationes ipsorum obtinuerūt, aut fortassis ipsas ignorarunt, de his autem nunc mihi datur dicendi locus. Atque ut à vino exordiar, duo ex ipso præstantissima conficiuntur menstrua, quæ reliquarum ferme omnium rerum essentias facillimè extrahunt. Vnum vini spiritus secundum artem præparatus dicitur: Aliud ace-

acetum distillatum & alcolifatum vocatur. Ex priori menſtruo per reiteratas diſtillationes & phlegmatum ſeparationes oleum ſpiritui ſupernatans elicitur, multis rebus conducens, & corpora priùs, vt decet, calcinata ſoluens, ſi in proprio ſale ſeminetur, digeratur, & inde tandem diſtilletur. Aliud autem vel proprio etiam ſale, vel melle acuitur, aptiùſque ad ſoluendum redditur.

Cæterum Vini ſæx, variis modis præparatur ad internos & externos affectus. Tartarū enim crudum ſi pellatur per retortā vitream, cum ſuo recipiente, more ſtygiæ, producit magnam copiam ſpirituum alborum, qui tandem in aquam & oleum craſſiſſimum & fœtidū conuertūtur: ſeparatur autem oleum illud ſpiſſum ab aqua, per infundibulū, quod quidem vlceribus exſiccandis & curandis cōfert. Aqua autem, ſi cum colchotare bis aut ter diſtilletur, ita purificatur, vt fœtorem prorsus amittat: ad pellendas autem omnium viſcerū obſtructiones, lienis præſertim & hepatis, atque ad omnes morbos tartareos valdè conducit. Cui medicamento, ſi vim & facultatem adaugeri velis, ipſum circulabis cū vini ſpiritu in Bal. per 4. dies, deinde ſeparato menſtruo per Bal. remanebit tibi ſpiritus Tartari, ad prædicta, optimus.

Si autem caput mortuum nigerrimum cal-

cinaueris ad albedinem in reuerberio, cum calida sal extrahes ex ipso per filtrum, quod coagulatum ad ignem, in humido resoluitur in aquam siue oleum, ad faciei maculas & ulcera detergenda. Parantur ex Tartaro infinita alia medicamēta, de quibus aliās, & breui, Deo fauente, dabitur disputandi locus.

De extractione liquorum ex plantis, seminibus, floribus, radicibus, &c.

Cap. I I.

Herbarū
essentiz.



Helidoniam contusam indas cucurbitæ vitreæ optimè obturatæ, ad digerendum per quindecim dies, in putri calido vtero: post appposito rostrato alembico, primò, lento igne aquam separabis ad siccitatem capitis mortui, quod contundes, ipsi reaffundendo elementum aquæ prius distillatum, vt supernatet 4. digitis: obturato vase putrefiant omnia in Bal. per octo dies, pòst distillentur rursus dando ignem per gradus, donec nulli prorsus prodeant spiritus: hanc autem secundā distillatione aquā & aerem obtinebis, phlegma, si voles, separabis per Bal. quod reserua. Terrā autem siue caput mortuum reliquum, calcina igne lento per dies aliquot: quod tandem calcinatum & dealbatum imbibe phlegmate reser-

reſeruato: putrefac in Bal. & diſtilla per alē-
bicum, donec materia in lapillos albos pro-
deat, qui reiteratis ſolutionibus & coagula-
tionibus cum aqua propria criſtallini fiunt,
ſicque terra optimè purificatur: quæ quanuis
alba ſit, ignem tamen & tincturam intrinſe-
cam continet. Huic ergò ſuperiniicito prio-
ra duo elementa, vt ſuprà reſeruata, & circu-
lentur ſimul in Bal. donec appareat & ſuper-
natet oleum, quod vera dicitur eſſentia, infi-
nitis prædita facultatibus.

Eadem methodo Meliſſæ, Saluiæ, Valeria-
næ & reliquarum eiufmodi omnium veras
poteris aſſequi præparationes.

Sic etiam facies de floribus omnibus, vel ^{Olea}
hac via, ſi addideris pro lib. florū lib. 6. aquæ ^{florum}
pluuialis vel diſtillatæ, digerendo omnia per
aliquot dies, poſteà illa diſtillando per alem-
bicum cum ſuo refrigeratorio. Præfertim au-
tem eſſentiâ elicies ex floribus qui ſequuntur,
Chamæmeli, Meliloti, quæ olea valdè anody-
na ſunt: Stœcados, Anthos Betonicæ, hæc ce-
rebræ affectibus medentur: Abſynthij, Méthæ,
iſta vetriculo profut: Geniſtæ, Tamaricis, quæ
lienæ affectibus cōducūt: Thymi, Epithymi,
Origani, quæ melancholiam domant: & ex
ſimilibus priùs ad ſolem, vt decet, exſiccatis,
quorum proprietates omnes facillimè me-
dicus aſſequetur.

Olea seminū, & radicū. Item de seminibus in puluerem redactis, vt Anisi ad flatūs discutiendos, Fœniculi ad affectus oculorum & suffusiones.

Vna eadēque prorsus viâ essentia radicū extrahetur, Angelicæ scilicet, Bistortæ, Gentianæ, Tormentillæ, Caryophyllatæ, quæ pestilentibus affectibus conferunt: Cyperi, Acori, Costi, ad roborandum ventriculū: Dictami ad se danda parturiētium tormina: Helenij, Eryngij, Glycyrrhizæ, Irid. Illyricæ, ad pulmonum affectus, Pæoniæ, Epilepticis conducens.

Olea fructuum. Ex fructibus sic etiam fiunt olea, vt ex nuce Cupressi, baccis Lauri Iuniperi, quæ moderatè calefaciunt & roborant.

Ex amaris & dulcibus quoq; amygdalis, idq; per Balneū, pro Asthmaticis, Ne phriticis, Iliacis, & ardoribus vrinæ curadis, si ipsius oñ. ij. aut iij. exhibeantur. Quæ quidem olea nostri Pharmacopolæ præstant vel ignis expressione, aut saltem cum aquæ vaporibus.

Olea aromaticum. Sic ex Cinnamomo, cuius oleum corroborat, prostratasque vires reficit: ex nuce Moschata, Pipere, quorum olea assumpta vel ad-mota, imbecilliori ventriculo cōducunt, matricēq; confortant: & ex Caryophyllis elicies olea, quæ vna prorsus & eadem methodo cum aqua distillantur, ipsiq; supernatant; separantur autem per infundibulum: solum oleum

oleum Caryophyllorum fundum petit, quoniam est inter reliqua minus aëreum: aquam tamen membrorum pellit, & melancholicū purificat sanguinem, & conuenit imbecillitati visus, si huius guttula vna aut altera manē primo vini haustu assumatur.

Croci autem essentia, quæ ad omnes roborandos spiritus conducit, fit cum vini spiritu, qui super ipsum iniici debet toties, donec tinturam totā attraxerit, & remaneat terra sub-alba, cui calcinatę prius vt decet, indas essentiam extractam cum suo mēstruo, omniāque circulato in Bal. tum demum pelle pēt cineres. Quo facto separa vini spiritum in matratio, & in fundo remanebit croci essentia, infinitas habens proprietates, si guttula cum liquore aliquo, vel iusculo aut vino permisceatur: spiritus prostratos reficit & roborat mirū in modum. Sic elicitur essentia Camphoræ.

Ex corticibus & lignis omnibus, præsertim calidis, vt ex Gaiaco, Iunipero, Sambuco, & similibus, per descensum oleum extrahitur, foetidum tamen, quo vtimur in externis affectibus.

Olea
Corticū
& ligno-
rum.

Sic fit oleum Gagatis ad matricis affectus valdē vtile.

Quod si quis ex præscriptis herbis & floribus aquam extrahere solummodō velit: primō omnia contundat in marmore, deinde

putrefactis prius per aliquot dies in fimo, distillet in Bal. vaporoso per alëbicum vitreũ: aqua autem ad diuersos vsus reseruetur.

Oleorũ officinariorũ vera præparandi methodus, pro topicis. Pro externis autem, ex Rosīs, Violis, Nymphaea, Papauere albo, Hyoscyamo, Mandragora (quæ omnia inflammationes & ardores extinguunt, phlegmonas sedant, mēbra roborant, densant, fluxiones sistunt, deliria compescunt, & somnum accersunt) virtutem totam melius elicies mediante oleo oliuarum, quàm sit in vsu officinariis, si sequenti vtaris methodo.

℞. Oleum omphacinum, quod ablue aqua communi distillata, ipsũque purifica in Bal. donec nullas ampliũs fæces seponat: deinde huius olei sic præparati cape lb. j. rosarum rubrarum recentium vnguibus expurgatarum & tritarum in marmore lb. j. s. indantur omnia in matratio vitreo bene obturato, vt putrescant in fimo præparato & calenti per 12. dies: Post expressis omnibus, & abiecto magmate, recentia & trita in marmore folia oleo reseruato, denuo immittantur, ac in matratio obturato putrescant, vt prius in putri vtero calido per 12. dies, idque reiterabis tertio, vt perfectum & optimũ oleum assequaris. Sic cætera olea refrigerantia pro topicis medicamentis optimè conficies.

Sic olea cydoniorum & myrtillorum, quæ
refri-

refrigerant & astringunt, anóque, ventriculo, iecori, cerebro, & intestinis imbecillioribus accommodata sunt.

Eadem via olea Chamæmeli & Liliorum, quæ neruos corroborant, modicè resoluunt, & dolores apprimè sedant, nisi quòd cum oleo dulci maturo, præparato vt dixi, fiunt.

Ex mentha autem, absynthio, nardo, lentisco, & reliquis quæ modicè calefaciunt, vètriculum, & alias partes illita corroborant, concoctionemque iuuant, cum omphacino extrahitur eodè modo oleum: sed priùs præparatur cum propria ipsorum aqua & vino astringente, & ab omnibus fæcibus depurari debet in Bal. per aliquot, dies vt dictum est.

Quòd si quis potentiùs per ipsa olea calefacere, attenuare & digerere velit,umat æquas partes olei in Bal. depurati, & spiritus vini.

Si ex baccis Lauri & similibus, præstantiora elicies olea, si per mensem in fimo calido omnia digerantur, deinde exprimantur, & ad vsus referuentur: conferunt autem frigidis cerebri & neruorum affectibus, flatùsque discutunt.

Præstantiora autem multò omnia hæc calidæ qualitatis olea fient, si per se cum solo vini spiritu per Bal. vaporosum extrahantur, sine olei additione. Oleum enim (vt inquit Ga-

„ len. I. simpl. cap. 15.) tametsi facile inflamme-
 „ tur, non tamen admodum celeriter nos exca-
 „ lefacit, nimirum lenta crassaq; substantia sua
 „ tenaciter iis inharens, quę primũ contigit:
 „ proindeque longissimè omnibus perdurat,
 „ quibus fuerit illitum, scilicet nec ab ambien-
 „ te facile aut extenuari aut digeri potens, nec
 „ intrò in corpus promptè transumi.

*De Lachrymarum, liquorum, & gummi om-
 nium extrahendis oleis, & veris prepara-
 tionibus.* Cap. III.

Parmacopolæ ex masticis oñ. iiij. & olei omphacini lb. j. cum oñ. iiij. aquæ ros. parant oleum, quod ad vètriculum hepárque corroborádum, & ad lienterię vomitúsq; curationem Medici præscribunt. Quæ quidè præparatio ridicula planè iis habetur, qui ex lb. j. masticis sua arte elicient oñ. 10. olei purissimi, cuius duæ guttulæ, vel assumptæ cum vino aut iusculo, vel admotæ affectæ parti, plus proficient ad prædictos affectus curandos, quàm lb. j. olei non masticis, sed potiùs oliuarum, quo Medici nostri nescio qua ratione, hodiè vtuntur. Sequenti igitur modo masticis oleum parabis.

Oleum masticis. Reducatur lb. j. masticis in pulueré, quem indas vasi vitreo, superfundendo aquæ communis

munis distillatæ & aquæ vitæ añ. vt superna-
 tent 4. digitis, occluso vase putrescant in fi-
 mo per aliquot' dies, pòst distillentur sepe-
 liendo alembicum intra arenam, aut batitu-
 ram ferri, dando ignem per gradus: primò di-
 stillabit cum menstruo oleum flauescens: il-
 lud seorsim reserua, & augendo ignem prodi-
 bit oleum rubicundum, tum demum fortiori
 igne, crassum, & adustum sapiens: quòd si cum
 vini spiritu à priori separato circuletur, &
 rursus distilletur, tum habebis verum oleum
 affectibus externis vtilissimum, præsertim
 ad corroborandum ventriculum & intestina
 imbecilliora: oleum autem flauescens, quòd
 primò distillatum est, exhibetur cum vino
 aut proprio decocto ad eosdem affectus, &
 ad defluxiones prohibendas. Separatur fa-
 cillimè tota aqua vitæ, & potest abluì oleum
 si velis. Et si timeas ἐμπύρευμα illius, cum a-
 qua rosarum aut simplici, præstantissimum
 parabis medicamentum. Ex tb. j. elicies hac
 viâ olei puri vnc. 10. Sic ex Thure oleum fa-
 cies vulnerarium.

Item ex Terebinthina: sed istud elicitur ^{Oleum}
 leuissimo etiam calore, præsertim per Bal. ^{Terebin}
 vaporosum, quem ego distillandi modum ^{thi.}
 magnoperè probo. Hoc oleum est calidum
 ac tenue altèque penetrans, plus quàm ipsa
 Terebinthina: frigidisq; neruorum & arti-

culorum affectibus medetur.

Oleum
Coloph.
& picis.

Olea quæ ex Colophonia & Pice parantur, valent ad eosdem affectus: fiunt autem vt oleum ceræ.

Oleum
hederæ.

Sic etiam ex hederæ lachrymis oleum elicies, ad vrinas potenter mouendas.

Oleum
myr. Sar
cocollæ
& can-
cami.

Ex Myrrha, Sarcocolla & Cancamo siue Lacca, quæ vulneribus consolidandis & carne replendis conducunt, parantur etiam præstâtissima, variâque Balsama vulneraria, cum oleo Terebint & Hypericonis.

Oleum
styr. &
bëioini.

Item facies olea ex Styrace cal. & Bëioino quod prodest ischiadicis.

Oleum
Euphor
bij.

Eodem modo oleum Euphorbij, quod cerebri & neruorum affectibus multum conducit, surditati, aurium tinnitui, paralyti, tremori, spasmo: cuius prætereà si guttula cum conuenientibus, immittatur naribus, pituitam elicit.

Oleum
Bdellij
& reli-
quorum
gummi.

Ex Bdellio autem sic oleum parabis. Bdellium temperetur in aceto distillato per xij. horas, vt totum dissoluatur: quo facto per sectaceum transcoletur & seponantur ipsius fæces: Quod purum est, indas retortæ vitreæ addēdo pulueris silicum calcinatorum mediam partem, & apposito recipiente, dabis ignem per gradus xij. horarum spatio: atque inde prodibit oleum efficacissimum.

Sic de Ladano, Galbano, Opoponace, Sagapeno,

gapeno, & Ammoniaco, olea conficies, quæ podagricos tophos emolliunt, & durities omnes hepatis, lienis, & ceterorum mēbrorum potenter dissoluunt, si simul omnia vel distillentur, vel per se singula, præscripta methodo parentur. Iam superest, vt de simplicium purgantium spagyrica præparatione agamus.

De causis & ratione Spagyrica præparationis simplicium purgantium.

Cap. IIIL.

Medicamenta purgantia, humores qui in corpore præter naturam cōtinentur attrahere, non cōmuni quadam & promiscua vi, sed totius substantiæ similitudine ac proprietate, insitæque familiaritate. Hippoc. lib. de Natura humana scribit: cuius sententiâ Gal. confirmat contra Asclepiadem & Erasistratū, qui censebant purgantia medicamenta, non humorem vnum quempîâ attrahere, sed quemcunque attigerint, in suam naturam conuertere & transmutare, atque promiscuè, hirudinis aut cucurbitulæ modo, serofos & tenues humores tanquam purgationi aptiores, prius quâ crassos trahere posse. Sed cū omnis attractio aliâs caloris vi, aliâs fuga vacui, aliâs totius substantiæ simili-

Lib. de
purgat.
med.
fac.

tudine fiat, id vna qualitatis familiaritate aut totius essentiae similitudine, vt scribit Gal. completur: quæ quod planè percipi, neque verbis exprimi possit, Græcis *ιδιότης ἀρρητος*, id est proprietas quæ efferri non potest, nominatur. Sic paleas succinum prolestat, & magnes ferrum: Qua ratione etiam rhabarbarum dicitur bilem propriè euacuare, Agaricus pituitam, & Senna atrâ bilem: quanuis præter istam peculiarem purgâdi vim, vnum quodque generalem quandam, alios humores detrahendi, facultatem obtineat: quod est iudicandum ex multorum medicamentorum compositione, quibus vtimur variis humoribus expurgandis, quæ sola & per se ad purgandum non sufficerent, nisi simplicia illa cõmuni quadam euacuandi facultate mutuas inter se operas conferrent, & cõmuni quadam vi facultatem irritarent expultricem. Oportet enim (inquit Galenus) vt commixta sibi inuicem medicamenta consentiant, neque vlla in re discrepent. Horum autem medicamentorum alia sunt cholagoga, quæ flauam bilem imprimis euacuant, alia phlegmagoga, quæ phlegma, alia verò melanagoga, quæ atram bilem, deinceps verò reliquos humores educunt. Sunt & alia medicamenta quæ per venas intestinorû & ventris, sanguinem ipsum deiiciunt, quæ quidè impropiè ita

vo-

Lib.
quos
pur. cõ-
ue. qui-
bus &
quomo-
do.

vocantur, cum venena sint, nec solum purgent, quinimò homines perimant, teste Galieno, cuiusdam hominis historiam referente, qui herbam inuenerat, quæ assumētibus, primò sanguinem, tum demum vitam adimebat. Sed hæc ab omnibus reiicienda sunt: Sola enim & vera sanguinis euacuatio fit per Chirurgiam aut venæ sectionem, nō per illa medicamenta, quæ acrimoniâ & qualitate quadam maligna, ac lethifera proprietate venas ipsas exedunt & sanguinem, vitæ thesaurum, non sine magna spirituum violentia, & naturæ perturbatione attrahendo eiiciunt.

Ceterum istorum medicamentorum purgantium tres constituuntur ordines. Primus est malignorum, in quibus vis quædam & substantia venenata inest, nisi præparentur ut decet, in quo numerantur.

Inter Radices.	{	Elleborus,
	{	Turbith,
	{	Hermodactylus,
	{	Esula,
	{	Cucumer agrestis,
	{	Asarum,
Inter Lachrymas.	{	Thymelæa,
	{	Chamælæa.
	{	Scammonium,
	{	Euphorbium,
	{	Sagapenum.

Libro de
purg. me-
dicam.
fa. cap.
6.

Inter fructus & femina, { Colocynthis,
Lathyris.

Inter lapides, { Armenus,
Cyanus.

Lib. 3.
cap. 5.
med. fa-
cult. ca.
24.

Quæ medicamenta, si quando purgandi finem non assequuntur, corpori multum nocent, ut scribit Galenus. Secundus est benignorum, quæ sic dicuntur, quod blandè & suaviter, ac sine vlla molestia humores noxios, non quidem vniuersi corporis, sed partium duntaxat quorundam vacuent, aluumque leniendo subducant, atque minimum ab alimenti natura deficiant, cuiusmodi sunt

Inter herbas, { Malua,
Mercurialis,
Viola,
Rosa,
Brassica,
Beta,

Serum lactis, Pruna, Manna, Thebinthina & Cassiæ medulla, quæ nulla alia egent præparatione, quàm vulgari, ut tutò exhiberi possint.

Tertius est mediocrium, in quo sunt Aloe, Agaricus, Cnicus, Senna, &

Radices, { Rhabarbari,
Polipodij,
Iridis,
Raphani sylvestris,

Me-

[Mechoacam &

[Eupatorij Mesuæ: quæ duo simplicia postrema nuperrimè innotuerunt: & prioris vires radix vitis nigræ omninò emulatur. Mediocria autem omnia illa dicuntur, quòd humores tantùm superuacaneos, alendóque corpori minimè idoneos, sine magno labore euacuent, præfertim si bene præparentur, debitáque ipsorum dosis obseruetur. Omnium autem horum simplicium facultatis purgatricis causa hæc est, quòd quædam portio tenuior à calore natiuo excitata, per apertos ductus irrepit in minores venas, ab his in maiores refluit è quibus per iecur in intestina deuoluitur & in renes ipsos, subsequiturque tunc humorù per aluum euacuatio, qui etiam aliquando per vrinas excernuntur, in quibus tum color tũ odor manifestus assumpti medicamèti apparet, quod in Rhabarbaro & senna quiuis experiri poterit. Cùm igitur horù medicamentorum vapor (quem nos essentiã vocamus) calore natiuo exagitatus, ex terrestri parte exurgens, humorem quiescentem attenuet, naturámque partis aduersa qualitate stimulet, eámque proritet ad excernendum, ipsa etiam terrestri substantia siue fæce in ventriculo & intestinis inhærente, quis adedò stupidus qui horum medicamètorum spagyricam præparationem non laudet? qua nos

essentiam illam verè purgatricem elicimus, qualitatem malignam auferimus, aut saltem obtundimus propriis menstruis, quæ proprietatibus suis cõcordent, & cum iis symbolum habeât: faciem siue terrâ separamus tanquam mortuam, & nociuam, quòd propter crassitiẽ tunicis ventriculi adhærens, ipsum multũm offendat. Quod ex Hippocrate testatur Galenus his verbis: Nam purgans, inquit, medicamentum, vt exiguum fuerit, in fundum vetriculi descendat, oportet: in descensu verò stomachus & quicquid circa ventriculum sanum est, non solum medicamenti qualitate, sed etiam substantia inter deglutiendum appulsa inficitur, & magnoperè læditur. Deinde quæ tenuioris sunt essentiæ, promptius propriam exercent actionem, quàm quæ crassioris, teste Galeno multis in locis. Itẽ cum idem dicat. 1. simpl. ea quæ paruam fortita sunt molem corpoream, magis agere quàm quæ magnam, laudanda est nostra essentiarum extractio, qua tũ ista omnia præstantur, permanente tamen propria purgandi humoris facultate in medicamẽto, tum quòd eò validius redditur medicamentum, quò videlicet terra vel fax inutilis ex ipso separatur: & admistis suis propriis menstruis qualitas omnis maligna adimitur. Quod etiam præstádum esse scribit Gal. cum admiscenda refert ea semina medicamen-

lib. quos
purgare
conue.
&c. c. 6.

cap. 11. &
li. 2. sim-
pl.

lib. quos
purg.
dec. &c.
cap. 8.

camentis, quæ malignitatem ipsorum retundant, opus eorum non impedian, quæque attenuare & incidere valeant, ut & crassos humores secare, & vias per quas educi debent, patefacere possint: quæ omnia debite fieri ex nostris præparationibus docti omnes poterunt iudicare. Sed dicet aliquis essentiarum extractionem non adeò necessariâ, cum præcipiat Actuarius (cuius sententiæ assentitur Paulus) iis qui afficiuntur imbecilliori ventriculo, lathyridis grana xv. vel xx. ad summum integra deglutienda esse, eaque etiam si minimè teratur, minimèque in corpus permeent, multùm tamen purgare, refert: qui locus nostram non oppugnat sententiam, quinimò confirmat: quum paulò pòst, iis qui efficacius purgandi sunt, ea præcipiat mandenda esse. Quibus satis constat in tenuiori etiam medicamēti comminutione maiorem inesse vim, quàm in tota mole, & in ipsa essentia multò adhuc quàm in reliquis, validiorem inueniri: quod in Rhabarbaro ipso perspicui potest, cuius infusum potentius purgat, quàm tota substantia. Quo fit ut non dubitem imbecilliori ventriculo ipsa lathyridis grana potius integra, quàm alio quouis modo comminuta præscribi, cum ipsa lathyris vires esulæ proximè æmuletur secundum Gal. hæc autem medicamenta adeò acria & vehemētia sunt, ut &

lib. 7.

Simpl.
med. 7.

K

Simpl. 1.
cap. 12.

per inferiora & superiora, magna cū perturbatione, euacuent: eoque magis ventriculum lædunt, quò violentius agunt: Corpus autem vt, scribit Galenus, admodum exile facilius alteratur, & mutatur ab eo cui admotum est: quod autem grandius est, non nisi temporis spatio, ac vix tandem etiam sensibilem alterationem sustinet. Nam eò citius experiemur pipere nos calefieri, quantò accuratius in minima fuerit comminutum: quod & de medicamentis purgantibus nobis est iudicandum. Ideo illorum decoctis aut infusis vulgò, nos verò ipsorum essentiis vtimur, idque saluberrimè, & sine vlla ventriculi aut reliquarum partium læsione. Quinimò vehemētiora illa, atq; aliàs metuenda medicamenta ita rectè à veris spagy. præparantur, vt ab ipsis & maligna qualitas & acrimonia propriis correctiuis prorsus retundatur: sicq; planè in curatione multorum morborum, benignorum vicem gerant. Sic Ellebori nostra essentia bene præparata hodiè multis in locis administratur, & pueris tutò exhibetur, quòd corpus sine vllò labore ducat. Interim nō desunt multi, qui has ignotas sibi essentias damnant, ipsarum vsum improbant, ac in ipsas lioris sui virus palàm euomunt. Quorum hominū conuitia & imperitiā mirari desino, à Comico edoctus, Hominibus illis iniustius & iniquius
nil

nil quicquā inueniri posse, qui nihil rectum putent esse nisi quod ipsi faciunt. Cæterū erūt alij qui rationibus deuieti, tandē has nostras essentiarum è rebus omnibus extractiones cōmendabunt: hoc vnum tamen metuent in ipsis, empyreuma videlicet insitum, accepta quadam ab igne aduentitia qualitate, ideōq; ipsarum vsum improbabit, in febribus præfertim, & in calidis affectibus curandis: quibus se artis Spagyricæ imperitos, atq; de rebus ignotis temerè iudicium ferre, satis ostēdunt. Essentiæ enim ferè omnes eliciuntur solo Bal. aut fimi tēperatissimo calore, propriis ad id & cōuenientibus vehiculis siue mediis, quæ menstrua nobis dicuntur, quòd totā rerum vim insitam attrahant, opera & artificio periti Spagyrici, separando quod terrestre & mortuum est, quòdque impurum & faculentum à puro auferendo, & essentiam illam viuificam tantùm colligendo, cuius facultas quasi solutis vinculis exurgens, altiùs se promit, & vires multò quàm antea maiores profert, & corporibus sanādis efficaciores. Quòd si menstrua nostra omnia calida esse dicant, plurimum falluntur: succus enim limonum nostro modo præparatus, menstruum margaritarum est, quòd ipsas soluit & in tenuiorem essentiam vertit, qui tamen succus non est calidus, neque calida margaritarum essen-

tia, quæ remanet ipso separato mēstruo. Non enim quicquid tenue fuerit, id & calidum dici debet, vt scribit Galenus: nam & aquam ipsam tenuioris esse essentia argumentum est, quod promptissimè per pilos & vestimenta fluat, & tamentalis cūm sit, neque nos natura sua calefacit, neque proprium ignis nutrimentum est, imò omninò ipsi aduersatur. At respōdebunt vini alcool, essentiā, siue ipsius spiritum (quo mēstruo nos sapius vtimur ad eliciendas reliquarum rerum essentias) calidissimum esse: esto, an propterea id periculosum aliquo modo dicetur, quum separatur ex quauis rerum essentia semper proprium mēstruum, ipsiusque vis omnis adimatur, & simplex quoduis medicamentum aucta tantū virtute cum suis propriis qualitatibus remaneat. Deinde vt ad purgantia redeamus, quis ipsa latentem caloris excitandi potestatem habere inficiabitur? quibus tamen ea admisceri debent, quæ retundēdo ipsorum malignitatem, attenuare, & incidere valeant, & medicamenti purgationem imbecillam aut tardam celerare, ac efficaciorē reddere, idque ex Galeni sententia. Ob id Elleboro, pullegium, vel satureiam, vel aliquid ex iis quæ subito transeunt, & stomacho non inimica Paulus admisceri debere refert. Item omnes medici cinnamomum, & spicam Nardi Rhabbaro;

Lib.
quos pur
gar. &c.
cap. 8.

barbaro: raphanum, & cuminū hermodactylis: Cnico cardamomum: Aloe nucē moschatam, mastichem, & caryophyllos: Agarico, Turpeto, & sennæ, zinziber: quæ quanuis calida sint, tamen purgâtibus immiscentur, quæ etiam exhibentur tutò febrientibus, nō quòd febris gratiâ, feruidæ qualitatis medicamentum porrigatur, sed quòd hinc utilitas maior subsequatur in extirpandis humoribus febrem excitantibus: Utilitas enim, inquit Galenus, maior erit molestanti humore detractò, quàm nocumentum ipsum expurgantibus necessariò corpori illatum, quod fiet adhuc commodius si quicquid lædebat, idque sine molestia detractum fuerit, medicamentis præparatis & correctis: quod vulgus medicorum præstat, quanuis simplicium mixtorum caliditatem, quibus utuntur in corrigendis suis purgantibus, non auferant, quæ tamen exhibere calidis affectibus etiam non verentur. At nostrum Alcoholis vini menstruum quanuis dicant calidum, ita tamen spirituale, (si vocabulis artis uti liceat) ut minimo calore exhalet, & à suo soluto omninò separetur, quod arte ita à fæcibus secernitur, ut purior ac tenuior tantùm essentia remaneat quæ etiam pròptius propriam exercet actionem, siue refrigerandum sit, siue calefaciendum, aut etiam purgandum, idq; minori cum

K iij

Lib. 7.
cap. 4.

periculo, duabus de causis: primum quòd celerius medicamentorum essentia per viscera permeet, & ita asperæ ac terrestres ipsorum partes interioribus hæretes, vlcerare nõ possint, in quâ sententiam hæc Paulus de Colocynthide refert. Leuigetur, inquit, accuratè, quoniã asperitates ipsius intraneis adhæretes, vlcera cõcitant, & nervos consortij lege afficiunt: Tũ etiam quòd ex istis essentiis nociua omnis qualitas (si tota prima præparatione auferri non possit) aliarum tamen exquisitarum essentiarum permixtione omninò adimatur, aut saltem facilius obtundatur: Sic essentia Aloes (aliàs ad purgandum tardior) celerimè euacuabit, & ne illa venas aperiat, nimia tenuitate, oleo nostro mastichino facilius corrigi poterit, vt tutissimè exhibeatur. Sed audiamus quid de his omnibus præparationibus Mesues sentiat, qui cum Paulo & Auienna scribit cõminuendam Colocynthidem esse, propter prædictas rationes nostras, his verbis: Lõgam, inquit, decoctionem sustinet, èstque, vt mihi cum Serapionis filio videtur cõtra filij Zesar sententiam, puluerisanda tenuissimè, vt eius facultas malefica, aliã illi exquisitè permixtã, plenius obtundatur, vtque viscera celerius permeet, neque in ipsis ob partium minus tritarũ crassitiem cesset: quã fortassè sit, vt in visceribus pigra retineatur
& ea

& ea ulceret, praesertim cum sensu percepti-
biles fuerint eius particulæ. Quis autem ista
omnia commodius, & cum vtilitate maiore
compleri nostris essentis, quàm tenui solo
pulvere negabit? Neminem credo, præter ali-
quem Aceliam stercorarium, & artis medicæ
prorsus ignarum. Superest vt purgantium ex-
tracta & illorum præparationes tradamus, &
omnia ordine persequamur.

De Elleboro.

Cap. V.

℞. Rad. Ellebori nigri Autumnali tempore
collectarum recetium lb. j. decoquantur cum
aqua anisi & pulegij (ex quibus oleum Chy-
micè extraxeris) in vitreo vase bene clauso
in Bal. feruentissimo per integrum diem quo
facto, comprimendo succum omninò extra-
he, facies autem abiicito, quod reliquum est
indas alembico vitreo, vt menstruum se-
paretur, & remanebit in fundo alembici
viscida quædam substantia, cui affunde spi-
ritum vini optimi, qui materiæ supernatet
4. digitis, ponantur omnia in matratio ob-
longo collo & bene obturato, digerantur-
que in Bal. per duos aut tres dies: quod cla-
rum & pellucidum est, tamen amarum, af-
funde alio vasi, nouumque denuo vini spi-
ritum infunde, faciendo vt priùs, donec to-
tam essentiam reiteratis digestionibus at-

Extractū
sue ef-
sentia
Ellebo-
ri.

K iij

traxeris, semper faeces seponendo vt artis est: quo facto separa prius menstruum cum calore Balnei, ipso separato fac circuletur cum nouo vini spiritu, infusionis maceris, per aliquot dies: Rursus optimè separato vehiculo, remanebit in fundo essentia Ellebori, mediocris consistentiæ & fusci coloris, hâc ad multos vsus reseruabis.

Huius essentia scrupulus j. cui aliquot guttulæ olei anisi & menthae admistæ fuerint, exhibetur ieiuno stomacho cum decocto cōpetenti vel aqua lumbricorum, hydropicis. Item cum aqua betonica, cerebri affectibus, vt mania, melancholia, vertigini, epilepsia & paralyfi confert: bilem enim vtrâque pituitam sine vlla molestia, corpus denique totum excrementis corruptis expurgat, quod quidem Hippocr. authore, incolume & velut iuuenile reddit. Neque solùm noxios humores & excrementa è vasis attrahit, sanguinem purificâdo, sed à toto corpore & cute ipsa: qua ratione Elephantia, Cancro, Erysipelati, malo mortuo, & Phagedænis valdè cōducit. Paulus ad eosdem affectus radicis Ellebori nigri mulsâ & aqua macerata (modò ieiunium præcessisset) circiter drachmam vnâ exhibebat. Nescio autem, cur nostris temporibus hoc remedium in vsu esse desierit, & tanquam summum aliquod venenum vite-

Li. 7. ca.
4.

tur,

tur, antiquitus tamen adeò commendatum, nisi fortassè Medicorum inscitiae tribuatur, quum medicamento huius & reliquorū malignitas, facillimè vera ipsorum præparatione adimatur, vt iam diximus. Hòcque testatur bonus Hipp. cùm etiā de albo Elleboro ver- ^{Aph. 16.}
ba faciens, hæc refert: Sanis, inquit, corpori- ^{lib. 4.}
bus Elleborus est molestus (quemadmodum
& omnem medicationem, ipsis periculosam
alibi dicit) arte autem & industria castigatus,
quando & cui oportet, rectè propinatur, &
salubriter agit. Sed dicent isti, tempore Hip-
pocratis vel corpora robustiora, vel Ellebo-
rum in illis oris nullam habere qualitatem
malignam, (diuersæ enim qualitatis reddun-
tur simplicia secundum regiones & loca) ne-
que symptomata excitare terrenda vt in no-
stris regionibus: in quam sententiam Mesue ^{Li. 2. ca.}
de Elleboro hæc refert. Albus igitur, quia hu- ^{20.}
ius tempestatis corporibus est molestus, quin
& velut venenum præsertim suffocans, vite-
tur. Addit, Nigri autem virtus ad nostra vsq;
tempora est tolerabilis, licet etiam difficilis.
Puto hac sola sententia Medicos nonnullos
ita terreri, vt contenti aliquorum scriptorum
lectione, incognita damnèt, & quorū nullam
experientiam habent, sine vlla ratione im-
probèt medicamēta: quod & absurdum est &
Medico omninò indignum. Tandem respon-

debunt, Medicos tum Græcos tum Arabes violentis illis medicamentis vſos fuiſſe, quòd leuioribus, Rhabarbaro videlicet, Caſſia, Manna, & ſimilibus carerent, quæ tutò exhiberi poſſunt, & vtiliora ſunt. Sed ô egregiam laudem, quàm ipſi ex iſtis medicamentis in curatione multorum morborum referunt. An neſciunt Rhabarbarici, extremis morbis extrema remedia (ex Hippocrate) adhiberi, atque aliquando attrahenda eſſe excrementa in venis ſanguini commixta, non à ſolis concauitatibus partium, ſed à toto corpore & à remotis etiam partibus: Cerebrum ipſum denique aliquando & totum caput & ſenſuum instrumenta, & neruos, viſceráque reliqua multis in affectibus eſſe expurganda? Quod cum leuiora iſta medicamenta non præſtent, fortiora ſunt eligenda, vt Elleborus præſertim niger (quanuis hodie etiam pleròſque ſummos Medicos in Germania & Italia, albo feliciter vti compertum habeam) ex quo ſi eliciatur eſſentia vt docuimus, illa poterit exhiberi cum ægrorum admiranda vtilitate & Medicorum laude, diuturnis morbis, & quibus in ſumma ſuperficie ſuperfluitates emerſerunt, vt lepris & impetiginibus: maxima enim illi eſſentiæ vis ineſt & peculiaris ad educendũ quicquid ſanguini cõmixtum eſt, quod eũ corrumpit: exhibetur etiã quaſ-

tana-

tanariis, melancholicis, hydropicis & multis aliis affectibus, vt iam diximus: clementer enim & sine molestia vllóque vomitu totius corporis excrementa expurgat.

De Turpeto, Hermodaetylis, Tymelea, Chamaelea, Esula, & reliquis lactariis purgantibus. Cap. VI.



Urpelum Mesues (non rad. Thapsiæ Fuchsi) albißimum, gummosum, & mediocriter recens, in puluerem tenuißimum reducatur, quod indas matratio vitreo, oblongo collo & hermeticè clauso, affundendo illi spiritum vini: qui supernatet materiæ tribus aut quatuor digitis, & sic omnia stent in Bal. tepido per ij. aut iij. dies, quò essentiam totam menstruum attrahat: illud seorsim reseruato, deinde nouum affunde denuo, donec nihil ampliùs ex materia elici possit, fæces semper sepone, & quod purius est, elige vt est artis. Quo factò circulentur omnia, vt summũ acquirant perfectionis gradũ: separato omnino menstruo, medicamentum perfectius reddetur, si in correctione addideris pro vnc. i. essentia, olei nucis moschatae & zinziberis an. scrupul. j. Istis enim sic eius actio intèditur, vt proprietate quadã mirabili, etiã sine nausea

Extractũ
Turpeti.

& aliqua perturbatione, è iuncturis & remotissimis ac profundissimis his partibus pituita viscidam & crassam euacuet: quum aliàs tenuem solummodò, idq; tardè per se adduceret. Exhibetur huius essentia scrup. j. cum vino rubro aut decocto pectorali. Hydropicis etià & pituitosis omnibus affectibus confert.

Extra-
ctū Her-
modact.
Diosc.
45. c. 79.
Galen.
simp. 6.
Paul.
lib. 7.

Ex radice etiam Hermodactyl. alb. & elect. Aeginetæ (non colchici ephemeri Pharmacopolarum, quod Dioscor. Galenos, item & Paulo venenum est) eodem modo vt ex Elleboro essentia elicitor, quæ pituitam crassam & lentam à iuncturis præsertim trahit: ob id arthritidi multum confert, corrigi tamen debet cum oleo Cumini & Caryophyllorum, sine suo humore flatulento ventriculum cadat, & in ipso nauseam excitet. Exhibetur per se vel cum decocto competenti, pondere scrupul. j. plus vel minus pro sumentis viribus. Radices, Esulæ, Thimeleæ & Chamælææ siue merij Serapionis & Tapsiæ succus, quæ partim pituitam, partim bilem euocant: non tamen sine mordacitate, cum acria sint omnia & ignea, valdeque periculosa (viscera enim excoriât & venarum ora disrumpunt) eodem modo quo Elleborus parantur: exhibeturque illorum extractū sine periculo, immixto myrobalanorum extracto, ad hydropem & ad ferrosa excrementa expurganda etiam in articulis

Extracta
lactario-
rum.

lis

lis ipsis: dosis est scrup. j. cum oñ. j. olei amygdalarum dulcium.

Ex granis lathyridis contusis extrahes eodem modo essentiam, cui addes oleum mastiches & nucis moschatae ad correctionem.

*De Cucumere agresti, Ebulo, Sambuco,
& Squilla. Cap. VII.*



Vcumeris agrestis radix mense Extractū
rad. cu-
cu. agre-
stis.
Maio colligi debet, deinde contundi, denique ex ipsa succus optimè exprimi. Qui quidem filtrandus est bis vel ter, donec clarus distilletur & bene depuratus sit: cui affunde vini spiritum santalatū & optimè præparatum, collocando omnia in Bal. per 3. aut 4. dies: quod purum est transfunde, denuo vini spiritum affundēdo, donec nullæ faeces amplius seponantur. Tum circulentur omnia simul ad maiorem graduationem per aliquot dies: quo facto, separato menstruo, congeletur essentia igne lentissimo cinerum, donec inspissetur, cui adde pro oñ. j. olei cinnamomi scrup. j. essentiae croci scrup. ss. hoc autem medicamentū serosa excrementa potenter euacuat, qua ratione Hydropicis, item ictero & obstructionibus tum hepatis tum lienis summo perè cōfert, si scrupul. dimidium aut plus

pro ægrotantis viribus exhibeas cum vino albo, idque manè ieiuno ventriculo.

Extractū Elaterij. Ex succo è Cucumeris agrestis fructibus Autumnali tempore extracto, dum præ maturitate pallent, fit præstantissimum medicamentum, si debite præparetur ad serosa & biliosa excrementa euacuanda. Elaterium Græcis hoc medicamentum dicitur, cuius præparationem Dioscor. tradit. 4. simpl. sed efficacius multò reddetur, & sine periculo exhiberi poterit, si ita præparetur.

Hic succus clementer per expressionem extractus per filamenta distilletur, ita ut sæx omninò ab ipso separetur, deinde indatur vasi vitreo oblongo collo cui affunde spiritus vini an. æquales partes, omnia postea digerantur in Bal. tepido per aliquot dies, donec sæx & tota impuritas secernatur: separato priori menstruo blando igne, aliam vini spiritū, infusionis speci. diamarg. frigidi affunde, & circuletur omnia in pellicano x. dierum spatio, ut vis medicamēti augeatur, & ab ipso omnis malignitas auferatur: separato deniq; ultimo menstruo, coaguletur igne lentissimo, quod fiet intra paucos dies: Huius cape oñ. j. cui adde olei nucis moschatae & cinnamomi an. scrupul. j. fiat mixtura, & sic obtinebis præparationē Elaterij spagyricorum, siue ipsius essentia, mirificè serosa excrementa etiā è iuncturis

ſturis trahentem, & è cerebro euocantem, Arthritidi, Hydropi, Cephalalgia veteri, & Epilepfia valde conducentem. doſis ſcrup. dimid.

Sic ex rad. Scilla ſuccum extrahes, quẽ eo-
dem modo præparabis, vel (quod melius eſt) Extractũ
Scilla.
cũ mulſo maluatico id facies. Humores craſ-
ſos, lãtos & thoraci inhãrentes incidendo, te-
nuando, tergendo, reſoluendo, & coquendo
euacuat, & hepatis ac lienis obſtructiones tol-
lit. Exhibentur ꝑ.ij. pro doſi cum decocto pe-
ctorali, aut cum aqua cinnamomi.

De Lachrymis purgantibus & colocyntide.

Cap. VIII.

Scammonium violentiſſimum & Extractũ
ſcam-
monij.
periculoſiſſimum eſſe medicamẽ-
tum, omnibus Medicis conſtat,
idque multis de cauſis: flatu enim
mordaci plurimum ventriculo nocet, ipſũm-
que ſubuertit. Deinde immodicẽ attrahen-
do, venas aperit, & ſua acrimonia inteſtina
ipſa excoriat, hãcque ratione grauiffimos in-
ducit dolores. Qua de cauſa Galenus ipſum Lib. 1.
alim.
cum cydoniis miſcet: alij verò cum galanga,
zinzibere, ſem. aniſi, dauci, apij, & lentore,
ſem. pſyllij decoquunt in pomo acido vel au-
ſtero, vt mitius reddatur. At ſpagyrica præ-

paratione sic commodum vsui redditur, vt sine vlllo periculo multis aliis medicamentis immisceri possit, & tutò exhiberi ad purgandam bilem & pituitam.

Electum Scammonium soluatur in oleo mastiches spagyricè extracto cum vini spiritu, quo factò digerantur per viij. dies in Bal. calido in vase optimè clauso: quod clarum erit & pellucidū, transfunde, affundendo rursus nouum menstruum, donec totā essentiam attraxeris, interim tamen omnes faeces sepone. Tum separato toto mēstruo, affunde de nouo vini spiritum corallifatū, vt supernatet iiij. digitis, circulentur omnia in Bal. per x. dies aut ampliùs. Demum menstruum extrahe & pro vnc. essentiae relictæ in fundo vasis, adde essentiae veræ corallorū & margarit. an. scrupul. j. essentiae croci scrup. ss. olei anisi & cinnamomi an. scrup. j. ss. fiat mixtura ad blādum ignem ad consistentiam debitam. Miscetur hæc essentia sic præparata cum essentia Aloes & myrobalanorum & fit mixtum medicamentum ad bilem expurgandam perutile, item serosa excremēta è capite educenda. Per se exhiberi potest scrup. dimid. cū vnc. ij. olei amygdalarū dulcium sine vlla perturbatione, aut læsione cordis, ventriculi, & hepatis, è vasis ipsis bilem educit.

Euphorbium autem, Sagap. & opoponax,

vt

vt præparentur, resolui debent prius in aceto rosato albo in Bal. vaporoso distillato, & per setaceum transmitti: hocque ter faciendum quod terrestitas omnis separetur, & puriores remaneant hæ lachrymæ: à quibus abstrahatur acetum, vt ipsarum emēdetur acrimonia, reiteratis ablutionibus in aqua rosarum. Sūt enim hæc medicamenta acria, substantiæ tenuis & igneæ: sed omnium lachrymarū, calidissimum, tenuissimūque & celerrimum Euphorbium est, & maximè si ignea flagras, teste Galeno, quodque tam violenter agit, vt valdè sit ab vsu ipsius cauendum, nisi prius rectè præparetur. Drachmas enim tres ipsius assumptas omninò necare Serapio & Auicenna scriptis prodiderūt. Aetius tamē & Actuarius ipso vsu sunt, non solū ad euacuandam pituitam, sed ad serosa omnia excrementa potenter educenda: & melli solummodò immixtum præberi Ischiadicis Dioscor. scribit. Paulus autem Euphorbij cum melle cocti drachma pota pituitam amoliri, magis autem aquas refert.

Lib. 7.
simpl.

Lib. 3. ca.

80.

Lib. 7. c.

4.

Sed sequenti præparatione maligna omnis qualitas adimetur, ita vt Paralyfi, Arthritidi, Spasmo, Hydropi, valdè conducatur, & pituitam quantamuis lentam, crassam, & impactā nervis ipsis & iuncturis, sine aliqua perturbatione euacuet. Fit autem hoc modo.

L

Extractū
Euphor-
bij.

Euphorbio per acetum resolutō, vt suprà,
& abluto, affunde vini spiritum, quo essen-
tiam extrahes, facibus ac impuritatibus se-
positis omnia circulato cum nouo alcoole fa-
charino per x. dies, deinde separato mēstruo,
coagula igne lentissimo, addendo sub finem
olei mastichini scrup. ij. olei anisi scrup. j. ef-
sent. corall. scrupul. ss. fiat mixtura: dosis est
scrup. j. cum decocto competenti ad prædi-
ctos affectus curandos.

Extractū
opop.
sar. & sa-
gap.

Sic ex opoponace, Sarcacolla, & Sagapeno
medicamenta præparantur, ad eosdem affe-
ctus vtilissima, quorum vim, purgatricē per
inferiora, Græci reticuerunt, sed ab Arabibus
inuenta fuit. Purgant autem ista clementiùs,
quàm Euphorbium: ex omnibus fit mixtum
medicamentum purgans crassam pituitam &
viscidam etiam à remotis partibus, cerebro,
neruis, iuncturis & thorace. Descriptionem
breui prælo tradam (Deo dante) in nostra pra-
xi Spagyrica, in qua compositionem horum
omnium medicamentorum, & vsum, fusiùs
& pellucidiùs explicabo.

Extractū
Colocyn-
thidis.

Colocynthidi adeò vehemens est in pur-
gando facultas, vt solo interdum contactu, ac
etiam odore abundè & cum magna perturba-
tione, quibusdam aluum deiciat. Medica-
mentum hoc aliàs vehementissimū sequenti
præparatione tamē tutissimè exhiberi potest,
Colo-

Colocynthis pulueretur tenuissimè, cui affunde vini alcool optimè preparati, vt supernatet 6. digitis, digerantur in Bal. vase clauso hermeticè tribus septimanis: amittet enim illo temporis spatio totam acrimoniã. Quod si diutiùs digeratur, extractum dulcescet, sicque reddetur optimum medicamentum ad pituitam & ad alios humores crassos & glutinosos à profundioribus partibus attrahèdos, idque sine noxa, vt diximus: quare vertiginosis, hemicranicis, epilepticis, apoplecticis exhibetur cum syrupo rosato simpl. vel myrtill. Corrigitur autem cum oleo mastiches, nucis moschatae, & cinnamomi.

De Lapidibus purgantibus. Cap. IX.



Apis Armenus & Cyaneus candentes extinguantur sexies in aqua ardenti, postea reducantur in tenuissimum puluerem, quo facto puluis hic abluatur aqua fontana, eiiciendo terram, & quod aquae supernatabit, hocque fac pluries: demum ablue relictum puluerem priùs exsiccatum aqua melissae aut buglossi: euapora aquam à puluere igne lentissimo: quo exsiccato, cum coelesti nostro menstruo & spiritu vini digerantur in Bal. & circulentur per xx. dies ad summam graduationem: separato menstruo coagulentur

L ij

igne lentissimo, adde pro correctione essentiam margarit. coral. & croci cum oleo cinnamomi & Caryophyl. Melancholicis omnibus affectibus, mania, vertigini, epilepsia, cephalalgia quartanariis, & cancro conducunt dosis est scrup. j. sem. cum aqua melissæ aut buglos. Purgant enim atrâ bilem & quicquid crassum & tenax sanguini est immixtum.

Lapis Cyaneus sic præparatus poterit commodius multò exhiberi in confectione Alkermes, Medicis omnibus commendata, ad cordis tremorem, syncopen, mæstitiam, ad spiritus omnes roborandos, & ad arcendum quoduis venenum.

*De præparationibus Rhabbari, Aloes, Agarici, Senne, myabolæ, Oxiphœnicis
& reliquorum mediocrium purg.
medicamentorum.*

Cap. X.



Æc medicamenta inter verè purgâtia ab Actuariis & reliquis Medicis, quòd singula propriû à tota substantia humorem trahant, numerantur: vniuersum enim corpus, radicitus, vt ita loquar, & cum tanta perturbatione non purgant sicut cetera: iis præsertim Medici videntur ad omnes ferè curandos morbos, aut quod illa vsui esse possint sine maiori præpara-

paratione, quàm quæ ipsis est nota : aut quodd meliora experiri non audeant , ignotis veris aliorum medicamentorum præparationibus. Interim istorum etiam mediocrium purgantium vix purgatrix , Spagyrica præparatione augeri potest , eliciendo ex illis quod purum est , & faciem purgationi corporum humanorum contrariam , separando. Inde enim multiplex vtilitas subsequetur , primum quodd non lædatur medicamento vètricus , quum nihil obstat , quodd minùs actionem suam præstet , & citissimè corpus afficiat , & ab ipso vicissim afficiatur. Deinde , quodd ratione minoris quantitatis medicamenti , facilius & libètius multò ægri ipsum capiāt : qui quidem interdum adeò difficiles inveniuntur , vt vitam cum morte commutare malint , quàm illarum crassarum & turbidarum potionum , plenos calices haurire : quas , etiam in multis , ante ipsarum assumptionem , vètricus abominatur , aut certè ita imbecillis redditur , vt illas nauseabundus paulò pòst abiiciat , non sine magna perturbatione. Sedulam ergò operam veri Medici in istis perquirendis medicamentorum præparationibus adhibere debent , vt honori artis Medicæ consulant , vel saltem ægrorum saluti.

In Rhabarbari essentia vim inesse purgatricem maximè argumento est tenuis ipsius

Extractū
Rhabar-
bari.

L iij

pars, quæ coctione dissipatur & deperditur, ita vt purgandi vim hac ratione amittat: quæ à Medicis elicitur, si in extenuante aliquo liquore maceretur, adiecto vino albo, & cinna-
momo: Infusum Rhabarbari hoc appellant, quoniam ita vim siue essentiam quodammo-
do eliciunt ex ipso Rhabarbaro, facibus re-
iectis. Verumtamen sequenti methodo præ-
stantius multò & vtilius illud medicamen-
tum reddetur.

Rhabarbarum pulueris, illud include va-
se vitreo, oblongo collo, affundendo vini al-
cool vt supernatet iiij. digitis: obturato vase,
fac digerantur in Balneo per iij. aut iiij. dies,
donec tandem menstruum coloretur, colora-
tum transfunde seorsim: quod reseruabis, no-
uum menstruum denuo facibus affundendo, do-
nec nõ amplius illud tingatur, & magma, siue
fæx rhabarbari, subalba remaneat. Circulatis
ritè omnibus ex arte, separetur menstruum
per Balneum & remanebit in fundo, Rha-
barbari essentia, cui adde pro on. olei cinna-
momi scrup. ij. Cuius si exhibeas scrup. j. cum
cochleare vini albi potentius purgabit quàm
on. s. in infusione, idque minori cum pertur-
batione. Potest exhiberi hoc medicamentum
infantibus, prægnatibus, senibus, & ex morbo
iam imbecillis: purgat & educit flauam bilem.

Fæx siue terra quæ remanet, est astringen-
tis

tis facultatis, qua ratione, lienteria, dysenteria, & alui fluoribus praescribitur. Quod si quis potentius purgare cupiat, facem calcinet in reuerberio, tum per aquas, alkali extrahat, ipsūmq; reiteratis filtrationibus purificet crystalli instar. Essentiam extractā suo alkali superiniiciat, digerat, & demum distillet: hoc enim modo vis omnium medicamentorum augetur.

Sic praeparabis extractum Aloes, quod ^{Extractū Aloes.} bilem pituitamque crassam expurgat, sed lentē, praecipuē à ventriculo & intestinis, easque partes, tum detergendo tum vacuando, corroborat. Extracto adde oleum Caryophyll. & macis, ad vim ipsius stimulandam, & oleum mastiches, ad acrimoniam & erodentem vim retundendam.

Agaricus eo modo paratus, crassam pituitam maximē à ventriculo, mesenterio, iecore, liene, & pulmonibus expurgat, à cerebro & nervis debilius trahit, quod vis ipsius sit imbecillior. Exhibentur eius scrup. ij. etiam impuberibus & senibus: sed quoniam aliquantū vētriculum offendit, cum oleo zinziberis & spicae corrigitur. ^{Extractū Agarici.}

Sic ex Sēna, Polipodio, Mechoacā, Myrobalanis & reliquis huiusmodi, elicies extracta siue essentias: quae omnia exhibebis quādo & quibus cōferent, additis propriis corre-

L iij

ctius pro morbi exigentia , & ægrotantium viribus.

Hæc sunt quæ de medicamentorum Spagyrica præparatione in medium afferre volui, breui Deo dante, maiora in publicum editurus, quò meis peregrinationibus & utilitate quam in illis percepi ex doctissimorum quorumque colloquiis, laboribus denique & vigiliis, veræ Medicinæ studiosi fruantur. Quorum quædam, vocabulorum artis inuolucris quibusdam adumbranda censui, ne margaritas has pretiosas, in Spagyricorum Medicorum gratiam potissimum hîc propositas, sophistis omnium bonarum disciplinarum ac Naturæ secretorum contemptoribus temerè obiicere viderer: qui cùm vulgare quippiam ac gregarium tantùm & è nigellis Cadmi filiis sint consecuti, ignota contemnunt, eamque artem improbare & omnium conuictorum acerbitate impudenter lacessere non verentur, quàm ne à limine quidem vnquâ salutarint.

F I N I S.

INDEX



INDEX RERVM INSI-
GNIORVM, QVÆ IN HOC
libro continentur. r. signi-
ficat remedium.



A		in Æris fodinis aurum re-	
	Bsynthij o-	periri	46
	leum 119	Æris oleum	72
	Acerum di-	Æris squama	70, 71
	stillatum	Æris vitriolum	72, & 73
	113	Æs vstum	71
	Acori radix	Agaricus	124, & 126
16, 33		Agarici extractum	151
Acria quæ sint	14	Agens naturale	25, & 58
Acrium vsum quaternariis		Alba spina Philoso.	55
concedi	ibid.	Aloë 126, cur abluitur 5, vt	
Acrimonia vt ex spiritibus		corrigitur & illius vis sti-	
adimatur	87	mulatur	134
Adamantem mollem red-		Aloes extractum	151
dere & soluere	97	Amalgama ex Sole & Mer-	
Adamantis præparatio cur		curio	85
hic prætermiffa	ibid.	Amarum	14
Aduftio oleorum quomo-		Amari vires	ibid.
do emendetur	120	Ammoniacy oleum	123
Ærea quæ coagulari non		Amygdalarum vtrarumque	
possint	36	oleum	116
Æs	20	Angelicæ radix	ibid.

INDEX.

Ani affectus remed.	119	34,35, aëreum esse ibid.
Anima lapid. Philoso.	54	metallorum proximam
Animalia diuersificari se-		esse materiam 29,34,35,36
cundum regiones	47	in metallorum ortu sub-
In rebus animalium non		iici loco materiæ 25,37,
esse quærendum Chymi-		in fodinis eo modo, ut vul-
corum subiectum	50	gus putat non reperiri
Anisi oleum	116	36,40
Anthos oleum	115	Argentum vi. Chymico-
Antimonium	92	rum vulgò est ignotum
Antimonium auri expurga-		39, Vulgi non est lapidis
torium	93	philosophorum materia
Antimonij flores	94	51
Sulphur eiusdem tinctura,		Argento viuo omnia super-
Vitrum	93	natant metalla, excepto
Apij vsus prægnantibus in-		auro 26,36
festus	77	Argenti vi. nullum Gale-
Apoplecticorum r.	147	nus fecit periculum 76
Aquam ex herbis, è floribus		Aristoteles immeritò ab A-
extrahendi methodus	117	gricola & Auberto repre-
Aqua bituminosa 91, chali-		hensus 31
beata 69, fixatoria pro		Aromatum olea 116
turpetho 83, fortis 80,		Ars imitatrix naturæ 48,
mineralis 54, nitrosa 90,		50,59
sulphurea ibid. viscosa		Arsenicum 86
25,37		Arsenici olenm 89, præpa-
Aquam membrorum pel-		ratio 88, sublimatio 89
leas r.	117	Arthritidis r. 5, & 6, 142, &
Aromatum olea	116	143, 145
Aronis radix	84	Artificialia 45
Argentum 20, & 68		Asarum 125
Argentum auri vires amu-		Astmatidis r. 88, 89, 90,
latur ibid.		97, 101
Argentum viuum non nisi		Aubertus Agricolæ senten-
potentia metallum esse		tiam non percepit 23
20,34, concrefcere posse		Aubertus sibi contradicit 38
		Au-

INDEX.

Aubertus oua decoquendo,	Butyri oleum	109
aureos decoxit 51		
Auberto respondere cur susceperit huius auctor 52	C	
Augmentatio 57	CAdmia	33,75
Auripigmentum 86	Calcinatio	11,54
Aurum 4,20,65, igne non consumi 24,28, vt vulgò exhibetur plus nocere, quàm proficere 66, à natura duplici modo generari 49, perfectissimum & purissimum esse 23,24, 25,26,46,65.	Calcinationibus veteres vsos esse	12
Auri album corpus 67, essentia 4, Mercurius 67, tinctura 66	Calculus pellentia r.	11, 12,13,77,80,98,110,ibid.
Auro argentum inesse 46	Callos tollentia	73,85,86
Aurium tinnitus r. 40	Calor est metallorum causa efficiens proxima	44
Axungiarum preparationes & olea 108	Caloris vires	31,40
	Cancami oleum	122
B	Cancrorum oculi calcinati	15,110
BAlfama vulneraria 122	Cancrorum cinerem amarum potiùs quàm acrem esse	13,ibid.
Bdellij oleum ibid.	Cancrorum calcem quartanam non augere	15
Benioini oleum ibid.	Canis rabidi morsus r.	13, 110
Beta 126	Caphuræ essentia	117
Betonica 115	Capparis cortex	11
Bilem euocantia 138,140, 144,148,150	Caput purgans	80
Bisemutum 21	Caput mortuum quid	81
Bistortæ radix 116	Cardiacis quid prodest	4, 18,65,25
Boli armenæ essentia 98	Carnem excrecentem cohibens	73
Brassica 126	Caryophyllata	116
Brionix radix 10	Caryophyllorum oleum ib.	
	Cassix medulla	126
	Castoreum 3,5,18, eius ef-	

INDEX.

sentia	107	Cælestium corporum mo-
Catina vrina distillata	110	tu &c. introducuntur for-
Cera oleum	17,109	ma in inferiora 43
Cerebri affectuum r.	68,	Cælestis temperatio 32
115,119,122,136,143,148		Cæliacos iuuans 69
Cerula	73	Colchicum Ephemerum
Chalcanthum	ibid.	140
Chalcanthi & choleotaris		Colicorum r. 6,75,79
generatio artificialis	59	Colocynthis 126, cur te-
Chalcitis	73	nuissimè puluerisanda i-
Chamælææ radix	125,140	bid.& 134, eius extractum
Chamæmeli oleum	115,	146
119		Colophonix oleum 122
Chelidoniæ essentia	114	Comitialis r. 18,68,77,
Choleri corum r.	69	80,91,96,102,103,110,116,
Chymicæ artis commen-		128,143,148
datio	2,61	Conceptionem iuuans 107
Chymicam artem veteres		Concoctionem promouens
Philosophi excoluerunt		119
ibid.		Concretorum corporum
Chymica ars modò natura-		quotuplex sit differentia
lis, modo artificialis dici		41
potest	48,49	Concretionis corporū cau-
Chymica ars possibilis &		sa 41
verè naturalis	60	Concretionis & solutionis
Chymica ars veras medica-		causæ contrariæ 42
mentorum preparationes		Coniunctio 54
edocet	18,62	Conuulsionis r. 11
Chymici cur pessimè au-		Corroborantia 65,77,95,
diant	2	100,107,108,147
Chymicorum regulus	22	Coralli 22,95,96
Cibatio	55	Corallorum tinctura 96,&
Cinnamomi oleum	116	97
Cnicus	126	Corneola 95
Coagulatio	55	Cornu serui 18, eius essentia
Cochlearum cinis	11	107
		Cor-

INDEX.

Cornu monocerotis	18,	tia	123
107		Dysenteriz r.	69, 70, 150
Corpus renouantia	67, &		
68, 93, 136		E	
Corroborantia	119	E Buli radix	10
Corticum olea	117	Ebur	18, 107
Costus	116	Effetrices causæ patibili-	
Cranium humanum	103,	bus sunt nobiliores	40
eius sal & oleum	18, essen-	Elaterij extractum	142
tia	103, sublimatio	Elementa in mixtis quo	
107		subsistunt	29
Croci essentia	117	Ex elementis quomodo	
Crocus Martis	72	sunt metalla	37
Crustatorum genera quor		Elephantia r.	136
7		Elixir	53
Crystallum	13, 98	Elleboro utroque vfos suis-	
Cucumeris agrestis radix		se veteres	137
10, 125		Ellebori extractum	130
Cydoniorum oleum	118	135	
Cyperus	116	Ex Embryonis generatione	
		similitudo	27
D		Emollientia	10
Dentium dolores miti-		Epilepticorum r. vide in	
gans	90	Comitialis.	
Diaphoreticū medicamen-		Epithymi oleum	115
tum	67, 86	Eryngium	116
Diarrhææ r.	70	Erysipelatis r.	136
Dictamus	116	Essentiarum extracta nul-	
Digerentia	10	lum empireuma reddere	
Distillationes sistens r.	6	121	
Dolores mitigantia	100,	Essentia proprium	98
109, 119		Esula radix	129, 140
Ductilia	30	Eupatorij Mesuæ radix	127
Dulcis sapor finis	14	Euphorbium	43, 145
Dura	41	Euphorbij extractum	146,
Durities omnis dissoluen-			

INDEX.

oleum	122	Fœniculi oleum	116
Exaltatio	56	Formæ essentiales	21
Excrementa corporis vni- uersi expurgantia	67, & 68, 84, 136, 138, 140, 141, 143, 144	Formam suam essentialem quæ sunt assecuta, quo- modo vel imperfecta di- cantur	26, & 27
Experientia	77	Formam nudam auri vel argenti à suo abstractam concreto contra Aubertum non esse lapidis Phi- loso. materiam	57
F			
F aciei maculas tollens	114	Fossilia	30
ad Faciei ruborem	110	Fraxini cortex	10
Febris continuæ r.	95	Frigidos affectus iuuantia	109, 121
Febris intermittens rem.	94	Frigus proprium esse pa- tientium elementorum	40, 46
Febrium putredinem cohi- bentia	91, 92	Fructuum olea	116
Febris quartanæ r.	10, 15, 111, 138, 139	Ad fungorum venena	80
Fermentatio	56	Fusilia	30
Fermentum	54	G	
Ferrum	20, 69	G agatis oleum	117
Ferrum arte mutari in Cha- lybem	44	Gagaci oleum	ibid.
Ferrum contra Aubertum, non esse auro nobilius	27	Galbanum	122
Feruores arcens r.	13	Gangrenæ r.	87
Fistularum r.	73, 85, 87, 88	Gemmarum præparationes	94, & 95
Fixationis vires	81, 87, 89	Generatio ex quibus fiat	50
Flatus discutiens r.	116	Genista	115
Florum olea	115	Gentiana	116
Fluxiones inhibentia	3, 115, 118, 121	Glycyrrhiza	ibid.
		Granati	95
		Gummi præparationes	120
		Halitus	

INDEX.

H		Impetiginum r.	138
H Alitus	31	Incoagulabilia	46
Hederæ oleum	122	Inflammationes extinguentia	118
Helenium	116	Intestina corroborans	121
Hemicranii r.	147	Intestina excorians	143
Hepatis	74, 91, 120, 123, 141, 144	Iris	10, 126
Herbarum essentia	111	Iris illirica	116
Hermodactylus	77, 125	Ischiadis r.	122, 145
Hermodactyl. extractum	140	Iuniperi oleum	116, 117
Hircini sanguinis sal.	97	L	
Hirundinum aqua	110	L Ac Philoso.	55
in Hominis generatione quæ sit materia propinqua	37	Lachrymarum præparationes	120
Humidum	40	Lactariorum extracta	119
Humidum viscosum	36	Lacus Lemanus, contra Aurbertum, nullos continet caneros	7
Humores viscidos & crassos educuntia	84, 93, 143, 146	Ladanum	3
Hyacinthus	95, 96	Ladani oleum	129
Hyberno tempore arbores posse flores fructusque suos producere	48	Languidas partes firmans	107
Hydropicis nocens	90	Lapis Armenus	77, 126, 180
Hydropis r.	5, 67, 84, 110, 136, 139, 140, 146	Lapis Cornalinus	98
I		Lapis Cyaneus	77, 126, 148
I Aspis	95, 96	Lapis Hamatites	98
Ictero conferens r.	109	Lapis Iudaicus	ibid.
Iecoris r. vide Hepar.		Lapis Lyncis	ibid.
Iliacorum r.	75	Lapis Philosophicus	49
Imperfecta quæ sint	45	Lapidi Philos. conficiendo, multis variisque rebus ac instrumentis nil opus	

INDEX.

esse 57, lapis Philoso. me- tallum imperfectum cui sibi non assimilatur 60	& 119	Lenientia 18, & 109
De lapidis Philoso. materia varia eademque erronea opinionem 50, 51, 52	Leoporis coagulum 110	Leprae remedia 66, 67, 104, 119, 138
Lapidem Philoso. esse na- turalem 58, 59, 60	Lienis rem. 10, 16, 69, 91, 117, 123, 141, & 143	Lienteria rem. 69, 70, 120, 131
Lapidis Philo. operationes 53, verum subiectum 52, vires 57, 62	Lignorum olea 117	Lilium verum 94
Lapidum pretiosorum præ- parationes 95	Liliorum oleum 119	Limonum succo margarite soluuntur 91
Lapides pretiosos, ut vulgò exhibentur parum profi- cere 96	Limonum succus Margari- tatum est menstruum 131	Lipothymia r. 107
Lapilli spongiarum 98	Liquabilia 30	Liquorum præparationes 120
Lapilli in bonis ventriculo 111	Lithargyros 75	Lumbici. vide vermes
Lapilli in vesica fellis tauri ibid.	Luna fixa 67	Lunæ oleum 69
Lathyrus 126	ad Lupos 87, 93	
Lathyridis grana licet inte- gra valide tamen purga- re 129, 130		M
Lathyridis granorum ef- fentia 141		MAgnes 124
Laudanum medicamentum laudabile 13		Malua 126
Laudani compositionem quæ simplicia ingredian- tur ibid.		Mali mortui r. 93, 136
Laudani descriptio cui hic omissa 7		Mandragoræ oleum 118
Laudani vires 4, 7		Mania r. 66, 68, & 136
Baccharū lauri oleum 116,		Manna 126
		Marcha-

INDEX.

Marchasitæ	21	re	133
Margaritæ	92, 95,	Menthæ oleum	115, 119
& 96		Mercurialis	126
Margaritarum essentia	98	Mercurius	20, 75
Martis oleum	70	Mercurius concrematus	76
Mastiches oleum	120	crudus ibid. & 79, præci-	
Materiæ plures possunt esse		pitatus ibid. & 90, subli-	
rei eiusdem	49	matus	78
Matricis r.	116, 117	Mercurij præparationes ar-	
Mechoacæ	127, & 151	duæ & difficiles	78
Medicamenta omnia ex		Mercurij Balsamus 86, na-	
quibus desumantur	65	tura 78, oleum 86, perfe-	
Medicamentorum quæ te-		ctio in quibus consistit	
nuum sunt partium præ-		ibid. præcipitati præpara-	
stantia	108	tio vulgaris 81, sublimati	
Medicamenta alia aliis hu-		conficiendi methodus 79,	
moribus purgandis acco-		eiusque malignitas 79,	
modatiora	124	80, 81, vide argentum vi-	
Medicamentorum mali-		uum & turpethum mine-	
gnitas vera ipsorum præ-		rale.	
paratione adimitur	137	Metallum vocabulum	19, eius vera nota-
Medicamenta venenata	124	tio 47, aliud alio cur pre-	
		tiosius 23, 24, in sua spe-	
Melancholiæ r.	46, 65, 66,	cic vnumquodque perfe-	
68, 77, 96, 115, 136, 139, 148		ctius & præstantius reddi	
Meliloti oleum	115	posse	44
Melissa	ibid.	Metalla Planetarum voca-	
Mellis oleum	18	bulis cur Chymici nomi-	
Membra roborantia	118	nent 20, omnia præter	
Menses mouens	108	Solem & Lunam in ce-	
Menstruum quid	131	neritio in fumum euane-	
Menstrua Spagyricorum		scere 24, 33, diuersa in	
non omnia esse calida		iisdem fodinis reperiri	
131, nec quamuis calida		46, imperfecta arte per-	
fiat, calorem vllum suo		fici posse 50, quomodo	
extracto posse imprime-			

M

verè transmutata esse di-
gnoscantur 38

Metallorum differentia in-
ter se 27, diuisio 21, 23,
materia 29, causa effi-
ciens 43, illorum gene-
rationem quæ diuersam
faciant 47

Metalli & lapidis qui li-
quescit igne differentia 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000

Ex metallis veteres medi-
cos multa deprimisse
medicamenta interna 69

Metallica 30

Materia 31

Minium 80

Myfi 73

Mollia 41

Morphææ r. 93

Moschus 18

Moschi essentia 107

Mumia triplex 99, sicca ve-
tustioribus satum cogni-
ta fuit ibid.

Mumia essentia 101,
fæces ibid. liquida

preparatio 102, recen-
tis preparatio ibid. sicca
preparatio 101, tinctura
102

Myrobalani 151

Myrrha oleum 122

Myrtillorum oleum 118

N

Apellus 77

Nardinum oleum 118

Nasturrij semen 16

Naturalia 45

Naturam roborans 65

Naturales formæ duplices

52

Nephreticorum 6, 116

Nervorum r. 107, 119, 121,

122

Nux cupressi 116

Nucis moschatae oleum ib.

Nymphææ oleum 118

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

101

INDEX.

necessaria	6	dans r.	116
Opium non correctum pe-		Περίσπυον	40
riculi plenum 5, 108, uti		Pestilentium affectuum r.	
omendetur	ibid.	18, 95, 98, 101, 102, 105, 106,	
Opio se ipsum interemit		107	
Licini Cæcinæ pater	6	Perfectio rei	25, 48
Opoponacis extractum	146	Phlegma è iuncturis eua-	
oleum	123	cuans	77
Opus magnum	57	Phthisis r.	101
Ossium præparatio	106	Picis oleum	122
Ossis è corde cerui essentia		Piperis oleum	116
ibid.		Pilulæ de Barberossa	76
Os sepia	11, 111	Pinguetudinum præparatio-	
Ouum non esse materiam		nes & olea	108
à Chymicis requisitam		Pissa, phaltus	100
50		Pituitam euocantia r.	122,
Ouorum finis ultimus	27	136, 140, 144, 145, 147, 151	
P		Pluresis r.	6
P		Pluisse ære & ferro	32
P		Plumbum	20, 73
P		Plumbo argentum inesse	
P		45	
P		Plumbum crematum	74
P		Plumbea lamina	ibid.
P		Plumbi essentia ibid. oleū	
P		ibid. saccharum ibid.	
P		Podagræ r.	84, 123
P		Ποντίκη	40
P		Polipodium	151
P		Pompholix	33, 75
P		Proiectio	57
P		Proprietates occultæ sacra	
P		asinorum anchora	12
P		Pruna	134
P		Pulmonis r.	89, 116
P		Pulvis Philoso.	57
P		M ij	

INDEX.

Pulvis iecoris ranarum	111	Rhabarbari extractum	149,
Puncturatum r.	ibid.	saex 150, infusum	129,
Purgantia medicamenta	123	Rosæ	126
Purgantium medicamen-		Rosarum oleum	118
torum tres ordines	126,	Rubini præparatio cur hic	
eorum Spagyrica præpa-		prætermissa	97
ratio quid præstet	128,	Rubricæ metallum	19
149			
Purgantibus medicamen-		S	
tis ea admiscenda quæ		Saccharum	16
vel illorum malignita-		Sagapenum	125
tem retundant, aut im-		Sagapeni extractum	146,
becillitatem excitent	133	oleum	123
Purulenta extrussientibus r.		Sal solo sale resoluitur	11
88,89		Sal calore concretum igne	
Putrefactio	55	ipso solui potest	43
		Sal factitius 60, mineralis	
		ibid. fusile 42, vstum	
		11	
		Salis metallum	20
		Salis vires	15
		Salamandra Philosoph.	57
		Salvia	115
		Sambuci oleum	117
		Sandaracha	86,87
		Sanguinis vero euacuatio	
		125	
		Sanguinem atrum purgan-	
		tia	93,136
		Sanguinem purificantia	67,
		116. sistencia 6,71,92,96,	
		98,100,110	
		Sapphyrus	95,96
		Sarcocollæ extractum	146,
		oleum	

Q

Qualitatibus contrariis
halitus & metalla
non esse prædita 32
Qualitates masculæ ibid.
fæminæ ibid.

R

Radicum olea 116
Raphanus sylvestris
126
Rarefacientia 9
Refrigerantia 118
Regeneratio 55
Retoluentia 11,109,119
Rhabarbarum 124,126

INDEX.

oleum	122	bus solos agere	3
Sarda	95	Spodium	75
Scammonium	125	Stannum	10,75
Scammonij extractum	143	Stannum glaciale	21
Scillæ extractum	ibid.	Stercoris bubuli aqua	110
Scirrhusis conferens r.	109	Stœcha laus oleum	115
Ad Sclopetorum vulnera	78	Stomachum iuuantia r.	69,
Scorpionum ictus r.	96		96
Secundas eiiciens	108	Stomomatis squama	69
Semi metalla	21	Stybiũ inter metalla non	
Seminum olea	116	esse numerandum	20
Senna	124,126,151	Styracis oleum	122
Septica medicamenta	86	Sublimatio	56
Septicorum malignitas &		Sublimatione res omnes pu	
acrimonia vt tollatur	87	rificari	79
Septicis præparatis in Chi-		Succinum	124
rurgia vti licet	88	Sudores prouocantia	67,
Ad Serpentium ictus	106		85,94
Serum lactis	126	Sulphur proxima est metal-	
Siccum	40	lorum cum argento vivo	
Sigilli Lemnij essentia	98	materia 30, in metallo-	
Similia similibus curari	11	rum procreatione agen-	
Sitim restinguens	91	tis vim obtinet	25,37,
Smaragdus	95,96	in aqua non soluitur, sed	
Solutio Philosoph.	54	calore liquefit 39, pulmo-	
Somnum conciliantia	6,	num est Balsamus	89
	96	Sulphur Philosoph. aliud	
Sory	73	esse à sulphure vulgi	39
Spasmi r.	122,145	Sulphur vulgi non est lapi-	
Spermatis ranarum aqua		dis Philosophorum ma-	
	110	teria	52
Spiritus reficiens r.	4,117,	Sulphur album incombusti-	
	148	bile	57
Spiritus perfecti proprium		Sulphuris oleum	89,90,
	78	sublimatio	89
Spiritus rerum in corpori-		Surditatis r.	110,122

M iij

INDEX.

Suspiriosorum r. vide asthma	Tuthia	33,75
Synopes r. 95,96,107,148	V	
T Amariacis oleum 115	V Apor 30,34	
Tartari aqua 113, oleū	Vapores craffi in locis	
ibid. Sal 114	subterraneis 32	
Ad Tartareos morbos 113	Vapor medicamentorum	
Terebinthina 126	127	
Terebinthineolum 121	Valeriana 115	
Terra foliata 55	In vegetabilibus quæren-	
Terra mortua 18	dum non esse Philoso. la-	
Terra Samia 98	pidem 50	
Terræ proprium ibid.	Venas aperiens 143, erodens	
Tertia natura 60	5,140	
Tapfia fuschij 139	Venenata medicamenta	
Tapfia succus 140	124	
Thuris oleum 121	Venenatorum r. 90,96,	
Thymelææ radix 125,140	98	
Thimi oleum 115	Venenorum r. 6,95,97,	
Ad Tophos 118	101,105,107,148	
Tormentilla 116	Ad Venereæ luis vlcera 67,	
Ad Tremorem membro-	76,79,84,86	
rum 107,122	Ventriculo nocens 143	
Triticum in filiginem de-	Ventriculum roborantia	
generare & contrā 147	16, 65,70,100,116, 119,120,	
Troglodytis vires 12	121	
Turpetum 139	Ventris latas tineas necans	
Turpeti extractum ibid.	80	
Turpeti mineralis descri-	Ad infantulorum Vermes	
ptio 82	110	
Ad Torturem marimum	Vermium millepedum pul-	
20	uis ibid.	
Tussim leniens 6	Vermium terrestrium aqua	
	ibid	
	Vertiginis r. 136,147,148	
	Vesicæ	

INDEX.

Vesicæ affectuum r.	73,76,	Ad vlcera quæuis maligna	
85		& putrida	66,72,74,75,
Vini oleum 113,	Spiritus	76,86,87,88, 91,92,93,94,	
112		103,110,113,114,137	
Viola	126	Vomitum arcens r.	120
Violarum oleum	118	Ad urinæ ardores	115
Viperarum præparatio	104,	Urinas mouentia	111,122
pastilli 105, puluis	106	Vulnerum r.	87,105,121,
Vitis nigra radix	127	122	
Vitriolum	80		
Vitrioli colchotar, ochra,			
oleum sal spiritus	91		
Vitrioli vires	90		

Z

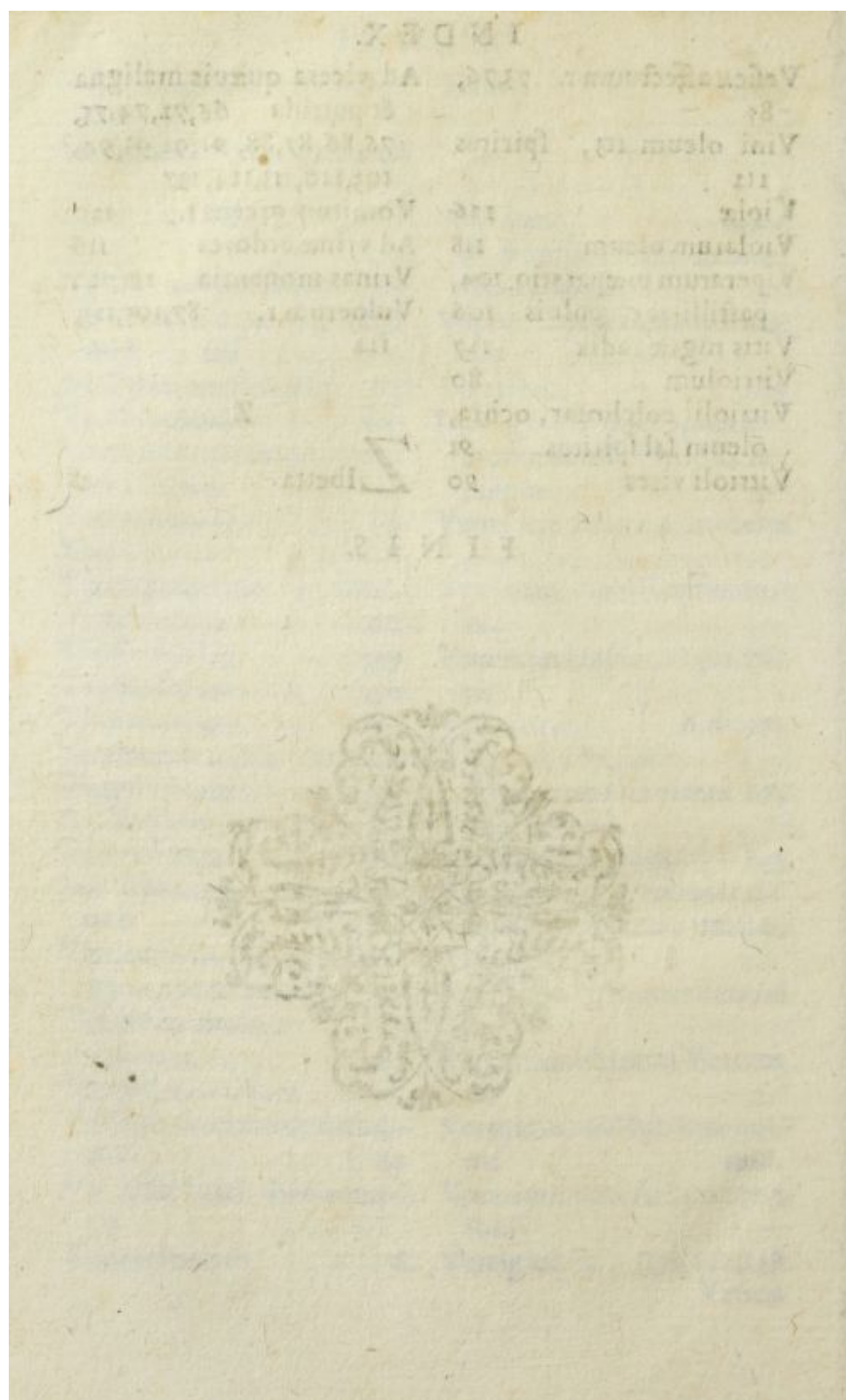
Z

Ibetta

18

FINIS.





IOSEPHI
QVERCETANI
MEDICI SCLO-
PETARIVS:

SIVE,
DE CVRANDIS VVLNERIBVS,
quæ Sclopetorum & similia torme-
torum ictibus acciderunt, Liber.



EIVSDEM
ANTIDOTARIVM SPAGY-
ricum aduersus eosdem ictus.



GENEVA.
~~ADDE DECE DECE~~
APVD IOANNEM LERTOVT.
M. D C.

JOSEPHI
QUERCETANI
MEDICI SCLO-

PETARIVS:
SIVE
DE CURANDIS VULNERIBUS
quæ scholæ totius & humanitatis totius
totius ictibus acciderunt libellus.



AUCTOR AD SVOS LIBELLOS.

*Si vos forè videns caperata fronte, libelli,
Si quis vos carpat, non meliora ferens:
Hæc vos ne moueant, odijs patet ille bonorum,
Virtutis comitem prodit & inuidiam.*

Virtutis Comes Inuidia,

ABD. IOANNEM LESTOYT
M. D. C.



S E R E N I S S I M O,
I L L V S T R I S S I M O, E T
P O T E N T I S S I M O P R I N C I P I,
Francisco Galliae Regum Filio
& Fratri, Duci Alenfonio, &c.
Iosephus Quercetanus Armen.
S. D.

QUUM de tua erga me
benignitate, & bene-
volentia certior factus
essem, Princeps illu-
strissime, admonitusq;
fuissem, tibi esse in animo ac iam decre-
uisse, me in tuam clientelam ac familiam
recipere, eiusque me consilij ac volun-
tatis tuae nuper admonendum curasses:
cogitare coepi, quemadmodum meum er-

¶ ij

EPISTOLA.

ga Celsitudinem tuam studium, fidem atque observantiam declararem. Nam quum Principibus placuisse viris (ut ait Poeta) non ultima laus est: tum verò tanto ac tam sapienti Principi gratum iucundumq^{ue} esse, summa mihi fœlicitatis loco numerandum puto. Itaque quum hunc librum de Sclopetariis vulneribus curandis propediem editurus essem, cepi consilium Illustrissimi tui nominis splendore illum exornare, meaq^{ue} ad te professionis vel comitem adiungere, vel prænuncium & quasi antecursorem mittere: ut hoc quantumvis tenui & exiguo munusculo mei erga C. T. animi propensionem testarer. Et si enim per exiguum munus istud est, neque tantæ amplitudini, dignitati ac potentia tuæ conveniens, quum in eo de chirurgicis tantum artibus, & vulneribus, lacerationib^{us}que corpo-

EPISTOLA.

corporum sanandis agatur: existimaui
tamen hoc genus argumenti, præsertim
hoc tempore, tibi non ingratum fore: imò
verò ad sanctissimum & sapientissimum
istud tuum in iuuanda patria institutum
accommodatum esse iudicaui. Nam
quum patriam charissimam, civilibus
istis ac diuturnis bellis vexari, cruenta-
ri, lacerari videres, prudentissimum con-
siliu inisti, remedium tot malis ex re-
conciliatione partium, & ciuium concor-
dia, quærere: tantæque tua erga patriam
charitas extitit, ut ipsius salutem tuæ an-
teponeres, eique pacificis tuis consiliis
quamprimum subueniendum putares.
O beatam tali Principe Galliam! O fæ-
licem fortunatamq, tali filio Patriam!
cuius mortiferis vulneribus, ac propè iam
desperatæ salutis, tam præsens ac tam op-
portunum remedium obtulisti. O ingra-

EPISTOLA.

tos ciues! ne dicam impios, si qui erunt
 (quod Deus prohibeat) qui tantum ac tã
 singulare beneficium sibi diuinitus obla-
 tum repudient. Commemorantur summi
 Græciæ Duces ac Principes Chirurghi pe-
 riti, eoque nomine Patroclus, Machaon,
 Podalirius ab Homero magnis laudibus
 afficiuntur, quòd sauciatis militibus me-
 deri, manusq; ipsorum vulneribus admo-
 uere non grauarentur. Alexander ille re-
 & cognomento magnus sauciatos etiam
 suos milites sua (ut Plutarchus testa-
 tur) manu curabat. Eamq; virorum for-
 titium commemorationem fateor mihi a-
 nimum ad hanc inscriptionem ac dedi-
 cationem addidisse: quum cogitarem ge-
 nus hoc argumenti ac tractationis tibi
 non alienum hoc funestissimo ac luctuo-
 sissimo tempore visum iri. Sed illorum
 Principum prudentiam ea re mihi supe-
 rasse

EPISTOLA.

rasse videris, quòd non modò accepta
 iam vulnera sanare institueris, verum-
 etiam ne quid posthac eiusmodi incom-
 modi accidere possit, præcauendum pu-
 taris. Laudantur reges veteres, atque
 Imperatores complures: in his Mithrida-
 tes, Attalus, Iuba, Ptolemæus: item Au-
 gustus, Tiberius, Adrianus, Aurelius,
 Iustinus: quòd non modò summam Me-
 dicinæ peritiā affecuti sunt, verum et-
 iam medicamenta quædam ipsi suo stu-
 dio excogitarunt. Quantò illustrior tua
 res futura est, qui non paucis hominibus,
 sed uniuersæ patriæ præsentissimum pa-
 cis medicamentum obtulisti. Itaque nunc,
 quum uniuersis meis ciuibus de tam be-
 nefico Principe gratulor, quem verè,
 PATRIÆ PARENTEM, salutare
 atque appellare possumus: tum verò in-
 primis mihi ipsi gaudeo, quòd Mæcena-

¶ iij

EPISTOLA.

tem heroica ista virtute & magnitudine animi præditum sim adeptus. Mihi quidem certum ac deliberatum est, ita fidelem & promptam Celsitudini tuae operam in meo fungendo munere nauare, ut neque te huius in me complectendo consilii, neque me tanti erga C.T. studii atque obsequij unquam pœniteat. Vale Serenissime Princeps & Mæcenas Illustrissime. Deus tuam Celsitudinem perquamdiu beatissimam ac florentiss. esse velit. Calend.

Decembris.

1575.

ODE





ODE DE L'AVTHEVR,
TOUCHANT LES MI-
seres de la France,

A MESSIRE IAQVES DE LA FIN,
Cheuallier de l'ordre du Roy, & Gentilhom-
me de la chambre de sa Maiesté, Sei-
gneur de la Fin la Nocle,
Pluuiers, &c.



CENT & cent fois detestable,
Cent & cent fois plus miserable,
Cent fois plus confite en douleur
De l'homme la race chetive,
Qui foisonne en plus de malheur
Que toute autre chose qui vne.
O cent fois encor' malheureuse
Ceste poure masse fangeuse,
Qui auance ores son trespas
Gehennant en la guerre sa vie:
Et pour mourir ne comprend pas,
Qu'il ne faut qu'une maladie.
De iour en iour la Parque dure
Trame nostre fil, qui peu dure
Maugré nous, & cillant nos yeux,
Mesme auant le temps nous menace,

Que dans le lac obliuieux
Elle abbaissera nostre audace.

Toutesfois or' on void la terre
Ne couuer rien plus qu'une guerre,
Avec cent mille horribles morts:
Et autant de dures batailles,
Qui sortent aujour d'huy dehors
Du creux de nos propres entrailles.

On void desia la troupe noire,
Qui fait dedans la Meuse boire
Ses cheuaux, & mille soldats
Avec la picque & la cuirasse
Et l'arquebus de toutes parts
Faire trembler la populace.

Tout ce grand orage s'assemble
Contre la France, qui en tremble,
Et qui s'est cerché ce malheur,
Permettant à toutes ses villes
De couuer à tort la rancueur
De toutes les guerres ciuiles.

Elle est desia toute estonnee
Veoir marcher la foudre entonnee
Dedans l'homicide metal,
Qu'un Moyne ennemi de nos vies
Fondit au brasier infernal,
Ayde de toutes les Furies.

Desia les murailles chancellent,
Les cieux & l'air en estincellent,
Et on void ouurir les tombeaux,

Pour

Pour clorre mille testes mortes,
Que desja ces foudres nouveaux
Menacent en cent mille sortes.

Voila, mon de LA FIN, en somme
Le miserable estat de l'homme.
Et voila comme le François
Sa mort soy mesme se machine,
S'armant soy mesme d'un harnois,
Duquel soy mesme il se ruine.

Le lion beste si tresfiere
N'abbai luy mesme sa taniere,
L'ours ne se paist pas de la chair
De l'ourse, encor' qu'elle soit morte,
Et ne vient sa griffe approcher
Contre les bestes de sa sorte:

Mais nostre France plus cruelle
Ores soy mesme se bourrelle,
Et s'ouvre l'un & l'autre flanc,
A fin de se venir repaistre,
Et se baigner dedans le sang
De ceux mesme qu'elle a fait naistre.

O poure France! quelle gloire
As-tu d'une telle victoire?
N'acquerrois-tu pas plus d'honneur,
Si de guerroyer tu bouillonnes,
Monstrer la force de ton cœur
Contre tant d'estranges couronnes?

Ne vois-tu pas bien, qu'elles dressent
Leur gloire des maux qui l'abbaisent?

Va donques de tes ennemis
O France, d'une ame eschauffee,
Triompher dedans les païs,
Et fais y marcher ton armee.

Autrefois estant toute unie
Tu as fait trembler l'Italie,
Et fait sonner ton tabourin:
Et dans l'Espagne & dans la Flandre,
Et dessus les riuës du Rhin
Tu l'as fait encores entendre.

France va plus auant encore,
France va butiner le More,
Et semer ton lis blanchissant
Dedans le milieu de la Grece,
Et monstre qu'il n'y a CROISSANT
Que ta force & vertu n'abbaisse.

Pour vne si sainte querelle
Tu rendras ta gloire immortelle,
Et rapporteras sur ton front
Toutes les victoires grauees,
Que tes braues enfans auront
Tant heureusement acheuees.

Non, non, il ne faut pas qu'ils craignent,
Soit que les flesches les atteignent,
Ou bien que par un coup donne
Leurs os & leur chair soit meurtrie
De quelque plomb empoisonné,
Qu'ils perdent le los ny la vie.

En si beau lieu son sang respandre

N'est

N'est rien plus qu'immortel se rendre.
Et quand la mort les assauroit,
Par quelque playe fort extreme,
Ie leur appren comme il faudroit
Bien tost se guerir de soymesme.

Mais au contraire, pour France,
Le coup que ta propre main lance
Contre toy-mesme, est si mortel,
Que rien n'y servira mon liure:
Ains faut qu'un Alcide immortel
D'un si grand meschef te deliure.

Alcide tira Pyrrhus
Hors des enfers, & son Thesee,
Maugré le portier infernal:
Et contraignit remettre en vie
Iadis contre le sort fatal
A Pluton la morte Eurinie.

Encor' ce mesme fils d'Alemene
Deliura & mit hors de peine,
Tant estou grande sa valeur,
Iadis Hesione de Troie,
Lice contre un rochier dur
Pour estre d'une Ourque la proye:

Ainsi toy, qui es oppresse
Et pour la proye delaissee
D'un monstre hideux partant de fois
D'une guerre civile, ô France,
Voici cest HERCVLE FRANÇOIS,
Qui vient chercher ta deliurance.

*C'est celuy qui de toy dechasse
Tout horreur avecques sa masse
Bien loing, & de son puissant bras
Te soustient estant esbranlee,
Ainsi qu' Hercule & qu' un Atlas
Soustenoit la voulte estoilee.*

*Chante donc la gloire immortelle,
O France, avec ma chanterelle
De ce grand Hercule François,
De ce François l'honneur des Princes,
De cest Hercule des Valois
Cerchant la paix de tes prouinces.*

*Et toy, mon LA FIN, qui l'honores,
Et sur tous Princes le decores,
Ayde moy chanter ses verius
Avec ta langue si faconde:
Je sçay bien aussi que tu veux
Qu'on le louë par tout le monde.*

ET FLORIDA PVNGVNT.

AV SEIGNEVR DE MO-
rencé & de Lyserable,

H V I C T A I N.

*Tu as avec tes doctes vers,
O mon du Chesne que i'honore,
Publié par tout l'univers
Les grandes beautés de ta Flore.*

Ce

Ce tien labeur plus proffitable,
Et les diuers escrits feront,
Que plusieurs gens i'estimeront
En plusieurs choses admirable.

I. D. L.

SONNET AV SEIGNEVR

de Morencé & de Lyferable, Medecin &
Philosophe excellent.

*Le Moine soit maudit, qui eut ceste industrie
De percer un canon pour sçauoir quels efforts
Le salpêtre feroit en vomissant dehors
Vn boulet tout en feu poussé de grand' furie.*

*Car cent mille depuis ont accourci leur vie,
Lors que sur une breche & courageux & forts
Ils chassoyent l'ennemi, en prodiguant leurs corps
Aux boulets qui pleuuoient aussi menu que pluye.*

*Du Chesne soit benü, quand voyant les blessés
En grand nombre, avec cris, pour estre mal pēsés,
Perdre, quelle pitié! du beau iour la lumiere,*

*Nous donne le moyen, par lequel on pourra
Toute playe guairir que la bale fera,
Et les hommes remettre en leur santé premiere.*

PIERRE ENOC.

Virtus Phœnici similis.

AV SEIGNEVR DE MO-
rencé & de Lyserable.

*L'enfer, & tous malheurs, huchés par Tisi-
phone,*

*Contre le genre humain voulurent s'assembler,
Tout execrable excès vint ce Moyne endiabler,
Quand la poudre il trouua qui contre le ciel tône.
Siecles plus que peruers n'est-ce assez que
Bellone*

*Sous tant de fers meurtriers vienne tout accabler,
Sàs que la terre encor' pour nos morts redoubler,
Vne foudre seconde & plus griene nous donne?*

*Or le ciel faict puceux de voir tant de trespas,
Ce nouveau Esculape a enuoyé çà bas
DV CHESNE, l'ornement & secours de nostre
aage:*

*Qui s'opposant aux maux que ce malheu-
reux fit*

*Monstre qu'il est donné pour le commun profit,
Comme l'autre nasquit du monde le dommage:*

B V T T E T.



IOSEPHI QVERCE-

TANI, MEDICI,

SCLOPETARIVS,

SIVE,

De curandis vulneribus, quæ Sclopetorum
& similium tormentorum ictibus
acciderunt, Liber.

*Varie disputationes de essentia morbi ex ictu
Sclopetario contracti, ac de veneno & vre-
dine cum illo complicatis. CAP. I.*



VPERVACANEVM for-
tasse quibusdam videbi-
tur, quod hunc de curan-
dis sclopetariis vulneri-
bus libellum edendum
putarim, de quibus cum
alii, tum præcipue Lau-
rentius Ioubertus, præ-
stantiss. medicus, nuper admodum conscri-
psit ita diligenter atque accuratè, vt nihil,
quod ad vulneris essentiam ac naturam per-
tineat, prætermiserit: quæ si nota & comper-

ta est , confestim primam & veram curandi rationem ostēdit: quam idem vir doctissimus Ioubertus in suo libro eruditè ac methodicè demonstravit. Sed quominus illius auctoritate ab hoc instituto meo deterreret, fecit primùm incommodorum & vulnerum de quibus agitur , grauitas : deinde studium mihi à natura & Deo immortalis insitum, aliquid opis, pro mea virili parte, generi humano afferendi : ac præsertim genti meæ, in cuius gratiam libellum hunc etiam lingua Gallica conscriptum euulgavi. Spero enim me salutaria quædam remedia , neque iis qui ante me scripserunt , neque in vulgus nota, prolaturum : quorum vsum ex summis quibusque Medicis ac Chirurgis cognoui , partim quum varias Europæ regiones peragrerem , partim quum in castris vnà cum peritissimis Medicis versaret. Primùm autem exponam , quæ mihi videatur esse horum vulnerum ac morborum essentia : quæ in tractatione primas tenent omnium consensu, Botallus , Ioubertus & Paræus : qui morbos istos sclopetarios tradiderunt esse complicatos: quasi constent ex solutione continui cum contusione, & dilaceratione plerumque musculorum , vasorum , & partium solidarum: cui multa symptomata contingunt: quæ quum varia sint , variam quoque curandi rationem requi-

requirunt. Hæ sunt duæ species morbi, ex quibus disputarunt ictus sclopetarios præcipuè constare, ac proinde duas remediorum species proposuerunt: vnā qua partibus dilaceratis & luridis succurratur, vtpote carni, nervis, tendonibus, ligamentis, compacturis, & ossibus, idque ratione contusionis, quæ potest sine vlla manifesta plaga contingere, & à Græcis *ἐκχύμωσις* appellatur: neque tamen idcirco periculi expers est: sed plerumque magnis symptomatis obnoxia, patiturque interdum magnam sanguinis effusionem inter musculos, qui è valis suis excussus continuò putrescit: itémque dolores magnos & varios, quos variæ defluxiones consequuntur, variique tumores, inflammationes, ad extremum etiam gangrenæ & interitus partis affectæ: alteram quæ cum euidenti plaga contingit & multò frequentior est, & quò maior est & profundior, eò periculosior videtur: glans enim plumbea aut ænea, quò vehementiùs ingreditur, eò magis elidit partes in quas incurrit, qua de causâ sanguis, qui in locum contusionis defluit, implens orificium venarum & porositate aliarum partium, condensatur: & à calore naturali destitutus (qui restinguitur ac mortificatur propter resolutionē spirituum factam

a ij

& ratione doloris & dilaceratione tot partium seseque ad fontem suum recepit, hoc est, ad cor, propter horrorem, qui concipitur ob ictum lethalem) efficitur coloris luridi, similisq; in illo euadit eschara, vt vulgò appellant, qui quum faciliè corrumpatur, faciliè quoque subiectas partes corrumpit, & præcipuè spermaticas: quæ celeriter in saniem conuertendæ sunt, quemadmodum antiquorum opinio fert, quò faciliùs isto modo feceratur, quod est iam quasi peremptum & mortuum, ab eo quod adhuc viget ac viuit. Quod vt fiat, vti solent chirurgi vulgò remediis suppurantibus & mollientibus: quorum vsus etli vulgaribus contusionibus est accommodatus, tamen in istis plagis non temerè, nec sine graui iudicio adhibendus est: ac præsertim sine indicatione, sumpta ex constitutione corporis, temporis & partium. Nam quum istiusmodi plagæ faciliè magnam putrefactionum copiam admittunt, sæpenumero etiam cum vermibus & putredine intolerabili, non est dubitandum, quin vsus illorum medicamentorum, quæ vi sua putrefaciunt, augeat, exacerbètque morbum: propter vapores malignos, quibus partes præcipuæ inficiuntur: cerebrum nimirum, & cor, & iecur: vnde consequuntur conuulsiones, & phreneses cum febribus continuis, quas

quas plerumque mors atque interitus comitatur. Id autem euenit præsertim in corporibus cacochymis, quorum caro quum propter sanguinis putrefactionem malè affecta sit, non mirandum est, si vulnera vel periculossima sint, vel difficillimè & ægerrimè curentur. In hoc genere aëris quoque & cæli qualitas consideranda est, itémque partium affectio & status. Cui namque dubium est, quin Auster in harum plagarum concaua penetrans, & naturalem calorem debilitans, maiorem vim habeat in putrefactionibus adaugendis & vermibus ingenerandis? quod etiam experientia ipsa quotidie demonstrat; vt præteream Hippocratis auctoritatem lib. Aphor. 3. & in lib. de Epid. quod alio etiam loco significat, vbi docet siccum salubriorem esse quàm humidum: ac proinde corruptionem omnem ex nimia humiditate, quasi ex sua materia, effici. Ad eam rem nobis quoque magnopere proderit cognitio temperamenti partium: propterea quòd vulnera imposita capiti, ventri inferiori, & partibus humidioribus, ac proinde magis obnoxiiis putredini, quia contusa sunt, exquirunt nobis vsum horum remediorum suppurantium: non tamen sine magno & acri iudicio iis vtendum, quum præsertim multæ offensiones ex imprudètia & temeritate Medicorum

a. iij.

in hoc morborum genere contingant. Neque enim vnquam medicus excusabitur, si quum plagam tetro odore affectam videat (quod pessimum esse signum solet) itémque vermibus & sanie & pure contaminatam, (quæ omnia etiam primis quibúsq; diebus propter superiores causas accidere possunt) satis habeat vti remediis digestiuis, vt vulgò appellantur, disputans plagam esse contusam ac propterea suppurandam esse: præsertim quum his incommodis animaduersis confestim confugiendum sit ad alia remediõrum genera, quæ putrefactioni resistunt, vt incommodis periculosisioribus occurratur, quæ nobis prædicta minitantur, gangrænæ videlicet, ac præsertim sphacelo, aut totius partis interitui. Eiusmodi sunt sales metallici & semimineralium, ex cupro præsertim, ferro, mercurio, vitriolo, sulphure, arsenico & auripigmento eliciti: quemadmodum suo loco docebimus, vbi de curatione agetur. Nam quum hi sales quasi Balsami exterioris vsum habeant, & calore ac tenuitate sua crassos humores, qui naturalem calorem suffocant, incidant, tenuésque digerant, & putredini falsitudine & aciditate obsistant, tuentur plagas illas à gangrænâ & mortificatione: viámque muniunt (mixti cum aptis medicamentis, de quibus posteriùs dicemus) ad facilem

lem & breuem curationem, idque sine vllō dolore. Meliora multò remedia, quàm simplex præcipitatus vulgò præparatus, quàm Ægyptiacum illud, præsertim quod Arsenicum & Sublimatum ingrediuntur, & similia. quorum vsum communem & peruulgatum vix est vt comprobare possim, propter ingentes dolores, quibus ij qui curantur, affici solent: quorum summam ac præcipuam haberi rationem oportet. Quod incommodum tamen per veram & idoneam præparationem Spagyricam vitari potest, magno cum ægrotorum solatio & alleuamento. Hactenus de primis remedijs quæ ad primam indicationem proponuntur, hoc est, ad partium dilaceratarum & contusarum substitutionem: qua in re prudentem & consideratum Medicum esse oportet in variandis remedijs, & ad varias affectiones & casus repentinos accommodandis, vt vniuerso morbo prouideri possit: quemadmodum Galenus quoque docuit. Secunda remedia, quæ ad generaliore indicationem vsui sunt, pertinent ad disiunctas partes inuicem consolidandas: quod fit potissimum opera Balsami radicalis & naturalis, qui in quaque parte continetur, tamquam principalis agentis, & virtute sua operantis, cum alimento consentaneo & congruenti, cuius magna

vis est in efficienda agglutinatione & earundem partium consolidatione : qui Balsamus tuendus est à medico accommodante se illi tanquam efficienti & principali causæ , & providente ne vis eius & efficientia impedimento aliquo retardetur : tollentéque externas causas illi noxias atque aduersarias , & quæ irritandi vulneris & impediendæ consolidationis vim habent, quam moliri debet, quoad fieri potest , & ratione victus consentanea , & medicamentorum congruentium applicatione. Hæc igitur (vt rem summatim exponam) significant nobis duo morbi genera , quibus vulnera sclopetaria constare existimantur, vt reuera plerumque constant: solutionem scilicet cōtinui, cum partium mollium, mediocrium, & solidarum contusione, & dilaceratione : quæ duæ indicatiuæ curationes (vt ita loquar) nobis satis essent, nisi bona cum doctissimorum hominum venia, qui ante me scripserunt, perfacilè mihi videretur aduersus ipsorum opinionem, & ratione & experientia demonstrare, morbum hunc venenositate & vredine plerumque implicatum esse : quæ duo vulneribus immixta alias à nobis curandi indicationes postulant. Nec tamen hæc eò à nobis dicuntur, vt pertinaciùs eorum sententiam tueamur, qui statuerunt venenositatem ex puluere euenire,

uenire, partim propter eius essentiam, partim propter ipsius transmutationem: quæ fuit opinio Iohannis de Vigo, alioquin doctissimi & præstantissimi Chirurghi, renouata nuper à quodam Alphonso Ferrio Medico Italico, cuius disputatio eruditissimè refutata est à Botallo Medico Regio, & in re chirurgica excellentissimo. Nam illius pulueris compositio perspicuè declarat, essentiam eius venenatam esse non posse: quippe quæ constet ex sulphure, salepetræ, & carbonibus, quæ simplicia omnino veneni expertia sunt, atque adedò salutaria, & summam vim in maximis depellendis morbis habentia: atque in his sulphur, quo tamen Alphonfi disputatio præcipuè nitebatur, quod constat accommodatissimum esse ad affectiones pulmonicas: si modò & aptè & commodè præparetur, quemadmodum iam docuimus, in libello nostro de medicamentorum Spagyrica præparatione. Idemq; licet ex Galeni, Theophrasti, Plinij, & Dioscoridis scriptis cognoscere: nec non ex assiduo vsu & experimento nostræ Galliæ, atque aliarum nationum, vbi Medici in difficili aliquo morbo curando anxij ac potius desperati, ægrotos relegant ad aquas calidas quæ sunt in Bearnia, aut Germania, aut Sabaudia, aut Italia: quæ per venas terræ metallicas fluentes retinent

quidem alia ex spiritu sulphuris alia aluminis, alia nitri, alia vitrioli, aliorumque similium: neque tamen mortifera esse solent, sed salutare, ac præsertim quæ sulphureæ sunt ac nitrosæ: quæ multum aduersus paralyticam, sciaticam, calculum, inueteratos stomachi dolores, aliosque generis eiusdem tartareos morbos conducunt: quorum causa resoluitur atque expurgatur per urinas, propter vim incisivam & diureticam, quæ à spiritu rerum illarum metallicarum promanat, quemadmodum quotidiana docet experientia, cum maxima & propè incredibile desperatissimorum morborum curatione. Atque hæc quidem de sulphure dicta sint, quod nulla ratione lethiferum existimari debet: non magis quàm salpetræ, quod tamen non idem esse arbitror cum nitro Dioscoridis & aliorum antiquorum, ut Botallus existimavit. Id enim ex Macedonia & Ægypto petendum esset, ubi antiquitus magna eius copia reperiatur. In Macedonia quidem propter agrinaturam, & nitrosum lacum, nomine Clytim: in Ægypto verò propter aquam Nili, qui extra suum alueum & ripas exundans in salebrosis quibusdam locis residebat, in quibus progrediente tempore, illius agri falsugine imbuebatur: & vi Solis paulatim ita condensabatur, nisi quis providisset,

disset, vt in lapidem induresceret. Eiusmodi fuit nitrum quod Alexandria nascebatur, quod & omnium fuit infimum, & notas ab optimo dissimillimas habuit. Optimum enim subtile & cauernosum esse solet: itaque tum à Plinio tum à Dioscoride describitur. Vt igitur ad salpetræ nostrum accedamus à nitro diuersum, nisi quòd qualitatum communionem fortè quandam cum illo habet: quemadmodum sales omnes inter se communionem quandam habent, verè tamen ac non temerè affirmare possumus, puluerem tormentarium nullam in se venenositatem posse propter salpetræ recipere: quippe quòd conficiatur vel ex pinguedine quadam è vetustis cellarum aut spelunçæ, & antri veteris parietibus diffuente, vnde sortitum videri nomen illud potest salpetræ: aut ex solo pingui & putrido stabulorum veterumque cæmeteriorum, ex quibus salpetræ elicitur. quod tamen vsitato & quotidiano sale venenosius dici non potest: vt vel ex eo cognosci licet, quòd eo non pauci pro sale vtuntur. Et quoniam neminem fore arbitror, qui contrà pugnare velit, securi præstantissimorum Medicorum auctoritatem, cõcludere possumus, puluerem illum tormetarium non esse compositione sua venenosum, quum carbo ex salice, aut alio ligno sicco cõfectus (quod est ingrediens

ipfius tertium) omnis veneni fit expers: quæ-
admodum puellæ quæ pallore afficiuntur &
morbo (quem *Picque* vulgò appellamus) la-
borant, quotidie experiuntur. Multò etiam
minus venenati sunt liquores, quibus ple-
rumque perfunduntur: vtpote vinum & aqua
vitæ. Hactenus de pulueris effentia, qui, si e-
ius compositionem spectemus, venenatus
dici non potest, quandoquidem nihil ex eius
simplicibus, siue ingredientibus venenatum
est. Quantum autem ad eius trāsmutationem
in qualitatem igneam, nihilò magis venena-
tus dici potest, quum ratio ipsa doceat ignem
vi veneni resistere, tum actū, tum potentia
sua. Et hæc ipsa eius erroris causa est, in quæ
Alphonsus Ferrius lapsus est: quum in hoc
pulvere venenum aliquod exquirat, cuius o-
mnino expers est, quemadmodū ex eius par-
tibus atque simplicibus singulatim examina-
tis demonstrauius. Huius rei Germanie-
quites documento esse possunt, quibus mò-
ris est, vbi se bombardulæ ictu vulneratos
sentiunt, pulueris illius nō exiguam copiam
in scyphum vino plenum infundere: atque il-
lam potionem tanquam salutiferam ebibere.
Vndenam igitur, dicet aliquis, venenum in
istis plagis complicatum arbitraris? videtur
enim eius rei causa in globulo posita, quum
ictu ferit ac percutit. At, quum (vt plurimum)

ex

ex plumbo fieri soleat, venenatus esse non potest: quum plumbum naturæ nostræ magnopere congruat, eique valde familiare sit. Nam & ad consolidationem & ad exsiccationem vlcerum vehementer cōducit, siue cum sua forma & natura metallica vlceribus applicetur, vt quum laminulæ plumbeæ iis ad oras maligni vlceris tumidas deprimendas imponuntur: siue cum illius mortificati & dissoluti calx vnguētis & emplastris adhibetur, vt cum cerusa & minio fit (qua in re veterum omnium Medicorum valet auctoritas) neque tamen in illo vsu signum vllum pestiferum ac venenatum apparet, vt illud omittā, quod illi globuli plumbei interdum diutissimè in eorum qui sunt icti corporibus, sine vlla perniciæ aut incommodo, permanent. Vt igitur huic quæstioni non absurda respondeamus, ingenuè fateor, plumbum quidem per se & simpliciter in sua natura consideratum, nullam posse venenatam inferre plagis illis qualitatem, nisi fortè venenum extrinsecus adhibeatur: quod facilè factu esse nemo negauerit. Neque enim cuiquam dubium est, quin plumbum (quamuis corpore suo graue inter cætera metalla & terreum sit) tamè & rarum & spongiosum sit, quemadmodum Philosophi omnes fatentur, quippe quod constet ex sulphurè impuro & combustibili: magnaque

crassi mercurij copia impuri & faculēti (quæ tantæ in fundendo facilitatis & raritatis & molliciei causſa est) ac propterea facillimè quouis liquore imbuatur. Quod si etiam ipsi ferro multò densiori, solidiori, minúsque poroso (quippe in quo minima mercurij copia sit) tribuitur, vt etiam venenatam aliquam qualitatem recipiat, dubium nemini esse debet, quin plumbum propter causſas superiùs expositas, multò faciliùs venenatam illam qualitatem admittat, cuius quidem rei varia apud auctores testimonia reperiuntur. Nā quis nescit veteres persæpe mentionem facere telorum venenis imbutorum, quæ venena Græci δηληνεία nominabant? vt apud Virgilium Æneid.9.

Vngere tela manu ferrumque armare veneno.

Et lib.10.

Vulnera dirigere & calamos armare veneno.

Et lib.12.

*Non secus ac vento per nubem impulsæ sagittæ,
Armatæ seui Parthus quam felle veneni
Parthus siue Lydon telum immedicabile torſit.*

Sic Silius lib.1.

Spicula quæ patrio gaudens acuisse veneno.

Itémque Ouid.lib.Trist.3.

Nam volucris ferro tinctile virus inest.

Sic Homerus Odyſſ.1.

Φάρμακον ἀνδροφόνον διζήμενος, ὅφρα οἱ εἴη

Ἰὸς ῥιζώδης.

Hoc est,

Pharmacum mortiferum querens, ut ei esset unde sagittas oblineret.

Sic Theophrastus lib. Plant. 9. cap. 15. testatur apud Æthiopes radicem esse pestiferam qua sagittas oblinunt. Idémque Plinius de Scythis scribit lib. 12. cap. 53. De Dacis & Dalmatis, Paulus Ægineta lib. 6. cap. 88. Et generaliter de Barbaris, Dioscorides lib. 6. cap. 20. Neque ad rem pertinet, si quis neget, plumbum suam in fundendo crassitié exuens, alterius generis substantiam admittere. Sic enim natura fert, experiéntiáque comprobatur, metalla omnia per ignem purgari, terrámque faculentam, siue sulphur impurum, exuere: eadémque opera multò puriora in sua substantia euadere. Hac eadem arte fiunt preparationes cupri, stanni, atque adeò ferri: quod per ignitam fusionem faeces ac sordes suas exuit, atque in imum abiicit, quódque in eo purius ac syncerius est, quod Chalybs appellatur, remanet, ut 4. Meteor. cap. 6. Aristot. testatur. Etsi autem horum metallorum imperfectorum proprium sit, crassitié & sordes suas per vim ignis exuere (quemadmodum suprà dictum est) nihilominus tamen substantiam quandam à natura sua alienam imbibūt. Cui namque dubium est, quin Chalybs inter ea quæ solidiora sunt, substantia

quadam planè contraria temperetur atque inficiatur? Quis dicet acetum, fuliginem, salē, aquam pilosellæ aut lumbricorum, (raphanorum succo permixtam) esse substantiæ ferreæ? At ferrum in illum succum sæpiùs immersum ac restinctū, adeò indurefcit, vt vix quisquam, nisi re ipsa sit expertus, fidem sit habiturus. Idem ex contrario mollescit extinctum sæpiùs in succo cicutæ, saponis & althææ. Quod idem stanno quoque vsuuenit, atque etiam plumbo: quæ fusa & sæpiùs in succo squillæ restincta sic afficiuntur, vt illud stridorem exuat, hoc verò mollitiem & nigredinem: quod fieri non posset, nisi aliquid ex ipsius temperationis spiritu & virtute retinerent. Perspicuum est igitur, illa, quamuis per ignem purgentur, & crassitiem suam exuant, tamen alterius etiam generis substantiam facile posse imbibere. At qui absurdum esset existimare, spirituum metallicorum, quæ generis eiusdem sunt, mixtionem eò faciliùs fieri non posse. Sic enim videmus cuprum tingi & flouescere per calaminæ & tuthiæ spiritum: rursus idem albescere per arsenici, auripigmenti, & aliorum quorundam spiritum. Vnde commodè concludetur: si metalla (ex quibus generaliter glandes & globuli conficiuntur) ac præcipuè plumbum, natura sua spirituales substantiam quæ sui generis sit,

fit, recipiant (ex qua veluti ex tam variis a-
 quis mercurialibus foetidis & lethiferis, quæ
 componi solent adhibendo succum Aconiti,
 Napelli, Squillæ, Taxi, Apij risus, & similitum
 simplicium, venenatarumque bestiarum, quæ
 propter substantiæ suæ dissensionem substan-
 tiam nostram lædunt & corrumpunt) mixtio-
 nes venenatas inde confici, atque plagas red-
 di istiusmodi veneno ita complicatas, vt solo
 traiectu ac transmissu notas eius veneni pe-
 riculossimas relinquant, nisi maturè oppor-
 tunum remedium adhibeatur. Nam experi-
 tia nos docet, multas hodie reperiri mixtio-
 nes adeò venenatas, & pestíferas, vt si in iis
 acies sagittæ temperetur, qua vulnus fiat, &
 sanguis profluat, quantum sagitta non adhæ-
 rescat, sed velocissimè transmittatur: tamen
 venenum adeò subtile esse & pestiferum, vt
 sensim à minoribus venis ad maiores ser-
 pens, atque inde ad præcordia progrediens,
 confestim vulneratum interimat. Quæ ideo
 commemoranda putavi, partim quia sæpius
 ea mihi animaduertere licuit (vt alios præstā-
 tes in re medica viros & fide dignos præter-
 eam) partim vt mirificos & propè prodigio-
 sos effectus patefaciam, qui hodie in his ca-
 sibus vsuueniunt, neque iccirco impossibiles
 existimandi sunt, quòd à quibusdam fortassis
 ignorentur: quemadmodum copiosius in eo

libello docere institui, quem de Antidotis
 meditor, ac spero me propediem in lucē edi-
 turum, ut verum & aptum alexipharma-
 cum aduersus illud venenum aperiam. Quare du-
 bium nemini esse debet, quin plagæ propter
 plumbearum aut quarumvis aliarum glan-
 dium venenum, venenatæ esse possint: quan-
 tumvis reclamant nonnulli, quibus neque cū
 magnis & exercitatis viris versari contigit,
 neq; varios & mirabiles naturæ effectus ani-
 maduertere, quos antiquitati incognitos fuisse
 certum est. Verū ut ex hoc diuerticulo
 in viam redeamus, concludimus globulos in-
 fici veneno posse, non infundendo venenum
 in foramen aliquod data opera factum, quem-
 admodum nonnullis placere video: sed im-
 mergendis globulis atque aliquoties extin-
 guendis in illis aquis mercurialibus & succis
 lethiferis: à quibus illorum substantia alterari
 & corrumpi potest, inficereque atque imbue-
 re maligna illorum qualitate plagas (tanta
 illorum subtilitas est) quantumvis velociter
 ipsi globuli transmittantur. Quod vel ex iis li-
 quet, qui hanc in bestiis experientiam ani-
 maduerterunt: quā rationibus aliquot confir-
 mare instituimus in eo libro de antidotis, cu-
 ius paulò suprā mentionē fecimus. Verumta-
 men ut concedamus globulum velociter per
 corpus permeantem tam celeriter vene-
 num

num suum imprimere non posse : at certè tamen frequenter vsuuenit , vt in plaga satis diu globulus lateat , neque deprehendi à Chirurgo possit. Venenum autem quod in illo globulo latet (qua de re dubitaturum neminem arbitramur) ánnon intereà satis habet temporis ad partes læsas inficiendas? Nam quò magis ex spiritali & subtili substantia compositum est (quemadmodum superius demonstraui) eò celeriores sunt ac subtiliores ipsius effectus : vaporèque suo maligno , per venas , arterias & neruos infuso , spiritus naturales , vitales & animales inficit : quos contrarietate & pugnantia quadam suffocat , per eosdem se permiscens : vnde vita hominis extinguitur , quæ in viuâ & idonea ipsorum actione consistit. Hæc eadem venena quò magis subtilia & communicabilia sunt , eò perniciosiora esse solent , quemadmodum ex viperarum aliarumque venenatarum belluarum morfu licet animaduertere. Quòd si quis pertinaciùs contendat (vt quosdam fecisse video) venenum globulo perfusum vi ignis extingui atque interire : ego contra illud , quo nonnunquam vtuntur , argumentum aduersus illos retorquebo. Dicunt ergo huiusmodi plagas nulla ex parte vstulatas esse , propterea quòd globulus contra durũ corpus illisus non adeò

b ij

incallescit, quin continuò manibus contrecta-
 ri possit. At ego ignem illum nequaquam tā-
 tum aut tam idoneum esse comperio, vt ve-
 nenum quo globuli substantia perfusa erat,
 extinguere valeat, præsertim quum venenum
 illud ita per omnes globuli partes permix-
 tum sit, vt omnem illius substantiam maligna
 qualitate sua peruerterit atque corruperit.
 Neque me mouet, quod Aristoteles lib. de
 Cælo cap. 7. scribit, tela ita ignescere aëris
 pulsu, vt plumbum etiam colliquescat, quum
 res ipsa & experientia quotidiana id esse fal-
 sum demonstrat: & præsertim in gladiis sclo-
 petariis, quæ etiam igne adhibito emittun-
 tur, & multò rapidius, quàm vllæ sagittæ fe-
 rûntur. Prætereà vt hoc Aristoteli cōcedamus,
 veterum tamen auctoriū testimonia (quæ supe-
 rius protulimus) perspicue ostendunt venenū
 non extingui: tantum abest, vt minore mul-
 tō ignitione id ipsum extinguatur. Itaque nō
 tantum incallescere dicam, verum etiam hoc
 amplius adiungam, etiam si globulus ipse col-
 liquaretur, vix tamen substantiam illam
 quantumuis subtilem extinctum iri: siqui-
 dem aded cum corpore metallico permixta
 & perfusa est, vt ipsum etiam magna ex parte
 alterauerit. Similiter non primis fusionibus
 euanescit arsenicū, aut spiritus calaminę aut
 tuthiæ, si cum inalbato vel flauifacito cupro
 permi-

Aristote-
 lis falsa
 opinio.

permisceantur: quamuis in eorum numerum à nobis nō referantur, quę extrinsecus ac procul à pręcordiis lethifera sunt (de quibus superius mentio à nobis facta est) propter illorum substantiam & occultam proprietatem: quemadmodum effectus satis dilucidè & euidentè ostendunt. Speramus igitur satis perspicuè demonstratum esse globulos eo veneno infici posse, quod momento tēporis transmissum vim suam exerat, pręsertim si in corpore permaneat: quemadmodum crebrò accidere videmus: venenūque illud tam exiguo igne, vt vix illud calefaciat, tolli extinguique non posse. Ex quibus ita disputatis cōcludi potest, plagas sclopetarias posse cum veneno complicatas esse, non propter puluerem, quem veneni expertem esse demonstrauimus: sed propter globulū veneno delibutū, vt frequentissimè accidere videmus. Quam ad rem bonum & prudentem Medicum autētum esse oportet: neq; temerè pertinacem esse feram vt quotidie istud non accidat, interdū tamen fieri posse constat, neq; id tam faciliè fortasse in pręlio aliquo iusto, in quo vel per ignorantiam, vel per veneni parati inopiam id prętermittitur, quàm in urbium propugnatione, aut ex meditato cōsilio, quum quis malè animatus ex infidiis aliquem adoritur: quibus incōmodis hoc infelicitissimo sæculo

b iij

Principes ac Proceres magis obnoxij sunt, quàm milites gregarij. Neq; verò hoc loco cōmemorabimus indicia ex quibus cognosci potest, an plagæ veneno complicatæ sint, quoniã huic argumento posteriùs nobis constitutus est locus sub capite de vera & methodica illarum curatione. Postulat enim hic locus, vt de varietate quæ in istiusmodi plagis reperitur, differamus: nimirũ de combustionibus, quæ vel illis iuncta est, vel ab iis aliena. Atque vt meam hac de re sententiam aperiã, non possum equidem (multorum doctissimorum hominum auctoritatem secutus) non eorum opinionem improbare, qui scripserunt huiusmodi plagas cum vredine iunctas esse propter globulum, quem putant propter rapidũ motum & aërem inflammatum, per quẽ citus veloxq; fertur, aded incallescere, vt cauterij vim habeat: quod etiam colligere conatur ex effectis quæ inde consequuntur, hoc est, ex atrore, eschara, magnis inflammationibus, aliisque symptomatis eiusmodi, quibus aptas vredines esse constat. De hoc verò nolo pluribus contendere, præsertim quum globuli essentia considerata (qui plerumque ex plumbo conficitur, ac proinde vix egrèque ignitionem sine fusione ferre potest) eorum error nullo negotio conuincatur: repudiatusque iam antè sit ac refutatus multis

De combustionibus
eũ hisce
vulneribus complicata.

tis

tis & eruditis rationibus Laurentij Iouberti medici præstantissimi, & in Gallia nostra florentissimi: quem prudentia & iudicio suo videntem, spero mihi quoque non negaturum plagas istas vredi iunctas esse posse, non propter globulum, quem quis è fistula ferrea eminus ac longinquo ex loco, sed quem è bombardula cominus eiaculatus aliquis fuerit, vt hodie frequentissimè accidere videmus, tam ex propinquo illata plaga, vt etiam vulneratorum vestis aut barba incendatur: idque propter vim solius pulueris inflammati, qui ardens atque ignitus è bombardulæ fistula foras fertur. Quòd si quis dicat ignem illum non admodum procul ferri, ex contrario respondebo, tam propinquo ex loco emitti posse, veluti si quis corpus ipsum attingeret, vt sentiri prius possit, quàm euauerit. Rursus si quis argutior quærat, an arma aut vestes prohibere non possint, quominus ignis ille suam impressionem in parte læsa efficere valeat. Quantum ad arma, mihi non dubium est, quin impetum illius retundant, multò magis quàm thorax ex bubali corio, aliæue vestium genera, quæ ictu etiam cum interula inflammantur, vt sæpe numero ipsi vidimus. neque verò tam dubitandum est, quin aer inflammatus sequens impellensque globulum à quo ictus infertur,

b iiij

imprimi possit etiam in parte oblata. Verum quid tum dicent, quum ex bombardula cominus corpori intenta, ictus in apertum ac nudatum hominis membrum impactus est? Num omnes milites chirothecis, aut cassidibus utuntur? annon admoueri solet interdum bombardula gutturi, aut manui, aut ori aperto ac nudato? Qui solent in acie & praeliis versari, multo hac de re certius mihi testimoniū reddere poterunt, quam ij qui in umbraculis & extra teli iactum (ut dici solet) disputant. Certè ubi id accidit, & in partem nudam vulnus cominus impositum fuit, negari non potest, quin istiusmodi plagæ possint adustione & vredine complicari. Quod quum ita sit, magno errore ducuntur, qui eas putant semper vredinis expertes esse, existimantes ignem à solo globulo ferri, regulasque nimium generales statuunt, quæ tamen non paucas exceptiones patiuntur, quemadmodum ex iis intelligi potest, quæ de veneno, quod hisce plagis coniunctum esse potest, & vredine superius explicauimus. Hæc igitur habui quæ dicere de istiusmodi plagarum essentia, variisque affectionibus quæ illas comitari possunt: quales, ut plurimum, esse solent solutio continui, cum contusione & dilaceratione, à quibus duæ tantum indicationes curandi demonstrantur: nimirum consoli-

solidatio partium diſiunctarum, & ſubſtitutio earum quæ dilaceratæ ſunt: quæ ſi cum vredeine cõiunctæ ſint (quemadmodum fieri poſſe docuimus) ad tertiam indicationem aut intentionem (vt dicunt) confugiendum erit, hoc eſt, ad ignem reſtinguendum, & empyreuma extrahendũ. Poſtremò etiam ad quartam, nimirum ad ſalutare aliquod alexipharmacum, quoties aliquid ſubefſe veneni exiſtimabitur: occurrendo præcipuè periculoſioribus incommodis, atque inueſtigando tot varias indicationes curantes, conſeruantes & præſeruantes, quot varij morbi cum variis cauſſis & ſymptomatibus complicati proponuntur.

*De harum plagarum differentijs, ſignis & varijs
indicijs.* Cap. II.



QUod attentius naturam earum partium conſiderant, in quibus huius generis plagæ ſunt, earumdemque ſubſtantiam vtilem actionem, poſitionem, ſenſum & figuram: item qualis eſſentia ſit diuiſionis, aut ſolutionis continui, qualẽsque propriæ ipſius differentiæ ſint, & ratione & experientia cognoscent, quales quantæque indicationes ad veram earum curationem exquiran-

tur: comparabúntque (vt inter se respor-
deant) indicationes illas cum variis affecti-
bus,& morbis præsentibus: prouidebúntque
ne qui nondum orti sunt, enascantur: quem-
admodum Galen. lib. Meth. 4. & 7. docuit.
Ad hanc rem magnopere conducet propria-
rum differentiarum cognitio, & considera-
tio, magnæ an paruæ sint, profundæ an planæ:
quæ differentia à globulis ex variis metalli-
cis materiis & figuris (tanquam à causa pro-
catartica) oriuntur. Nam illorum alij sunt
longi, plani, magni, minores, tenuissimi, qui
variis modis humanum corpus oblædunt: a-
lij vniuersum corpus, alij partem duntaxat
tollunt: alij per centrum permeant, carnem
& nervosas partes dilacerando, aut ossa con-
fringendo, aut carnem tantum pertunden-
do, neque perforando, pro variis ac dissimi-
libus globulorum ictibus, & prout eminus
aut cominus emissi sunt: prout præterea cor-
pus ictum est, quum vel nudum est, vel tectum,
& tectum fortasse lorica firma, & (vt nunc
loquimur) sic temperata vt transigi non pos-
sit, neque corpus villo modo vulneratum sit:
aut si corpus ictum est, plaga non ita magna
& profunda est, & periculosa, quum lorica
duritie & firmitate sua violentiæ ictus obfi-
stat: præsertim si non maiore machina, sed e-
xigua tantum fistula ferrea globulus emis-
sus

sus fuerit. Porro non dubitandum est, huiusmodi omnes differentias ad vnum genus referendas esse, hoc est, ad solutionem continui, quæ interdum apparet, interdum occulta est. Manifesta est, quæ sensu aspectus & tactus percipitur, si euidentis plaga appareat cum lurido carnis colore, ut eschara esse videatur, eique coniunctus est dolor grauis, quum præsertim neruosa partes læduntur: quod nobis significare poterit (præter vulnerati testimonium, cuius adhas res momētum permagnum est) vulnus ictu bombardæ factum esse. Occulta autem sine manifesta cutis incisura est quæ Græcis ἐκχύμωσις dicitur, ac ex sanguine subter carnem & cutim effuso percipitur, partemque læsam lurido & violaceo colore afficit. Hæc sunt frequentissima eiusmodi vulnerum signa, vbi tantum habenda est ratio simplicis diuisionis iunctæ cum contusione. Sed quoniam superiori capite docuimus illa vulnera posse interdum cum veneno & adustione complicata esse, contra quam nonnulli arbitrabatur: commodissimum erit Medicum operam studiumque adhibere in singulis illis affectionibus, per sua propria & peculiaris signa discernendis: quæ affectiones possunt esse (vt suprâ dictum est) cum illis vulneribus complicata, vt suum cuique proprium remedium exquiratur: ac diligenter animaduertere,

quænam affectio periculofior fit: quæ (vt Galenus docet) non tantùm prima, fed etiam fola curanda eft: quandoquidem interdum cogimur propter illius rationem non modò alias affectiones relinquere, verumetiam nouas efficere, vt ei quæ periculofior eft, succurramus. Atque hæc nimirum cauffa eft, cur horum vulnerum cognitio, quæ cum veneno intro miffo ratione globuli complicata funt (vt fup. cap. docuimus) prorfus neceffaria fit: ne interitus inopinatus, qui fortaffe inde cõtingeret, imputetur corruptioni aëris, & aliis primis qualitatibus: quum plerumque culpa in Medicorum imperitia aut pertinacia polita fit: fiquis fibi contra veritatem perfuadeat hæc vulnera nunquam venenata effe, atque hac de cauffa veram medēdi rationem afpernetur. Huius rei cauffam tribuent fortaffe nōnulli plethoræ aut cacochymix: quam certè ingenuè agnofco, & fecundùm Galenum fateor, potiffimam effe cauffam incommodorum, atque etiam exitij vulneribus omnibus inferendi. Sed etiam fi figna ex quibus venenum arguitur, commune aliquid habeant cum illis, quæ ex bombardularum ictibus accidunt, vbi fola contufio complicata eft: difcerni tamē atque internofci poterunt, prout magis aut minùs urgent: prout etiam magna funt fymptomata, & accidentia quædam extraor-

traor-

traordinaria, quæ sæpè enumerò interueniunt. Itaque si caro liuidior est, quàm vulgarium plagarum, quæ à sclopetariis inferuntur, & tanquam emortua, cum totius partis decoloratione, doloribùsque extraordinariis atque intolerandis: itémque cum inflammationibus & doloribus pungentibus, præsertim in plagarum ambitu, cùmque grauedine & torpore totius corporis, plerumque non sine febris ardentibus, & syncope & alienatione mentis, hæc omnia venenatam quandam qualitatem indicabunt cum illa plaga coniunctam esse: præsertim quum Medicis exploratum est, nullam esse manifestam causam propter quam tam graui symptomata interueniant: quemadmodum interdum vidi vsuuenire in simplicibus quibusdam yulneribus, etiam sine vlla partium neruorum dilaceratione, factis. Sed totius huiusce rei certiora signa esse poterunt, si qua indicia extrinsecus appareant, quæ ex ægroti sermone cognosci poterunt, aut familiarium & domesticorum testimoniis: adhibitis etiam coniecturis ex loco, ex personis & modo, quò imposita plaga fuerit. Porro inter signa certissima globuli consideratio principatum tenet, si fortè reperiri possit. nam incisus atque in duas partes dissectus, apparet obscurus, violaceo & purpureo colore permixtus, alio de-

Signa
compl
cati ve
neni.

nique quàm quo reliqui globuli esse solent: partes verò post incisuram rutilum quendam calorem habent. Tum enim certò affirmari poterit, globulum veneno aliquo imbutum ac perfusum fuisse: quo etiam ipsius globuli substantia affecta, ac immutata fuerit: quod potissimum cognoscere licet ex colore interiore, qui admodum alteratus est, obscuratus & liuidus, sicuti suprà dictum est. Licebit etiam id cognoscere per ignem explorato globulo, qui non temerè dictus est aptissimus ad venenorum omnium purificationem. Nam quum vera quæ dicuntur venena, sint substantiæ prorsus spiritualis, & aëreæ, facilè vi ignis in auras evanescent, non tamen moderato aliquo calore (qualis in pulso globulo sentitur, vt Ambrosius Paracelsus existimavit, qui potius temporis progressu ea fixaret & retineret, ne volatilia essent, & per consequens ne nocerent) sed per calorem violentum, qualis est calor sublimationis. Sic illo calore exaltatur & evanescit Mercurius, itémque Arsenicum, Auripigmentum, aliique consimiles spiritus: eademque de causa purgari non possent nisi in collo vasorum sublimatoriorum frigido comprimerentur. Itaque si suspectus globulus fundatur, ac super igne vehementi satis diu retineatur, fumusque ex illo exhalet ater, fetidus,

dus, & metallum globuli circumfundens (&
 quo magnopere cauendum est) metallumque
 post fusionem non modò purgatum non sit,
 sed etiam atrum, liuidum, & obscurum appa-
 reat: (quod propter venenatum vaporem, qui
 metallum circumfundit, solet accidere) signū
 erit certissimū veneni cū globulo permixti,
 quod cū plaga complicatū esse potest, quem-
 admodum suprà disputauimus: idque prout
 diu aut breui tempore in ipsa plaga perman-
 sit. Hæc sunt signa, quibus venenum indicari
 solet: quod eò periculosius esse iudicabimus,
 quò vires hominis magis prostratas videbi-
 mus. Præterea vesicatio, excoriatio, dolor
 mordens, & siccitas cutis contractæ atque
 indurata, significant adustionem propter pul-
 uerem inflammatum complicatam. Quæ faci-
 lius & certius intelligi poterunt ex vulnerati
 sermone, qui plerūque indicare poterit, v-
 trum eminus an cominus percussus fuerit: cui
 rei testimonio etiam vestes adustæ esse pote-
 runt: eaque omnia diligenter Medicus anim-
 aduertet, vtpote vrgentiora, & quæ malum
 efficere grauius possunt, atq; idoneā curatio-
 nē prohibere: propter copiā defluxionū, aliā-
 que grauiissima symptomata, quæ plerūq; ac-
 cidūt: nisi maturè salutaribus remediis proui-
 deatur: quemadmodū Galen. 4. Method. cap.
 5. præcipit, docens curationem vlceris (quod

Signa
 complicatæ adu-
 stionis.

cum altera quadam affectione coniunctum est, cuius curatio debeat antecedere) non esse tanquam solius vlceris: sed prius illam affectionem curandam esse, ac tum demum ad vlceris curationem deueniendum.

De iudicio.

Meth. 4.
cap. 6.

Porrò his de rebus eò certius statui iudicium poterit, quò diligentius Galeni sententia in ipsius Methodo inculcata considerabitur: morbos videlicet tribus de causis graues esse. Primum, propter partis affectæ præstantiam: deinde propter mali magnitudinem & vehementiam: postremò propter ipsius malignitatem. Itaque si præcordia, si cerebrum, in potissima sui partis substantia vulneratum sit, mortiferas esse plagas iudicabimus: sic pulmones, diaphragma, ventriculus, lien, renes si lædantur (nam hæ quoque sunt ratione officij principales partes) vt plurimum sunt lethales: eodemque in numero sunt vulnera in intestinis accepta, præsertim si in gracillioribus & minimè carnosis facta sint: itémque in vesica, quia quum sint partes membranosæ, agglutinari non possunt: eademque de causa vulnera, quibus caput transfixum est, aut stomachus, aut ventriculus, periculosa esse concluditur. Vulnera quò maiora sunt & profundiora cum dilaceratione

ne

ne neruorum & ossium fractura, eò periculofiora sunt : ac præsertim ea quæ accepta sunt in capite cum fractura craniij : itémque quæ iuncturis propinqua sunt, propter magna & varia symptomata quæ inde consequi solent. Vulnera in quibus malignitas, ac præsertim venenum complicatum est, periculosissima esse solent, quamuis in specie exigua sint: quoniam propter contrariam illius veneni substantiam, & qualitatum excessum, non solum temperamentum, verumetiam propria facultatum corporis substantia planè peruertitur, atque immutatur: præsertim quum vulnus factum est cum apertura cutis, quæ sua densitate prohibere non potest (quod alioqui faceret, ac tum præsertim quum venenū esset crassioris substantiæ) quin ipsius contagio inficiat spiritus, sanguinem & humores, & per consequens communicetur cum partibus nobilioribus, vnde mors vt plurimum consequitur. Cæterum hæc omnia vulnera eò periculosiora iudicabuntur, quò certiùs deprehendentur esse cōplicata cum variis & magnis affectionibus, & symptomatis, & corpora erunt cacochyma: idque tum præcipuè quum in exercitu grassabuntur (vt sæpenu-merò euenit) morbi Endemij ex aëre promanantes, qui etsi substantiæ sit simplicis, neque putrefactioni fortasse obnoxius, repentè

tamen magnam qualitatibus commutationem affert: quum illis sordibus & fœtoribus infectus est, qui in magno exercitu esse solêt in ea parte, vbi impedimenta sunt, & cadauera iumentorum, interdum etiam hominum insepultorum: vnde fœditates, tetrîque odores nascuntur, quibus plerumque milites inficiuntur. Præterea crebræ commutationes & inæqualitates, quæ ex temporis iniuria nascuntur, maximum huiusmodi vulneribus incommodum afferunt, ac vulneratos in periculum adducunt: ac præsertim quum hyems sicca crebris aquilonibus antecessit, ver autem subsequutum est australe & pluuiosum, vnde quamplurimi superflui humores enascuntur, qui varietate illa commoti & conturbati facilè corrumpuntur: vnde ardentes ac pestilentes febres consequuntur, quum aër corruptus sese per illas permiscuerit: itém que inflammationes, gangrænæ, & mortificationes, atq; ad extremum interitus, quemadmodum Hippocrates in lib. Epidem. testatur in tertio Aphorismo. Neque verò prætereunda est perdita & dissoluta vitæ ratio in plerisque non modò militibus gregariis, verum etiam ductoribus, præfectis, legatis, ac tribunis: qui plerumque iis vesci cibis coguntur, qui fortè reperti sunt, siue frigidi, siue calidi, siue cocti, siue crudi, siue boni, siue mali, per-
sæpe

sæpe magna leguminum copia, & fructuum ac baccarum: plerumque etiam vti coguntur aquis corruptis, aut vappa, & vino mucido, aut recens infuso, idque intempestiuè, nulla expectata coctione, contra multorum consuetudinem ac naturam, quæ propter illa incommoda corrumpitur. Ex huiusmodi peruersa & deprauata vitæ ratione nasci solent in exercitu morbi pandemij, vulneribus infestissimi, propterea quod illorum ratione sanguis corrumpitur, humorésque vitiantur: vnde vulnere malignitas augetur, variæque symptomata contingunt. Ex contrario iudicanda erunt vulnera eò minùs periculosa, magisque sanabilia, quò minora erunt illa incommoda, & quò longiùs aberunt à præcordiis, reliquisque nobilioribus partibus, ac sine dilaceratione neruorum, aut ossium, & malignitatis erunt expertia. Etsi autem Medicus iudicauerit vulnus planè mortiferum, non tamen continuò æger pro perduto ac desperato habendus ac deferendus est: verùm ex contrario salutaribus remediis ei succurrendum est: quippe quum natura, præsertim arte adiuta, miracula interdum edat, quibus ex euentis Empirici laudem sibi & gloriam captant, magna cum medicinæ infamia & dedecore. Itaque freti illo naturæ bono interdum eorum curationem suscipiunt, qui propè

iam sepulti videbantur, & à Medicis erant deplorati: vnde ad Medicos dedecus, ad illos summus honos peruenit: quemadmodū bienio antè vsuuenisse audio nobili cuidam Pro- uinciali, Vinssio, qui quum in exercitu regio contra Rupellam esset, & globulo plumbeo transfixus, à Medicis desertus, existimanti- bus iecinoris substantiam eo ictu laesam esse, tamen à nobilibus quibusdam ipsius amicis curatus est, adhibitis medicamentis satis fa- miliaribus. Quod egregium documentum esse potest mirificorum naturæ effectuum, quæ persæpe doctissimorum quorumque Me- dicorum iudicium fallit: quos tamen nun- quam oportet salutaribus & extremis reme- diis aduersus extremos & pestiferos mor- bos destitutos esse: quemadmodum Cor. Cel- sus præcipit, satius esse remedium aliquod adhibere, quàm nullam omnino medendi ra- tionem tentare: præsertim in morbis penitus desperatis.

De superiorum vulnerum curatione.

Cap. III.



uperiorum vulnerum curatio su-
mitur ex duabus generalibus intē-
tionibus, & vna particulari, nimi-
rum ex diætā & victus ratione, ex
cua-

euacuatione humorum: postremò ex Chirurgia. Atque vt ordinem ac methodum aliquam certam ac facilem instituamus, primo loco de diæta & victus ratione differemus, quæ vulneratis præscribenda est. Illam enim constat esse vtilissimam, & ad eorum incommoda curanda opportunissimam.

Ea victus ratio, quæ vulneratis præscribenda est, sicut ea quæ aliis morbis affectis præstitui solet, secundùm idoneam administrationem sex rerum non naturalium completur. Particularis autem consideratio accepti incommodi magnum habet momentum: veluti temporis, aut virium, & naturæ, & constitutionis ægroti, cõsuetudinisque ipsius, tum in potu, tum in cibo: quemadmodum copiosè demonstrat Hippocr. in lib. De ratione vict. in morb. acut. Nam satis constat aliam à chronicis & diuturnis morbis, aliam ab acutis victus rationem exigere: eamque pro ratione initij, accretionis, status, aut declinationis morbi mutandam esse. Nemini etiam dubium esse debet, & regionum, & temporum rationem (quorum alia sunt frigida, alia calida, itémque alia pluuiosa & humida, alia sicca) mutationem aliquam in victus ratione exigere. Neminem quoque negaturum arbitror, quin natura & constitutio ægroti consideranda sit: quum inter omnes constet,

De victus ratione.

c iij

corpora impura, quò magis aluntur, eò magis lædi. Considerandæ præterea vires ægroti, secundùm quas non modò victus rationem, verumetiam aliorum omnium medicamentorum administrationem accommodamus. Quantum ad consuetudinem, fatentur omnes magnam eius rationem habendam esse: præsertim quum repentinæ omnes mutationes, eò periculosiores sint, quò magis contra consuetudinem & constitutionem ægrotorum eueniunt, quemadmodum Hippocr. in libr. De vict. rat. in morb. acut. docet, & ratio ipsa demonstrat. Nam si quis velit nulla rerum illarum habita ratione generaliter omnibus qui sclopetarijs vulneribus affecti sunt, strictam victus rationem præscribere, quemadmodum vulgò fieri videmus: neque rationem habere vitæ quotidianæ, quum nonnulli ter quaterve quotidie atque adeò quibusvis horis cibum capiant, nonnulli vini potu ne in morbis quidem sine summo vitæ discrimine carere possint, certè si strictam & austeram victus rationem præscribamus, continuò illud eueniet, quod Hippocrates suprà dicto loco concludit, vbi de iis scribens qui ter aut quater in die cibum capiunt, ait, si prandio abstineant, debiles fore: ex cōtrario verò, eos qui tenui victu contenti esse solent, si largius ederint, aut biberint, aut aliis horis quàm

quàm quibus consueuerunt, infirmos ac debiles futuros. Itaque, secundum illius summi viri auctoritatem, danda erit opera, vt ex vsitata & consueta victus ratione, qua sanus utebatur, eam, qua ægroto vtendum est, astringamus. Nam illud tenendum est, Naturam rebus vsitatis, consuetis & familiaribus delectari: easque certiores, salubriores & conducibiliores esse, (quamuis aliquantisper studio & intentioni nostræ aduersentur) quàm quæ nouæ & præter consuetudinem excogitatur, ad ægroti quidem salutem, sed cum subita & magnâ mutatione, naturæ maximè aduersaria. Atque hæc nimirum caussa est, cur doctissimi quique Germani Medici vsitatam illam, & quotidianam viuendi consuetudinem retinendam putent, vsûmque vini vulneratis suis permittant, qui alioqui actum iam de se existimarent, propterea quòd aquæ vsus illis est perniciosissimus: quemadmodum vidi vsuuenire non modò in Gallia, verumetiam (idque felicius) in Germania, vbi vinum, vt plurimum, est *ὀλιγοφόρον*, & tenuius multò quàm in Gallia. Quæ tamen non eò dico, quasi nolim ægrotis aliam victus rationem præscribere, quàm eam qua vti, quû sani essent, solebant: neque tam imperitus sum, vt id credam: verum vt Chirurgos admoneam, ne tam austeram illis vitæ rationem præscribant.

c iiij

quam vulgò solent. sed vt in qualitate & quãtitate ciborum modum adhibeant, prout morbi ratio postulare videbitur. nam in morbi statu, dum propter inflammationes & acerbitates dolor vrget, minuenda est ciborum copia, & continentia in victu adhibenda, quemadmodum Hippocr. docet libr. De rat. vict. in morb. acut. Aphor. 10. Quinetiam, prout anni ratio fert, viuendi modum præscribi oportet, quum aliorum ventres calidiores sunt, aliorum frigidiores: facilioreſque nonnullorum concoctiones, prout vulneratorum constitutio patitur. Nam pituitosis & phlegmaticis permittentur quædam, quæ sanguineis & biliosis interdidentur, sicuti Galenus docet. Ratio etiam habenda est ætatis, virium & consuetudinis, quemadmodum supra demonstratum est: præbendæque sunt cibaria iam inde ab initio non ita parcè ac tenuiter, sed paulatim imminuenda vsque ad finem status morbi: ita tamen vt ægri valetudo præscriptum illud ferre possit: quod præscriptum necessariò & accuratè obseruandum est. His rebus omnibus consideratis accedendum erit ad legitimam administrationem rerum non naturalium, vt instituto nostro satisfaciamus.

De Aë-
re.

Aërem igitur deligi oportet siccū, & temperatum: talem enim omnis continui solutio

tio

tio postulat, quæ per exsiccationem consoli-
danda est. Quodd si quis fortè obiiciat, non ef-
se in nostra potestate aërem exsiccatum æ-
grotis præbere, præsertim quum nihil in re-
rum natura humidius sit, quemadmodum A-
rist. docet Meteor. 2. atque aded aquam hu-
miditate superet, quæ tamen in specie hu-
midior apparet, quippe quæ propter crassitu-
dinem suam immerfas res madefaciat: quod
aër propter partium suarum tenuitatem præ-
stare non potest: facilis & expedita respon-
sio hæc erit: aërem tamen corrigi atque eligi
talem posse, vt ad institutum consiliũque
nostrum multò accommodatior esse possit.
Nam satis constat, locorum & domiciliorum
alia aliis calidiora esse, aut frigidiora, aut sic-
ciora, aut humidiora. Illa enim quæ ad Se-
ptemtriones vergunt, frigida sunt: quæ ad Au-
strum, calidiora: prout sol iis remotior aut
propinquior est. Quinetiam regionum situs
considerandi sunt: nam aliæ sunt montosæ, a-
liæ palustres, nonnullæ lacubus, stagnis &
fluminibus propinquæ: quarum rerum om-
nium varietate, qualitas ipsius aëris mutatur,
ac peruertitur. Quis ignorat Asiaticos homi-
nes alterius esse naturæ, quàm qui Europam
incolunt? quod Hippocrates (in lib. De aëre,
locis, & aquis) varietati mutationique tẽpo-
rum attribuit, quæ regionũ naturam asperio-

rem duriorémque efficiunt. Eaque ipsa causa est, quamobrem homines montani aut qui proximè flumina aut mare incolunt, alterius naturæ & constitutionis sunt, quàm qui vrbes aut campos ab aquis remotiores incolunt. Iam verò quid dicemus de situ & positione vrbis Ferrariæ aut Florentiæ: quarum in illa vulnus omne in capite acceptum, pestiferum est: in hac, tibiis imposita vulnera immediabilia sunt? Eadem de causa Hippocr. his de rebus tractans, scribit Austrum qualitates suas immutare pro ratione regionum per quas fertur, atque vt aliæ aliis frigidiores, aut calidiores sunt. Scribit enim illum primum ex frigidis & glacialibus regionibus oriri, vnde venti nascuntur, quemadmodum Arist. Meteor. 2. demonstrat, eiusdemque esse naturæ cuius sunt septentrionales, vnde Boreas gelidus exoritur: vt, qui regiones illas incolunt, sentiunt: postea per solis vias, perque Meridiem delatus, adeò exardescit, vt propter solis calorem frigus suum amittat, plantasque exurat, & Libyæ incolas æstu siccos aridosque efficiat. Inde per mare delatus, eiusque humorem eliciens, magnam illam quam contraxerat, siccitatem amittit, humidusque efficitur, qualis in cuncta Italia sentitur, & in ea Galliæ nostræ parte quæ Occitania nominatur. Hæc autem vera ratio est, cur
cum

eum his plagis adeò infestum arbitremur: propterea quòd nimirum ista humiditas calori coniuncta magnam putredinis & corruptionis copiam affert: quemadmodum supra demonstratum est. Idem de Borea dici potest, qui certis in regionibus multò salubrior est, & putredini resistit: in aliis pestilentior est: adeo ut pestes aliique morbi ex putrefactione nati, flante Borea increbrescant. Cuius rei causa tum regionum varietati (ut diximus) attribuenda est, tum etiam oppidorum positioni: velut in locis aquosis aut palustribus, quorum vitio propria ventorum qualitas immutari atque alterari potest: corpora etiam eadè ratione humidiora, pluribusque superfluitatibus imbuta reddi possunt. His consideratis simulque anni temporibus animaduersis (quæ quum varia & dissimilia sunt, propter tam multas diuersasque mutationes, quæ quotidie eueniunt, ut Hippocrates docuit in libr. De aëre, locis, & aquis, qualitatem aëris immutant) idoneus aër & ad institutum nostrum accommodatus quoad eius fieri poterit, deligendus erit, ubi vulneratus moretur. Sed quoniam vix ac ne vix quidem potest id commodè fieri, quòd plerumque vulnerati, doloris acerbitate oppressi migrationem, & succussum ferre non possunt, ac sæpe iis ipsis in locis manere, in quibus vulnerati sunt, aut in

proximas se vrbes conferre coguntur: verum-
tamen locus ille vbi diu exercitus resedit po-
tissimum vitandus erit, quod aer ille à con-
tagione suspectus sit: vitanda etiam erunt lo-
ca palustria & aquosa, ex quibus vapores
crassi exhalant. Ex contrario ea deligenda e-
runt loca, ab aquis & paludibus remota, quo-
rum aer purus, limpidus, ac serenus sit. Vi-
dendum etiam vt conclauiā versus Septētrio-
nes potius quā Meridiem aperta sint. Quod
si frigidior aer videatur, frigiditatem illam
igne temperari oportebit, qui in foco con-
clauis excitandus est, ac nonnunquam odo-
ratis rebus corrigi, veluti mastiche, rosis, bac-
cis iuniperi, aliisque generis eiusdem. Æstate
verò irrorationibus vtendum erit, veluti o-
xyrato, conspergendūque conclaue iun-
co, herbisque aliis viridibus, foliisque vitium
& salicum. Atque hac ratione aer ad vulne-
ratorum salubritatem accommodari poterit,
corrigique, prout læsæ & affectæ partes po-
stulare videbuntur. Nam plagæ in capite aut
commisuris acceptæ frigidum aërem multò
magis propter mordicationem formidant,
quā aliis locis impositæ.

De cibo & potu. Quantum ad cibum, certum est eum præ-
bendum & accommodandum esse, prout ma-
li ratio (quemadmodum Hippocrates docuit)
itēque vulnerati constitutio ferre potest, ne
quid

quid subitò innouetur : nam subitæ mutatio-
nes (vt antea demonstratum est) periculosæ
esse solent. Cibos porrò boni succi esse oportet,
neque plenius & copiosius alere, ac præ-
fertim vsque ad exitum status morbi: quo tẽ-
pore parciore vtendum est cibo, quàm post-
eà. Panis sit aptè fermentatus, & commodè
coctus. Præbeatur auicularum caro, veluti
turdorum, aliarumque consimilium, quibus
adhibeatur succus mali aurei, limonum, aut
ius ex oxalide expressum ad excitandum ap-
petitum: item ius panaceum, hoc est, ex pane
& pullo, elixo prius cum buglossò, oxalide,
lactucis, eiusdemque generis herbis: quinetiã
hoc pullaceo iure manè vti saucius poterit ad
aluum molliendam, pruna quinetiam passa ad
hunc vsum aptissima sunt, itemque racemi
Damasceni conditi, hordeum mundatum be-
nè coctum, lac amygdalinum, aut ex auena:
nam hæc omnia conuenientissima sunt, ac
præfertim initio quum sauciati cibos omnes,
nisi liquidi sint, fastidiant. Post statum morbi,
vti licebit perdicibus & pullis, & caponibus
tenellis, & ouilla minutatim incisa cum suo
succo, adhibito etiam citrino. Proderunt de-
nique alij omnes cibi, suaves, delicati & ad
concoquendum faciles, & boni succi. Paupe-
rioribus satis esse poterit panaceum ex vitu-
lina & ouilla carne paratum, pruna passa,

racemi passi, & (si facultas ferat) pullus: eiusdemque generis nonnulla quæ ipsius tenuitas feret. Interea prohibendus erit usus ciborum crassiorum & ad concoquendum difficultium, & mali succi, & auium omnium aquatiliū, & palustrium: abstinendum à bubula, ac præsertim à suilla & carne falsa, rebûsque aliis mordicantibus, itémque ab aromatibus, quæ nonnulli species appellant. Potus autem illorum erit ex ptisana, aqua Hippocratica, aqua filtrata & cocta etiam ad eorum usum qui sanguinei & biliosiores erunt: aliis præbebitur (ac præsertim iis qui nunquam antea diluto utebantur vino) rubellum vinum, tenue, & aqua temperatum: idq; etiam ab initio, nisi fortè febris aut inflammatio id prohibeat. Quantum autem ad corporis laborem aut requiem attinet, obseruandum erit illud vsitatum Italorum prouerbiū, *La gamba al letto, & la man al petto*: retinendumque Hippocratis præceptum ex lib. De vlceribus quietem sauciatis omnibus maxime conuenire, laborem verò perniciosum esse: neque stultius quidquam à Medico fieri posset, quàm si corporum exercitium iis præscriberet, quibus otio & quiete tantopere est opus, ac ne interdum quidem sese præ dolore mouere licet: verumtamen eius exercitij loco, adhiberi poterunt frictiones in
locis

locis sanis, ac præsertim in oppositis: tum enim reuulsionis vim obtinebunt, humorumque defluxum à locis affectis auertent, humoresq; ac superfluitates, quas diuturnior quies generat, exsiccabunt, vt Hippocr. in lib. De diatâ tradidit. Quantum ad somnum attinet, permittendus erit ægroto, quum id natura exposcere videbitur. Somnus enim in morbis omnibus ad concoctionem pernecessarius est. Vires enim, per sanguinis fluxum, dolores, aliâque symptomata prostratas reficit. Adhibenda tamen cautio est, vt si plagæ sunt interiores & veneno complicatæ, moderatior sit: ne fortè maior humorum copia in partem affectam influat: quandoquidem sanguis per somnum in interiorē se partem recipit. Omnes autem animi perturbationes perniciosissimæ esse solent, atque in primis ira, quæ ventriculum ciet, & humores fluidiores, subtilioresque efficit, vnde maior defluxionum atque inflammationum copia promanat, aliâque in affectam partem eiusdem modi accidētia quamplurima. Repletionem autem & exinanitionem propterea tacitus præterij, quia separatim de vtraque illarum mox tractare institui, meamque semel sententiam aperire.

*De secunda intentione, hoc est, de humoribus e-
uacuandis per phlebotomiam & purgationem.*

Cap. IIIL.

Meth. 4.
ca. 6.



NON temerè, neque sine magna & graui caussa Galenus in sua Meth. hâc præclaram Hippocratis sententiam commemorat, ac laudat: Medicum oportere non modò Naturæ imitatore esse, verum etiam eorum quæ, quum sua sponte eueniunt, conferunt: quum Medici officium sit, Naturæ defectum supplere, eaque accidentia perniciosissima præuidere, quæ illi accidere possunt, idque per indicationes ex morbi grauitate conceptas. Harum duo genera reperio, missionem sanguinis, & purgationem: quarum vtrique magnopere ad sclopetaria vulnera necessaria est, quæ inter grauissimos morbos verissimè tribus illis de'caussis numerare possumus. Maximè igitur necesse est, sanguinem in hisce vulneribus curandis detrahere, idque statim de principio, vt defluxus humorum in partem affectam prohibeatur, caueaturque ne phlegmone aliquo molestetur: neque mali concoctio expectanda est, aut tamdiu differendum, dum initium & status mali præterierit, quemadmodum Auicenna credidit, cuius opinio rationi omni aduersatur, atque aded Hippocratis

cratis auctoritati, qui censet siquid mouendum videatur, id statim de principio tentandum esse. Porro hæc missio sanguinis facienda est, idque in contrariis siue oppositis partibus: tum præcipuè quum veneni suspicio nulla est cum illis vulneribus complicati: tunc enim reuulsivæ curationes interdictæ sunt: quoniam venenum eliciendum est per scarificationes, aut ipsius partis affectæ, aut inferiorum, atque adeò remotarum partium: cauendumque ne longius serpat (vt ipsius natura fert) in partes nobiles ac principales, quæadmodum planius exponemus, quum de præcipua horum vulnerum curatione tractabimus. Tempus mittendi sanguinis (nisi vel per sanguinis fluxum vel per aliud quoddam accidens aliter cogamur) matutinum esse oportet: atque ante missionem commodissimum erit clysterem adhibere, ad excrementa ex intestinis educenda. Porro in illa missione sanguinis obseruanda erit non modò vulneris magnitudo, verumetiam totius corporis plenitudo: pro cuius modo parcior aut profusior debet esse missio. Etatis quoque rationem haberi oportet, & temporis anni, & habitationis, aliarumque rerum quæ periti Medici prudentiæ committendæ sunt, cui videnda quæ Galen. in lib. De missione sang. hæc de re tractat.

d

De pur- Purgationem æquè vt missionem sangui-
gatione nis, in his vulneribus duabus de caussis esse
in his adhibendam, nempe propter morbi magni-
vulneri tudinem, & vitiosi succi abundantiam, licet
bus infli colligere ex iis quæ Gal. libr. Meth. medendi
tuenda.

„ quarto his scribit verbis: Purgatio non in so-
„ la caco chymia conuenienter suscipitur, sed
„ (sicut missio sanguinis) vel propter ipsius a-
„ bundantiam, vel propter morbi magnitudi-
„ nem: ita purgatio & propter abundantiam
„ alterius cuiusdam succi, & propter vim mor-
„ bi adhibetur. Nec sunt excusandi qui genus
istud remedij contemnunt, quasi nihil aut pa-
rum ad istorum vulnerum curationem perti-
neret, quum & ratio & experientia contrariū
iis demonstret, qui Hippocratem & Galenum
tanquam duces sequuti, huiusmodi vulne-
rum curationem methodicè tractauerunt.

Hippoc. Purgatio enim (inquit Hippocr.) per aluum
lib. de plerisque vlcerebus prodest. Præterea vulne-
vulcerib. ribus capitis, item vëtris, tum inferioris, tum
„ superioris, atque etiam articulorum. Addit
„ præterea, quæ exeduntur, & quæ serpunt, quæ
„ diuturna sunt, etiam quæcunque obliganda
„ sunt, per aluum purganda esse. Quod reme-
dium de principio & statim post sanguinis
missionem adhibendum est, partim vt irruē-
tes humores ad partem affectam per opposi-
tam (quam ἀντίσταν Græci dicunt) reduca-
mus:

mus: vtique si in superioribus partibus vulnus illatum per inferiora purgemus: sin autē in inferioribus per vomitum & superiorem vacuemus, partim vt iam defluxionem parti infixam & inhaerentem per *παραχέτευσις* & vicinas partes deriuemus, quemadmodum & Hippocr. & Galen. docent. Quodd si quis dicat, ex veterum Medicorum sententia, sanis corporibus, & in quibus excrementum nullum redundat, qualia plerumque sunt militū corpora (vix enim alioqui tantos labores perferre possent) purgationem non conuenire, quodd id & molestē ferant & vertigine afficiantur, & celerius exoluantur, quæ accommodata sunt naturæ depellendo: quum purgans medicamentum proprium educere humorem cupiens ipsūque nō reperiens, sanguinem & carnes colliquet, & ex iis quod sanum est & integrū educat: Verumtamen quia nisi euacuentur, in morbos, & grauiora symptomata casuri sunt: nempe in febres, inflammationes, dolores eximios, deliria & cæt. eiusmodi, quæ violenta ista vulnera ferē comitantur, necessaria erit commotorum iam humorum purgatio, vt etiam futuris occurramus: atque vt hoc modo, non solū affectam partem, sed & vniuersum corpus in bonā firmamque constitutionē reducamus. Ergo quū grauib & acerbis istis vulneribus purgatio

Vide Orib. lib. 7. ca. 22.

d fj

conueniat, magna cum animaduersione, diligentiq̃ue consideratione præstanda erit. Habenda enim erit ratio constitutionis vulnerati & consuetudinis, & ætatis eiusdem, itẽmque temporis & regionis. Ita quoque in reliquis, & humorem exuperantem & affectum locum spectabimus: quæ omnia monebunt, quis humor, & quo modo, & qua parte sit depellendus. Atque inter cætera eligenda erunt & quæ tutò præberi possint purgantia, neque violenta illa quæ Hippocratis & Galeni temporibus in ṽsũ erant, adhibenda esse cenſeo: propterea quòd facultate calidissima sunt, ac proinde febres excitant, sanguinem commouent, vulnúsque ad inflammationem & abscessus disponunt: in quorum numero Elleborus, Colocynthis, & similia, præsertim non præparata, habentur. Porro commodè vti quis poterit Cassia, Manna, Rhabarbaro, Senna, Polypodio & Agarico, præsertim illorum extractis: quæ tutiùs in istis recentibus vulneribus repurgandis, quemadmodum & reliqua in diuturnis & malignis vlceribus commodiùs præberi poterunt. Ceterùm, quoniam alius quibusdam ne pharmaco quidem sumpto laxatur, propter variam cuiusque naturæ proprietatem (sunt enim qui difficulter purgantur, sunt qui modica potione sumpta, sunt qui olfacta tantùm

co-

copiosè euacuantur) cauendum erit, ne purgationem ægris præbeamus, quin prius ipsorum natura perspecta nobis fuerit. quod si ob sterqus densatum, atque in intestinis exsiccatum euacuatio impediatur, leniente aliquo medicamento per os accepto, vt bolo ex $\mathfrak{z}.j.$ cassiæ parato, cū saccharo & sem. anisi, prius alius erit commouenda, vel iniecto clystere subducenda, cuius hæc erit formula:

℞. maluar. viol. mercur. betæ an. m. j. sem. frigid. ma. anisi an. $\mathfrak{z}.j.$ hord. florum chamæmel. borrag. & nymph. an. p. j. fiat decoctio colata ab lb. j. dissolue cass. extractæ cum foliis sennæ, diaprun. simpl. vel tryphææ persicæ an. $\mathfrak{z}.vj.$ mellis & olei viol. an. $\mathfrak{z}.ij.$ misce pro enemate.

Clyster
emol-
liens.

Sequenti die assumendum erit pharmacū, quod accommodandum erit prout æger pituitæ portione, aut bilis, aut alterius cuiuspiā humoris redundantia grauabitur. Facilius enim peragitur & melior est purgatio, qua molestus humor subducitur.

℞. radic. ireos, eupatorii, pimpinel. & aconit. an. $\mathfrak{z}.iij.$ rad. mechoac. polypod. quer. recētis & medull. sem. carthami an. $\mathfrak{z}.s.$ anisi, passul. glycyrrh. an. $\mathfrak{z}.ij.$ herbarum veronicæ, betonicæ, scabios. an. m. j. florum cordialium an. p. j. foliorum sennæ $\mathfrak{z}.ij.$ fiat decoctio. Colaturæ infunde agarici trochiscati $\mathfrak{z}.ij.$ Ex-

Potio
pituito-
sis con-
ueniens.

d iij

pressioni dissolue syrupi rosarum solutiui ℥.
j. fiat potio Pro robustioribus adde diaphœn.
℥.j.s. aut ℥.ij.

Potio
pro bi-
liosiss.

℞. Cichorij cū toto, end. acetos. lactu. por-
tul. veronic. an. m. j. passul. ℥. ij. iuiubarū, pru-
norum dulcium, an. pr. iij. sem. melonum, cu-
scute, citri, portul. & anisi an. ℥. j. s. florum cor-
dial. an. p. j. santal. citrini ℥. s. fiat decoctio co-
lata pro dosi, in qua infunde rhabarbari ele-
cti ℥. iij. myrobal. citrinorum ℥. ij. cinnamo-
mi ℥. j. Express. dissolue syr. de cichor. cum
rhabarb. & ros. sol. an. ℥. j. misce, fiat potio.
Pro robustioribus adde elect. ros. Mes. vel e-
lect. de citro sol. ℥. ij.

Potio
melan-
cholicis
conuoc-
niens.

℞. rad. eupatorij. Mes. siue gratiolæ & tor-
mentillæ an. ℥. s. polypod. asari, tamarindo-
rum an. ℥. iij. sem. anisi & passul. mund. an. ℥.
ij. herbarum veron. scabios. borrag. bugloss.
fumariæ, ceterach. polytrici an. m. s. cinna-
momi ℥. s. Epithymi, florum violarum & ge-
nistæ an. p. j. fiat decoctio. infunde foliorum
sennæ ℥. s. Express. dissolue syr. persicorum
& de fumar. compos. an. ℥. vj. fiat potio. Pro
robustioribus adde confect. hamech, vel dia-
polypod. ℥. ij.

Quum autem non vnus tantum, sed om-
nes humores redundant, & mixti, ac per vni-
uersum corpus diffusi sunt, quod plerumque
accidere solet, sequens catharti cum erit
adhi-

adhibendum, præsertim si aliqua veneni suspicio sit.

&.rad.tormentil. angel. & gentianæ an. ʒ. Potio omnibus humoribus malignis expurg. conueniens.
 iij. acori, pimpinell. an. ʒ. iij. polypod. querc. medull. sem. carthami an. ʒ. s. intybi latifol. cichorij, veronica, agtomonæ, scolopend. lupul. fumar. an. m. s. glycyrr. & vuarum passul. an. ʒ. j. s. prunorum damasc. pr. iij. sem. end. acetos. citri & portul. an. ʒ. j. sem. anisi. ʒ. j. s. florum cordial. genistæ & tamaricis omnium p. j. folliculorum fennæ ʒ. iij. fiat decoctio pro dosi, cui infunde rhabarb. ʒ. iij. agarici ʒ. iij. spicæ nardi, zinzib. an. ʒ. j. Express. dissolue syrupi ros. sol. ʒ. j. misce, fiat potio quæ præbeatur & reiteretur, si opus sit.

Alia complura parari purgantia medicamenta poterunt, quæ periti Medici prudentiæ committenda erunt: quemadmodum & ipsorum repetitio etiâ in morbi statu, si vires ferât, & commodum videatur. Quod si æger ab horum medicamentorum usu abhorreat, extractis simplicium purgantium, ut rhab. agar. fenn. commodè vtetur. Ex quibus singulis, vel decenter mixtis, omnes etiam humores noxios expurgare poterit: quorum omnium idoneam præparationem & dosim in libr. de med. vegetab. spag. præparatione iam docuimus.

d. iij.

*De tertia generali intentione curatiua, quæ per
Chirurgiam completur, ac primum de
primo apparatu.*

Cap. V.

DIXIMVS principid duas in istis
sclopetariis vulneribus curandis
indicationes curatiuas proponen-
das esse: si in ipsis solam contusio-
nem, ac non venenatam qualitatem, aut ad-
mixtam aduersionem consideremus: suppara-
tionem videlicet, & nouæ carnis ingenera-
tionem. Quod vt rectè atque ordine fiat,
finemque nobis propositum assequamur,
nonnullæ nobis erunt, quas subalternas di-
cunt, indicationes obseruandæ: quarum pri-
ma iubet glandem prehendi educique, tum
& minuta lorice fragmenta: & aculeos, &
mucrones infixos, itemque vestium particu-
las, ossicula aspera, & pungentia, grumos,
& cætera extrinsecus incidentia, eaque sine
dolore, si fieri possit, reuelli: & quæ forsan in
cavum inciderunt, ea digitis, aut tenaculis,
aut forcipibus denticulatis, atque instar ro-
stri aduncis extrahi: quorum ferramento-
rum licet videre varias formas depictas in li-
bro Ambrosij Paræi Chirurgi peritissimi.
Glans autem educitur, vel ab ea parte qua in-
gressa est, constituto sauciati corpore (quem-
admo-

admodum Hippocr. præcipit) in eam figuram in qua tum erat quum vulnus accepit: aut certè ita prostrato, collocatòque in lectulo, vt quàm proximè fieri poterit, ad eam figuram accedat. Educitur etiam glans interdum per eam partem in quam vi tormenti impulsæ ferebatur: propterea quòd viam sibi atque exitum in ea parte muniuit: qui tamen exitus, si opus sit, amplificandus erit scalpello, vel nouacula, quòd faciliùs glans sequatur, & minor inflàmatio nascatur: præsertim si specillo reperiatur, & in carne infixæ sit, neque magnas venas, & loca neruosa transierit. Itaque hîc noua incisione opus erit, quæ còmodiùs fiet, si parum admodum integræ carnis ex aduersa parte supersit, & si digiti admoveantur, subesse glans sentiatur, neque quidquam obstet, quominus incisio illa fiat. Hoc verò in vtraque parte Chirurgo semper curæ esse debet, vt scribit Celsus de telis extrahendis commemorans, ne fortè neruus, vena De re-med. li. 7. cap. 5. maior aut arteria lædatur. Quòd si periculum aliquod immineat, vel ita glans lateat vt reperiri non possit, satius erit eam tantisper dimittere, donec natura sua sponte ipsam extrudat. Quid enim expedit ingenti vulnere ingès insuper aliud vulnus addere, & ægrum tantis cruciatibus frustra fatigare, præsertim quum in multis infixæ glans ita latuerit, vt vulnere

ad cicatricem perducto post annos multos
abscessu aliquo facto sua sponte exierit? Por-
ro primum istud propositum perficitur etiam
medicamentis extranea depellentibus (quo-
rum magnus sanè est usus) præsertim si vene-
nata glande illatum fuisse vulnus suspice-
mur. Tum enim maturius aduentitia euellé-
da sunt. Quæ ratione etiam ne virus introfe-
ratur, & ad partes principes serpat, attrahen-
tia ista valentiora confestim assumenda sunt,
quemadmodum in contrariis accidentibus
mitiora. De quibus in cap. de venenato vul-
nere alius nobis dabitur scribendi locus. Hoc
primo proposito peracto, abstractis videlicet
ex vulnere, quantum facultas feret, omnibus
alienis atque extraneis, deinceps de topicis
& prima medicamentorum applicatione no-
bis agendum est. Variam enim hæc de re
tum Medicorum sententiam, tum castren-
sium Chirurgorum consuetudinem esse con-
stat. Alij namque ferrum candens, vel cau-
sticum, vel aliud quoddam exedens medi-
camentum, omni vulnere promiscuè admo-
uent: alij olea feruentia oliuarum vel sambu-
ci: nonnulli theriacam: alij terebinthinam
laudant: alij oleum catellorum tepidum pro-
bant. At frequentissimè vulgus vitur suis elly-
chnis, ac stupis, aceto, oui candido & adstrin-
gente medicamento imbutis, quibus totum
&

& cauum vulneris infarciunt, & vicinas partes inuoluunt atque obligant: quem apparatus per integrum diem non mouendum esse censent, fluxionem sanguinis, vt aiunt, metuentes. Sed quàm pernicioſa hæc ſit vulgi conſuetudo, periti omnes iudicabunt. Hæc enim medicamenta emplaſtica craſſæ ac terrenæ ſunt ſubſtantię & facultatis adſtringentis, quæ ſubitò exſiccantur, partemque affectam nimium comprimendo, dolores permagnoſciunt: vnde maiores oriuntur tum deſluxiones, tum inflammationes, grauioræque ſymptomata, quòd poros aut meatus cutis obſtipent, humoresque cogant, & craſſiores efficiant. Quemadmodum ſeuum, reſina, pix, cera, butyrum, omniſque fluxilis materia frigore indureſcit, minùſque cedit tractantis fingentisque articulis: ſic horum frigidorum medicaminum applicatione ſine vllò diſcrimine, denſantur humores, ægræque diſſoluantur, cutéque minùs ſpirabili reddita ſpiritus oppreſſi ſuffocantur, propter retentam malignam humorum exhalationem, vnde nonnullis gangræna innafcitur, partiſque totius interitus. Quòd ſi aliorum remediorum penuria, & vrgens neceſſitas, his vti remediis vulgaribus Chirurgoſ cogat, ad ſanguinem immoderatè fluentem ſiſtédum (quamuis id rarò his yulneribus accidat) tamen illa

eligi (quum datur facultas) vel permutari debent, vel saltem frequenter oxyrhodino sub tepido sunt imbuenda. Neque verò præmittendum est, multos hodie vti ad horum vulnerum curationem non solum applicatione prima, sed ad perfectam vsque valetudinem, simplici aqua fontana tepida, cū qua oleum & acetum alij commiscent. Quo remedio ellychnia & stupas imbuunt: idque cum tam felici successu præstant, vt nō pauci magicis carminibus & incantationibus hoc tribuant. Quod frequenti tamen experimento probatum est, neque à ratione alienum videtur: quippe quum aqua etiam frigida vulnera simplicia iuuari, Celsus lib. 5. cap. 26. scribat, ac ipsam quocumque modo impostam, imò & calentem ipsis prodesse alibi affirmet: dolores enim lenit, inflammationes arcet, ac defluxiones sistit, quæ symptomata statim in principio prohibenda esse, omnes ingenuè fatentur. Deinde quum ex Hippoc. sententia contusis vulneribus, celerrima supuratione medendum sit, hoc ipsum tepidæ aquæ fomentum præstare, veterum Medicorum scriptis & experientia comprobatur. Quum igitur illa primos & grauiores vulnerum impetus aptissimè sustineant, ac repellant, nemini mirum videri debet, si tum demum natura (quæ in se efficientem causam & Balsamum

lib. 8. ca.
10.

munum naturalem continet, quo & fracta ossa
conglutinentur, & vnitatis diuifio consolide-
tur) & vulnera carne repleat, & cicatrice tan-
dem ipsa obducat: modò ars naturæ ancille-
tur, eique ministret atque inferuiat: cauendo
ne vulnus à caussis externis irritetur, & Balsa-
mi curatrix facultas impediatur, sed suo mu-
nere fungatur, vulnus ipsum exactè à sordi-
bus (quæ sibi impedimento sunt) linamentis
& omnibus modis expurgando. Porro non
possum non eorum institutum laudare, qui a-
cetum & oleum commiscenda esse censent:
quo remedio accepimus Vinissium illum, de
quo suprà sermonem fecimus, ante Rupel-
lam desperato vulnere affectum à nonnullis
Italīs, aliòsque præterea complures curatos
fuisse. Illud enim mixtum symptomatibus
occurrit, dolori nempe, defluxioni, & inflam-
mationi: ac præterea putredini resistit: nam
illi summo studio ac labore obsistendum est
(quum huius generis vulnera ei valdè obno-
xia sint) ne gangræna aut sphacelus tandem
subsequatur. Acetum enim corruptioni obsi-
stere argumento est, quòd, si condititiis re-
bus infundatur, eas conseruet ne mucore aut
limo obducantur. Sic oleum vino vel alterius
generis liquori superinfusum prohibet, ne
vel vapescat, vel corrumpatur: siquidem aë-
rem arcet, omnesque halitus excludit, qui

putredinem inferre possent, eoque laudabilior mihi videtur ipsius usus, quod foris & imbutum & intus assumptum veneni acrimoniam retundit, quod cum istis vulneribus aliquando commixtum esse posse docuimus. Quod fit ut illorum comprobem sententiam, qui olea feruentia confestim vulnere admovent: salubriter enim adhibetur: partim quod relaxando efficiant ut interna prauorum humorum fuligo dissoluatur: partim quod impediant, ne externo aeris ac ventorum impulsu cauum vulneris feriat. Hoc enim inter cetera obseruandum est, ne diutius aeri vulnus committatur, sed qua fieri poterit diligentia occludatur. Aerem namque putrefactione rebus quas ambit humiditate sua inferre, experiuntur illi, qui cuiusque generis fructus in olla seriatim collocant: eamque accuratè operculo obdunt ac luto sapientiae, quod vocant, obligatam, ut nihil aeris subingredi possit, in putei profundum demergunt, atque ita quum illi fructus ab ambiente aere, omni que aura maligna sint remotissimi, corrumpi nec tabescere possunt, sed recentissimi inueniuntur, ac si nuper fuissent inclusi. Quae à me per transennam dicta fuisse omnes velim existiment, quod demonstrarem multos curari non incantationibus, ut vulgus putat, sed remediis, etsi nonnulli iis cum ratione non utantur, rationi

Aër his-
ce vuln.
contrar.

ni tamen consentaneis : non autem vt Empiricorum causam tuendam suscipiam, qui nō verētur in hominum vitam ac corpora grassari, atque, vt habet prouerbium, in iactura vasis artem figulinam experiri: quum eos potius exterminandos censeam, quorum videlicet culpa ac temeritate efficiatur, vt ars medica summis alioqui laudibus extollenda, vna cum professoribus despecta sit & negligatur. Sed ne ab instituto nostra recedat oratio, commodissimum mihi videtur, si in sclopetariis istis vulneribus statim per initia oleum visci pomorum compositum vel olea florū verbasci vel hyperici vel ouorum, calētia admoneantur, quorum descriptionem inuenies in nostro Antidotario spagyrico, quæ præparata habere debent Chirurghi: mirum enim in modum & leniunt & emolliunt, & dolores sedant, & his vulneribus curandis competunt. Horum defectu olea sambuci (quod probatur à Iouberto peritissimo Medico) lini, ouorum, lumbricorum, liliorum, & chamæmeli & terebinthinæ assumenda erūt. Quodd si quis his omnibus oleis sit destitutus, butyro calenti aut terebinthina sit contentus: linamenta interim sequenti medicamento sunt inungenda.

Unguentum magistrale.

℞. sepi hircini, colophonix an. ʒ. iij. medul-

læ crurum bouis & æsypi humidæ an. ʒ. ij. s.
 butyri recentis ʒ. ij. succi chelidoniæ & cen-
 taureæ an. ʒ. j. oleorum visci pomorum & ce-
 ræ an. q. s. vt fiat vnguentum. Huius cape ʒ.
 iij. mercurij præcipitati, dulcificati & nostro
 modo præparati, & croci veneris optimè præ-
 parati an. ʒ. iij. fiat mixtura, qua inungantur
 turundæ vel setones si ipsorum applicatio re-
 quiratur. Pulueres præparati esse debēt, quos
 ditiores poterunt in capsis asseruare: quos e-
 tiam permiscere erit optimam cum simplici
 butyro, si non esset præ manibus paratum vn-
 guentum superscriptum, cum quo poterit
 fingi satis amplum emplastrum, quod circū-
 cludat partes vulneris proximiores. Linamē-
 ta autem sunt imbuenda simplici oxyrhodi-
 no parato cum aceto ros. oleo ros. & visci po-
 morum. Partibus autem longioribus tale vn-
 guentum adhibendum erit.

Defensi-
uum me-
dicamen-
tum.

& boli armenæ præparatæ, sanguinis dra-
 conis & corall. rubr. an. ʒ. s. croci martis. ʒ. ij.
 baccarum myrti. ʒ. j. s. olei ros. omphacini ʒ.
 iij. aceti rosati ʒ. ij. ceræ ʒ. j. s. fiat lini-
 mentum.

Hoc interim studiosè semper in hisce vul-
 neribus obligandis obseruandum est, ne fascia
 ita remittatur vt laxa sit & quod continet ela-
 batur, neque tamen arctare adeò ipsam o-
 portet, vt vehementiùs comprimendo dolo-
 rem

rem excitet, ac proinde fluxionem proritet, quandoque phlegmonem atque ad extremum gangrænam & cæcrum accersat, quemadmodum interdum vsuuenire Cels. tradit. lib. 5.
cap. 16. Danda erit igitur opera, vt amborum vitato incōmodo, vtriusque fruamur commodo. Lina-
menta interim prædicta oxyrhodino frequenter imbuenda sunt, renouandusque ab initio apparatus, duodecim horarum intervallo: nisi fortè sanguinis fluxio metuatur, propter magnæ vel arteriæ vel venę incisurâ. Quod si fluxus sit immoderatio, celeriter illi atque ante omnia succurrendum est, quod sequentibus medicamentis appositis & assumptis commodè fiet. Neque tamen id præstandum censeo, quin prius aliqua sanguinis copia per vulnus effluerit.

Vnguentum sanguinem cohibens.

℞. croci martis subtilissimè reuerberati, croci veneris an. ℥.ij. excipiantur oleo visci pomorum simplici, & fiat vnguentum. Hoc medicamentum adedò sanguinis fluxionem sistit, vt propè incredibile videatur, vulnus quinetiam in meliorem statum disponit: superfluos enim humores digerit, partem corroborat & putredini magnopere obstitit.

Aliud.

℞. croci martis ℥.j. calcis testarum ouorum, & colchotaris an. ℥.s. cineris ranarū vstarum

3.ij. excipiantur oleo visci pomorum.

Aliud paratu facile nec minus utile.

R. Colchotarum aceto præparati 3. ij. calcis limacum 3. s. butyri recentis 3. iij. misce & fiat unguentum, vel excipiantur oui albumine.

Commodissimum etiam fuerit in magnis hæmorrhagiis potionibus uti, quarum formulas subscribemus.

Pro diuoribus.

R. olei croci martis & essentia corallorum an. 3. j. cum aqua spermatis ranarum vel rosarum fiat potio.

Alia pro gregarijs, sed approbata.

R. croci martis nostro modo præparati 3. j. calcis testarum ouorum 3. j. syrupi rosarum siccarum & myrtillorum an. 3. j. cum aqua florum papaueris rubri, fiat potio assumenda tribus horis ante cibum: pro quo capiat hordeatum cum aqua rosarum & semine papaueris, præsertim hora somni.

Porro nullum præstantius medicamentum reperiri potest, tum ad sistendum sanguinem vnde cumque prorumpentem, tum ad dolores omnes pacandos & defluxiones reprimendas, quàm Laudanum Opiaticum, si pilula illius grani piperis instar assumatur, cuius usus in hisce præsertim vulneribus non satis prædicari potest: ut alias innumerabiles
ipsum

ipſius opportunitates omittam, de quibus in mea reſponſione ad tractationem Auberti Vindonis de ortu & cauſſis metallorum, copioſius diſſerui. Porro his primò completis, tum demùm medicamenta, quæ quàm celerimè ſuppurent, adhibenda erunt, ſuppurata diligenter repurganda exſiccandâque, vt iuſta naſcatur caro, neque mollior quàm oportet, neque durior, & quæ non excreſcat, vt denique confracti oſſis fragmenta, ſi qua ſint, à viuo oſſe maturè deducantur. Porro celerius in hiſce ſclopetariis vulneribus ſuppurationem maturamus, ne incluſum virus, aut latens ſanies periculum maius moliatur, atque vt ſic ſuppuratis omnibus, febres, dolores & omnia ferè ſymptomata ex Hippocratis ſententia faciliùs conquieſcant. Igitur pro hac intentione in ſecundo apparatu vulgus vti ſolet ſuis digeſtiuis (vt appellant) oui vitello, roſato oleo & terebinthina paratis. Quæ, vt verè dicam, idcirco probare non poſſum, quòd citiſſimè putreſcant & fœtorem (quod indicium ſemper malum eſt) vulneri inducant. Alij hydrelæo modicè calido, butyro & ſimilibus ſuppurantibus vtuntur, quibuſcum tritici farinam perpurgatam furfure excoquunt, & puſillum croci admiſcent. Probant nonnulli tetrapharmacum ex pice, reſina, cera, & adipe paratum, cui primas tribuit

e ij

mouendo puri Corn. Celsus: ex quibus Macedonicum etiam addito thure conficitur, quo multi fœliciter vtuntur. Alij Basiliconem summopere probant, quodd suppuratiuum sit optimum, sempérque in officinis paratum inueniatur. Laudant alij vnguentum Dialth. & quod Resumptiuum vocant: nonnulli emplastrum Diach. simplex & de mucilaginis, quibus oleum liliorum permiscent. Quibus omnibus medicamentis casas glande carnes ac contusas in pus celerrimè conuertunt, vt Hippocrati assentiantur. Scribit enim collifas carnes in saniem necessariò conuertendas esse, quò minùs etiam hac curandi ratione vulnus phlegmone fatigetur, minùsque vexetur: quæ fuit & eiusdem Hippocratis & veterum omnium Medicorum opinio. Quorum suppurantium vsum non possum & ipse non summopere probare: Nam quum insiti nostri caloris vim atque substantiam tueantur, atque etiam humores corruptos in benignius quippiam commutent, & putridum sanguinem in pus citissimè conuertant, hac ratione vulnus in meliorem statum restituant. Hoc tamen vnicè obseruandum, ne ipsorum intempestiuo vsu vulnus corruptione afficiatur: quod vt prohibeatur, addenda erit ʒ. j. præcipitati nostri pro quaque vncia suppurantis medicamenti (cuius præcipitati

capitati pondus augeatur si forteat vulnus) quò altius subire possit, virésque suas, sine periculo exercere medicamentum. Nam illo solo medio statim pus conficitur syncerum, parsque affecta à putrefactione & gangrena, cui illo præsertim tempore est valde obnoxia, conseruatur: quod ego sæpe numero certa experientia comprobavi. Neque absurdum fore putaui, si in minùs peritorum gratiam quibus vtar remediorum formulis pro hac intentione, præscribam. Inungantur ergo turundæ, vel setones, & quicquid in cauo vulneris apponetur, sequenti vnguento.

Vnguentum paratu facile.

℞. vnguenti Basilici maioris descrip. Mesuæ ʒ. ij. butiri recentis ʒ. j. præcipitati nostro modo præparati ʒ. ij. s. misce pro ellychniis & turundis inungendis.

Vnguentum aliud.

℞. ceræ nouæ, resinæ, picis naualis, an. ʒ. iiij. sepi hircini & medullæ cruris vitul. an. ʒ. ij. cæsypii humidæ ʒ. j. olei oliuarum, vel lini, vel visci pomorum lb. j. liquefactis omnibus & transcolatis, fiat vnguentum.

Additio.

Huius cape ʒ. ij. præcipitati nostri ʒ. ij. misce. Præstâtissimum est remedium, quo etiam emplastra (sine præcipitato) sunt illinenda,

e iij

& in vulneris ambitu apponenda: vel,
 ℞. terebinthinæ venetæ, & mellis albi an.
 lb. s. vitellos ouorum, numero 12 omnibus o-
 ptimè mixtis decoquantur ad ignem ad pul-
 menti consistentiam.

Hoc vnguento (quod Calcinatum magnum
 vocant Paracelsici) poteris commodè vti lo-
 co digestiui: putredini enim, sic præparatum,
 summopere obsistit, & hisce vulneribus sup-
 purandis conuenit.

At quoniam proprium est Naturæ, nostræ-
 que caloris, non autem medicamentorum,
 maturare, omnibus modis calorem induce-
 mus insito nobis simillimum, qui fouendus
 est, ac tuendus, & bombace, & lana succida,
 & linteolis partem affectam circumdanti-
 bus, vel aliquo cataplasmate, quibus omni-
 bus grauia quæque vulnera etiam iuuari scri-
 bit Celsus: quæ imbuenda sunt vel hydrelæo,
 ex oleo rosarum, & aqua rosarum confecto,
 cui pusillum aceti permiscere poteris: aceto
 enim parcè vtendum, quòd tardiore efficiat
 suppurationem: vel sequenti fomento mihi
 familiari vtitor.

lib. 5.
 cap. 26.

*Fomentum emolliens, doloréque
 sedans.*

℞. foliorum visci pomorum minutim con-
 cisorum cum fructibus m. iij. rad. althææ cum
 foliis, maluar. viol. an. m. ij. sem. lini, fœnigræ-
 ci an.

ci an. $\bar{z}$.ij. florum chamæmeli, meliloti, an p.
ij. decoquantur cum lacte.

Nunquam hoc medicamentum ne fefel-
lit : inflammationes enim arcet, dolores mi-
rum in modum sedat, partisque substantiam
fouendo, pus exquisitum citissimè mouet. Ex
præscriptorum crassamento pistato & cribel-
lato paratur cataplasma, addendo farinar. lini ^{Cata-}
& fœnigr. an. $\bar{z}$.ij. æsypi humidæ & medullæ ^{plasma.}
cruris vituli an. $\bar{z}$.j. s. vitellos ouorum nume-
ro iij. croci gr. vj. oleorum visci pomorum &
rosarum an. quantum suff. apponatur vulne-
ri, ita vt inuoluat partes viciniores : loca au-
tem remotiora ad prohibendam humorû de-
fluxionem semper vnguento de bolo, vel se-
quenti, illinenda sunt.

Defensiuum optimum.

℞. pulueris rosarum rubr. & myrtillorum
an. $\bar{z}$.j. boli Armenæ, terræ sigillatæ an. $\bar{z}$. vj.
succorum plantaginis, solatri, an. $\bar{z}$.j. aceti ro-
sati $\bar{z}$.ij. olei ros. omphac. & myrtill. an. $\bar{z}$.ij. s.
ceræ $\bar{z}$.ij. misce pro defensiuo.

Porro illis remediis eousque vtendum, bis
in die apparatus permutando, vt iam dixi-
mus, donec pus aliquo modo laudatum ap-
parere incipiat: tunc enim detergētibus vtend-
um erit, cum quibus etiā semper præcipita-
tus noster permisceri in maiori dosi poterit,
quod & optimè è vulneribus pus eluat, & cor-

e iij

ruptioni medeatur.

*Dei ergens optimum, paratu facile
pro gregarijs.*

℞. vngueti Aurei ℥. ij. terebinthinæ & mel-
lis ros. an. ℥. s. farina fabarum ℥. ij. boracis ℥.
j. pulueris præcipitati ℥. iij. misce.

Aliud probatum pro dntioribus.

℞. succi perficariæ & symphyti, an. ℥. ij. o-
leorum terebinthinæ, thuris, myrrhæ, sarco-
collæ, spagyricè destillatorum, an. ℥. iij. radic.
aristolochiæ rotundæ ℥. j. s. ceræ albæ ℥. j. olei
hypericonis compos. q. s.

Additio.

℞. huius ℥. j. adde mercurij præcipitati ℥. j.
misce pro inunctione ellychniorum.

Solum vnguentum de pæto multum con-
fert, cuius descriptionem in Antidotario no-
stro inuenies.

Vsus superioris cataplasmatidis, etiam eo
tempore approbabitur, modò addideris ipsi
farinam orobi, hordei, fabarum, & lentium.
Sequens etiam cerotum prodest.

℞. massæ emplastri Diachalciteos ℥. vj. o-
lei visci pomorū q. s. vt fiat ceroti instar, quod
vulneri superponatur.

Sed quoniam illa vulnera ferè adedò pro-
funda sunt, vt neque medicamenta, neque tu-
runda eò peruenire possint, iniectio sequens
per catheterem est adhibenda.

Pro

Pro gregarijs.

℞. vinæ peruinæ, pati, persicariæ, betonicae an. m. j. florum hyperici & verbasci an. pugil. j. radic. aristoloch. vtriusque an. ʒ. s. thuris, myrrhæ, sarcocollæ, iridis florent. an. ʒ. ij. decoquantur cum vino albo, fiântque iniectiones, quoties vulnus tractabis: caue tamen vt nihil vel parum illius in cauo vulnere relinquantur: sufficit enim modò vulnus optimè abluatur.

Pro ditioribus.

℞. veronica, vinæ peruinæ, pyrolæ, betonica, agrimonix, & symphyti maioris an. m. j. rad. aristolochiæ rotund. & iridis an. ʒ. j. decoquantur cum phlegmate vitrioli.

Additio.

Huius decocti colati cape lb. s. dissolue oleorum myrrhæ, & mastiches, destillatorum vt supra an. ʒ. ij. olei terebinthinæ ʒ. s. misce, vtitor, vt dictum est.

Purgato igitur, vt decet, vulnere, carne ipsum impleri oportet, quem scopum facilè assequemur, si turundas in dies paulatim imminuamus. Hoc enim modo citra vllum medicamētum, sed solius Naturæ opera vulnus carne implebitur, & tandem breui cicatrice obducetur, modò pondus præcipitati in vnguentis augeamus: vel sequenti medicamento vtetur.

Pulvis epuloticus.

℞. calcis testarum ouorum optimè calcinataram ℥. s. boracis, & aluminis vsti an. ℥. j. croci martis ℥. j. fiat pulvis. hic optimus est ad cicatricem obducendam.

Porro si vulnus enumeratis auxiliis ad supurationem perducere non possit, videaturque in gangranam ac partis interitum degenerare: quod & fœtore eximio, fusco, liuido, & nigro affecti loci colore deprehendes, medicamenta quæ erunt idonea ad eiusmodi corruptionem & interitum, erunt admouenda, quorum descriptionem suo cap. de gangrana præscriptam inuenies: occurrendumque erit symptomatibus, si qua superueniant, ut dolori, phlegmoni, & reliquis, ut postea dicetur. Restat enim iam, ut de venenato ac adusto sclopetico vulnere agamus.

De venenato & ambusto vulnere sclopetico.

Cap. VI.

CURATIONEM eorum vulnorum, in quibus sola continui solutio cum contusione & vasorum dilaceratione consideratur, iam præscripsimus. Restat ut de veneno & ambustione (quæ complicata cum hisce vulnerebus esse posse iam docuimus) agamus: pro illo

illo enim ad tertiam indicationem confu-
giendum est: nimirum ad salutare aliquod a-
lexipharmacum, quò id è vulnere euelli & e-
uocari citissimè possit: atque vis ipsius obtū-
di, ne sensim intrò subiens ac prorepens in
principes tandem partes insiliat, earumque
vires ac substātiā dirimat: quod fiet partim
topicis siue parti affectæ aut cordi applicatis,
partim etiam per os assumptis medicamen-
tis. Nam si caro vulneris sit liuidior, quàm
vulgarium plagatum esse solet, & veluti e-
mortua, cum totius partis decoloratione, la-
terum punctiōibus, atque extraordinariis
inflammationibus & doloribus, cūmque tor-
pore totius corporis, alienatione mentis
& febribus ardentibus: & hæc præsertim si-
ne aliqua manifesta causā interueniant, ve-
nenum adesse iudicabunt omnibus modis:
ideoque qua poterimus celeritate relictis o-
mnibus aliis intentionibus tā graui affectui
occurrēdū erit. Quemadmodū enim ingruē-
te magna tempestate, ac sauiētibz vndi-
que ventis, nauclerus etiam æstu aduerso, vē-
tōque minùs secūdo, celerrimè saluti prospī-
cit, ac fidam turāmq; stationem ac portū re-
mis velisque consequi conatur: ita Medicus
ratione atq; vsu & experientia præditus, pri-
ma quaque opportunitate salutare remedium
adhibere præsentī tanto incommodo debet,

ad ipsius ferociam subitò, si fieri potest, retundendam: idque antequàm virus radices agat, penitusque infixum esse contingat, atque ipsum cor, tum partes principes, quò còfestim properat, occupet. In his enim matura sectio sæpe decipit, sera semper. Igitur si ex prædictis signis aliisque coniecturis complicatum esse vulnus cum veneno censeamus, ad antidota statim confugiemus: adhibito prius integro iudicio, factoque prognostico, (vt rectè nos admonet Celsus) vel ægrum prorsus desperatum, vel saltem periclitari, aut rectè valiturum familiaribus & amicis indicantes, ne si victa malo ars fuerit, id nostræ ignorantiae, aut fallaciæ, & artis dedecori tribuatur. Porro præscripta prius idonea victus ratione, quæ venenis obsistat, statim prævidendum est, an morbus venæ incisionem, an verò expurgationem exposcat: maturæque illa adhibenda sunt, & cum prudenti iudicio, siue vt primùm atque inter initia euacuatio præcedat, aut sudore, vomitu, alui profluvio, aut venæ incisione: vt humores maligni, antequàm se per venas diffundant, arteriisque penitus inhærescant, expurgentur: atque vt laxatis meatibus, ac spiramētis, fuliginosi & maligni illi vapores, quibus cor opprimeretur, erumpant, forasque promanent. Quod præstādum est, præsertim si venenum prius per corpus distri-

lib. 5. ca.
26.

distributum fuerit, & æger humoribus repletus videatur: tunc enim euacuationem etiam per missionem sanguinis conuenire scribit Paulus lib. 5. cap. 2. Deinde ea adhibenda, quæ cor tueantur, ac muniant. vt sunt theriaca & mithridatium ex vino aut decocto rad. angelicæ, tormentillæ, gentianæ, bistortæ, seminis citri, acetosæ & herbarum melissæ, veronicæ, & pimpinellæ cum syrupo de limonibus, aut alio quodam diluto: idque vt naturæ conditio exposcet, aut exercitato Medico expedire visum fuerit, in quo mirè illum prudentem & oculatū esse par est, nec à scopo aberrare. Cæterū optimum factū iudicaui, si remedij cuiusdam paratu facilis formulam in gratiam posteritatis præscriberem, quod exhibitum omne depellit venenum, quod sæpissimè probatum fuit: & quamuis familiare, pro insigni tamen secreto habendum est.

Alexipharmacum præstantissimum, & multis experimentis comprobatum.

℞. rad. asclepiadis ℥. j. rad. valerianæ & tormentillæ an. ℥. s. rad. polypod. querc. ℥. ij. angelicæ satiuæ ℥. iiij. angel. syluest. & rad. althææ an. ℥. ij. vrticarum ℥. j. rad. thymelææ ℥. j. s. rad. scabios. & valerian. minoris an. ℥. s. radices omnes euellantur intra 15. Augusti, & 8. Septembris, quæ postea incidantur ac reponantur in ollam vitreatam sigillatā, cum

suff. q. aceti. Atque ita 12. horas macerentur, pōst coquantur spatio horæ vnus cum dimidia Effuso tum aceto exsiccentur, donec in puluerem redigi queant. Contusis omnibus adde acinos herbæ Paris numer. 12. cum eiusdem foliis 36. fiatque puluis, cuius dosis est 3. j. cum vino albo.

Alexipharmacum aliud, quod in promptu paratum est.

℞. mithridatij & theriacæ an. 3. s. margar. præpar. & corall. rubr. an. 3. j. boli armenæ 3. s. syrapi de limonibus 3. j. aquarum buglos. & scabios. q. suff. ac fiat potio. Reiteretur bis aut ter, si opus videatur.

Aliud pro diuoribus.

℞. auri vitæ & essentia margaritarum an. gr. vj. essentia corallorum gr. 8. terræ sigillatæ electæ 3. j. cum 3. duabus aquæ theriacalis nostræ: fiat potus statim sumendus. Hic mirificè cor ab omni veneno & contagione tuetur. Conferunt etiam epithemata regionī cordis applicata ex margaritis, santalis, corallis, caphura, & aquis cordialibus.

Cæterum Galen. lib. 13. Method. med. pro venenatis istis vulneribus curandis geminas assumendas esse censuit indicationes curatiuas: vnā, quæ virus ipsum foras attraheret, alterā quæ ortū inde dōlorem alteraret. Primæ indicationi occurrebatur excalefaciētibus & attra-

attractibus: vt cucurbitulis, frictionibus,
 & postremò vstionibus vel ferro vel medica-
 mento factis. Vltimæ autem auxiliabatur per
 ea medicamenta, quæ qualitatem per cōtra-
 riam qualitatem alterare possent, vt refrige-
 rantibus, si eximius calor ægrum fatigaret: &
 calefacientibus, si frigus in ipso demorso loco
 ac in toto corpore ipse sentiret. Interim vul-
 neri apponendum salem esse veteres Me-
 dici censebant, cæpam, rutam, sinapi, glan-
 des, nuces, dictamnium, sulphur, & simi-
 lia medicamenta, quæ magnam vim trahen-
 di haberent: ligamentis quoque, scarifica-
 tionibus etiam scalpello factis utebatur, quò
 magis vitii sanguinis copia è vulnere pro-
 fluere posset: de quibus fusiùs Paulus, Aëtius, Paul. 1.
6. c. 2.
 Actuarius, & Cornelius Celsus summi Me- Aët. tetr.
4. ser. 1.
c. 48.
Cor. 1. 6,
c. 27.
 dici & perpetua commendatione digni
 scribunt. Verumtamen quoniam ipsi neque
 horum sclopetariorum vulnerum, neque cu-
 iusvis Antidoti peritiam habuerunt, neque
 eorum fortè venenorum, quibus glans plum-
 bea infici potest: commodissimum fore iu-
 dicaui utilissima remedia, non vulgaria ta-
 men, hisce vulneribus venenatis applicanda
 in medium proferre, quorum vsum satis
 prædicare grata posteritas non poterit. Pri-
 mò igitur apparatu (si ex prædictis signis sit
 tibi quædam complicati veneni cum vulne-

re suspicio) extractis omnibus extraneis, si fieri potest, vulneris labra scalpello scarificanda censeo, atque cucurbitulas admouendas, ac sequenti vnguento ellychnia vulneri imponenda.

Vnguentum venenatis vulneribus conducens.

℞. vnguenti Macedonici ℥. ij. olei myrrhae & terebinthinæ an. ℥. ij. præcipitati nostri ℥. j. s. butyri arsenici fixi & dulcificati, vt artis est ℥. s. olei antimonij ℥. ij. ceræ tantillum, & fiat vnguentum.

Hoc medicamento non aliud præstantius inueniri potest ad eluendum & detergendum quoduis è vulneribus venenum. Quare præparatum illud habere Chirurgi præ manibus debent, cuius facultatem quum experti fuerint in hisce vulneribus & omnibus malignis vlceribus, vt carcinomatis, gangrænis, & aliis desperatis vlceribus, eò magis ipsum cõmendabunt: namque sine vlllo dolore operatur.

Aliud præstantissimum.

℞. olei mercur. corporalis ℥. j. s. olei sulphuris terebinthinati ℥. iij. arsenici dulcificati ℥. ij. excipiantur butyro salem nõ experto, & fiat vnguentum. Apponatur vulneri, vt dictum, cum ellychniis & turundis: venenatis, gangrænæ, cancro, phagedænis, & cacoëthis vlceribus curandis confert. Superponatur in vulneris ambitu tale emplastrum.

Atta-

Attrahens medicamentum.

℞. ammoniaci, bdellij dissolutorum in acetato rosato an. ℥. ij. galbani ℥. s. mumia, thuris, mastiches, an. ℥. iij. caphura, ℥. ij. coralli utriusque & magnetis præparati, asphalthi, carabes an. ℥. s. rad. aristolochia, serpentaria & arundinis an. ℥. ij. s. cera, picis naualis an. ℥. iij. alabastr. ℥. iij. olei terebinthinæ & ouorum ana q. suff. vt fiat cerati instar. Hoc medicamentum rectè præparatum tum venenum elicit, tum glandem, ferri, ossium, lignorum, & vestium fragmenta ad se pertrahit.

Aliud attrahens optimum.

℞. gummi cort. med. tiliæ, extracti, vt docebitur, ℥. ij. magnetis præparati ℥. j. succini flau præpar. ℥. s. opoponacis repurg. cū succo serpentaria. ℥. iij. terebinthinæ & cera, quod satis sit ad fingendum emplastrum.

Aliud specificum.

Lingua vulpis suo tempore euulsa, & vt decet præparata, & exsiccata, glandem etiam ab interioribus partibus sine dolore attrahit, si prius in vino rubro decoction. aristoloch. & serpentar. madesiat, & parti affectæ apponatur.

Sequens etiam defensiuum toti membro affecto impositum multum confert.

Defensiuum magistrale.

℞. florum verbasci, hyperici, & rosarū an.

f

p.ij. foliorum rutæ & hyoscyami an. m.j. capphuræ ʒ. s. decoquantur cum aceto & fiat in formam cataplasinatis. Dolorē sedat, ac prohibet ne phlegmone pars molestetur.

Hæc medicamenta bis in die permutari poterunt, quibus vtendum est, donec grauiora omnia symptomata desinere appareant: tunc enim vulnus tractandum ac si contusum foret: idque ad longum tempus prorogari poterit, quò virosa materies semper effluat, nec intus contineatur. Vbi verò propositum tēpus præterierit, quo nullum imminet veneni periculum, vulnus ad agglutinationem, & cicatricem perducendum erit, vt iam supra præscripsimus. Quòd si vulnus, veneni mortifera qualitate, mortis ineuitabile periculum adferat, & lethale sit, neque medicamenti vincatur, haud importunum fuerit, facto prognostico, partem ictam amputare, si commodè sectionem ipsa non respuat. Hæc

De Ambust.

de venenato vulnere dicta sufficiant. Porro dicturus de ambustione, quæ cum sclopeta-riis vulneribus crebrò complicata inuenitur, non possum satis improbare illorum sententiam, qui suadent sic affectis frigida ac summè reprimētia statim applicanda. Illa enim referiunt, non autem eliciunt aut extrahunt ignitum ardorem, eumque magis partibus infigunt & morbum adaugent, ac præsertim

tim acetum, quo vulgus tamen frequenter v-
titur: adstrictoria enim sua facultate aperta
vasa occludit, influxumque sanguinis cohi-
bet, vt Aëtius scribit. Quin potius muria, aut Tetr. 4.
ser. 2. ca.
26. falsilago, praesentanea vi ambustis vim ignea
atque vrentem feruorem extrahunt, doloréf-
que intentissimos mitigant, atque pustulas
reprimunt, si tenui praesertim peplo falsilagi-
ne imbuto praestae partes statim foueantur.
At Oribasius & Paulus ambusta moderatè Orybas.
synops.
lib. 7.
cap. 6.
Paul.
lib. 4.
cap. 11. detergenda esse censuerunt: proinde terram
Chiam & Cimoliam & Creticam & leuem
omnem aliam quamque aceto (non acrita-
men) aut aqua mixtam commendarunt. Re-
centiores vnguentum de calce septies lota, &
oleo rosarum admista, & adustioni applicata
probant. Alij ad ebullum in vino coctum &
cataplasmatibus forma praeparatum confugiunt,
& ad illa quae impressum partibus ardorem
foras calore prolestant. Hac enim ratione
ignis si propius ipsi pars vsta adinoueatur,
proprii insiti mali fit alexiterium. nam resolu-
tione reuocato empyreumate dolorem le-
uat. Nos autem sequentibus remediis com-
modè saepius vti sumus.

*Vnguentum pro gregarijs empyreuma extin-
guens, & pustulas prohibens.*

R. olei sambuci & nucum an. ℥. ij. olei ouo-
rum ℥. s. sepi ceruini & medullae cruoris tauri

f ij-

an. $\mathfrak{z}$.j. capas coctas ij. ceræ tantillum. Ex his fiat vnguentum, apponatur parti affectæ.

Ad idem valde efficax.

℞. olei lardi & olei butyri an. $\mathfrak{z}$.s. succi foliorum & baccarum hederæ $\mathfrak{z}$.ij. succi corticis med. sambuci $\mathfrak{z}$.j. olei sambuci $\mathfrak{z}$.iiij. salis petreæ $\mathfrak{z}$.ij. decoquantur simul ad aquæ consumptionem, & cum tantillo ceræ fiat linimentum, quod plurimum adustionibus tollendis confert.

Sequens aqua etiam ad ambusta pretiosissima est.

Aqua ad ambusta.

℞. phlegmatis vitrioli & aluminis an. $\mathfrak{lb}$.s. florum capsii barbati & foliorum hederæ nigre an. m. j. limacum, ranarum, astacorum, aut cancrorum fluuiialium an. n. io. destillentur in alembico plumbeo satis magno igne. Ex hac aqua foue adustum locum quinquies aut sexies in die.

Aqua spermatis ranarum mixta cum phlegmate vitrioli multum etiam confert.

At nullum præstantius medicamentum ad empyreuma pulueris tormetarij restingendum sequenti linimento. Inflammationes etiam omnes arces, & dolores compescit, quoditiores vti poterunt.

Linimentum optimum.

℞. salis saturni saccharini $\mathfrak{z}$.j. olei vitellorum

rum ouorū ℥.ij. butyri preparati ℥. iij. misce.
fiat linimentum, quo totus adustus locus inū-
gatur ter aut quater in die.

Partibus longinquiribus defensiva talia
apponantur ad prohibendam humorum de-
fluxionem & inflammationem.

Nutritium magistrale.

℞. succi foliorum nymphææ, semperuiui &
hyoscyami an. ℥.ij. aquarum spermatis rana-
rum & florum tapfi barbati an. ℥.j. lithargyri,
vel, quod melius, salis eiusdem ℥.ij. olei visci
pomorum & ros. omphac. an. ℥.ij. s. aceti ros.
℥.j. ducantur diu in mortario plumbeo cum
pistillo etiam plumbeo & fiat instar nutriti,
quo vtendum pro defensiuo.

Hæc sunt topica quæ ambustis istis vulne-
ribus conueniunt. Porro quoniam isti affe-
ctus etiam plerumque morbosis corporibus,
cacochymis, ac qui imbecilla sunt valetudi-
ne, accidere solēt, qui omnibus expositi sunt
iniuriis, omnibûsque obnoxij incommodis,
vt doloribus asperis atq; inflammationibus,
vnde etiam febres consequi possunt, ac tan-
dem interitus (sic enim sutiles, quasi lataeque
naues ac rimosæ facilius tempestati succum-
bunt), omnibus præcauendum erit, tum ex-
quisita administratione victus, tum humo-
rum euacuatione per pharmacum conue-
niens, & sanguinis missionem, si res ipsa id

f iij

lib. 5.
cap. 26.

postulet. Quæ omnia prudentis ac periti Medici iudicio committenda sunt, qui de futuro rei exitu prudenter prælagire poterit, res magnas non aspernando, neque paruas exaggerando, ne plus ipse quàm par sit, præstitisse videatur: hoc semper secundùm Celsum curiosius circumspiciendo, ne quod per se exiguum est malum, maius Medici negligentia efficiatur.



DE PARTICVLARI
HORVM VVLNERVM
curatione, variisq̃ue illorum
symptomatis.

De vulneribus cum fractura ossium.

Cap. I.



HORVM vulnerum curatio eò
difficilior vulgo videtur, si cum
ossium fractura coniuncta sint.
Et id quidem nō immeritò, præ-
sertim quum maiora ossa, vt pu-
ta crurum & brachiorum, ita confracta sunt,
vt medulla emanet. quod quidem non nisi
cum magna neruorum, venarum, & arteria-
rum

rum (quæ cuique membro vitam, sensum & motum suppeditant) disruptione potest accidere: quibus sublati membrum corrumpi necesse est, ac plerumque omnino interire. Cui rei eò diligentius attendere debet Medicus, aut Chirurgus, quò magis vigeat accidentium magnitudo, vt nihil eorum prætermittat, quæ ad exactam curationem pertinet: quam optimis quibusque remediis aggredi præstat, quàm desperatis omnibus, atroci & luctuoso remedio membrum abscindere: præsertim ab initio, dum pars nondum sphacelo tentatur. Id à me non frustrà commemoris, docent nos naturæ miracula, quæ congruentibus adminiculis adiuta, solet edere: adeò vt etiam doctissimorum iudicia fallat. Qualia multa accidere ipse hisce oculis, in castris hoc postremo bello vidi: atque inter cæteros nobili cuidā viro, nomine Brosiæo, cui quum glande maiuscula tormēto emissā brachium omni ex parte ita confractum fuisset, vt parū abesset, quin etiam caput quod omoplate inferitur, abruptum esset: (quæ sola fuit causa, cur Chirurgi membrum non exciderint, quamuis id propter sphaceli metum facere statuisent) factum est tamen, vt æger, de cuius vita actum esse videbatur (adeò complicatum erat vulnus diuersis symptomatis) sanatus fuerit: seruatō membro, quod etiam

f. iij

nunc qualemcumque vsum ipsi præstat. Hoc exemplo iunioribus Chirurgis animum addere volui, vt modis omnibus & idoneis remediis conentur partes affectas potiùs conseruare, quàm curationis initium à membri excisione tentare, quod, antequam de certa & explorata membri mortificatione constet, fieri non debet: idque cum debita prædictione, & testatione. Obiiciet aliquis vires initio maiores esse, quibus adiutus æger ingentes dolores ferre possit: easque sensim morbi magnitudine minui: omninóque maturandum esse. Sed hoc est, ea quæ nondum acciderunt, & de quibus nondum constat, vtrum accidere debeant, nec ne, tanquam præsentia sibi proponere. Adde, quòd laudabilioris ac perfectæ curationis spectatio priùs perpendenda est, quàm aliorum atrociorum vulnerum præcautio tentanda. Neque existimandum est, naturæ vires adedò exiguas esse, quin si maturè ipsi opem feras, id fœliciter perficiat, quod impossibile videbatur: nostramque expectationem ac commune iudicium fallat: quemadmodum iam proximo exemplo demonstraui. Vel saltem, si pars necessariò præcidenda videatur, hoc fiet commodiùs communi doctorum iudicio, quàm sola quorundam imperitorum opinione: qui tamen audacter id exequi non verentur.

Hæc

Hæc est causa, cur quum de huiusmodi De capi-
vulneribus cum fractura aut contritione of-
fium complicatis tractare instituerim, mihi tis vulne-
visum sit ab illis initium sumere, quæ capi- ribus cū
ti accidunt, tanquam grauissimis, & pericu- cranij
losissimis: tum propter inclusi cerebri nobi- fractu-
litate, tum etiam quodd eis fasciæ & liga- ra.
menta omnibus (vt dicunt) fracturis conue-
nientia accommodari non possint: quæ ta-
men tum ad repellendum, tum ad phlegmo-
nes sedandos, tum ad pus expurgandum, aut
quicquid noxium partibus affectis inhæret,
tollendum, inuenta credunt: sine quibus re-
mediis os nullum sanitati restitui posse cre-
didit Galenus, method. 6. cap. 6. Eo fit, vt
fracto cranio interdum necesse sit partem a-
liquam ossibus denudare, quod vulgò Te-
rebrare dicimus, vt detergere possimus, &
saniei viam patefacere, qui alioqui menin-
ges, ac tandem cerebrum mortiferè cor-
rumperet. Vt autem ordine de his dissera-
mus, & facilior nostra fiat tractatio, subie-
cti loco proponemus nobis aliquem sclope-
tico vulnere in capite læsum. Nam prima
omnium consideratio hæc erit, vtrum vul-
nus sensui pateat, an vero lateat, sola contu-
sione sese prodens absque cutis apertione.
quod quidem fieri potest, vt puta, si galea
adeò firma sit, vt glans ex machina emissã

illam traicere non possit, sed tantum facta
 impressione contiguum cranium absque cu-
 tis apertione ita comprimatur, ut conteratur.
 Hoc perspecto, vulnus (ut decet) decussatim
 nouacula incidendum erit: sectioni vero cum
 stupis vel linteolis admouendum erit adstrin-
 gens remedium ex sanguine draconis, masti-
 che, & bolo Armena, cum oui albumine mix-
 tis: ut sequenti die vulneris labra magis pa-
 teant, ac facilius de ossis fractura iudicari
 queat. Hæc autem variis modis accidere so-
 let: Interdum enim altera tantum, inter-
 dum vero utraque cranij tabula ictu excin-
 ditur: interdum etiam fissura apparens sit,
 quæ *ῥωγμή* Græcis dicitur: vel sensum la-
 tens, & angustissima, quæ pilosa Latinis, *τε-
 χισμός* autem Græcis nuncupatur: quæ rursus
 aut utramque aut (quod non adeo periculo-
 sum est) alterum tantum cranij tabulam pe-
 netrant. Patente igitur fractura propriis si-
 gnis, & quamprimum nobis constabit, vul-
 nus siue quod ita inflictum sit, siue nouacula
 apertum, satis amplum & dilatatum esse, ad
 operationes necessarias: primum omnium
 eximenda erunt omnia, quæ vehementer
 contusa, & atrita esse videbuntur: deni-
 que quicquid meninges comprimere po-
 test. Quod si magnum aliquod fragmen-
 tum (quod sæpe contingit) adfuerit, illud
 non

AEgin.
 lib. 6. ca.
 90. quo
 loco, ex-
 pressio-
 nem, de-
 pressio-
 nem, ca-
 meratio-
 nem &
 in infan-
 tibus cō-
 tusione
 inter fra-
 cturam
 cap. dif-
 ferentias
 etiam e-
 nume-
 rat.

non omnino & præcisè insequendum erit, vt docet Galen. 6. meth. cap. 6. Satis enim erit, si tanta sit ossis apertio, vt pus per illam expurgari possit. Hæc igitur nobis obseruanda sunt, vbi cranij excisio, vel fractura manifesta apparet. Quodd autem ad ea vulnera attinet, quibus simplex fissura adest, ea sanè peritissimum Chirurgum requirunt, vt dignosci possint: sæpe enim hac in re visum & tactum fallunt. Veteres hoc casu (vbi videlicet fissura pilosa, vel capillaris aderat) medicamento quodam nigro utebantur, quod vestigia nigra in osse ad fissuræ formam relinquens, ibi fissuram esse demonstrabat. Atramentum quo scribimus huic vsui accommodari posset, cum mastiche mixtum: vel carbones cum melle rosato, aut (quod melius est) tartarum calcinatum ad nigredinem: quod etiam facilè per se resoluitur. Recètiores verò restringente medicamento ossi superposito de fissura illa iudicant: quo loco enim, & quo citiùs exsiccat, (quod accidit à vapore calido per rimam penetrante) ibi fissura demonstratur: quo cognito, statim consuetis & accommodatis mediis & signis indagandum est, an vtramque, vel alteram tantùm ex tabellis seu bracteolis cranij, fissura penetret. Nâque fissâ tantùm superiori tabella, satis erit, si quâ fissum erit, radulis (quas

ξύσῃρας Græci dicunt) vel aptis ad hoc organis eousque abradatur, dum ad ossis illæsam partem perueniatur, vt fiat os æquale: ac inde ad reliquam curationem pergendum erit adhibitis medicamentis contusionibus aptis, de quibus iam antè primo libro tractauimus. Porro magna cautio adhibenda est, ne vulnera capitis vlllo liquore madefiant, teste Hippocr. lib. de vuln. cap. Contra verò exsiccantia & cephalica adhibeantur: vel sicca in puluerem tantùm redacta, aut cum melle ros. mixta. Sunt autè cephalica hæc: rad. vtriusque aristoloch. thus, myrrha, iris, panax, farina orobi, &c. huiusmodi. Mercurius etiam præcipitatus, cum melle ros. vtiliter adhibetur: & ossium ἐφύλλοσιν maturat. Quod si fortè illa fissura vsque ad interiora penetret, ante diem tertium terebrandum erit, aut alio modo apertio in osse molienda (vt ait Hippocr.) adeò ampla, vt impediatur inflammatio, & saniei via patefiat: ita vt omnino tolli & abstergi possit. Id autem circumspèctè admodum, & organis aptissimis fieri debet, qualia nobis Ambros. Paræus in suo de cap. vulnerib. libro rectè depinxit. Porro peracta quæ manibus fit in craniij fracturis operatione, diligenter attendendum erit, quando iam os vacillare incipiet, ac iam propemodum excisum erit, an ei membrana valde adhæreat (hoc enim casu

casu nequaquam omnino euellendum erit) ne vis membranæ inferatur: aut ab ambiente aëre lædatur: sed tamdiu spectandum erit, donec os spontè à toto separetur. Si verò os planè à membrana seiunctum sit (quod plerumque in huiusmodi vulneribus à sclopetis inflictis propter ictus impetum contingit, adsitque inflammatio, aliæque symptomata periculosa, quæ vulneribus illis familiarissima esse solent) molienda erit apertio, etiam antequam fiat corruptio, si maturè accersitus sit Chirurgus, quem peritissimum & solertissimum esse oportet, ut ad vnguem loca omnia norit, quibus terebrum applicari debeat: nequaquam enim attingendæ sunt cranij future. Quòd si vulnus in eas inciderit, vtraque in parte terebrandum erit, illis intactis: idque eo loco, qui ad pus vtrumque expellendum commodior esse videbitur. Summopere etiam cauendum est, ne circa supercilia, aut inferiores cerebri partes apertio fiat, ne cerebrum sua mole & grauitate, patefacta via, dilabatur: neve circa tempora, propter musculum, & vasa quæ ibi insunt: id quod Galenus lib. 6. cap. 6. method. disertè notauit, his verbis: Cogitavi præterea accidere posse, ut si à latere magnum fieret in ossibus foramen, prominere fortassis hac parte cerebrum. Est porro & in lateribus non vno in loco etià neruorum,

„ horumque non levis momenti quidam exor-
„ tus. His admonitus abstinui ab eximendo of-
„ fe, quod in latere capitis esset. Sed ad superio-
res cerebri partes, vllū vel minimum neruū
exire negat: quibus docemur in illis apertio-
nes minore cum periculo fieri. Aperto autē,
vt oportet, vulnere (vt diximus) Chirurghi de-
tectā membrana fantalū, quod vocant, appli-
care solent. Est autem ferici simplicis rubei
frustulum detectæ membranæ magnitudine:
quodd nonnulli oleo tantūm rosato imbutum
calidum imponunt: alij verò mel rosatum ad-
dunt. Sunt qui tantūm melle rosato imbuant,
veriti ne olei humiditate corrumpatur, &
putrefiat membrana: inferciunt etiam tu-
rundas, & linamenta, vt tota vulneris ca-
uitas impleatur. Alij suis digestiuis, vt ap-
pellant, de quibus suprā iam mentionem fe-
cimus. Alij Maced. vel Basilicone, alij ce-
roto aliquo ex emplastr. de Betonica soluto,
& in formam vnguenti cum oleo rosato re-
ducto vtuntur. Debet enim ex Hippocr. sen-
tentia denudata membrana illico expurgari,
& exsiccari: ne temporis diuturnitate intum-
escat, & putrefiat. Postquā verò phlegmo-
nis tempus præterierit, ad sarcotica & deter-
gentia progrediuntur: & vulnus tandem ci-
catrice obducunt, quodd fit Cephalicis, & ex-
siccantibus medicamentis, vt suprā diximus.

Cæte-

Caterùm non alienum erit, si medicamento-
rum quorundam capitis vulneribus cum cra-
nij fractura vtillum descriptiones propona-
mus. Ac primùm ea quæ statim ab initio &
primo apparatu, detecta meningi imponi de-
bent, describamus.

℞. mellis rosati ℥. ij. olei luteorum ouorum
℥. j. misce, & ex eis santalum (sic enim cōsue-
to vocabulo appellare lubet) intinge vel lina-
menta, & calida membranæ impone, vel si
ἐν πότεσσιν medicamentum habere velis.

℞. mellis ros. ℥. ij. olei ros. ℥. j. terebinthinæ
lotæ ℥. s. misce & santalum imbue.

In tertio, aut quarto apparatu, nequaquam
oleo ros. vel ouorum vtendum erit, sed melle
rosato, & oleo hyperici simplici mixtis, par-
tibus æqualibus. Vbi dies septima, aut vnde-
cima præterierit, sequentia remedia menin-
gi detectæ applicanda erunt.

℞. mellis rosati ℥. ij. terebinthinæ ℥. j. aquæ
vitæ guttas 10. misce omnia simul, & calefac
in lance, ac santalum intinge, & linamen-
ta tenuissima, calidæque meningi impone.
Semper autem propè adsit vas carbonibus
accensis plenum, ne frigidus aër ingrediens
noceat.

Ad idem pro ditioribus.

℞. mellis ros. ℥. ij. olei myrrhæ ex de-
script. nostra ℥. s. olei terebinthinæ per Bal-

neum destill. cum aqua vitæ 3. j. misce & vtere, vt suprâ: modò pars phlegmone non tētetur. Hoc medicamentum commodissimum est ad membranam ab omni putredine conseruandam, & cranij fracturis aptissimum.

Interim verò vtendum erit initidò vnguento magistrali, à nobis descripto, suprâ pag. 63. quod circum ossa collocabis, eoque vulneris cavitatem replebis, & linamenta imbues: omniâque insuper eiusdem materię emplastro conteges. Calcinatum magnum Paracelsic. ad illud etiam est efficax. Interim pro abstersione vulneris, sequentibus vtendum.

Pro gregariis.

℞. myrrhæ, sarcocollæ, irid. florentiæ an. 3. ij. mumiæ 3. j. s. vtriusque aristoloch. an. 3. j. farinæ orobi 3. ij. s. mellis ros. & terebinthinæ lotæ aqua betonica an. q. s. ad vnguenti consistentiam: vel

Pro ditioribus.

℞. vnguenti de pæto nostræ descriptionis 3. iij. olei myrrhæ 3. iij. olei succini per descēsum destillati & purificati, vt docebitur 3. ij. puluer. rad. aristol. 3. j. misce & vtere vt suprâ.

Tecta iam meninge, tunc maiore exsiccatione opus erit: ideoque ad 3. j. præscriptorū vnguentorum addenda erit vna aut altera drachma præcipitati nostri dulcificati: tum vt

vi ipsius ossis particulæ fractæ faciliùs decidant: tum vt hyperfarcosis, siue excrementia carnis prohibeatur: quo medicamento vsque ad finem perfectæ curationis, & cicatricis inductionem vtendum erit. Contegenda autem omnia erunt emplastro de betonica, aut de gratia Dei, vel Diadictamno à Galeno descripto, vel sequenti.

Emplastrum cephalicum optimum.

℞. succi peruincæ, chelidon. & consolidæ maioris an. ℥.j. mumix, myrrhæ, sarcocollæ, ireos an. ℥.j. rad. aristol. rotundæ ℥.s. succini flauī in pul. tenuissimum redacti ℥.ij. s. terebinth. & mel. an. ℥.ij. croci martis subtilis, ℥. iij. ceræ q. suff. vt formetur emplastrum.

Ad inflammationem verò sedandam vtile erit primis diebus partes vulnus ambientes oleo rosato irrigare: applicanda etiam erunt puluiscula, & ligamenta, quoad eius fieri poterit accommodatissima. Frigidus aer, tanquā eiusmodi vulneribus nocentissimus omnibus modis vitandus erit.

Victus ratio sit tenuis: in qua vini vsus periculosissimus, vt & reliquorum omnium ciborum, halitus & fumos parientium. Nec sunt prætermittendæ euacuationes, cū per sanguinis missionem, tum per inferiora, si opus videatur. Semper autem memoria tenenda erit Hippocr. sententia asserentis nullum,

g

lib. de
vul. cap.

ne minimum quidem, capitis vulnus spernendum, etiam si sola cutis lesio adsit: propter varia & magna symptomata, quæ interuenire solent. Itaque summa cum prudentia prognostico utendum erit, ad calumnias (quibus plerumque ij qui medicinam tractant obnoxij sunt) vitandas.

Signa &
iudicia.

Sunt igitur metuenda maximè vulnera commissurarum, magis etiam quæ parti anteriori capitis ac temporum, & ad latera, quàm quæ reliquis locis, ut puta, occipitio infliguntur: quod & Hippocrates testatur. Ac quò maior erit ossis quassatio, eò vulnus magis periculosum, ubi præsertim læsæ sunt meninges: vulnera enim ab eiusmodi machinis tanto cum impetu fiunt, ut non solùm id quod attingunt, conterant: sed etiam partes vicinas, atque adeò remotiores còuellant: hominemque attonitum ac propè exanimatum reddât: quod pessimum est iudicium. Quæ omnia eò diligentius animaduertenda sunt, quò melius remediis utaris, certiusq; de rei euentu amicos ægri commonefacias.

Hi quorùm vulnera lethalia sunt, aut statim moriuntur, aut non diu superstites sunt: prout vulnus vel magnū fuerit, vel in periculosum locum inciderit. Interdū qui minùs læsi sunt (sed mortiferè tamen) si febris corripiantur, septimo die moriuntur, vel 11. vel 17.

Mor-

Mortis proximæ iudicia sunt hæc: vulneris ^{Signa} color liuidus, sanies fœtida & exigua, os sub- ^{mortis.} nigrum, pustulæ in lingua apparentes, oculorum denique rubor: sed & alia quædam, quæ ex Hippocrat. scriptis lib. de vul. cap. colligere licebit. His accedit instante morte delirium, & conuulsio.

De faciei plagis cum ossis contritione.

Cap. II.

RACTIS aliis capitis ossibus, vt ^{Faciei} eo quod Basilare dicitur, vel am- ^{vulnera.} babus maxillis, nullo alio vtendum remedio, præterquam congruenti obligatione vulneris, & eorum applicatione, quæ contritis ac contusis ossibus adhiberi solent. Elicienda ergo erunt omnia extranea, etiam primo apparatu: vtpote glans, si inhæreat, atque aded ossium particulæ à toto prorsus separatæ, & quæ facile eximi poterunt: alioqui spectandum erit, donec natura sua sponte illa depellat, ea parte, qua glans ingressa est, vel quæ exierit, quæ iuuanda erit à Chirurgo remediis consentaneis à nobis iam lib. i. descriptis. Quod si fortè vulneris labra ad extraneorum extractionem, vtpote ossium confractorum, non satis aperta sint, amplificanda erunt spōgiis preparatis, ac

g ij

tum demum ferro, si res postulet. Cæterum non alienum facturus videor, si aliquam deformitatis, quæ propter huiusmodi vulnera remanet, mentionem faciam: cuius magna est habenda ratio, præsertim eius quæ in facie relinquitur: hominem enim turpiorem reddit, maximèque omnium oculis patet, quum facies detecta esse soleat. Si igitur ita è propinquo vulnus inflictum sit, ut barba cutisque comburantur, recurrèdum erit ad medicamenta quæ combustionì conuenire iam docuimus. Inter cætera vtilissimū est sequens remedium, pustulas enim prohibet, ac pilos gignit, ut à magno quodam viro, qui se id expertum esse asserebat, didici.

Eiùdem sor.

℞. succum ex porris, sub prunis coctis, expressum, quo partem ambustam, & pilis denudatam quotidie ter aut quater inunges.

Aliud ad idem probatum.

℞. succi porror. & cæparum sub prunis coctar. an. ℥. ij. aquæ feminis ranarum ℥. j. olei è visco pomorum & popul. ceræ albæ an. q. suff. ad linimentum conficiendum, quo bis quotidie partem vstam & depilatam inunges.

Si fortè pulueris tormentarij granula, ut sæpe accidit cuti inhæreant, acus maiusculæ cuspide primū, quantum fieri poterit, vel alio instrumento extrahēda erunt, deinde superpo-

perponendum quod sequitur linimentum.

Pro gregarijs.

Butyrum liquefactum in aquam ex ranarum semine extractam iniice, aut in aquam gammarorum more nostro paratā, id decies aut saepius repetendo donec butyrum lactis instar albescat. Eius ita præparati ℥.iij. misce cum ℥.j. olei luteorum ouorum ex nostra descriptione: fiat linimentum, quo partem puluere maculatam inunges; est enim ad id singulare remedium, vt & ad ἐμπύρευμα partis ambustæ tollendum.

Aliud ad idem excellentiss. pro ditioribus.

℞. olei lithar. ℥.s. aquæ ex gammaris extractæ ℥.ij. balsami saturni ℥.j. aquæ foliorum nymphææ ℥.iij. butyri præscripti q. suff. vt fiat linimenti instar.

Post ambustionem autem facies est leniendasequentibus ter aut quater in die.

Unguentum faciem ambustam leniens.

℞. vnguenti citrini ℥.ij. spermat. ceti ℥.j. olei rosarum & liliorum an. ℥.s. misce.

Aliud præstantius.

℞. vnguenti pomatæ ℥.ij. mucilag. sem. psyllij cum aqua rosarum extracti ℥.j. caphuræ ℥.j. olei amygdal. dulcium ℥.s. misce.

Porro ad cicatrices elatas & rubentes sequenti medicamento vtendum erit.

℞. olei litharg. ℥.ij. olei tartari & balsami
g iij

faturni an. 3. j. caphuræ 3. j. spermatis ceti 3. j. olei ouorum 3. ij. misce , vtere quater quotidie.

Ditiores oleo talci ad omnes maculas delendas omnium præstantissimo, vtentur.

Si fortè propter os exemptum vulneris labra corrugentur & occallescant , quod cicatricem fieri prohibet, recurrendum erit ad ea, quæ paulò post singulatim de iis dicturus sum. Hæc igitur de capitis vulneribus cum fractura dicta sufficiant.

*De vulneribus quibus brachiorum aut tibia-
rum ossa rupta sunt.*

Cap. III.



CETERUM huiusmodi vulnera, quibus ossa rumpuntur , imponentur sæpe brachiis, aut femoribus, aut tibiis: partim quia globuli tormentarij faciliùs ossibus illis , vtpote grandioribus, occurrunt : partim quia membra illa plerumque armis nudata sunt. Quum igitur aliquis huiusmodi vulneribus affectus nobis oblatuſ erit, diligenter erit nobis digito, vel specillo tentandum , atque explorandum, quomodo ruptum os fuerit: ac tum præsertim , quum vulnus humero vel coxendici inflictuſ est, propterea quòd ossium fractura

ra

ra in illis membris admodum periculosa esse solet: quippe, quæ propter extensionem, musculos, & nervosas partes offendat: ac proinde magnas inflammationes inferat, magnosq; dolores, & conuulsiones, aliâque gravissima symptomata: ex quibus plerumque interitus consequitur, nisi maturè remedium adhibeatur. Horum autem remediorum duo sunt genera: vnum miserabile, & luctuosum, sed tamen ad reliqui corporis salutem conservandam necessarium: amputatio videlicet fauciatum membri, quum ita lèsum atq; affectum est, vt nulla medicinæ faciendæ spes supersit. Verùm huius extremi in extremo malo remedij diiudicatio nequaquã gregalibus quibusdam Chirurgis committenda est: qui sibi honestissimum illud nomen tribuunt, simul atque incidendi, amputandi, lacerandi, & (vt veriùs loquamur) dilaniandi rationem didicerunt. Neque aliud habent remedium præter ferriculam, cauteria quædam, quibus cum confidentiam afferunt, quam animi præsentiam appellant: quam equidem perniciosissimam esse iudicò, nisi cum prudentia, & iudicio coniuncta sit: præsertim qui permagna sæpe incommoda, nonnunquam etiam luctuosos interitus ex illa nimia confidentia & carnicina accidere viderim. Verùm vbi morbi magnitudo, & grauitas diligenter per-

specta fuerit, exploratúmque partē affectam
 aliis nullis remediis in pristinam valetudi-
 nem restitui posse: tum verò iure optimo ad-
 ducentur ij, qui prudentia & moderato inge-
 nio præditi sunt, & harum rerum vsum ac pe-
 ritiam assequuti, ad vlteriùs progrediendum:
 ac tum præsertim, quū inflammationes, aliá-
 que symptomata nondum contigerunt: præ-
 cidédúmque membrum erit, si facultas ferat,
 vt reliqui corporis salus conseruetur, postea-
 quam Chirurgus ea denunciarit, ac protesta-
 tus fuerit, quæ prædici necesse est. Neque du-
 bitandum est, vbi humerorū aut coxendi cum
 ossa rupta erunt (quod magna cum musculo-
 rū dilaceratione accidit, itémque heruorum,
 aliarúmque partium, vnde repentinæ cōuul-
 siones, inflammationes, gangrænæ, vniuersiq;
 adeò interitus cōsequi possunt) quin diligen-
 tia tanta in præcidendo requiratur, quantum
 periculum apparet. Nam si è veterum Medi-
 corum numero reperti sunt, qui rupturæ ho-
 rum ossium manum villo modo admoueri ve-
 tabant, alij iubebant faucium membrum pe-
 nitus excindi, etiam quum ossa paululùm ex-
 trinsecus eminebant: ecquid, quæso, nunc di-
 cerent, quum viderent horribiles rupturas,
 quæ post furiale ac diabolicum istud bōbar-
 darum institutum accidere consueuerunt?
 quod institutum multorum artibus conscele-
 ratis

Hippoc.
 lib. de
 fract.
 Celsus
 lib. 8.
 cap. 10.

ratīs ac nefariis ita in dies augetur, vt iam propè neque ab armis, & tegmentis corporis, neque ab vllō medicinae genere cōparari remedium possit. Quāntū autem ad illud luctuosum remedium attinet, nimirū abscissionem membri, commodiū erit, de eo, sub cap. de Gangrēna & sphacelo differere. Nā in præsētia veniēdum est ad alterum remediū vtilius ac salutaris, quod per manualetm (vt loquuntur) operationem exquiritur: quōdque modis omnibus tentandum est: quemadmodum iam inde ab huius capitis initio demonstrauimus. Ad hanc rem Chirurghi plerūque duplicem sibi intentionem (vt appellāt) proponunt, quarum vna rupturæ rationem habet, & magna ossium fragmenta iubet suam in sedem, locūque restitui, quāntū facultas ferre potest: tum vbi restituta sunt, iubet vniuersam compaginē fasciis obligari, & comprimī, quæ necessariis medicamentis tinctæ, ac madefactæ sint, vt incommoda, quæ accidere possent, prohibeantur. ad extremum etiam ferulas adhiberi, quas nōnulli etiam in primo apparatu comprobant, quo firmior compactura reddatur, quam omni ex parte non dissoluunt: sed vel laxant, vel constringunt, prout res postulat, idque vsque ad diem quadagesimum: nisi fortè aliud flagitent pruritus, inflammatio, dolor, aliāque

incommoda: quibus tamen mederi conantur, adhibita commodissima ratione victus, aut sanguinis missione, aut purgatione, aut medicaminibus topicis, quæ idonea videntur.

Altera intentio rationem habet vulneris, vetatque illud contegi, & inuolui fasciis ad fracturam ossium accommodatis: propterea quod frequentem curationis renouationem postulat, ut excrementa & aduentitia quædam sordes (quas natura reiicit) exitum repariant: ob eamque ipsam causam confestim nonnulli fetonem (ut appellant) adhibent: si per vulnus traici commodè possit, quem medicaminibus idoneis inungunt: alij vsu turundarum contenti sunt, & vulneris labra paululum dilatant, si res postulet, ac præsertim inferiora, quod facilius omnia superuacanea & sordida dilabantur: atque ita partes affectæ tractabiliiores, & ad curandum habiliores reddantur. Quas turundas in dies ac sensim eò breuiiores faciunt, quod magis vulnus curatur, nouaque caro adnascitur: eamque ad rem idoneis vtuntur medicamentis aduersus ictus sclopetarios, fracturis ossium complicatos: de quibus in priore tractatu disseruimus. Atque ad extremam complendam intentionem hoc potissimum spectant, ut præcipiât, tantisper dum callus conficitur, bonis & succulentis uti cibis, sed præcipuè conglutinan-

nantibus: idque tum maximè, quum ea vulne-
ris ratio & conditio est, vt ad ossium conso-
lidationem propendere videatur. Hanc viam
& rationem plerique Chirurghi hodie tenen-
dam censent, in huiusmodi vulneribus, qui-
bus ossa fracta sunt. Quod illorum consi-
lium non magnopere probare non possem
(præsertim quum præstantissimos viros in
eadem sententia consentientes habeant, qui
hanc eandem viam & rationem vsurpant)
nisi res & experientia ipsa me perspicuè do-
cuissent, ac planè sub oculos subiecissent in-
numera incommoda, quæ ex ferulis & arctio-
ribus illis vinculis accidunt. Frequenter e-
nim symptomata inducunt, dolores, inflam-
mationes, & gangrænas, quibus hæc vulne-
rum genera plerumq; obnoxia sunt. Quine-
tiam exhalationes prohibent eorum humo-
rum, qui in iis abundant, & plerumque natu-
ralem calorem suffocât: atque aded grauium
symptomatum notitiâ impediūt, prohibent-
que ne tam faciliè ipsis remedium adhibea-
tur, quàm res ipsa flagitat: nisi fortè admo-
dum serò, quum necessitas cogit vincula illa
orbicularia, & obliqua dissoluere: hoc est, tū
fortasse, quum illa incōmoda aded inueterata
erunt, vt non tam cōmodè per remedia coër-
ceri possint, quàm faciliè fuisset, si maturè,
ac tēpori prospectum illis fuisset. Quare vul-

gares & vſitata ligaturæ ſimplicibus fracturis conuenientes, in plagis quæ offium fracturam habent, meo iudicio, adhiberi ſine periculo non poſſunt: ac præſertim iis, quæ ſclopetaſiis ictibus infliguntur: quamuis fracturis illis complicatę ſint, vt ex ſuperioribus argumentis exiſtimari poteſt: quam ad rem attentum eſſe Chirurgum oportet, nequid temerè & imprudenter admittat, cuius eum nimium ſerò poſtea pœniteat. Cæterum optimum fore iudico, ſi ſtatim ab initio oſſa in ſuam ſedem, locumque ac naturalem formam, & eam quæ ſauciatum minùs cruciabit, reſtituantur: etiam antequam inflammatio affectum membrum inuaſerit: atque vtendum eſſe cenſeo veris & idoneis remediis, quæ vtrique affectioni conducant, hoc eſt, plagæ & fracturæ. Et quoniam idem illud vidi obſeruari à peritiſſimis & nobiliſſimis Medicis, quos cum aliis locis, tum etiam apud Germanos notos habui, non prætermittendam putaui eam artem, quam in vulneribus cum fractura offium curandis tenere ac ſequi conſueuerunt: præſertim quum illam ſclopetaſiis vulneribus iccirco aptiſſimam eſſe iudicem, quòd ligaturas illas arctiores & vſitatas, non aliam ob cauſſam improbem, niſi ob dolores, inflammationes, gangrænas, quæ propter illas conſequentur, quibùſque vulnera

vulnera sclopetica præter cætera omnia, obnoxia esse iam diximus. Postquam igitur vulnerati loci ossa in suam naturalem sedem restituta erunt, & membrum suo loco idoneè collocatum, curatæque plaga, vt res postulat, extendendum erit Cerotum, quod sequitur, super linteo priùs oxyrhodino madefacto: ac tum adhibendum erit vulneri propterea quòd fracturis omnibus opportunissimum est.

℞. resinæ, ceræ an. ℥. j. puluer. cort. tiliæ ℥. iij. succi geraniij ℥. iij. coquantur ad ceroti consistentiam & apponatur.

Aliud quo ipse semper vtor.

℞. gummi rad. consol. maior. & visci pomorum & popul. an. ℥. iij. succi geraniij ℥. vj. lapid. fabulos. Rhenens. vel argill. rub. aut boli Armenæ ℥. iij. puluer. cort. tiliæ ℥. ij. vitellos ouorum 20. terebinthinę ℥. s. olei lumbricorum ℥. iij. coquantur omnia bene permixta, vsque ad ceroti consistentiam: aptissimum est remedium ad vulnera fracturis complicata, atque ad arcendos dolores, inflammationes, aliæque symptomata. Commouendum autem erit xxiiij. horarum intervallo ad primos apparatus, ac paucorum dierum spatio mirabiles effectus in fracturæ consolidatione perspicies. Interea applicanda erunt in ipso vulnere, & ipsius ambitu remedia ido-

Catag-
maticum
Quercetani.

nea, & defensiva, de quibus superius commemorauimus. Porro danda erit opera, ut pars affecta idoneè locetur, & inuoluatur lamina plumbi, instar tibiæ aut brachij inflexa, ut opus videbitur: aut corio elixo, cui corrigiæ alligabuntur, quibus ossa quæ prius coagmentata fuerint, firmitus contineantur: quæ certè, quamminimùm fieri poterit, labefactari, aut sua sede commoueri oportebit, tum, quum faucius curabitur, & vincula illa dissoluètur. Interea vtendum erit potionibus vulnerariis ad hanc rem aptissimis: quarum opera vidi fracturas sanari, posteaquam ossa suam in sedem restituta fuerant. Idque potissimum in Germania obseruari vidi: ac memini me Reyssadij non procul à Rheno didicisse, loci eius incolas vti lapide quodam, qui in illa vicinia nascitur, & ab effectis Beinbruch appellatur. Vnam enim illius drachmam in vino rubro exhibent, in quo prius vinca peruinca madefacta fuerit per noctem, idque manè, per dies quatuor aut quinque: atque hac ratione dolores eximunt, grauiaque symptomata, fracturasque intra quatuor aut quinque dies sanant, magna cum omnium admiratione: cuius rei oculatus ipse sum testis, eiusque rei Mattiolus in cõmentariis suis mentionem facit. Eodèq; lapide vti præterea solèt in formam cataplasmatidis redactò, cū geranio cõtuso, & oleo oliuarum

lib. 5. ca.
129.

oliuarum vel rosato. tā fœlici successu, vt sine
vlllo dolore, ac inflāmatione, partis ossa coag-
mētentur: quod incredibile videri posset, ni-
si præter me innumerabiles alij oculati & i-
donei testes exstarēt. Quamobrē coniecturā
facio, genus illud medicamēti ad hæc sclope-
taria vulnera fracturis ossium cōplicata esse
accōmodatissimū. Magna enim iā operis pars
effecta est, quū ossa cōfracta tā facilè, & tam
breui tēpore sanantur, sine vlllo symptomate:
præsertim quū id non prohibeat nos vulnus,
tanquā contusum, & quēadmodum decet, tra-
ctare: quinetiā viam nobis compēdiariam ad
breuem curationem patefacit, & ad sauciatū
subleuandum accommodatissimam. Sed quo-
niam non vbique lapidis illius copia est (cu-
ius tamen recondita apud se fragmenta phar-
macopolas habere deceret) vtendū erit ea po-
tione vulneraria, quā in Antidotario docebi-
mus ad plagas cū fracturis sanādas esse aptis-
simam: cuius formulam in cap. de Potionibus
vulnerariis descriptam inuenies: Interea Ca-
tagmatico meo vtēdum erit renouato, si opus
sit, quod ad idem remedium est aptissimum:
cui adiungi poterunt (quum nullus erit ab in-
flāmatione timor) gummi aut succus Aristo-
lochiæ, serpentariæ, borax, crocus martis ad
callum obdurandum & partē confirmandam.
Quod si quæ paruulæ essent ossis particulæ,

quas' reiici opus esset, tum hac iniectione vtendum erit:

℞. succi aristoloch. serpentariæ, iridis, vincæ peruinæ an. ʒ. iij. vini albi ʒ. vj. aquæ vitæ ʒ. iij. myrrhæ, sarcocol. mastiches, iridis, guaiac. an. ʒ. j. aloës hep. mumia an. ʒ. s. caryophyll. ʒ. j. circulentur in Bal. iij. dierum spatio, aut decoquantur ad tertiæ partis consumptionem, post colentur & asseruentur, vt iis quum res & tempus postulabit, vt liceat cū syringe, aliòve instrumento, vt commodius esse videbitur. Hęc iniectio præterquàm quòd ad ossium salutem præstantissima est, plagam optimè perpurgat, eamque carne sensim replet, aptissimáque est ad perfectam curationem adiuuandam.

Quòd si fortè os corrumpatur, & in cariem degeneret (quemadmodum frequenter vsuuenit propter aërem qui per vulnus sese insinuat, & fracturis perniciosissimus esse solet) sequenti remedio vtendum erit: quamuis illud quod superiùs præscripsimus sit maximè consentaneum.

℞. olei myrrhæ destillati per descensum & purificati cū vini spiritu ʒ. s. olei caryophyll. ʒ. ij. olei sulphuris cum colchotare destillati ʒ. j. s. misce omnia, & quum vti voles, os corruptum bis terve contrectato cum xylo in hoc medicamentum intincto, quod ad extremum

mum specilli alligaueris: ac tum os à carie sanabitur, simulque quod corruptum est, breui dilabetur.

Aliud.

℞. olei tartari destillati per retortam, olei guaiaci an. ʒ. s. olei sulphuris, & vitrioli an. ʒ. j. misce, & vtere vt suprà.

Aut,

℞. balsami mercurij ʒ. s. olei Antimonij ʒ. iij. salis saturni ʒ. ij. misce omnia simul.

Nullum hoc medicamento præstantius, aut exquisitius exoptari potest, magisque ad hanc intencionem nostram accommodatum: nam etiam vlcera maligna & deplorata sanat. Interea emplastrum illud vulneri, & eius oris ac labris impones, quod est ad ossa corrupta extrahenda commodissimum, atque ad integram vulneris consolidationem aptissimum.

Cæterum si fortè ossis aliquod fragmentum exiturum arbitraris, & vulneris orificium plusquam satis opus est, angustetur, atque arctius nimio fiat, non erit difficile illud dilatare, adhibitis turundis ex gentiana & spongia præparata confectis, ad vitandos dolores, atque inflammationes, si fortè vi fragmentum illud euellendū esset. Ad hanc rem manuali operationi parcendum non erit: velut incisioni, rasuræ ossis cum ferramentis idoneis: simul etiam cum cauterio actuali, quod

h

summum & extremum esse remedium solet.

De sclopetarijs vulneribus, quæ per alias corporis partes sine fractura penetrant.

Cap. IIII.



ERVUM TAMEN si per pectus, aut latera, aut inferiorem ventrem ictus permanet, considerandum erit an plaga in cavum ingrediat, & si ingrediat, an principalem aliquam partem offendant, ut idonea de vulnere iudicatio fieri possit, prout in cap. de signis & iudiciis docuimus. Nam si corpus non transfodiat, non aliud curationis aut tractationis genus postulat, quàm id quod generatim & uniuersè superiùs exposuimus. Sin secus euenerit, quædam erunt magis propriè, ac speciatim obseruanda. Nam si in pectus plaga infixæ sit, neque glans totum corpus perfoderit, danda erit opera, ut euellatur: simul & alia omnia extranea & aduentitia eximenda sunt: ac summoperè considerandum erit, ecquid sanguinis in capacitatem thoracis influxerit. Quod si acciderit, diligenter educendus erit, collocandùmque atque inclinandum ægri corpus in eam partem, quæ commoda videbitur: aliâque generis omnis idonea erunt adhibenda remedia, quæ vsui ad

ad illud consilium esse poterunt : dilatan-
dumque vulneris orificium , ac tantisper
cum hiatu relinquendum , dum res postula-
bit , quo faciliorem exitum habeat. Hac e-
nim ratione quamplurimis incommodis oc-
curreretur , quæ nasci ex sanguinis illius reten-
tione possent : quibus huius generis vulnera
maximè obnoxia sunt. Et his casibus potio-
nes vulnerariæ maximo vsui esse solent : san-
guinem enim concretum dissoluunt , atque
adèd ne coaguletur , impediunt. Eas autem
exhibebis ægro , etiam primo quoque die,
tum manè , tum etiam vesperi : quemadmo-
dum cognosci licebit ex vltimo cap. Antido-
tarij de potionibus vulnerariis. Reliquam
curationem perficies iisdem artibus ac reme-
diis , quæ in sclopetariis aliis vulneribus ad-
hibentur. Vnum illud separatim ac singula-
riter obseruabis , vt medicamenta (quæ ad
cauum vulneris ferri non poterunt , ad vim &
efficientiam suam expromendam , nisi in for-
mam liquidam redacta sint) varientur , eo-
rumque forma mutetur : fiantque idoneæ in-
iectiones , prout rei necessitas postulare vi-
debitur. Quas ex iis medicamentis conficies,
quæ in priore tractatu nostro præscripsimus.
Iniectiones illæ fieri debent per catheterem ,
quem omnibus aliis instrumentis aptiorem
esse comperi , quoniam ad se denuò retra-

h ij

hit quod prius expulerat, quemadmodum horum remediorum ratio flagitat. Turundas postea filo alligabis, easque in plagæ concavum immittes, ea longitudine, quæ convenire videbitur, ad orificium vulneris patens, atque apertum perpetuo retinendum: ut quum interior pars purgata & mundata fuerit, carne sensim adnascente repleatur, priusquam hiatus coalescat, ne aliqui putredini exitus intercludatur. Porro dum æger curabitur, vitandus est aer frigidus: utpote his malis incommodissimus. Si utraque ex parte hiatus sit, turunda erit utrimque imponenda: eoque diutius apertum orificium illud retinebis, per quod putredo & sanies faciliorem exitum habere possit. Quod si aliquo callo forte obducatur (ut accidere solet) adhibendum erit remedium, quod posterius magis idoneo loco explicabitur. Quantum ad victus rationem attinet, ea servanda erit, quæ in alterius generis plagis præscribi solet: frigida nimirum, sicca, & tenuis. Ab acris sanè & astringentibus cibis temperandum erit: idque præsertim ab initio, quoniam tussim commouent, & angustæ respirationi causam præbent, quæ frequenter miseros ægros in hoc vulnere genere discruciat. Ex contrario pectorica magnoperè conducunt: veluti ficus, vuar, hordeum mundatum, & cætera generis eiusdem. Sanguinis

guinis missio magno quoque vsui esse solet: itémque vacuatio per clysteres, & alia remedia, si corpora sint cacochyma.

Eadem hæc etiam in ventris inferioris plagis erunt obseruanda: quarum curatio non est ab similibus aliarum, quas in cæteris sclopetariis vulneribus præscripsimus. quanquam his potiones vulnerariæ maiori sunt vsui, propterea quòd in his partibus ad quas profluunt, commodius vim & efficientiam suam expriment. Miscendæ autem hæ potiones erunt, prout intentiones postulabunt, eòq; plus corroborantium adhibendum erit, si qua pars nutritionis ostensa fuerit (veluti iecur, aut lien) quam etiam fomentis extrinsecus adhibitis tueri oportebit. Interdum etiam curantur hæ plagæ admotis idoneis clysteribus, quæ partes inferiores attingunt. Quòd si per corpus permanent, & dorsi spinam attingant, vtendum erit iis medicamentis, quæ aduersus capitis vulnera præscripsimus. Idémque iudicium statuendum erit, si fortè medulla è spina dilabatur, quod de reliquis statuitur.

Porro quoniã sæpènumerò accidit, vt ictus à superiote parte in inferiorem ferantur, & in membrum aliquod penitus immittantur, neque tamen glans exeat (qua de caussa exitum habere putredo & sanies non potest) considerandum erit, an sine periculo possit in inferiorem

De vulneribus inferioris ventris.

parte exitus aperiri. Quod facilius effici poterit, si digitis glans sentiri possit, quam eadem ratione multò commodius educere poterit quemadmodū iam antè à nobis dictum est, quum de extraneis & aduentitiis rebus extrahendis agebamus. Quòd si hoc fieri non possit, tum vtendum erit compressionibus, & ligaturis arctioribus, vt hac ratione putredo facilius effluat, quum versus superiorem partem comprimendo impelletur. Iniectiones ad has sinuosas plagas sunt accommodatissimæ: quoniam alia medicamenta vsque ad illarum intimam partem ferri non possunt: dandaque opera erit vt quamminimum illarum iniectionum intus relinquatur, atque quod residuebit eadem syringe qua iniecisti, retrahas. In hoc vulnere genere turundæ ex spōgiis præparatis aptissimæ sunt: quoniam putredinem eliciunt, eaque imbuuntur, vulnūsque exsiccant. Et quoniam persæpe os vulneris obdurescit (quæ res perfectam consolidationem impedit) sequentibus remediis vtendum erit. Sunt enim & ad hæc incommoda, & ad omne fistularum genus aptissima: neque ferramentorū vsu opus erit: quod extremum remedium vulgares Chirurgi adhibere consueuerunt.

Ad Callum & Fistulas curandas.

℞. olei mellis destillati ignis expressione
℥.ij.

℥.ij. olei Saturni & Mercurij sublimati an. 3. j. olei caryophyllorum & petrolei an. 3. j. s. excipiantur terebinthina & apponantur cum elychniis aut turundis parti affectæ.

Aliud optimum.

℞. Antimonij ℥.ij. mercurij sublimati 3. j. s. mellis 3. vj. mixtis omnibus vt artis est, destillentur per retortam vitream mediocri igne, exhibit oleū ad callosa & maligna omnia vlcera, fistulas, cancerum, & gangrænam curandam præstantissimum.

De Symptomatum quæ hisce vulneribus

occurrunt correctione.

Cap. V.



SÆVIORIBVS symptomatis, quod vires nimio perẽ conuellant, aut etiam prosternant, in primis diligentẽrque succurrendũ, morbi etiam propria cura prætermiffa, omnes Medici ingenuẽ fatentur. Atque ea quidem symptomatis curatio est, non quã symptoma, sed quã aut virium labefactarum, aut grauioris cuiusdã affectus caussa existit. Dolor enim excrucians, intemperies, phlegmone, febris, conuulsio, paralyfis, gangræna, sphacelus, quoniam grauias, nimiumque infensa & periculosa sunt symptomata, quæ

h iiii

ista præsertim vulnera comitantur, lenienda ac tollenda protinus sunt, quòd & vires debilitent, & morbos periculosiores ingenerent, atque tunc ipsa methodus immutanda est, ne violentia symptomatum illorum laborans iuguletur, aut saltem ne ipsorum sæuitia crudeliùs ipse torqueatur. Atque primùm eo auspicanda erit curatio, à quo ægro periculum impendet, in eamque primùm medentis consilium dirigi debet. Nunquam enim ad integram curationem perducì poterunt illa vulnera: nisi eiusmodi symptomata priùs arceantur. Itaque operæpretium duxi idonea methodo & ordine singula pertractare, & singulis sua quæ conueniunt remedia paucis præscribere.

De dolore.

Dolorem lenimus anodynis vel paregoricis medicamentis, quæ temperata existunt, corporique nostro consimilia, vel ordine primo calida tenuisq; substantiæ, idque fomentis & linimentis.

Fomenta parantur ex decocto radicum althææ, capitis veruecini, maluarum: ex floribus verbasci, chamæmeli, meliloti: sem. lini, fœnigræci cum lacte.

Linimenta autem fiunt ex mucilaginibus seminum psyllij, fœnigræci & althææ: ex butyro, axungiis gall. & taxi: ex æsipo & oleo visci

visci pomorum.

Narcotica etiam dolores leniunt, quodd inducto stupore partis sensum obtundant, tepidiorémque reddant, vt doloris vrgens causa minimè percipiatur. His vtimur quum dolor acerbior vires dissoluit, syncopésque metum affert, & ex nimia inflammatione suboritur.

℞. radicū hyoscyami & nymphae an. ℥. s. digerantur ad solem in aceto rosaceo & oleo nenupharino per aliquot dies: deinde exprimantur, & ex colatura locus dolens tepidè foueatur.

Inungatur postea sequenti linimento.

℞. succi foliorū hyoscyami & semperui-
ui an. ℥. ij. olei visci pomorum, & nenupharis
an. ℥. j. s. butyri recentis ℥. ij. ceræ nouæ ℥. j.
misce, fiat linimentum.

Hoc studiosè Medico semper obseruan-
dum, vt doloribus præcauendis sedulam o-
peram adhibeat: semper enim aliquid mali
portendunt. Et hæc de dolore sufficiant. supe-
rius enim iam multa remedia ad hanc inten-
tionem præscripsimus.

De intemperie.

Si intemperies calida affectū locum obse-
derit, quod ex dolore & vesicatione facilè de-
prehendes, affectum locum in frigidabis vn-
guento nutrito vel capthurato albo cum popu-

leone. Sequens multum proderit.

℞. succi plantaginis, solatri, semperuiui an.
℥.j. boli armenæ ℥.s. lithargyri loti aqua plā-
taginis, & tuthiæ præparatæ an. ℥.j. olei ros.
omphac. & nenupharis an. ℥.ij. aceti rosacei
& ceræ tantillum, vt fiat vnguentum.

Porrò si intēperies frigida adsit (quā mol-
lities ostendit) corrigitur vini fomento cum
quo anethum, semen lini & flores chamæme-
li decoxeris. Ex quibus etiam parari potest a-
liquod cataplasma. De hæmorrhagia nullam
iccirco mentionem facimus, quòd de illa iam
superiùs satis superque tractauerimus.

De Febre.

Ne febris superueniat, statim de principio
occurrendum erit: ipsamque cohibere oportet
victus ratione tenui & frigida, venæ se-
ctione, & medicamentis humores peccantes
purgantibus. Quòd si etiam vigente morbo
(quod sæpiùs euenire vidi) febris vulneratos
corripiat, humores erunt conuenienti aliquo
apozemate concoquendi, & denuò purgan-
di. Cui rei summam curam & diligētiam im-
pendere debet Medicus, omnibùsque modis
iuuandus ager, ne morbi acerbitate interitus
subsequatur.

De conuulsione.

Constat inter medicos conuulsionem tri-
bus fieri modis: scilicet inanitione, quod acci-
dit

dit superfluis ac copiosis euacuationibus, & immoderatis hæmorrhagiis, quâ periculofam testatur Hippocrat. Aplor. 3. lib. 5. tum repletionem siue plenitudine, quod contingit propter tumores præter naturam qui in vulneribus de repente euanescent: & propter immoderatum frigus, quod neruos in vnum cogit, cohibet atque implet: quod Hippocrates etiam Aphor. 17. lib. 5. expressit: tum cerebro per consensum affecto ratione doloris, quum vel neruus punctus est, vel quum acres, mordaces, & venenati humores naturam permutant ac corrumpunt: vnde dolores Hippocrat. etiam auctore excitantur, ex quibus propter sensus vehementiam conuulsio exoritur.

Conuulsioni autem ex inanitione sic medendum erit: primò instituatür victus ratio humectant, nutriatürque æger sorbitionibus ex lacte amygdalino, hordeato, aut iure aliquo competenti. Paretur balneum in quo humectantia quædam & lenientia decocta sint, vt sunt capita & extremitates, veruecū: item rad. althææ, maluarum, violarum & visci pomorum folia, quod (nisi hoc vulnus impedit) æger ingrediatur, vel saltē pars affecta foueatur. Deinde liniatur oleo visci pomorum & violarum, vel aliquo vnguento ex prædictis parato. Et quoniam hic affectus, si cōfirmatus sit, & cum neruorum siccitate, incurabilis Ga-

Conuulsio ex inanitione.

len. habetur lib. Meth. med. septimo, ad præstantiora remedia confugiendum est, nempe ad tincturam auri & balsami naturalis: nam si qua superfit salutis spes, in illis duobus iam commemoratis consistit.

Gonuul-
sio ex
plenitu-
dine.

Quodd si conuulsio ex plenitudine fiat, curabitur victu tenui, primis saltem diebus exsiccante & calefaciente: vitanda tamen vini potio, quodd fluxiones proritet, & nervis noceat. Vini autem loco exhibendum hydromel maluatium, aut aqua cinnamomi. Tum demum euacuatione partim à toto corpore, mittendo sanguinem & commodè purgando: partim ab ea parte quæ conuellitur, quod fiet vnguentis Agrippæ, Aregonis & Marcia-ti: oleis castorei, vulpis, lauri, & similibus: quibus abundè repurgato corpore ceruix & vniuersa spina, itémque affectus locus inungi poterit. Sed sequentia mihi vtiliora videntur.

R. axungia cerui, taxi, vrsi an. $\mathfrak{z}$.j. olei laurini $\mathfrak{z}$.j. s. olei vulpini, castor. terebin. iunip. lumbric. an. $\mathfrak{z}$.s. vnguent. Agrip. & Dialth. an. $\mathfrak{z}$.ij. terebinth. in aqua liliorum lota $\mathfrak{z}$.j. euphorbij $\mathfrak{z}$.j. cum modico ceræ fiat vnguentum: vel

R. resina, picis naualis an. $\mathfrak{z}$.j. colophonie & ceræ nouæ an. $\mathfrak{z}$.ij. olibani, mastiches, cerusæ an. $\mathfrak{z}$. s. salis pitri, sang. draconis, terebinth.

binth. olei ros. salis ammoniaci, olei vitell. o-
uorum an. ʒ. ij. caphuræ. ʒ. j. matris perlarum
ʒ. j. carabes ʒ. j. s. magnetis ʒ. s. vitrioli albi ʒ.
ij. fiat emplastrum secundum artem.

℞. balsami gummi elemi & hederæ an. ʒ.
ij. oleorum ceræ, terebinthinæ, & iuniperi de-
stillatorum modo chymico an. ʒ. s. olei ca-
ryophyllorum & benioini an. ʒ. ij. misce, &
fiat in formam linimenti, quo inungatur spi-
na dorsi & pars affecta: vel

℞. balsami visci pomorum, hederæ & hy-
periconis an. ʒ. ij. olei saluiæ & terebinthinæ
an. ʒ. j. olei iuniperi ʒ. s. olei tartari fœtentis
ʒ. ij. axungia taxi ʒ. ij. misce: vtatur vt iam
dictum est.

Interim vtatur sequentibus assumptis.

℞. aquarum lilij conuallij & iuniperi an. ʒ.
j. olei succini ʒ. s. fiat mixtura: vel

℞. aquæ cinnamomi & florum tilia an. ʒ. j.
olei iuniperi per ebullitionem aquæ extracti
guttas iij. olei succini ʒ. s. spiritus vitrioli
guttas ij. fiat mixtura.

Porro si conuulsio per sympathiam ratio-
ne doloris excitetur, dolor statim prædictis
remediis in cap. de dolore erit leniendus.
Quod si ex virus acrimonia, & venenato mor-
su (quod istis vulneribus plerumque accidere
solet) conuulsio efficiatur, ad ea quæ iam de
venenatis vulneribus præscripsimus, occur-

Conuul-
sio per
sympa-
thiam.

FINIS

rendum est. At si ex nerui punctura, aut incisione morbus contingat, quod etiam vt plurimum euenire vidi, non ratione ictus sclopetici iam impressi (qui potius nervos ipsos contundit, quam ptingat, vel incidat) sed Chirur-
gorum inscitia, qui glandem vel extrahere vel aliqua incisione vti nituntur, plerumque nervos vulnere transuerso offendunt, vnde conuulsio exoritur: præsertim si illos attingunt qui ad musculos perueniunt. Tunc enim, vt tam graui affectui occurratur, eligenda erunt illa medicamenta, quæ substantia tenui ad imum vsque nerui læsi penetrare possint, vt nos admonet Gal. in libro Artis med. quæque digerant, ac dolores mitigent. At è contrario quæ cruda & frigida sunt, quæque obstruunt & perspirationem prohibent, vitanda sunt. Idemque Galenus vetat vsum aquæ calidæ, tanquã neruis vulneratis aduersissimæ, quodd illorum substantia ex refrigerata concretaque humidior materia cõstet. Quæ quum eiusmodi sint, per ea quæ simul calefaciunt & humectant, resoluitur ac putrescit: qua ratione ipsis aduersatur, quãuis alioqui reliquas phlegmonas valde mitiget: cuius rei quosdam monitos esse velim, qui promiscuè curandis hisce vulneribus illo remedio hodie vtuntur. Quin potius oleum iasminum ac præsertim sabinum vetus vtilissimũ esse neruorum

uorum puncturis, scripsit Gal. lib. 6. Meth. med. Idem quoq; & terebinthinam & resinā approbavit, itēque sulphur viuum (quod omnino tenuiū partium esset) valde conducturum illis vulneribus eodem libro sperauit: sed eò magis olea & terebinthinæ, & resinæ, & ceræ, & sulphuris & sabinae (chymico modo extracta) proficiūt, quò illa tenuioris multò substantiæ destillatione redduntur: atque sic valentius exsiccare possunt, quod in puncturæ nerui curatione obseruandū esse scribit Galenus lib. 6. Meth. med. his verbis: Nerui vulnerati curatio medicamenta postulat, quæ & tepidum calorem excitent, & valenter (sine molestia tamen) desiccare possint. Tum quæ ex substantiæ suæ natura, & trahēdi vim habeant, & tenuiū partium sint. Interim hoc vnum est obseruandū, robustis nempe corporibus valentiora medicamenta, imbecillis mitiora esse adhibenda. Hac igitur ratione sequens remedium commodè administratur.

℞. olei sulphuris terebinthinati, olei sabinae & terebinthinæ an. ʒ. ij. olei vitellorum ouorum ʒ. s. misce, & applicetur calidè parti affectæ.

Aliud.

℞. olei butyri, resinæ an. ʒ. ij. olei euphorbij destillati chymicè & olei baccarum iuniperi an. ʒ. s. olei terebinthinæ ʒ. j. s. olei vitel-

lorum ouorum ℥.j. misce.

At si morbus præscriptorum medicamentorum applicatione non vincatur, totus nervus erit præcidendus: præterea enim nullus metus instat ex Gal. sententia, nisi quod mutila particula manebit.

Lib. 6.
meth.
med. c. 3.

De paralyfi.

Paralyfi siue nervorum resolutioni, quæ ex istis vulneribus plerumque etiam accidit, occurrendum & idonea victus ratione, & medicamentis tum assumptis, tum etiam admotis: vt fomentis, cataplasmi, linimentis, vnguentis & similibus. Alij probât oleum iasminum, saluæ, castorei, de lateribus, vulpinum & similia. Conferet autem plurimum, si sequentibus remediis chymicis æger vtatur.

℞. aquarum lilij conuallij & florum lauendulæ an. ℥. iiij. fac cum his decoquatur sacch. lb. s. ad perfectam coctionem: extra ignem adde olei succini flauo per descensum destillati & rectificati ℥. j. s. olei cinnamomi & essentia saluæ an. ℥. s. fiant rotulæ, quibus æger sæpius vtatur.

Probatum autem pro topicis oleū sequens.

Oleum
ad para-
lysin &
contra-
cturas
præci-
puum.

℞. olei hypericonis lb. j. terebinthinæ lb. s. olei laurini ℥. iiij. olei spicæ ℥. j. s. granorum iuniperi lb. s. castorei ℥. j. euphorbij ℥. ij. caryophyllorum, macis & nucis moscata, cinnamomi an. ℥. j. s. florum lauendulæ, saluæ & lilij

lilij conuallij an. m. ij. mastiches, myrrhæ,
thuris an. ℥.ij. mumie ℥.j. s. pingued. taxi ℥.iij.
digerantur omnia per mensem in fimo, dein-
de distillantur in alembico æneo secundum
artem. Hoc oleo inungantur membra para-
lytica & contracta: est enim medicamentum
efficacissimum.

De Syncope.

Syncope tanquam grauissimo & mortis fi-
nitimo affectui, cui præsertim isti vulnerati
obnoxij sunt, aut ex immodica sanguinis pro-
fusione, aut ex vehementi cruciatu & dolore,
subitò occurrendum: atque spiritus & vires
conciſæ refouendæ sunt, modico alimento
dato interuallis, vt expressionibus, gelatina,
distillatis, vino & aromaticis. Pulueres cor-
diales approbantur vetustioribus ex mar-
gar. splend. ras. eboris, ex foliis auri & fra-
gmentis pretiosorū lapidum, qui exhibeban-
tur cum vino aut syrupo conseruationis citri.
Nos autem commodius vel tinctura auri &
corallorum, vel essentiis illorum omnium la-
pidum vtendum esse censemus: quod ratio-
ne iam demonstrauimus in nostro lib. de Med.
mineral. spagyr. prepar. in quo illorum etiam
omnium præparationem docuimus.

De Gangrena & Sphacelo.

Varia symptomata ac vitia hisce vulneri-
bus succedere scripsimus, quorum tamē non

lib. 4. c. 39. aliud gangræna peius, aut magis deplorandum: quod sit corruptionis incipientis indicium: quæ oritur secundum Paulum, vel quia inflammatio non discutitur, neque in pus transmutatur: vel secundum alios, quum humorum copia vt in magnis inflammationibus & ingenti obstructione ex emplasticorum vfu, vt suprà annotauimus, quæ perspirationem prohibet, atque venenata & maligna aliqua qualitate insitus partis calor extinguitur & præfocatur: cuius etiam indicium magnum est sanies.

Signa sphaceli. Cui nisi quis præsentissimas adferat suppetias, metuendum est ne pars corruptione extincta & emortua vicinas partes inuadat: & in mortificationem, quam sphacelum aut syderationem dicunt, degeneret. Quæ percipitur quum pars liuet aut nigrescit: tumida, mollis, & cadauerosa apparet, idque sine villo arteriarum pulsu, nec dolore, nec sensu villo: vt etiam sine sensu doloris altè scalpellum adigi possit. Hanc syderatam & emortuam partem celerrimè amputare & resecare radicitus aut proximè sanam partem oportet: gangrænam autè rupta omni mora curare. Quod fiet corruptum sanguinem copiosè scalpello ex affecta parte euacuando, & ea medicamenta, quæ putridis destinata sunt, imponendo: vt scribit idem Paulus. Vulgus Chirurgorum

rum post scarificationes, aut sectiones locum affectum aqua falsa, aut falso aceto abluit. Alij vnguento Ægyptiaco, quod Pharmacopola paratum habent, vtuntur. Quod si iis remediis mali asperitas non remittatur, ad efficaciora, vt ad caustica & quæ crustam inducunt, vtpote ad trochiscos Andronis & arsenicum recurrunt: vel si necessitas id exigit, ferro corruptum à sano separant. Porro sequentia medicamenta gangrænis multum conferunt. Primum ex parte affecta sanguis corruptus educatur, & sequenti lotione abluatur.

℞. fuliginis ℥.iiij. mellis ℥. ij. aceti optimi ℔.j. decoquantur ad medias: vel

℞. succi raphani & chelidonie an. ℥.ij. olei mellis ℥.s. phlegmatis aluminis acidi ℥.iiij. salis petrae ℥.ij. salis fuliginis ℥.j.s. misce pro lotionem: vel

℞. phlegmatis vitrioli & aluminis an. ℥.iiij. aceti ℥.ij. puluer. rad. aristolochie ℥.j. s. salis tartari ℥.j. myrrhae ℥.j. s. caphurae ℥.s. bulliant omnia simul ad medias pro lauamento, quod reiteretur sæpius.

Aliud.

℞. tartari calcinati ad albedinem ℥. ij. cineris corticum ouorum & rad. aristoloch. vel sarmentorum an. ℥.j. s. salis nitri, caphurae an. ℥. s. phlegmatis vitrioli & aluminis an. ℔. j.

bulliant ad medias & fiat capitellum, quo vtendum vt supra, scarificata prius affecta parte cui apponatur sequens ceratum.

℞. ceræ & picis naualis an. ʒ. iij. liquoris myrrhæ ʒ. ij. colophonix ʒ. j. s. olei frumenti & ouorum an. ʒ. s. fiat ceratum secundum artem: vel

℞. mellis ʒ. ij. croci martis croci veneris an. ʒ. s. puluer. myrrhæ & aristoloch rotundæ an. ʒ. ij. caphuræ ʒ. j. s. phlegmatis vitrioli acidi an. ʒ. iij. decoquantur ad consistentiā vnguenti. adde mercur. præcipitati ʒ. s. hoc inungantur ellychnia & turundæ: vel

℞. butyri arsenici fixi ʒ. ij. mercur. præcipitati ʒ. s. olei myrrhæ ʒ. iij. Excipiantur melle prius loto cum succo chelidoniæ. Isto medicamento nullum efficacius aut valentius inueniri potest ad gangrænæ curationem, modò prius totum venenum, atque aurâ malignam, atram & fœtidam ex arsenico ademeris: quod fiet ipsius fixatione, vt docebitur in nostro Antidotario spagyrico. Nō enim alioqui possum illorum comprobare sententiam, qui Arsenicum non præparatum ad gangrænæ curationem adhibendum censent, quum sit septicum & putrefaciens medicamentum, quodq; qualitate sua maligna & venenata, carnis quâ attigerit substantiam corrumpat, & in putredine cadauerosam deducat, quæ multò etiam dete-

deterior est, quàm ex gangræna. Quocirca
ipſius vſus valde periculofus (hæc pace mul-
torum dixerim) niſi priùs, vt iam dictum eſt,
rectè præparetur. Interim optimum erit, ſi
ſuperponatur aliquod cataplaſma paratum
ex farinis lupinorum, orobi, lentium & faba-
rum, quæ decoqui poterunt cum oxymelite,
aut priore capitello. Quòd ſi hæc omnia me-
dicamenta nihil prodeſſe, ſed iam in ſphace-
lum, ex prædictis ſignis, gangrænam degene-
rare percipias: mēbrum ſic emortuum, ſi fieri
poſſit, ita ocyſſimè abſcindendum eſt, vt ni-
hil putridi prorſus relinquatur: quod nonnul-
li filo ex alumine plumæ confecto, & imbuto
in oleo mercur. ſublimati (quod alij aquā in-
ferorum nominant) ſine dolore præſtant. Alij
autem ferra, & tum demum ferro adurente &
candenti vtuntur: ita enim ex Galeni conſi-
lio, celeriter ſanguinis profluuium compe-
ſcunt, putredinem arcent & partem affectam
roborant. Ceſſante autem putredine & hæ-
morrhagia, medicamentis vtuntur cruſtam
detrahentibus, vt macedonico, butyro & ſi-
milibus: atque tum demum curatio reliquis
vlceribus communis adhibenda eſt. Non in-
terim prætermittenda eſt idonea victus ra-
tio, tenuis & refrigerans, neque miſſio ſan-
guinis reuulſiua, aut medicamenta ſanguini-
nem depurantia, ſi opus eſſe videatur: atque

illa, quæ cor (vitæ principium) tuentur à putrida & fœtida illa aura maligna, à parte affecta sublata, ægroto exhibenda sunt.



ANTIDOTARIUM
SPAGYRICVM,
SIVE,
DE MEDICAMENTORVM
*preparatione & compositione aduersus
ictus sclopetarios.*

VETVS & verum illud Comici
verbum est: Homine imperito
nihil quicquam iniustius: qui,
nisi quod ipse facit, nihil re-
ctum putat: quod cùm in a-
liis artibus quamplurimis, tùm præsertim in
ea, quam spagyricam appellamus, intueri li-
cet. Videmus enim passim homines, nescio
quos, stulta & barbara quadam arrogantia
præditos, qui remedia ex metallifodinis ex-
tracta stomachosè insectantur: quæ tamen
constat apud veteres Medicæ artis princi-
pes magno in pretio atque vsu fuisse: quem-
admodum à nobis demonstratum est in eo li-
bro,

bro, quem de Medicamentorum spagyrica
 præparatione edidimus. Et quam, rogo, hu-
 ius siue iracundiæ, siue infaniæ causa est? quo-
 niam (vt ipsimet fatentur) eorum præparatio-
 nem ignorant. O felices artes, si de iis soli ar-
 tifices iudicarent: vt Fabius olim dixisse fer-
 tur. Infelices ergo, de quibus imperiti & in-
 scij tam temerè iudicium ferre non verentur:
 qui ne vnde quidem, aut cur Spagyrica hæc
 ars appelletur, vnquam intellexerunt: quam
 eruditi viri ex Græcis duobus verbis sic no-
 minarunt *ἡ τῆς ἀνὰ τὴν ἀέρα ἐκείνης*: quod per eā
 eliciatur, ac tum cogatur comprimaturque
 subtilis quædam & spiritualis natura, in qua
 vis & effectus medicamenti præcipuè confi-
 sit. Cuius rei summa & planè incomparabilis
 utilitas, cum in aliis multis morbis, tum præ-
 cipuè in sclopetariis vulneribus curandis co-
 gnosci potest: quemadmodum, Deo volente,
 spero multò feliciùs posthac compertum &
 exploratum iri, ex medicamentorum tum ve-
 getabilium, tum animalium, & mineralium
 præparatione, aliisque essentiis è Mercurio,
 Sulphure, Vitriolo, Arsenico, Marte, Venere,
 Saturno, & Lithargyro elicitis: itémque ex
 Antimonio, aliisque id genus mineralibus,
 quàm è pingui & crasso simplicium metalli-
 corum corpore: cuius multum abest, vt vis
 tanta sit (tamen veteres eo ad vulnerrum &

i iij)

vlcerum curationem vsos esse, scripta illorum testentur) quanta spirituum, qui quasi illorum animæ dici possunt. Verumtamen (dicit fortasse horū obtrektorū aliquis) cur non contenti sumus iis medicamentis & remediis, quæ docta Antiquitas nobis per manus tradidit? quæ veteres illi artis nostræ antistites, Hippocrates, Galenus & alij monimentis suis prodiderūt? cur nouas vias & prorsus inauditas quærimus, præsertim Pharmacopœis incognitas? Atqui, respondebit nostrū aliquis, vel vnicū illud Mercurij præcipitati remedium (vt alia omittam) quo nuper admodū vti in sanandis sclopetariis vulneribus, malignisque alijs vlceribus cœperunt, huic illorum quæstioni satisfacere, imò verò illorum imperitiā intolerabili arrogantia coniunctā coarguere potest. Quod si auctoritas quæritur, tanti sanè apud eruditos viros puto fore Gesnerum, Guinterium, Andernacum, Seuerinum (vt alios quāplurimos prætereā) quanti obtrektatores istos: præsertim quum illorum summorum virorum eruditio, doctissimis ipsorum scriptis & monumentis ita testata sit, vt isti maledici magno sibi honori tribuere debeant, si se illorum discipulos fateantur. Alia per facile mihi foret argumenta proferre quamplurima, nisi tātā istorum maleuolorum ineptiam animaduertem,

terem, vt certè me pudeat: præsertim quum quorundam libellos nouissimè diuulgatos intueor, in quibus extra propositum institutæ tractationis, tã aliena infarciuntur, vt (quemadmodum vetus fert prouerbium) in lète viuentum positum videatur. Quasi verò ad institutam de podagræ curatione tractationem, nescio quæ inuectiuæ digressiones de rerum principiis, origine metallorum, & lapide philosophico (qui ab ipsis morosophicus nuncupatur) aliqua ex parte pertineant, & in re aliqua congruere videantur. Iterum igitur, iterumque exclamare cogor: Fœlices artes, si de iis soli artifices iudicarent! Quàm dissimile fuit multorum veterum consilium! qui, si quid ipsi ignorabant, quod ab alijs sciri etiam in longinquis regionibus audissent, nulli labori in illis inuisendis parcebant. Plato discendi ea quæ ignorabat cupiditate incensus, in Ægyptum profectus est: post Tarentum ad Archytam: in reliquam Italiam, vt cæteros Philos. Pythagoreos audiret. Apollonius Tyaneus peragrauit Persarum regionem, pertransiuit Caucasum, Albanos, Scythas, Massagetas, opulentissima Indiæ regna perlustrauit. Postea delatus ad Brachmanas, Iarcham in sella aurea de abditis rerum caussis, & arcanis naturæ mysteriis disputantem audiuit. Inde per Elamitas, Babylonios, Chaldeos, Me-

dos, Assyrios, Arabas, Palæstinos, reuersus ad Alexandriam, profectus est in Æthiopiam, vt Gymnosophistas audiret, eorūque arcanas & reconditas artes cōdisceret. Hæc sanè imitanda virtus, non horum ignauorum desidia: qui quum à focis patriis vix vnquam pedem mouerint, tamen hanc artem spagyricam improbant: neque maiorem vllum in peruestiganda veritate laborem suscipiendum putāt: quum tamen Ars illa miranda & recondita Naturæ arcana luculenter nobis patefaciat. Neque, meo iudicio, immeritò ab iis contemnuntur, qui multis suis periculis & peregrinationibus arcana illa Naturæ perscrutati sunt. Sed quamam, obsecro, illa stultitia est, interdicerē nobis, ne aliis medicamentis vtamur. quàm quæ antiquis cognita fuere? Quasi verò Rhabarbarum, quo nullum hodie vſitatus medicamentum est, antiquis notum fuerit. Præterea quid est, quod nobis sulphureos & metallicos, venenatos (vt appellant) fœtores obiiiciant, quorum olfactu, & aura spirante (hæc enim cōtumeliosa illorum verba sunt) exanimantur propemodum ij, qui horum Cyclopum antra subierunt. An verò calumniatoribus & sycophātis istis ignotum est, veteres quosque Medicos ex rebus fœtidissimis medicamenta quamplurima confecisse: veluti ex aurium sordibus, sudoribus

cor-

corporum, menstruis muliebribus (horrendū dictu) ex stercore humano, & diuersorum aliorum animalium, sputo, vrina, muscis, muribus, cinere ex capite bubonis, vngulis caprarum & asinorū, vermibus ex arbore putrida, multorū impetiginibus, quemadmodū ex scriptis Galeni, Aëtij, Aeginetæ, Dioscorid. Gal. sim. 10. c. 1. 8. Marcell. Plin. Serap. colligere licebit: vt ipsa quoque metallica præteream, quibus ipsos vsos fuisse satis constat. Equidem quum apud me imperitorum istorum fastum confidero, qui hanc metallica medicinae partem (quam ipsi suo more contumeliosè Chymericam nominant) fastidiunt, atque propterea neque suis, neque aliorum quamplurimis morbis mederi possunt, venit mihi in mentem historia, ipsis fortassis notæ, de Heraclito Ephesio, qui quum Hydropis affectus Medicorum artes aspernaretur, oblitum se bubulo fimo soli siccandum præbens, obdormiuit, atque ita à canibus laniatus est. Verūm hæc de nugatoribus & maledicis istis plus satis. Iam autem quodnam sit meum consilium, & quis in hoc tractatu scopus, exponendum est: nimirum vt apertè præscribam deinceps non ea quæ iā peruulgata, & (vt vulgò fertur) lippis ac tonsoribus nota sunt, ne illos imitari videar, qui farragines & rhapsodias scriptitant: sed viam atque methodum medicameta

Gal. sim. 10. c. 1. 8.
9. 10. 12.
13.
Aët.
Tetr. 1.
serm. 2.
cap. 110.
Aegin.
lib. 7.
Dioscor.
lib. 2. ca.
90.
Marcell.
cap. 4. &
26.
Plin. lib.
28. cap.
4. & 15.
Serap. sim.
ca. 453. &
466.

arte spagyrica præparandi, quæ ad sclopeta-
rios ictus pertinent, quam plerisque Medicis
ac Chirurgis ignotam scio. Hócque syncerè
testari possum, me duabus de causis ad hoc
adductum fuisse: nimirum studio prouocandi
doctiores, vt si habent meliora, proferât: tum
vt generi humano, ac præsertim patriæ meæ
inseruire: cui (proh dolor) nimium nimum-
que his funestissimis & luctuosissimis tempo-
ribus isto medicamentorum genere opus est,
quum tandiu ciuilibus ac domesticis bellis
cruentetur. Verùm vt eorum occurram ca-
lumniis, qui clamitant, ista remediorum ge-
nera non tantùm difficili & longa præpara-
tione indigere, verumetiam tanti pretii esse,
vt non facilè quibus iis vti possit: de principio
proponenda vulgaria & ἐπιόρεια remedia
putaui: pòst ad ea deueniendum, quæ longè
pluris facio: vt certè longè aliis præstantiora
sunt, quemadmodum ex illorum præparatio-
ne cognoscere licebit: quanquam etiam te-
nuiorum & gregariorum militum rationem
habere institui, separatimque alia quæ ditio-
ribus conferent, adscribere.

MOnendi ergo Chirurghi erunt, vt, quum
in castra proficiscentur, hæc præpara-
ta secum afferant, quæ apud Pharmacopœos
plerosque reperiuntur.

Suppurantia.

Vnguen-

Vnguentum Basilicum vtrumque.

Vnguentum Macedonicum.

Tetrapharmacum Galeni.

Vnguentum Resumptiuum.

Emplastrum de mucilaginis, quod dissolui poterit cum oleo oliuarum, si opus sit.

Diachylon simplex & compositum.

Detergentia.

Vnguentum Diapompholygos Nicolai.

Vnguentum viride Andromachi.

Emplastrum diuinum solutum cum oleo rosato.

Vnguentum Apostolicum Auicennæ.

Vnguentum Egyptiacum eiusdem.

Sarcotica.

Vnguentum Aureum.

Vnguentum Ceraeos Mesuæ vtrumque.

Emplastra de gratia Dei & de Ianua.

Cicatricem inducentia.

Vnguentum de Minio.

Deliccatium rubrum.

Emplastrum de Cerusa.

Venenum attrahentia & res extraneas.

Vnguentum fuscum Nicolai.

Ad ambusta.

Vnguenta magistralia Medicorum Florentinorum à VVeckero descripta.

Vnguentum de calce viua.

Repellentia & astringentia.

Vnguentum de bolo commune.

Vnguentum Rosatum Mesuæ.

Vnguentum
de

VE L ad prædictas intentiones componi poterunt medicamenta, quæ non alia egent præparatione, quàm vulgari.

Εκπυρτική, siue suppurantia.

℞. butyri recentis & olei oliuarum an. ℥. ij. farina tritici suo furfure expurgatæ ℥. s. a-
quæ communis ℥. iij. decoquantur: vel

℞. foliorum tussilag. & maluarum an. m. ij. coquantur sub cineribus, & cum butyro per-
misceantur: vel

℞. succi radicum liliorum, coctarum prius sub cineribus ℥. iij. axung. gall. vel anseris, vel porci ℥. ij. cum oleo lini, vel oliuarum, vitello oui, & tantillo ceræ fiat vnguentum.

Detergentia.

℞. mellis ℥. iij. farina fabarum & hordei an. ℥. ij. decoquantur cum vino ad consistentiam vnguenti: vel

℞. foliorum plantag. & apij an. m. j. rosarū rubrarum p. ij. vini rubri ℥. viij. decoquantur ad medias: colaturæ dissolue sacchari rubri ℥. ij. terebinth. ℥. j. farina lupinorum & orobi an. ℥. j. aloës, myrrhæ an. ℥. s. decoquantur rursus, & addendo ceræ quantitatem suff. reducantur in formam vnguenti: vel

℞. succi plantag. & agrimonie an. ℥. ij. mel-
lis

lis rosati ℥. iiij. rad. iridis & farinae fabarum an. ℥. s. permisce sub finem terebinthinæ ℥. j. fiat vnguentum.

Sarcotica.

℞. mannæ, thuris an. ℥. ij. farinae fœnigræci & orobi an. ℥. j. excipiantur melle & oui luteo: vel

℞. sarcocollæ in lacte solutæ ℥. iiij. mastiches, olibani an. ℥. j. picis liquidæ & terebinthinæ an. ℥. j. misce pro vnguento.

Επουλωτικά.

℞. cretæ albæ ℥. ij. cineris corij adusti ℥. iiij. excipiantur oleo rosato: vel

℞. calcis viuæ, toties in aqua lotæ, dum omni destituatur acrimonia ℥. ij. terræ Armeniæ ℥. j. excipiantur myrtillorum oleo.

Ex plumbo vsto, stibio vsto, cadmia, pompholyge, parari poterunt etiam medicamenta ad id accommodatissima.

Ad venenata vulnera.

℞. succi anagalidis purpureæ & cyclaminis an. ℥. j. sulphuris viui, mixti cum salua hominis ℥. s. misce: vel

℞. lithargyri ℥. ij. galbani ℥. s. picis Græcæ & terebinthinæ an. ℥. ij. olei quantum suff. vel

℞. olei ℥. iiij. sagapeni, mumia & succini an. ℥. iiij. thuris, mastiches an. ℥. j. terræ sigillatę optimę & corall. rubr. an. ℥. j. picis ℥. ij. cere

quod satis sit ad fingendum vnguentum: vel
 ℞. cepas duas, folior. vinæ peruinæ, sca-
 biofæ, ricini an. m. j. decoquantur sub cineri-
 bus. adde theriacæ ℥. s. & cum terebinth. fiat
 vnguentum.

Ad ambusta.

℞. succi cepæ sub cineribus coctæ ℥. ij. o-
 lei nucum ℥. j. misce: vel

℞. foliorum hederæ nigræ cum aqua plan-
 tag. contusorum m. ij. olei lb. j. coquatur cum
 ℥. iij. vini albi ad illius consumptionem: ad-
 de sub finem ceræ quantum sufficit, vt fiat li-
 nimentum.

℞. laridi ad flammam liquati, & succis be-
 tæ & rutæ excepti ℥. ij. cremoris lactis ℥. j. mu-
 cilag. sem. cydoniorum & tragacanthæ an. ℥.
 s. misce.

*Repellentia, & sanguinem co-
 hibentia.*

℞. succi foliorum caprifolij & foliorum
 quercus an. ℥. j. rosarum rubr. ℥. j. boli Arme-
 næ & sang. draconis an. ℥. ij. olei rosati ℥. iij.
 ceræ quantum sufficit: vel

℞. pulpæ pomorum decoctorum in lacte
 ℥. iij. mucilag. sem. psyllij & cydoniorum an.
 ℥. s. succi burfæ pastoris & polygoni an. ℥. j.
 acaciæ & sanguinis draconis an. ℥. iij. terræ si-
 gillatæ ℥. s. olei myrtillorum ℥. iij. ceræ albæ
 q. suff. vt fiat vnguentum.

Porro

Porro quæ sequuntur remedia pharmacopolis nostris non ita admodum vſitata ſunt, neque Chirurgis nota: vulneribus tamẽ ſclopetariis, cæterisq̃ue omnibus commodiſſima, quorum idoneam præparationem ars Spagyrica partim demonſtrat.

Suppurantia.

℞. rad. althææ & liliorum an. ℥. iiij. betæ cum rad. m. j. butyri recentis lb. s. lumbricorũ vino præparatorum ℥. iij. vitellos ouorum 12. medullæ vituli & terebinth. an. ℥. v. olei oliuarum depurati à ſecibus lb. j. contuſis quæ contundi debent, ac ritè omnibus mixtis digerantur in ſimo calido per mēſem: poſt prælo exprimantur, ac igne cinerum coquantur ad vnguenti conſiſtentiam: vel

℞. ſucci herbarum tuſſilag. & oxalidis an. ℥. iij. caricæ pingues 20. thuris ℥. ij. refinæ latic. ℥. j. s. axung. anſer. gall. an. ℥. ij. butyri recentis lb. s. olei viſci pomorum compoſ. lb. j. mixtis omnibus decoquantur in duplici vaſe, luto ſapientiæ obducto, per ſex horas igne mediocri: calidè percolentur, & rurfus ſolis radiis exponantur vel coquantur ad idoneam conſiſtentiam. Hæc celeriter pus mouent, atque anodyna ſunt medicamenta, vulneribꝯque ſclopetariis accommodatiſſima.

Detergentia.

℞. ſucci centaurij & chelidonij an. ℥. iiij.
k

mellis ℥.iij. florum verbasci p.ij. thuris, myrrhæ, mastiches an. ℥.s. olei terebinthinæ ℥.vj. vini albi generosissimi lb.j. putrefiant in fimo calido, & coquantur vt suprâ ad vini & succorum consumptionem, igne cinerum, donec reducantur in formam vnguenti. adde pro ℥.j. huius vnguenti ℥.j. præcipitati mercur. dulc. si maiore deterfione opus sit: vel

℞. visci herbarum faniculæ, pyrolæ, aristoloch. & vincæ peruinæ an. ℥.ij. terebinthinæ lotæ ℥.iiij. croci veneris ℥.s. balsami tartari ℥.ij. sulphuris antimonij ℥.j. s. impo-
nantur igni cinerum, dum vnguenti cōsistentiam acquirant.

Sarcotica.

℞. mucilag. sem. scenigræci ℥.ij. visci herbarum cynoglossi, persicariæ, consolidæ maioris an. ℥.j. s. olei thuris, & myrrhæ an. ℥.iij. olei hyperic. simp. ℥.ij. tereb. lotæ vino albo ℥.ij. stent ad solem, vel ad calorem cinerum, donec incrassescant.

Vnguentum de Pato.

℞. succi pari lb.j. terebinthinæ ℥.v. olei hyperici compos. ℥.viij. vini albi generos. lb.s. digerantur per viij. dies, pōt decoquantur ad vini consumptionem: tum demum adde colophoniam, ceram an. ℥.iij. mumiam, carabes, an. ℥.ij. liquefiant rursus ad ignem, & fiat vnguentum, vt artis est: vel

℞. visci

℞. visci herbarum pati & consol. maior <sup>Aliud nostræ descri-
ptionis.</sup> an. ℥. iiii. olei terebinth. ℔. j. florum hyperici & verbasci an. m. ij. pomorum vlmī ℥. iij. acinorum popul. arb. ℥. iiii. spiritus vini ℔. j. s. digerantur in fimo equino, vel relinquantur in cal. hypocaust. in vase vitreo optimè clauso per mensem integrum, deinde exprimantur & colètur: adde thuris, mastiches, myrrhæ an. ℥. ij. sang. draconis ℥. s. mumia ℥. vj. terebint. ℔. s. benioini ℥. j. circulentur simul in pelicano octo dierum spatio, deinde moderato calore destilletur vini spiritus, & remanebit in fundo pretiosus balsamus.

Ε'πουλωτικά, siue cicatricem inducentia.

℞. aluminis vsti ℥. j. cretæ vitrioli ℥. iij. croci Martis, croci Veneris an. ℥. ij. misce, fiat puluis, quo vti poteris per se, vel excipiat mel: vel

℞. boli Armenæ nostro modo præparatæ ℥. ij. calcis corticum ouorum ℥. s. succi prunorum immaturorum ℥. iij. decoquantur igne lento ad perfectam consistentiam.

Ad Venena.

℞. olei carabes & terebinth. an. ℥. j. olei iuniperi ℥. ij. seminis vrticæ & rad. gentianæ an. ℥. ij. olei sulphuris vitriolati ℥. j. s. coral. rubr. ℥. j. misce: vel

℞. succi pentaphyll. scabiosæ & rutæ an.

k ij

℥.ij.olei sulphuris rubei ℥.j.olei myrrhæ ℥.ij. colophonix & gummi hederæ an.℥.vj. misce pro vnguento.

Ad Ambusta.

℞. lardi liquefacti & aqua solani excepti
℥.ij.olei Saturni ℥.s. misce:vel
℞. visci rad. hyoscyami & florum papaue-
ris rubr.an.℥.j. salis petrae ℥.j. mucylag. semi-
nis cydoniorum ℥. iij. cum oleo caphura fiat
linimentum.

Repellentia & sanguinem cohibentia.

℞. boli Armenę spagyrico modo præpara-
ta ℥.ij. croci Martis, croci Veneris an. ℥.j. Ex-
cipiantur oleo rosato:vel
℞. colcotharis dulcificati, cineris rana-
rum adustarum an.℥.s. Excipiantur oui al-
bumine.

Quamplurima alia parantur remedia ad
easdem superiores intentiones, quorum iam
formulas propriis quibusque locis descri-
psimus, quę iudicio periti Chirurgi commit-
to, vt his prudenter, atque vt morbi & affe-
ctarum partium ratio postulabit, vtatur. Re-
stat vt de potionibus vulnerariis loquamur,
antequam medicamentorum preparationem
doceamus.

De

De potionibus vulnerarijs.

POTIONES istæ vulnerariæ quamuis humores per inferiora non depellant, valent tamen ad vulnera expurganda: quandoquidem superfluos humores & sanguinem ab omnibus sordibus expurgant, ac mira quæ pollent facultate & confracta ossa consolidant, & laxis ex vulnere nervis medentur, ac Naturæ opem ferendo tandem vulnera illa carne replent, & cicatrice, nullo adhibito alio remedio, obducunt. Quum autem ex illarum potionum usu mirandos ac propè incredibiles effectus præsertim in Germania viderim etiâ ad desperatorum vlcerum curationem, commodissimum fore non præmittendam illarum mentionem existimaui: idque eò magis quia usum illarum scio antiquitus probatum fuisse, nunc autem Medicorum negligentia propè obsoleuisse. Quinetiam compertum habeo illas non solum medicamentorum, sed & alimentorum loco assumi: atque symptomatis, omnibusque incommodis quibus vulnera obnoxia sunt, occurrere. Simplicia autem ex quibus parantur, sunt hæc,

*Cyclaminus.**Sophiam nonnulli vocant.**Consolida maior.**Consolida media, quam Sabina.*

k iij

<i>Verbena.</i>	<i>Aristolochia.</i>
<i>Serpentaria.</i>	<i>Veronica.</i>
<i>Persicaria.</i>	<i>Agrimonia.</i>
<i>Artemisia.</i>	<i>Pyrola.</i>
<i>Lilium conuallium.</i>	<i>Sperma ceti.</i>
<i>Zedoaria.</i>	<i>Cancris fluuiatiles.</i>
<i>Galanga.</i>	<i>Nux vomica.</i>
<i>Vinca peruinca.</i>	<i>Astaci.</i>
<i>Centaurium.</i>	<i>Mumia.</i>
<i>Ophioglosson.</i>	<i>Macis.</i>
<i>Betonica.</i>	<i>Bolus Armena.</i>

Horum simplicium vim omnē multò meliùs quàm vt vulgus solet, elicies, si vel in dolum albo musto plenum ea iniicias, vt per duos menses digerantur: vel si dissectas minutatim virides herbas, aut illarum expressum succum in pelicanum cæcùmve alembicum imponas, vt in baln. m. per tres aut quatuor dies circulentur. Vltimus enim hic modus illis conuenit, quibus vsus vini interdictus est, præsertim si vulnus in capite acceperint. Destillatæ etiam ex ipsis aquæ proderunt, si vel per se quotidie manè & vesperi (dosi & modo cōuenienti) assumantur: vel si vnà cum iis vinum album (si fortè vulneratis id conceditur) diluatur. Sequuntur autem vulnerarium potionum formulæ.

Vulne-
rariæ po-
tiones
primis

℞. consolidæ vtriusque, veronicæ, cycla-
mini an. m. j. astachos expurgatos, nu. iij. vini
albi

albi mensuras ij. circulentur in balneo per ^{septem} triduum. Colaturæ exhibe cochlear vnum ^{diebus} ^{exhiben-} manè: vel ^{da.}

℞. oculorum cancri puluerat. ʒ. s. mumia ʒ. ij. boli Armenæ ʒ. j. s. herbarum agrimonie, ophioglossi, veronicæ, & cyclamini an. m. j. spermatis ceti ʒ. j. temperentur in vino albo per noctem in baln. m. Capiat huius cochlearia duo manè & vesperi, si opus sit. Inflammationes plurimum arcent, atque ambustis cōueniunt.

℞. macis, oculorum cancri, zedoariæ an. ʒ. iij. mumia, galangæ minoris an. ʒ. ij. nucis vomica ʒ. j. s. Crassiusculè contusa imponantur in vas vitreum, affundendo vini albi mens. j. s. macerentur lentissimo calore per biduum. Dosis est cochlear vnum manè, & vesperi tantundem. Huius potionis vis tanta est, vt laudari vix satis possit. ^{Potiones dādæ reliquis morbi temporibus.}

℞. florum vinæ peruinæ, & lilij conuallij an. pugil. j. galangæ, zedoariæ an. ʒ. ij. mumia & boli Armenæ veræ an. ʒ. j. spermatis ceti ʒ. s. vini albi mensuras ij. digerantur ac circulentur in bal. m. per quatuor dies. Dosis est cochlear vnum manè & vesperi. ^{Potio venenatis vulneribus sclopetariis conueniens.}

℞. aristolochiæ, cyclamini, serpentariæ & consolida vtriusque, geranij an. m. j. sabina m. s. macis, zedoariæ & oculorum cancri an. ʒ. s. mumia & galangæ minoris an. ʒ. j. s. Con- ^{Potio vulneraria in fracto osse ab ictu sclopetario.}

k iij

quassatæ ac minutatim concisæ herbæ, & reliqua in puluerem crassiusculum redacta coquantur in duplici vase horis quatuor cum mensura .j. vini: vtatur manè & vesperi. Solum hoc remedium multò commodius est, quàm tot ferulæ quibus nonnulli excruciantur.

Potio vulneraria Cephalica. R. florum lilij conuallij & betonicæ an. p. j. galågæ, macis an. ʒ. iij. persicar. chelidon. vin. cæ peruinæ, veronicæ & centaur. an. m. s. Macerentur vt suprà, & ad vsum referuentur.

Potio periculi vulneraria. R. succi verbenæ, betonicæ, veronicæ an. ʒ. ij. aquæ cinnam. lb. j. macerentur.
Potio inferioris ventris vulneribus conducens. R. boli Armenæ ʒ. s. consolidæ vtriusque an. m. j. galang. ʒ. ij. temperentur cum vino vt suprà & ad vsum feruentur.

Varia ex superscriptis simplicibus poterunt parari potionum descriptiones, quas periti Medici iudicio relinquendas censui: hoc vnum tamen adiungam, ipsarum vsum quamplurimas tum ad vulnera sclopetaria, tum ad phagedænam, cancrum, & omnia maligna ac desperata vlcera opportunitates habere. Ex quibus omnibus multò etiam maiorem vtilitatem Medicus percipiet, si potiones præparandas curet cum vulnerariorum simplicium essentia spagyricè extracta, quod iam alibi docuimus.

Elen-

Elenchus medicamentorum Spagyricorum.

QVONIAM autem deinceps restat, vt eorū simplicium, quæ ad vulnerum sclopetariorum curationem pertinent, præparationē Spagyricā describamus, eadem vtemur methodo, qua iā superius vfi sumus, quò tractatio hæc nostra planior sit.

Suppurantia sunt igitur & Anodyna,	Oleum ouorum.
	Oleum butyri.
	Oleum resinæ.
	Ol. visci pomorum compos.
	Oleum hyperici simpl.
Detergentia,	Olea omnium axung.
	Oleum myrrhæ.
	Oleum mastiches.
	Oleum terebinthinæ.
	Oleum mellis.
	Viscus centaurij.
	Viscus vincæ peruincæ.
	Viscus aristolochiæ.
	Sal fæcum aceti.
	Balsamus martis.
	Crocus Veneris.
	Mercur. præcipitatus vulgaris.
	Mercur. præcip. dulcific.
	Oleum guaiaci.
	Balsamus veneris,

	{	Balsamus Saturni.	
	{	Balsamus tartari.	
	{	Balsamus hyperici.	
	{	Oleum thuris.	
Sarcotica.	{	Oleum sarcocollæ.	
	{	Ol. mannæ.	
	{	Viscus consolidæ vtriusque.	
	{	Viscus cynoglossi.	
	{	Calx testarum ouorum.	
	{	Calx testarum limacum.	
	{	Bolus armena præparata.	
Epulotica.	{	Alumen adustum & præparatum.	
	{	Crocus martis.	
	{	Creta vitrioli flaua.	
	{	Ol. salis tartari.	} quæ etiam cicatricos decorant.
	{	Ol. talci.	
	{	Oleum visci pomorum simplex.	
	{	Oleum Martis.	
	{	Crocus Martis.	
	{	Crocus Veneris.	
Repellentia & sanguinē cohibentia.	{	Colcothar simplex.	
	{	Colcothar dulcificatum.	
	{	Bolus Armena præparata.	
	{	Calx testarum ouorum.	
	{	Calx testarum limacum.	
	{	Butyrum arsenici fixum.	
	{	Præcipitatus dulcificatus.	

Bal-

Ad venena. { Balsamus tartari.
Oleum Mercur. corporale.
Oleum antimonij.
Oleum sulphuris vitriolatum.

{ Oleum ouorum.
Oleum lardi.
Oleum butyri.
Aqua gammarorum.
Ad ambusta. { Aqua spermatidis ranarum.
Aqua florum papauer. rubri.
Viscus rad. hyoscyami.
Oleum Saturni, eiusque sal.
Oleum Lithargyri.

{ Viscus aristolochiæ.
Viscus corticis med. tiliæ.
Attrahentia. { Succinum præparatum.
Magnes præparatus.

{ Oleum myrrhæ.
Ol. caryophyllorum.
Oleum tartari fœtens.
Oleum vitrioli.
{ Ossibus { Ol. sulphuris simplex.
corru- { Oleum sulph. vitriolatum.
ptis, { Oleum antimonij.
Sulphur rubicundū Antim.
Oleum salis.
Oleum Mercur. sublimati.

Sunt rur-
sus illorū
simpliciū
singula,
quæ sin-
gulis par-
tibus vul-
neratis,
cōducūt:
vt

Neruis
vulnera-
tis,

{ Oleum ceræ.
{ Oleum iuniperi.
{ Oleum euphorbij.
{ Oleum ouorum.
{ Oleum terebinthinæ.
{ Oleum sulphuris terebinth.

Carni
putridæ
ac cor-
ruptæ,

{ Sal fuliginis.
{ Sal vrinæ.
{ Sal tartari.
{ Sal mellis.
{ Oleum frumenti.
{ Oleum mellis.
{ Oleum sulph. acidum.
{ Phlegma vitrioli acidum.
{ Phlegma aluminis acidum.
{ Balsamus Martis.
{ Balsamus Veneris.
{ Balsamus Mercurij.
{ Balsamus tartari.

At quoniam nobilium partium semper ha-
benda ratio est, in quarum actione vita con-
sistit, sunt etiam nonnulla quæ exhibita ipfas
tueri possunt.

{ Cere-
brum,

{ Oleum succini.
{ Oleum saluiæ.
{ Oleum caryophyllorum.
{ Spiritus vitrioli.

Robu-

Roborat
enim

Cor,

{ Aurum vitæ.
 { Tinctura auri.
 { Essentia margaritarum.
 { Tinctura Bals. natural.
 { Tinctura corallorum.
 { Oleum Martis.

Hepar,

MEDICAMENTORVM
proximè enumeratorum Spagyrica
preparatio.



Ex vini crudumve Tartarum in puluerem redactum imponatur in retortam vitream aut terreâ cum suo recipiente : subiiciatur ignis per gradus, qualis ad aquâ fortem conficiendam adhibetur. Producet magnam copiam spirituum alborum, qui & in aquam & in oleum crassum ac fœtens conuertuntur. Separetur oleum illud per infundibulum, atque ad vsum reseruetur.

Oleum
Tartari
fœtens.

Porrò tartari salem extrahes ex fœcibus (quas caput mortuum appellant) in retorta relictis, easque in aqua calida dissolues: dissolutum totum postea bis terve filtrabis. Tum eundem coagula ad ignem per euaporationem aque. Ita remanebit sal in fundo vasis, què si rursus dissoluas & coagules, sic expurgabis, vt crystallinus euadat.

Sal Tar-
tari.

Oleum
Tartari.

Hunc crystallinum salem si vitro imponas, & in cella vinaria alióve humido loco colloques, intra perpaucos dies in oleum resoluetur limpidum & ad faciei maculas & ulcera detergenda præstantissimum.

Balsamus
Tartari.

℞. Tartari crudi ℔.ij. salis petrae, salis fuliginis, & facum aceti an. ℥.iiij. calcis viuae ℥.vj. Omnia minutissimè contusa iniiciantur in vas non vitreatum, ac ritè obturatum. Calcinentur xij. horarum spatio: calcinata solvantur in calida, ac per filtrum destillentur, post coagulentur, & deinceps calcinentur; ter denique calcinationes, solutiones, & coagulationes fiant. Tum iniiciantur omnia in alembicum, simulque acetum destillatum infundatur, ut digitos quatuor supernatet. Destilletur acetum in Balneo mar. ac liquor dulcis emanabit. Tum infunde iterum acetum ut destilletur, idque tamdiu dum non amplius sit dulce, sed acidum fiat, & quale prius infudisti, per alembicum efferatur. Tum omnia valido igne destillato per retortam: & prodibit oleum feruidissimum, cuius vix satis prædicari utilitas possit.

Hoc eodem modo, si voles, totum salem tartari per alembicum pelles: ex quo præstantissimum & saluberrimum oleum efficies.

Oleum
aceti.

Destillato aceto per alembicum resident faeces ipsius in fundo vasis: quæ prius igne

igne violentissimo exsiccata, si pellantur per retortam, exhibit oleum rubicundissimum & acerrimum. Quod si rursus caput mortuum ^{Sal acc-} dissolvas in calida, filtres, & coagules, ^{ti.} subsidebit sal aceti ad phagedenica omnia accommodatissimus.

Flugo in tenuem pollinem redacta, dissol- ^{Sal fuli-} uatur in aceto destillato, in Balneo: sepa- ^{giniis.} rato toto menstruo, quod in fundo subsidebit, denuò dissolues, deinde coagulabis: idque tamdiu donec in salem cãdidissimum abeat: qui in humido soluetur in oleum ad gangrænam, & quævis maligna vlcera curanda opportunissimum.

Bolus Armena in puluerem tenuissimum ^{Boli Ar-} redacta, dissoluatur in phlegmate acido ^{menæ} Aluminis: tum separetur phlegma per Bal. & ^{præp.} aliud superaffundatur. Id ter facito. Tum Bolus in oleum perpingue conuertitur: quod igne lentissimo exsiccet, & in puluerem reducatur ad cohibendum sanguinem vnde cumque prorumpentem aptissimum.

R. Caryophyllorum pulueratorum lb. j. a- ^{Olea a-} quæ simpl. vel quod melius est aquæ ^{romatū.} vitæ lb. vj. Infundantur in vas vitreum ad di- ^{lacry-} gerendum in bal. vel fimo per quatuor dies: ^{marū, li-} pòst appposito rostrato alembico cum suo re- ^{gnorū &} frigerio destillentur ex artis præscripto: oleū ^{gummi.} autem ab aqua separetur per infundibulum,

& ad vsus seruetur. Eadem methodo elicies olea Saluæ, Iuniperi, Succini, Terebinthinæ, Myrrhæ, Thuris, Sarcocollæ, Mastiches, Euphorbij. Aliam & præstantiorem olea eliciendi, ex iam enumeratis, inuenies methodum in lib. quem de medicament. Spagyr. præparatione conscripsimus.

Oleū fru-
menti.

F Rumentum in retortam impositum cum Spiritu vini digeratur per octo dies: tum demum igne violento pellatur. Quod destillatum est, capiti mortuo reddatur, denuò digeratur ac destilletur. Id si ter iteraueris, prodibit oleum præstantissimum ad gangrænam & carcinomata.

Balsa-
mus Hy-
perico-
nis sim-
plex.

R florum Hyperici minutatim concisorum lb. ij. olei terebinth. lb. j. vitellos ouorum xx. aquæ vitæ lb. s. mixtis omnibus putrescant in fimo calenti per mensem integrum: post exprimantur & ponantur ad solem per duos menses.

Balsa-
mus visci
pomorū.

Balsamus visci pomorum eadem methodo fiet: vel cum oleo oliuarum prius depurato in Balneo.

Balsa-
mus Hy-
perici cō-
positus.

R florum hyperici lb. j. visci rad. symph. maior. ℥. iiij. florum chamæmeli, verbasci an. pug. ij. olei ouorum & terebinthinæ an. lb. s. aquæ vitæ lb. j. thuris, myrrhæ, mastiches, mumix an. ℥. ij. sacchari rubri ℥. vj. putrescant simul in vase accuratè occluso in fimo
per

per mensem : deinde exprimantur & circulentur in Bal. per triduum : tum dentum lentissimo calore decoquantur ab Balsami consistentiam.

R foliorum visci pomorū minutatim cō-
eisorum lb. ij. iniice in matrarium vitreum, addendo acinorum populi arboris lb. s. olei axungia taxi, & butyri an. ℥. iiij. terebinthina ℥. vj. olei lumbricorum lb. ij. s. vini albi generosi lb. ij. digerantur omnia rectè occlusa in fimo calidissimo per duos menses: post prelo exprimantur, tum circulentur, & ad ignem lentissimum decoquantur ad liquorum consumptionem. Ad dolores sedandos nullum præstantius inueniri medicamentum potest.

Balsamus visci pomorum compositus.

S Vecum foliorum & rad. herbarum purificabis, donec clarescat: ipsi affunde tantundem aquæ vitæ, & digeratur in Bal. in vase vitreo per quindecim dies: deinde separata aqua per destillationem remanet in fundo herbarum viscus.

Ex herbis, viscus ut extrahatur.

Vel, folia & rad. herbarum mergantur in aqua communi filtrata, aut, quod melius est, in vino albo, per octo dies: deinde per triduum lento igne subiecto bulliant: post exprimantur & decoquantur igne lento, donec spissitudinem mellis acquirant, quam viscum nominamus. Hac methodo ex con-

Alia methodus.

solida vtraque, cynoglossa centaurea, vinca-peruinca, aristolochia, rad. hyoscyami, & cort. med. tiliæ viscum elicies ad præscripta vtilissimum.

Ex floribus papauer. rubr. vel ipsoꝝ succo, aquam per alembicum elicies ad refrigerandum aptissimam.

Sal vrinæ.

Sal vrinæ humanæ summam ad detergendum vim habet. Conficitur autem sic: primùm vrinâ filtranda est, tum coagulanda, post cum aceto destill. dissoluenda atque iterum coagulanda. Nam ter aut quater hæc iteranda sunt.

Oleum ceræ.

Liquefiat ad ignem cera, & decoquatur cum vino ad consumptionem ipsius: idque tamdiu donec nullos crepitus ampliùs edat, Huius sic præparatæ ceræ cape lb. j. aluminis calcinati lb. s. fol. saluæ m. j. Iniiciantur omnia in alembicum cupreum, cui receptaculum sit subiectum, & destillentur igne mediocri. Prodibit primò crassiusculum oleum, quod rursus destillandum est vt antea, idque ter iterandum: atque ita fit oleum ceræ præstantissimum ad omnes neruorum affectus. Eodem modo ex resina, & pice oleum conficitur.

Aqua & oleum mellis.

EX melle in vitreum alembicum imposito aquam eximiam primùm elicies per Bal. Post capiti mortuo, aut facibus relictis are-

arenam vel filices calcinatos addes, ne regurgitet materia, quàm per retortâ vitream pelles, subiiciendo ignem per gradus: ita destillabit oleum pellucidum & flauescens simul cum oleo crasso & impuro. Omnia digerantur per quatuor aut quinque dies: post rursus destillentur per alembicum intra arenam, manabitque oleum purum & rubicundum aquæ suæ supernatans. Hæc aqua acidissima est propè ad instar aceti destillati: & plurimum aduersus gangrænâ conducit. Oleum autem quod instar aquæ vitæ ardet, vires habet admirandas, præsertim si per dies aliquot circuletur cum vini spiritu. Separato enim illo postea, remanet oleum dulce & gratissimi saporis, vulneribus sclopetariis & phagedænicis vlceribus plurimum conducens.

Ex facibus quæ remanserint, igne reuerberij pius calcinatis, extrahitur sal cum aqua propria, vel communi, soluendo, filtrando, & coagulando: idque ter. Putridis omnibus vlceribus confert. Hunc salē cum oleo proprio & adurēte ex artis præscripto commiscebis, atque inde maiorem, quàm dictu fas est, opportunitatem auferes.

& mellis à sua cera non separati lb. ij. tartari in puluerem redacti lb. j. putrescant simul in fimo quindecim dierum spatio, & destillentur per retortam. Emanabit primò aqua

Sal mellis.

Aliud mellis oleum præstantissimū.

l ij

candida, tum flavescent. Hanc redde capiti mortuo & putrescant rursus per quindecim dies. Post depelle iterum per retortam, idque ter facito: ac tum oleum mellis præstantissimum consequeris.

Oleum
butyri &
laridi.

Butyrum prius in vino albo liquefactum iniiciatur in alembicum, subiiciaturque ignis mediocris. Destillabit oleum valde anodynum. Ex lb. j. habebis uncias x. Sic facies oleum laridi & axungiarum omnium.

Oleū ex
luteis o-
uorum.

Lutea ouorum centum prius cocta iniice in cucurbitam: subiice ignē per gradus. Primò aqua exibat, post oleum flavescent aquæ supernatās, postremò oleum crassiusculum. Aqua maculis omnibus prodest: olea autem doloribus sedandis conferunt.

Cancro-
rum aqua.

Cancri aut Gammati bulliant cum aqua semperuiui maioris in vase duplici accuratè occluso per diem integrum: post destillentur igne subiecto. Aquā ter affundatur capiti mortuo: tum demum reseruetur. Inflammationibus, ambustis, & carcinomati multum confert.

Aqua
sperma-
tis rana-
rum.

Sperma aut semen ranarū colligitur mense Martio. Destillatur autem per alembicum vitreum. Elicitur aqua vredini & inflammationi opportunissima.

Calx te-
starum
ouorū &
limacū.

Testa ouorum aut limacū reuerberetur igne acerrimo per triduum, donec reducuntur

cantur in calcem candidissimam. Si dum calcinantur, aspergantur aceto, calx leuior reddetur, & ad vires suas exercendas aptior.

Mercurius prius lotus ac præparatus ex Geberi præscripto, solvatur cum duplo pondere aquæ chrysulcæ communis, deinde quater destilletur, ac super fæces totius effundatur: atque ita reducitur in puluerem rubicundissimū, ex quo reuerberato ad ignē, eliciuntur aquæ fortis spiritus, qui alioqui summos dolores commouent. Satius erit si abluatur phlegmate aluminis, & aceto destillato & ouorum aqua. Acrimonia enim hoc pacto eximitur.

Mercurius præcipitatus vulgi.

Sed præstabit iteratis sublimationibus Mercuriū prius præparare, ipsūque rediuium & à terra fæculenta & humiditate superfua depuratum fixare cum aqua, quàm in libro à nobis de præparatione spagyrica euulgato iā descripsimus. Quod si omnes descriptionem illam propter artis vocabula subobscura non intelligunt, non erit incommodum Mercurium ipsum cum aqua stygia vulgariter ipsi affusa & abstracta quodammodo fixare, ac in puluerem rubicundum reducere: idque igne satis violento, vt acrimonia & venenum menstrui totum eliciatur. Quod melius multo fiet, si sequens aqua ipsi commisceatur, & destillatione repetita separetur.

Præcipit Mercurius fixus & dulcificatus, ad ista vulnera curanda utilissimus.

℞. aceti destillati ℥b. ij. s. phlegmatis aluminis ℥b. j. s. calcis testarum ouorum ℥. vj. Destillentur omnia ad siccitatem. Huius aquæ cape ℥b. iij. præcipitati Mercur. vt supra ℥b. j. Omnia optimè ex artis præscripto mixta, destillentur per alembicum, ter aquam facibus reddendo. Postremo loco depellantur ad siccitatem: ac tum remanebit in fundo pulvis, quem super marmore priùs contusum iniicies in alembicum, rursus affundendo aquam præscriptam, quam ter à facibus destillabis, vt supra. Postremò Mercurius præcipitatus circuletur cum vini alcoole per viginti quatuor horas. Destillato vini spiritu ad materiæ siccitatem, denuo nouum affunde, circula, & destilla, idque quater aut quinquies: ac tum perfectam Mercurij præparationem assequere: cuius vires in variis depellendis morbis, præsertim in morbo venereo, satis prædicari non possunt, siue per os assumatur, siue locis vulneratis applicetur.

Oleum
Mercurij
corporeale.

Fac amagalma cum Mercurij crudi ℥. iiij. & Iouis optimi ℥. j. Istud ipsum super laminâ Martis extendito, & in humido collocato. Totum in oleum dissoluetur. Fit etiam cum solo Mercurio & lamina Iouis.

Oleum
Mercurij
sublimati.

Mercurius cum chalcantho & sale, vt moris est, ter sublimatus, misceatur ad extremum cum æquali portione salis ammoniaci, & rursus

rursus sublimentur simul ter aut quater. Totum illud sublimatum in oleum resoluitur, ex quo spiritus salis animoniaci eximendus est, omnia circulando cum vini essentia: ipsaque tamdiu destillando, donec oleum feruorem & acrimoniam amittat, & ammoniacus separetur.

Reducitur etiam per se in oleum lentissimo calore Athanoris, longoque temporis intervallo.

Sublimetur Mercurius toties cum simplici calce ouorum optimè præparata, donec omnino sit extinctus. Huic mixturæ affunde acetum destillatum alcolisatum, vt superna tet quatuor digitos. Destilletur liquor à fæcibus quater aut quinquies, donec Mercurius in puluerem rubicundissimum euadat: quæ cum vini alcoole circulabis in pelicano per octo dies. Separato vini alcoole per alembicum, remanebit in fundo balsamus Mercurij pretiosissimus & dulcissimus. Desperata omnia vlcera, atque etiam carunculam in vesica sanat, & vulneribus istis sclopetariis summopere conducit. Porro alias Mercurij præparationes, & vtendi rationem ex libro nuper à nobis edito cognosces.

Balsamus Mercurij.

L Imaturæ Martis lotæ pluries cum muria, ^{Balsamus Martis.} superfundes acetum acerrimum, vt supernatet quatuor digitos: ponantur super

L iij

cineres calidos octo dierum spatio, quotidie mouendo materiam, & separando acetum, quod colorabitur, & iterum nouum affundendo, idque tamdiu, donec acetum non amplius coloretur. Quo ad ignem euaporato, puluerem qui subsidebit, sumito: eumque cum æquali portione ammoniaci sublimato. Eundem sublimatum toties super facibus repones, iterumque sublimabis, donec rubini appareat color. Postea totum in aquam feruentem injice, ut sal dissoluatur: tum apponendo statim frigidam, subsidebit in fundo Martis Balsamus, calcis solis instar. Aqua autem separaretur ac denuo recens affundatur, ut dulcis balsamus efficiatur.

Oleum
Martis.

Ex ipso cum vini spiritu alcolisato circulationibus conficies oleum rubicundum ad omnes hæmorrhagias interiores, & viscera nutritionis corroboranda præstantissimum, si guttula conseruæ rosarum aut symphyti permisceatur, aut cum vino exhibeatur.

Crocus
Martis.

Limaturam Martis prius optimè lotâ calcinabis cum floribus sulphuris, vel ipsam dissolues cum aqua stygia. Deinde superfunde acetum acerrimum: & in calore relinquuntur per aliquot dies: tum demum reuerberentur igne aperto, ut ars præcipit, per integrum diem: colligendo semper flores qui supereminunt, donec totum conuertatur in puluerem

rem rubicundissimum & leuissimum.

HAc methodo conficies balsamū, oleum, & crocum Veneris; ex qua reflexa crustuli azymi instar, cum phlegmate vitrioli acido, omnia circulando artificiosè, elicies vitriolum caruleum, ac pellucidum, cuius vires alio loco descripsimus.

Balsamus, oleum, crocus & vitriolum Veneris.

EX Saturno calcinato sal elicitor dulcescens in Bal. cum aceto destillato: toties ipsum in fæces affundendo, dum nihil ampliùs attrahat: euaporato menstruo remanet in fundo sal, qui solutionibus & coagulationibus iteratis fit crystallinus. Deinde facilè in oleum resoluitur in loco humido collocatum. Porro si hunc crystallinum salem circules in pelicano cum vini alcoole per quindecim dies: postea menstruum per destillationem eximas, nouumq; affundas, & circules, addasque idoneum pondus salis tartari crystallini, conficies Balsamum saccharo dulciorem, & qui aduersus maligna vlcera, & oculorum affectus maiorem in modum conducit.

Sal Saturni.

Oleum Saturni.

Balsamus Saturni.

DEcoquatur antimonium puluerisatum cum capitello præparato ex tartaro calcinato, aut cineribus clauellatis, & calce viua per horæ vnus spatium. Tum finito illud in frigidari affundendo tantillum aceti, & rubor quidam apparebit supernatans, quem

Sulphur antimonij.

colliges : pòst rursus ebulliant per horam vnam aut alteram : iterúmque refrigerentur , ad denuo quod supernatabit collige , id toties iterando donec rubor nullus ampliùs appareat. Est enim sulphur antimonij, quod exsiccatum igne létissimo ad vsus bonos seruabis.

Oleum
antimo-
nij.

Antimonium saccharo & alumine misceatur, imponantúrque omnia in retortam vitreá. Subiicies ignem per quatuor aut quinque horas lentissimum , quem postea augebis. Manabit oleum sanguinis instar rubicundum.

Fit etiam cum Mercurio sublimato : sed cautio adhibenda erit, ne quis in gradu ignis error admittatur.

Oleum
sulphuris.

Sulphur præparatum decoquatur cum oleo lini, létissimo igne subiecto : & fiet cōcreti sanguinis instar. Refrigerata materia iniiciatur in retortam, & subiiciendo ignem destillabit oleum sulphuris rubicundissimum.

Fit etiam si sulphuri furfur commisceatur & destilletur.

Oleū
sulphuris
vitriolatum.

Cape sulphuris viui p. j. cum quo misceas, lento igne, liquefacti vitrioli puri, tantumdem , vt vnum fiat corpus. Hoc depellatur per descensum : & oleum rubicundum in receptaculum descendit.

Oleū
sulphuris
terebint.

Si florum sulphuris lb. j. admisceatur duabus aut tribus olei terebinthinę, in calore sicco, soluentur flores in oleū rubicundissimum
tum

tum ritè & artificiosè separato menstruo, sulphuris rubinus circuletur cum vini alcoole per octo dies : & habebis oleum sulphuris, quod naturalis balsami vires obtinebit.

Acidum autem sulphuris oleum fit ipso ac-
censo, & superposita campana, aut vitro satis
capaci, ad retinendos vapores, qui in oleum
illud acidum conuertuntur. Oleū sul-
phuris a-
cidum.

Vitriolum contusum imponatur in cu-
rbitam, & subiiciendo ignem secun-
di gradus, exhibita aqua acida, quæ phlegma vi-
trioli dicitur. Phleg-
ma vi-
trioli.

℞. Fæces siue caput mortuum, quod residet
in fundo vasis, quod colcothar dicitur : ipso
contuso, si salices permiscueris igne violen-
tissimo, oleum rubicundum emanabit. Oleū vi-
trioli.

Fiet etiam cum simplici colcothare, pulso
igne violentissimo trium dierum spatio : ac
prodibit oleū feruentissimū, quod dulcifica-
tur circulatione cum vini spiritu tartarifato. Aliud.

Colcothar autem si solvatur in calida, &
rubor per ipsam diffusus separetur, post ex-
haletur, remanebit colcothar subdulce. Quod
remanet abstracta omni rubedine, creta vi-
trioli dicitur. Colco-
thar dul-
cific. &
creta vi-
trioli.

Quod si vitriolū pellatur per nonū alébi-
cum, affundendo semper liquorē capiti mor-
tuo: tādémque omnia circulando octo dierū
spatio, fiet spiritus vitrioli ad multa perutilis. Spiritus
vitrioli.

Phleg-
ma alu-
minis.
Alumi-
nis præ-
paratio. **A** Luminis phlegma perinde fit, vt illud vitrioli.

Præparatur autem alumen, si quinquies phlegma illud capiti suo mortuo aut facibus ex quibus elicatum fuit, affundatur & destilletur: vltimóque ad siccitatem omnem pellatur.

Oleū fa-
lis. **F** Ac muriam ex sale, in quâ iniice calculos ignitos, vt ipsa imbibantur: eos autem sic imbutos indas retortæ, & dando ignem per gradus prodit oleum salis feruentissimum.

Butyrum
arsenici
fixum. **M** Agnam in butyro arsenici fixo diximus esse vim ad venenata & maligna vlcera curanda: fit autem hoc modo:

CrySTALLINUM ARSENICUM prius sublimatum cum solo colcothare (quod venenum ipsius retinet) commisce cum æquali pondere salis Tartari, & salis-petræ, omnia intra duos vrceolos imposita fixentur, subiiciendo ignem xiiij. horarum spatio, primò lentissimum, tūm summi gradus. Inuenies materiam fixam albissimam, & perlarum referens colorem, quam in aqua calida solves, vt inde alkali extrahere possis. Puluerem qui subsederit, imbibe oleo Tartari, vel, quod melius est, Talci, & exsicca ad ignem: idque ter facias. Rursus materiam in calida dissolue, vt salem eximas, & remanebit puluis candidissimus & fixus, qui in loco humido resoluetur in
oleum

oleum pingue, butyri instar anodynum.

EX Talco ritè & artificiosè calcinato eli-
citur anima cum aceto destillato: hæc i-
psa resoluitur in oleum pretiosum, humido
in loco collocatum. Oleum
Talci.

R succi Aristol. rotundæ & sabinae an. $\mathfrak{z}$.
iij. serpentariae $\mathfrak{z}$.ij. spiritus vini lb. j. Magne-
tis præ-
paratio.
circulentur priùs xxiiij. horarum spatio, tum
destillentur. Huius aquæ cape lb. j. magnetis
electi in puluerem redacti $\mathfrak{z}$.iij. Circulentur
simul, & aqua à facibus destilletur: idque ter
reiterabis. Atque hoc pacto magnetis præpa-
rationem assequere.

AT quoniam, vt diximus, nobiliores par-
tes sunt roborandæ, & cor (vitæ princi-
pium) semper tueri oportet: sequentibus præ-
parationibus vtendum erit. Cardia-
ca.

&. Theriacæ Alexandrinæ $\mathfrak{z}$. ij. s. myrrhæ
electæ $\mathfrak{z}$.j. s. croci $\mathfrak{z}$.ij. spiritus vini $\mathfrak{z}$.vj. Mis-
ceantur omnia, ac per cineres in alembico vi-
treo, subiecto igne lentissimo destillentur:
destillata circulentur in Bal. per octo dies, &
rursus destillentur. Hæc aqua summam con-
tra pestem & omnia venenata vim habet, &
cor maiorem in modum roborat. Aque
theria-
calis cō-
positio.

Tincturam auri, corallorum, & balsami
naturalis, itémque margaritarum essen-
tiam exposuimus in libello què de præparat,

conscriptimus: earum etiam vires, & summos in medicandis morbis vsus explicauimus. Superest tantum vt de auro vitæ loquamur, quod in sanandis morbis summum & extremum esse remedium non ignorabunt ij, qui singularē auri præstantiam etiam ad lepram curandam esse perspexerint.

Aurum
vitæ.

Aurum vitæ fit multis modis. Calcinatum enim more spagyrico, leuissimum, spongiosum, & quod reduci non potest, redditur: à quo cum aceto destillato elicitur semen, idque in Balneo: cuius vires circulationibus cum vini spiritu ita augentur, vt ad innumerales morbos sanandos propè incredibiles videantur,

Aurum
vitæ a-
liud præ-
stantius.

Aurum in tenues bracteolas redactum calcinetur toties cum sale præparato (calcinatione philosophica) donec impalpabile reddatur. Salem ex alcoole Solis separato solutionibus: tum ipsum rursus calcinato sale candidissimo & saccharino: huic mixturæ affunde spiritus vini alcolifati cum proprio sale, vt ex artis præceptis traditur, tantum vt quatuor digitos supernatet: fac deinde vt accendatur, & exardescat vini alcohol: hocque sæpius reiterabis. Deinde nouum affunde vini alcohol, ac ritè & decenter omnia circulentur quatuor dierum spatio; tum demum
sepa-

separetur destillatione competenti men-
struum: nouumque rursus affundendo, toties-
que circulando & destillando vt factum est
prius, donec Auri tota substantia per alem-
bicum efferatur. Separato menstruo,
vt decet, remanebit in fundo Au-
rum vitæ arcanorū omnium
summum & præstan-
tissimum.

FINIS.





SONNET A MONSIEVR DV
Cheſne, Baron & Seigneur de Mo-
rencé & Lyſerable.

*Je ſerois trop ingrat à la poſterité,
A ceux de noſtre temps, à ta mémoire ſaincte,
A Dieu qui t'a doué d'une vertu non feinte,
Si mes vers ne chantoyent le los qu'as mérité.*

*Nourriſſon des neuf ſœurs, tu as précipité
Le ſuperbe ignorant, & donné telle atteinte
A ſon cheforgueilleux, qu'il a ſenti la pointe
De tes ſacrés eſcrits dignes d'éternité.*

*Encor' tu n'es cōtent d'auoir fait ce grād bien,
Par ton liure premier à tant de gens de bien,
Leur monſtrant de fuir ce qui plus les affole:*

*Veu que par ceſt eſcrit qui ne pourra perir,
Tu leur donnes moyen d'eux-mesmes ſe guerir,
Des coups que l'ō reçoit d'harquebuze ou piſtole.*

F. Marchant P. Valet de chambre du Roy^o

IN EXIMII D. MEDICI D. IO-
ſephi Quercetani Sclopetarium.

*In prauas, ſpretâ, quum labes, numinis irâ,
Se mortale genus laxis immerſit habenis,
Armipotens, ſclerũ vindex, iuſtiſſimus vnus,
Igniuomas rutilo nubes fabricatus olympo,
Torſit*

Torsit in indomitas ardentia flumina terras.
 At magis exarsit sceleris vesana libido,
 Inuisum cælo & terris, è faucibus Orci,
 Verticis obrasi mōstrum dum exciuit, opacis:
 Orbis dira lues, nostrique infamia sæcli.
 Hoc noua namque nouo cudentur fulmina fabro,
 Et stygia erumpunt stygio documenta magistro,
 Qualia, Avernalis pandens mysteria templi,
 Torna Hecate dederat, monstroso inclusa cu-
 cullo:
 Lurida quū pariter, permixto sulphura nitro,
 Tisiphone adiunxit, flammāsque operāsque
 ministras.
 Flamifera hinc tetro torquentur fulmine glan-
 des,
 Glādiferaq; fremunt horredo murmure flāma,
 Ut rebeent campi, montesque, & magnus o-
 lympus.
 Mox rapidum latus inferi se virus in oras,
 Quod quatit (heu furiale malū) tot fortia bello
 Corpora, tot tetro raptum ulcere pascitur artus:
 Crescere vi culpā, crescat quoque numinis ira.
 Verū qui vindere, nomen munusque parentis
 Idem habet, atque hominum casus moderatur
 acerbos:
 Mutua nam pæstquā iurasse in funera Cætas,
 Acris & rigidos funesta utrinque parare
 Arma videt, ferrumq; atrox, glādēq; micantes
 Igne venenato, per mutua viscera tortas,

Attamen humana, facilisq; bonusque, misertus
Sortis, opem pressis tandem mortalibus affert,
Aptaq; depromit reſeratis pharmaca thecis,
Non audita aut viſa prius: qua tradidit uni
Quercetane tibi, ut morboſque luesq; leuaret,
Quas ferro flammisq; parens ſœcunda ma-
lorum

Orbe parit toto duri ſeuitia Martis.

Sic, tibi glandifera à quercu, certo omine nomen
Nascenti ut ceſſit, diris quoque glâdibus iſtis,
Sulphureo tinxit quas Tartarus ipſe veneno,
Sydere felici ceſſit tibi munus ut obſtes,
Atque alias hinc mille lues, paſſim ulcere ſæuo
Grassantes, tu mille modis, tu mille medelis,
Alter ἀλεξίφακος tollas, alterve Machaon.

Cl. Tex. M.

IN IOSEPHI QUERCETANI
Baronis Morencæi, & præſtantiffimi Me-
dici Sclopetariam ἀλεξίφαρμακείαν.

Si tot terra malis, quibus abſtinuere priores,
Fertilis eſt hodie, qua mens humana, malorum
Fabrica, ſulphureis nuper corraſit ab antris:
Quid mirum, pariter priſcis ſi multa negata
Commoda, fertilior terra nunc ſuggerit alius,
Cen bona iuncta malis, & morbis ſape medelas
Prouida cura Dei ſcaturigine ducit eâdem?
Ergo, qui tenebris uſus hos eruat atris

Si

*Si quem largitur Deus, hunc laudemus, amemus,
Et quæ hand usque capit-lior, non illico carpat.*

I. TEXTOR. M. V. D.

SONNET SVR LE TRAICTE
des Arquebusades du Seigneur de Mo-
rencé & de Lyferable, Medecin, &
Philosophe excellent.

*Mars ialoux dès long temps pour la forte vail-
lance*

*Des gēdarmes François, qui estoÿēt la terreur
Des autres nations, plein d'amere rancueur,
Delibera en fin d'en prendre la vengeance:
La discorde il hucha, qui par sa diligence
Les rendit mi-partis: & lors tāt fut leur cœur
Saisi de son venim, que sās voir leur malheur,
Ils se fōt par quinze ans pourfuyuis à outrāce:
Si que d'un plōb meurtrier mille & mille soldats
Sont morts dessus le champ, recerchans les
hasars,
Et autant, n'ayans eu l'appareil conuenable.
Et ainsi peu à peu lās! la France eut esté
A la fin sans enfans, si Dieu n'eust suscité
DV CHESNE, qui se rend en son livre ad-
mirable,*

PIERRE ENOC.
Virtus Phœnici similis

m ij

IOSEPHO QUERCETANO ME-
dico excellenti, & optimè de patria
merito merentique.

- *Ob conseruatos insigni hoc munere ciueis,
Quercetane tibi querna corona datur.*

FR. HOTOMANVS I. C. POSVI.

AD LECTOREM, QVOD
quernea corona à clariss. Iurisc. Fr. Hotom.
optimo iure auctori sit posita.

*Fortes fulmineis perituros glandibus istis,
Præsenti auxilio vis releuare viros?
Tot tibi quas Chiron, tot quas Epidaurius herbas
Monstrant, ne tanto quare labore procul,
Nec Pergameni insignes Coïve medelas:
Arboris vnius sat tibi fructus erit.
Fertilis hoc fractu est, pretiosas, glandibus illis,
Quercus quæ glandes obijcit ipsa suas:
Quæ tot frugiferas inter fert nobilis arbor,
Et domino & patriæ munera tanta suæ.
Quo nunc, Natura & patriæ cui iura coronam
Decernunt quernam, Zoile iare negas?*

CL. Tex. M.

INDEX



INDEX RERVM INSI-
GNIORVM QVÆ IN
hoc libro continentur.

* *
*



A		
Cetumambu-	britationem quomodo cor-	
stioni non	rigendus	43
conuenit	Affectio periculofior, reli-	
83	ctis aliis in primis curan-	
Acetum cor-	da	28, 32
ruptioni ob-	Alexipharmacum præstan-	
stetit	tiffimum	77
Acetum suppurationē tar-	Alexipharmacū aliud quod	
diozem efficit	in promptu paratum est	
79	98	
Ægrorum natura Medico	Alexipharmacum aliud pro	
perſpecta eſſe debet	ditioribus	ibid.
53	Alphonſi Ferrij lapſus	12
Ægros etiam desperatos nō	Aluminis præparatio	172
deſerendos	36	
41	Aluus ſuppreſſa ante purga-	
Aëre nihil humidius	tionem vt ſubducenda ſit	
41	52	
Aërem humiditate ſua pu-	Ambuſtio his vulneribus	
treſactionem rebus quas	unde accidat	23
ambit inferre	Ambuſtionis cum vulnere	
62	complicatæ ſigna	31
Aërem his vulneribus con-	Ambuſtioni aptiſſima me-	
trarium eſſe, ac præſertim	dicamenta	83, 84, 141,
frigidum	144, 148, 155	
62, 91, 97, 116	Ambuſtis locis pilos gi-	
Aëris ſubſtantia quomodo	m iij	
inſiciatur		
33		
Aër qualis ſit deligendus		
40, 43		
Aër ad vulneratorum ſalu-		

INDEX.

gñentia	100, 101	Auster loco & origine frigidus	42
Amputatio membri sauciati quando & quomodo molienda	103, 104	B	
Animi perturbationes periculosissimæ	47	Balsamus hyperici vterque	160
Anodyna medicamēta	120, 153	Balsamus Martis	167
Apollonij Tyanei peregrinationes	137	Balsamus Mercurij	168
Aqua his curandis vulneribus, arcendisque inflammationibus cōueniēs	60	Balsamus naturalis in consolidandis vulneribus agens principale	7, 60
Aqua neruis sauciis inimica	126	Balsamus Saturni	169
Aquæ potus vulneratis quibusdam perniciosus	39	Balsamus tartari	158
Aqua cancrorum & gamarorum	164	Balsamus Veneris	169
Aqua mellis	162	Balsamus visci pomorum vterque	160
Aquæ nitrosæ & sulphuræ quibus prosint	9	Boli Armenę præparatio	159
Aqua spermatis ranarū	164	Boreas in locis quibusdam saluber, in aliis pestilens existit	43
Aquæ theriacalis compositio	173	Brossæus etsi grauiter vulneratus, curatus tamen fuit	87
Aquæ venenatæ	17	Butyrum arsenici fixum ut præparetur	172
Artes quando felices	135	C	
Arsenici non præparati vtilis periculosus	132	Calcinatum magnum	
Attrahentia medicamenta	81, 141	Paracelsicorum	70
Auicennæ de missione sanguinis falsa opinio	48	Callosis vulneribus conuenientia remedia	118, 119
Aurum vitæ	174	Calor his plagis inducendus	70
Auster his plagis infestus	5, 43	Calx testarum ouorum & limacum	164
		Capitis vulnere cum fractura cranij curatio	89
		Capitis vulnera cur periculosissimi	

INDEX.

loſſima	ibid.	Cicatricem inducentia, vñ de Epulotica.
Capitis vulnus nullum ex Hippocr. ſpernendum	97	Cicatrices decorantia 154
Capitis vulnera periculo- ſiora quæ	98	ad Cicatrices elatas & ru- bentes 101
in Capite vulnus lethale qui acceperunt, quando mo- riantur	ibid.	Clyſter emolliens 53
Capiti vulnerato quæ me- dicamenta adhibenda, ac eorum deſcriptiones	92, 95,96,97,98	Cōſolidans præcipuū quod ſit 7,61
Cardiaca	173	Conſuetudinis, ætatis, tem- poris, & accepti incom- modi habendam eſſe ra- tionem 37,39
Carni putridæ ac corruptæ quæ medeantur	156	Cōruſionis incommoda 3
Catagmaticum Quercetani	109	Contuſa vulnera in pus ce- lerimè conuertenda 67
Cataplaſma emolliens	71	Conuulſionis cauſæ 122
Cerebrum roborantia	157	Conuulſionis ex inanitio- ne curatio 123
Chirurgus in educenda glā- de quid potiſſimū curæ eſſe debeat	57	Conuulſioni ex plenitudi- ne idonea remedia 124, 125
Chirurgorum cōſuetudo in admouendis, tum primo tum ſecundo apparatu, re- mediis improbat	58, 67	Conuulſioni per ſympathiā quomodo medendū 125
Chirurgorū vulgariū cō- fidentia, eorūque præ- cipua remedia	103	Corroborantia 157
Colcothar quid ſit, & quo- modo dulcificetur	172	Corruptionis materia 5
Cibi exhibendi ratio	44	Cranij fiſſura ſimplex co- gnitu difficilis, eiūſque indagandæ methodus 91
Cibis quibus vtendum vul- neratis, & quibus abſtinē- dum	45,46	Cranij fracturæ variæ, ea- rūque curatio 90
		Cranij fragmenta quando & quomodo eximenda 90,92
		Creta vitrioli 171
		Crocus martis 168
		Crocus veneris 169

m iiii)

I N D E X.

D		
D efensiuæ medicamen- ta	64, 71	modo aptandæ 64
Defensiuum magistrale	81	Fasciarum obligandis fra- cturis commoditas Anti- quis 89
Detergentia medicamenta	72, 96, 141, 142, 145, 153	Febri vt occurratur 122
Digestiuis in plagis contu- sis quando abstinendum	6	Ferramentorum figuræ ex Ambrosij Paræi libro pe- tendæ 56, 92
Dolor vires debilitat, mor- bôisque periculosiores in- generat	120	Ferrum quæ indurescant 16
Dolorem lenientia ibid.	70, 71	Ferrum molle quæ reddant ibid.
E		Ferrum veneno infectum antiquitus 14
E mpirici vnde laudem persæpe sibi captent	35	Ferularum arctiorum incô- moda 107
Empiricorum temeritas	63	Ferulæ his plagis sine peri- culo adhiberi nō possunt ibid.
Empireuma quæ extinguat	83, 84	Fistulas curans linimentum 118
Endemij morbi	33	Fomētum emolliens & do- lores sedans 70
Epithemata cordi applicā- da	78	Fracturis omnibus ceratum opportuniſſ. 109
Epulotica	142, 143, 147, 154	Frictionum vsus 47
Extractorum vsus commē- datus	92, 55	Frigida ac summè reprimē- tia ambustis inimica 82
Extranea è vulnere primū abstrahenda	58	Fructus vt conseruentur 62
F		G
F aciei plagæ cum ossis contritione quomodo curandæ	99	G angrænæ proximæ si- gna 74
Faciei ambustæ quæ me- deantur	100	Gangræna corruptionis in- cipientis indicium 129
Faciem ambustam lenien- tia	101	Gangrænæ curatio quibus perficiatur 130
Fasciæ ligando vulnere quo-		Globulum ex se venenum plagis

INDEX.

plagis non inferre 13
 Globulum præsertim plum-
 beum veneno infici posse
 ibid.
 Globuli veneno vt infician-
 tur 18
 Globuli veneno perfusi in-
 dicia 30
 Globulus corpori infixus
 quomodo educendus 56
 Globulus si non exierit nec
 educi possit, quomodo cu-
 randa plaga 117
 Globulus interdum in vul-
 neratorum corporibus diu-
 tissimè sine vllò incom-
 modo latet 14, 58
 Granula pulueris tormen-
 tarij, si cuti inhæreant,
 quomodo extrahi & lo-
 cus curari debeat 100

H

Hepar roborantia 157
 Heraclitus Ephesius à
 canibus laniatus 139
 Humiditas nimia corru-
 ptionis est materia 5
 Humiditatis aeris & aquæ
 differentia 41

I

Ignis vi sua venenis resi-
 stit 12
 Ignis, modò violentus, ad
 venenorum purgationem
 est aptissimus 30
 Indicationes curatiuæ duæ

vulgò receptæ, quibus
 tertia & quarta addendæ
 veniunt 3, 8, 24, 56
 Indicationes subalternæ 56
 Indicationes duæ ex Gal.
 venenatis vulnerib. curā-
 dis 78
 Iniectiones vulnerib. pro-
 fundis ac sinuosis idoneæ
 73, 112
 Intemperiem tum calidam,
 tum frigidam corrigen-
 tia 121

L

Labor fauciatu pernici-
 osus 46
 Lapidis Beinbruch vires
 110
 Laudani Opiatici facultas
 mira 66
 Laur. Iouberti laus 1, 2, 23,
 63
 Lingua vulpis attrahens
 specificum 81
 Locorum & regionum ad
 curationem momenta 41
 Loca quæ deligenda faucia-
 tis, & quæ vitands sint
 44

M

Magnetis præparatio
 173
 Medicamentis foetidissimis
 veteres Medicos vltos fuisse
 138
 Medici officiū quod sit 48

INDEX.

Medicū circumſpectū eſſe debere in variandis a- liquando remediis 7	Natura vulnera carne im- plet, & tandem cicatrice obducit 61,73
Membrum ſauciatum ſta- tim de principio non eſſe amputandum 87,88	Nervorum materia 126
Membri ſauciati amputa- tio quando molienda 82, 87	Nervis punctis quæ auxi- liantur 126,127,156
Membrum emortuum ab- ſcindendi ratio 133	Nutritum magiſtrale 85
Meningi detectæ quæ me- dicamenta imponēda 94	O
Meningi iam teſtæ quæ cō- ueniant 96	Olea feruentia vulneri ſalubriter admouen- tur 62
Mercurius præcipitatus vul- gi 165	Oleū cuius liquori ſuper- infuſum putredinem ar- cet 28
Mercur. præcipit. fixus & dulcificatus ibid.	Oleum ad paralyſim & con- tracturas 128
Metalla igne quidem puri- ficari, alienam tamen à ſua natura ſubſtantiā im- bibere 15	Oleū ad calloſa vlcera præ- ſtantiff. 119
Morbi graues vnde æſtimē- tur 32	Oleum aceti 158
Mortis ſigna, quum vulnus lethale in capite acceptū eſt 99	Oleum antimonij 169
N	Olea ex aromatis, lacrymis, herbis, lignis, & gummi vt eliciantur 159
Narcotica quando ad- hibenda 121	Oleum butyri 164
Natura in ſe curationis effi- cientem cauſſam conti- net 2,61	Oleum ceræ 162
Natura arte adiuta interdū miracula edit 35,87	Oleum frumenti 160
	Oleum laridi 164
	Oleum ex luteis ouorum ibid.
	Oleum Martis 168
	Oleum Mercurij corporale 166
	Oleum Mercur. ſublimati ibid.
	Oleum mellis 162
	Oleum mellis aliud 163
	Oleum

INDEX.

Oleum salis	172	Potionum vulnerarium fa-
Oleum salis tartari	157	cultas 146. earum for-
Oleum Saturni	169	mulae variae 150, 151,
Oleum sulphuris	170	152
Oleum sulph. acidum	171	Potiones vulnerariae vetricis
Oleum sulph. terebinthina-		inferioris vulneribus a-
tum	ibid.	ptissima 117
Oleum sulphuris vitriola-		Potus quis vulneratis con-
tum	ibid.	ueniat 46
Oleum talci	173	Præcipitati vulgaris usus
Oleum tartari foetens	157	improbatur 7
Oleum Veneris	169	Præcipitati vt decet præpa-
Oleum vitrioli	171	rati vires 69
Ossibus corruptis medentia		Præcipitati idonea prepara-
112, 113, 154		tio, Vide Mercurius.
Oxyrhodinum	64	Puluerem tormentarium ex
P		vino quosdam bibere 12
Pandemij morbi	35	Pulueris tormentarij essen-
Paralyfi quomodo me-		tiam haud venenatam ef-
deatur 128		se 9. ex quibus confi-
Pectori infixa plaga vt cu-		ciatur ibid.
randa fit 114		Pulvis epuloticus 74
Phlegma aluminis 172		Purgantium medicamen-
Phlegma vitrioli 171		torum delectus haben-
Pilos ambustis inducentia		152
100		Purgatione vulneratis con-
Plato discendi studio incē-		ducere 50
sus varias regiones pera-		Purgatio quando molienda
grauit 130		ibid.
Plumbum vt mollitiem &		Purgatio vtrum militibus
nigredinem deponat 16		conueniat 51
Potio pituitosis cōueniens		Purgatione quibus morbis
53. biliosis 54. melancho-		occurratur ibid.
licis ibid. confusam hu-		Purgationis modus quibus
morum illuuiem expur-		ex rebus æstimandus 52
gans 55		Purgationem aptam & fa-

INDEX.

cilem quid efficiat	53	Sanguinis missio vulneratis necessaria	48
Pustulas cohibentia	100	Sanguinis missio qua parte facienda	49
Putredini summo studio obfistendum	61	Sanguinis mittendi tempus	50
Q uietem fauciatis convenire	46	in Sanguine mittendo quæ observanda	ibid.
R emediorum hic descriptorum commendatio	2	Santalum Chirurgis quid significet	94
Repellentia	142, 144, 148, 154	Sarcotica	142, 143, 146, 154
Rhabarbarum antiquis incognitum fuit	138	Sclopetarium hunc librum, eundemque Gallica lingua conscriptum, cur auctor emisit	2, 141
Rolutæ ad paralyfim	128	Signorum cuiuslibet affectionis cognitio Medico necessaria	27
S al aceti	159	Signum in plagis pessimum	6
Sal fuliginis	ibid.	Simile à naucleto	75
Sal mellis	163	Simplicia ex quibus portiones vulnerariæ parantur	149
Salium metallicorum & semimineralium vires	6	Solutio continui duplex	2, 27
Sal-petræ nostrum aliud esse à Nitro Dioscoridis	11	Somno quomodo utendum	47
Sal-petræ venenatum non esse, ac quæ sit eius materia	ibid.	Spagyrica ars unde sit dicta	136. quid commodi adferat
Sal Saturni	169	ibid.	7
Sal tartari	157	Spagyricorum medicamentorum elenchus	153
Sal urinæ	162	Sphaceli signa	130
Sanguinem in contusionis locum defluentem citò condensari, facileque putrescere	2, 3	Spiritus vitrioli	171
Sanguinem cohibentia	65, 66, 144, 148, 154	Stannum ut stridor exuat	16
		Sul-	

INDEX.

Sulphur salutare remedium	147, 155	Venenum his vulneribus	13
Sulphur antimonij	169	vnde	13
Suppuratio in his plagis ac-		Venenum globulo immix-	
celeranda	57	tum vi ignis non extin-	
Suppurantibus non temerè		gui	20
utendum	4, 68	Veneni cum his vulneri-	
Suppurantia medicamenta		bus complicati signa	29,
67, 141, 142, 145, 153		75	
Symptomata statim in prin-		Venenum vt eliciatur	49, 80
cipio prohibenda	60	Venenum attrahentia An-	
Symptomatis læuioribus,		tiquis	78
prætermisso plerumque		Ventorum qualitatem quæ	
morbo, occurrendum	119	immutent	42, 43
Syncope quibus medeatur		Ventris inferioris vulneri-	
119		bus quid subueniat	117
		Victus ratio vulnerat. vt in-	
T		stituenda	37
Temperamenti partium		Vinissius à Medicis desertus	
cognitio Medico ne-		quo remedio curatus fue-	
cessaria	5	rit	36, 61
Terebrare quid sit	89	Vinum quibus vulneratis	
Terebratione quando uten-		concedendum, quibus nō	
dum	89, 91	39, 46	
Terebrum quibus locis ap-		Vini vsu vulneratis in capi-	
plicandum Chirurgo no-		te omnino interdicen-	
tum esse debet	93	dum	97
		Viscus ex herbis vt extra-	
V		haur	161
Venenatarum mixtio-		Vitæ ratio dissoluta quæ	
num effectus diri	17,	adferat incommoda	34
19		Vitriolum Veneris	169
Venenatorum vulnerū co-		Vnguentum magistrale	63
gnitio cur necessaria	28	Vnguentum de pæto	146
Venenatis vulneribus quæ		Vnguentum aliud de pæto	
medela primū adhibē-		147	
da	69		
ad Venenata vulnera	143,		

INDEX.

V ulnere in capite accepta Ferrariæ, in tibiis verò Florentiæ immedicabilia esse 42	riculosiora 33
V ulnerum sclopetariorum essentia secundum Botallum, Ioubertū & Paræum 2,8	V ulneribus quid statim ab initio admoendum 63. quid in apparatu secundo 67. quando illa carne im- plenda 73
V ulnera sclopetica vene- nositate & vredine ple- rumque implicata esse 9	V ulneri cum fractura con- iuncto quomodo meden- dum 86
V ulnerum sclopet. differen- tiæ vnde oriantur 25	V ulnerum cap. curatio; vide Caput.
V ulnerum sclop. curatio ex quibus intentionibus su- menda 36	V ulnerum quibus brachio- rum aut tibiæ ossa ru- pta sunt curatio 102
V ulnera minùs periculosa 35. periculosiora 32. mor- tifera ibid.	V ulnerum quæ per corpus sine fractura penetrant curatio 106
V ulnera vnde reddantur pe- culosiora	V ulneribus, si spinam dorsi atingant, & si medulla emanet, quomodo me- dendum 117

FINIS.



